

Sanctus Thomas Super libros de generatione et corruptione Aristotelis cum textu / [Thomas].

Contributors

Thomas, Aquinas, Saint, 1225?-1274.
Aristotle. De generatione et corruptione.
Venetus, Eugenius Brutus.
Locatelli, Boneto, active 1486-1523.
Scotus, Octavianus, active 1479-1499.
Dibner, Bern

Publication/Creation

Uenetijs : Impressum mandato et expensis nobilis viri domini Octauiani Scoti ciuis Modoetienses per Bonetum Locatellum Berfomensen, 1498 undecimo Kalendas Ianuarias [22 Dec.]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/d852s74y>

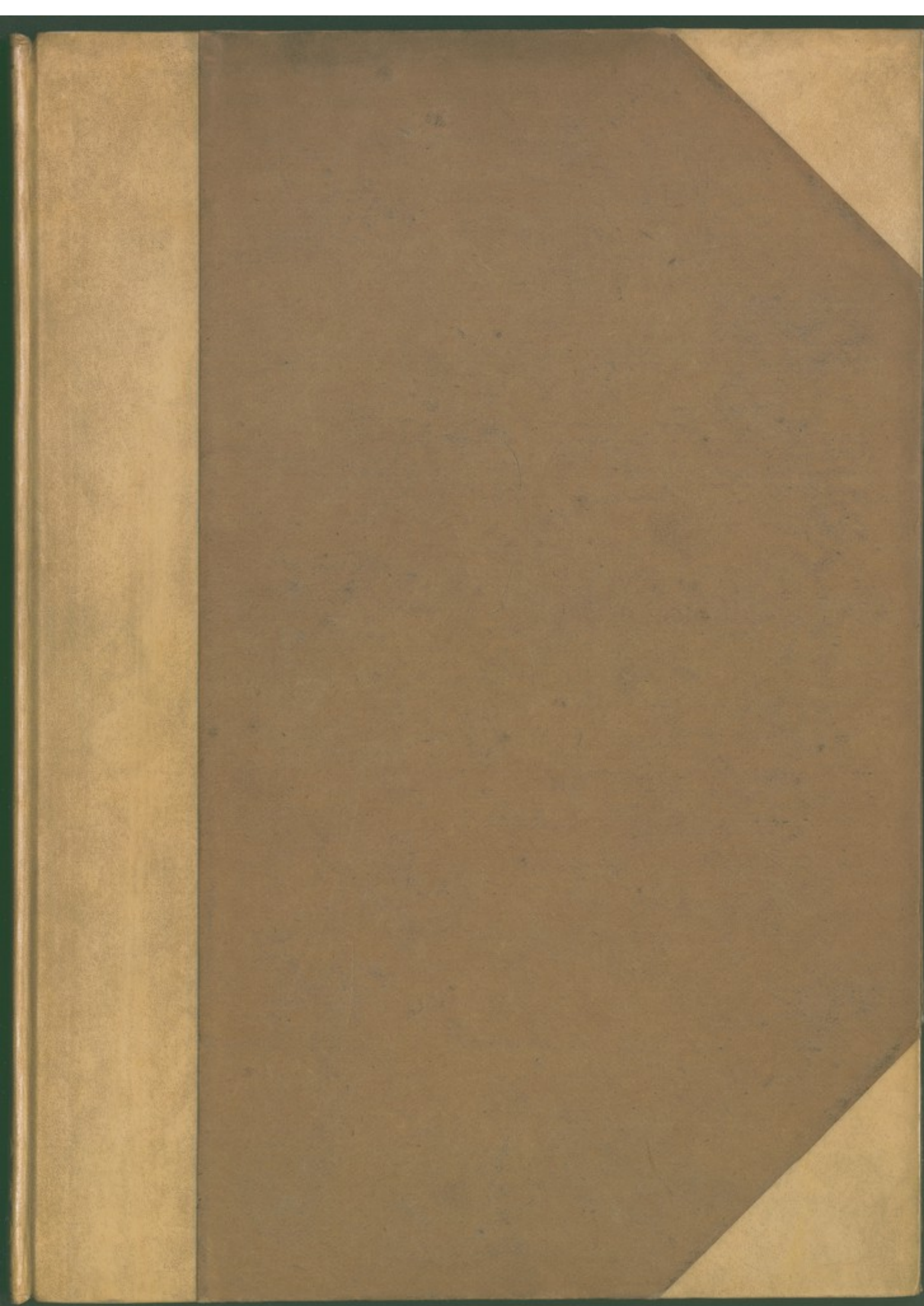
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

1
Ven
1
98

Case 5. d. 12. 12

Thomas de Aquino

Super libros de Generatione et Corruptione.

Venice: B. Locatellus for O. Scotus

22 December, 1498

Hain 1535

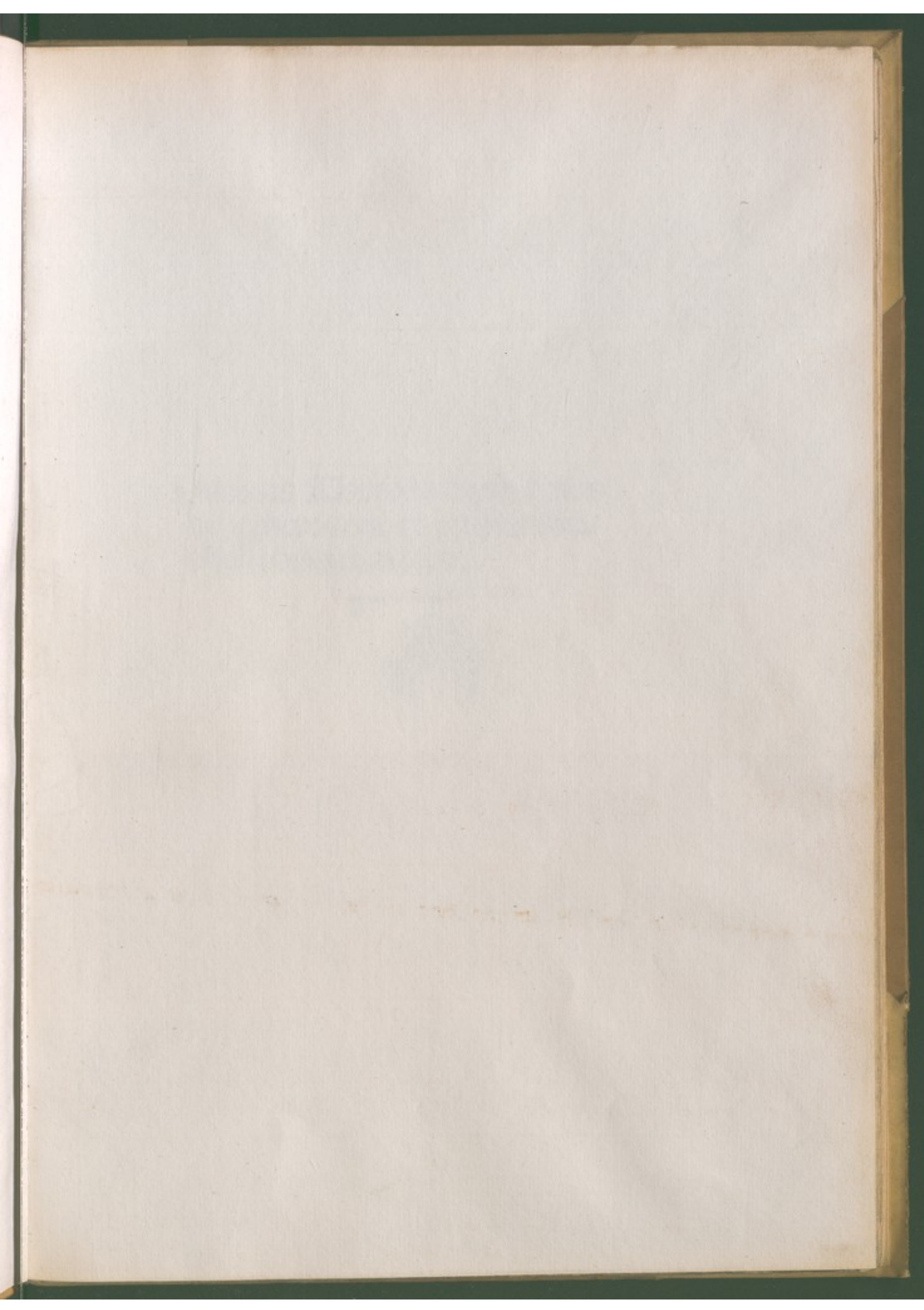
Not in Proctor.

Pellechet 1082

1720

P. N. 32132

1
Van
E
78

1
Van
2
98

Herin 1535

32/32

**Sanctus Thomas super libros
de generatione et corruptione.
Aristotelis cum textu.**

Colleg: Capran.

1
Ven
2
78

C Erater Eugenius Brutus Venetus Ordinis predicatorij sacre Theologie professor Magnifico eruditissimoque Viro Dño Aloyso Bono patritio Veneto. S.P.D.

M suam vocem

quod late energiã hère mi Aloyfi sapietia Clarissimi testant. Id ego quoque
vez eẽ iudico. Nã (vt omittã id quod later: in quo viri docti vel ea pferunt: q
bus igeniũ baud facilliter assentiat: vel suã ignozationẽ igenue fatent) nullũ mãcipiũ eẽ tã vile quod in fe
aliqua ex pte id nõ experiat: si vel musicis numeris poeticis oratorijue itentũ fuerit: imo si bellatozi
equo log per nãm liceret: clãgozis tube mirã efficacã explicaret. Idq; vidisse multo ante Domez vi
ruz illũ diuinũ nõ dubito: q impatozi exercit' nõ tñ eloquentiã: sed vocis grauitatẽ necessariã esse du
xit. S; qd ab alijs exẽpla peto: qsi ego supiozib' dieb' i me ipso id nõ expt' fueriz: Nã tñ (vt me legẽte a doctore
scõ accepisti i suis dñis qõnib' publice disputatis) i nob ipis vtutũ seminariũ geram: nã literq; ad ipas iclemur:
alter vò altero magis. siue celi benignitate: siue pplonis tẽpariũto: tñ cũ nudiuertit' i nfo domicilio bistoriã Aristo
telis de aialib' viri docti nobisq; amici legerẽt: forteq; ita vt solz i Liconie z Meropis pietatẽ priã icidissent. vñ or
ta fuit iter eos egregia qdẽ disputatio: i eo q' Plato testat: nã tñ nobis ipis natos: s; pte parẽtib' z amicis: adeo do
cte z acute disputarũt illa tria idiuidua ppetua q; bñ plato zũxerit: si mõ tria appellada sũt: vt me añ paratũ: nũc
vò hac disputatõe accẽsus eã puiciã subire coegerit: quã ãtea forte pre timore recusauissẽ. Nã cũ paulo post Ue
tuan' Scot' ipressorie artis dec' eximiu: q sua diligetia z ipesa maximã huic arti operã nauauit: obrulisset mihi du
ti Thome cõmẽtarios i libros: q de gñatõe z coruptõe iscribunt: rogaretq; vt eos amore tãti pñis: cui iã pridẽ ad
dict' z psecrat' erã: castigãdos suscipere: pmisi. Maxia gdez laus illi' disputatõis. S; veoz ne id mihi pñgat quod nõ
nullis eẽ militib' euẽire solz: q; s miseris victoriã spantes ad eoz pñiciẽ doct' clãgoz tubaz sepenũero suscitãt. Nã
pmisi spãs me illos culti' z itegri' i publicũ misur. Quẽ. n. timere patit' ver' amor: Nõ veniũt in idẽ timor atq;
amor. Uez dũ negociũ aggredior (dy imortales) exaniat' sus. Erat. n. lib adeo squalidus z icultus: vt desparẽ eũ i
vlt' potes videre. nullibi snia itegra: vba trãspõsita: i oib' qd tollere z addere posses: vt nõ libz: s; libri qsdã breues
portões eẽt videre: z quod õteri' eẽ: exẽplaria nre bibliõtece truncata repi: mõstruosa: idigna visu. Quid facere: neq; me
icepto desistere licebat. An paterer delitias nras: Doctozẽ scñ lacez z icultũ p orbe terraz vagari: z si liber sit pu'
est tñ tertio loco possit: appme neçius: nec a medicis aliq pacto negligẽdus: i q puo tot errores dephẽdere dedece
bat. Lõgũ. n. mihi videbat' expectãt' q hac mẽdõstiatẽ meliõsb' auspicijs excuteret: cũ p tot ãnos nõ fuerit: q huic
absurditati occurreret. Decẽniũ. n. factũ eẽ postq; b lib' papie mẽdõse sõniclõse z indocte impõsus ab oib' vbiq; ne
gligif: qd qdẽ: vt cũ Memnõe nro als dicebã: id vitio etatis euẽire arbitro: ppea q hoies nre etatis relicta sapietia:
p quã õo ppi' accedim': sibi ex fortũe ludibrijs gliaz petũt: nec sapietẽs ppos fecerũt: ita vt difficile sit sapietib'
b' emergere: vt qb' nullus sit honor: nullũ pmiũ: nulla cõmoditas: in q qdẽ maxie volẽdũ eẽ: nos i b' gñe ab atigrate
supari. Nã: vt omittã Athẽas sciaz iuẽtrices: q Demetriũ Pbalereũq; Ledõrinũ Borgiã supbis statuis dõcoauerũt:
huic pscã illa etas (vt a maiorib' accepi) hoies eẽ barbaros: q. sarma meli' q; sras nouerãt: iusticia pspicuos: libali
tate affluẽtes erga viros doctos: vt eos z viuẽtes z õfũctos sũmis honorib' pscq; rẽt. Fact' eẽ Chilo ordis senatorij
volẽtib' lacedemõys. Anaxagore Clazomẽy fun' iãplacẽi honorifice scissimeq; pcelebraũt. Certauere vbes iter
se vt hõez sibi ciuẽ ascriberent: ascriptũ venerarẽt. Et ne te plib' teneã vginẽ illã lasciuũculã: aliogn sapie amatricẽ
Mitylencẽ n puo honore psecuti fuerũt. Nos vò (proch ipudõs) nos iquã q i medio pbõz cumlo viuim': tñ viz i
tenebris iacere sinem': A q nihil vnq; sine forti rõne deũ fuit: q text' Aristotelicos tã disticte: distribute: elegãter
oznate z acute exposuit: vt eẽ testib' aduersarijs iter latios pm' Aristotelis expositõz beãt. Qui scissimã fidẽ xpia
nã p totũ orbe ppagauit ac illustrauit: q õ morib': de rez nã: de reb' dñis z altissimis tã cumulate z igẽiose disputa
uit: tã scẽ suas i illis viros exercuit: q ei' doctrie aduersarij sp' (vt vbia põtificis vtar) õ vitate suspecti fuerit. Qõq; g
mihi difficillimũ viderẽt: i tãta salebza nõ herere: plus tñ valuit apõ me amor tãti pñis: quẽ tãdiu feruari iustũ vi
debat'. Itaq; plecta atigrate: cũ mltis sudozib' finẽ optatũ tetigim': collocatis i margie textib' z omẽtis: vt recẽtio
rib' placere: reliq; emẽdãdis limã apposui extremã: õõ fauere manũ additur: cupio tñ i b' vici ab oib': dũmõ n
ãgelic' doctoz suo honore donec. Dũc g libz mi Aloyfi i man' sumito: a q pp ei' mẽdõstiatẽ p' auertebari. te. n. plz
amo nõ aplis opib' aut claris pscõz imagib': i qb' vulg' ignaz stupet: quũ eẽ i his oia tibi largiter fortũa suppedi
tauerit: s; amo te pp vite itegritatẽ: pudetia: pp igeniũ ad oia pspicacissimũ: õ q maxie spandũ eẽ: z eo maxie: qz do
ctozẽ scñ tãq; p rez veneraris: illũ oze rotũdo i publicũ pdicas illi' doctrinã extrẽdi lõgiusq; diffundi optas. q fit vt
hãc castigatõz paucis dieb' lucubrãtã tui cã acceleraueriz: qz pbellissime cognouerã aiũ tuũ flagratissimũ bui'
opis cõgscendi. Nec te deterreat ab hac lectiõẽ h' viri breuitas: quã nõnulli pbi plebey falso accusãt: dũ nimiu ru
des videri volũt. Nã cũ huic accusant: atigrate breuitat' amatricẽ. i. igẽiosã accusant: Aristotelẽ. s. Alexãd' z Temi
stũ Simpliciu Averroyz: z reliq; q; rũ sapiãz ois etas admirata eẽ. Et q i suis omẽtarijs fastidiosa copiã sp deserue
re. Quis. n. ad olympiacũ cursũ veniẽs: vt corõẽt viã sibi lõgiõzẽ optet: Naute eẽ: quũ aq scõa nauis labat: optã
tñ vela vëtis turgida: vt optatũ portũ citi' tãgãt. Nõ egde video qd vtilitatis beãt plix' calam'. Nã vt omittã q
lectozẽ ofo plixã fastidit tenet z occidit. Primũ. n. cogitãdi cãp' nobis auferi: q nihil igenys eẽ dãnõs'. reddunt. n.
iertia z a cõrẽplãtõe aliã. Deide: qd õteri' eẽ: retardat illa animi nri dina celeritas: q nihil i búanis pñati': adeo i s'
riũ assuescere multũ eẽ. Demũ min' fidel' retinẽt q sũt lõgiõzi stilo ptractata: vt nõ imerito 'Dorati': z qdẽ sapietẽr
ceciert. Quicq; picipies esto breuis: vt cito deã pcepiciãt animi dociles: teneãtq; fideles. Dic Virg. ille dñ' poe
ta Domeri luxuriã rẽpsit. Licero eloqntie p' Demosthẽis licetia castigauit cũ sũma ois laude. nec mix' qdẽ. n. n.
viri illi sapientissimi tã studiosissime breuitatẽ secuti fuissent: nisi breuitas qdã dñũ sapet. Et qdẽ sapi: nã intel
ctuales actões eo diuiniõres q breuiõres. actio. n. cãe carũ nulli tarditati obnoxia est. S; hic illa mali labes: vt qz
mlti libros pboz legũt: qb' tñ pbi n scripserũt. Est. n. vt iqt n' Licero: pbia paucis tãta iudicib': mltitudine pulto
fugiẽs: vt qz nre etat' adolescẽtes: dũ ordie traditũ a pñib' negligũt: i pturbatõz icidũt: q nihil deformi': aut dõ 10
si' sũt. n. libri õnexi vtpote sese iuicẽ adiunãtes: q fit vt nõ fuato ordie lib' qũtũlibz plix' breuis videãt. S; dõ ore
uitatẽ laudare studeo: veoz ne i id viciũ labamur: qd bacen' respõdim': qmẽ igr dicẽdi faciã: si p' illõ vnũ te ad
monuero: tibi nece eẽ pbari. Et nõ paucis vt neoptolomo. Ita tñ vt pp pñz a scissima fide xpiana n discedar Infr
me. n. sunt rõnes qb' pñs i bis libris iudicauit gñonẽ ppetuã fore. Vale z me ama: si me tuo amore dignũ ce. n. s.

¶ Dini Thome aquinatis Sacri ordinis Predicatorum Aristotelis clarissimi ac fidelissimi Lōmētatoris i libros de generatōe et corruptiōe pclarissima cōmētaria.

¶ Amplius de augmētatiōe et alteratiōe quid vtrūq; sit: et vtrum existimandum sit eandem esse nām alteratiōis et generatiōis: aut semotā vt determinata sunt ex nominibus.

Sicut tradit p̄s in 3° de aia: sciētie secant quē admodū res. Nā et oēs habitus distinguunt per obiecta ex quibus speciē habēt. ¶ Res autē quas cōsiderat nālis sunt motus et mobile. dicit enī p̄s in secūdo p̄hyco. q̄ non quēcūq; nō mota mouēt sunt p̄hyce speculatiōis. et ideo opz q̄ s̄m dīaz motū et mobiliū distinguā-

Z.c.71

Z.c.55
Et p̄ d
cc.c.iz

tur et ordinēt partes sciētie naturalis. ¶ Primus autē motū est ipse motus localis qui est p̄fectior et cōmuniōis oibus motibus naturalibus: vt p̄bat in s. p̄hyse. ¶ Et ideo post cōsiderationem motuum et mobiliū in cōmuni: que fuit tradita in libro p̄hyse. p̄mo oportuit q̄ tractare de corporibus s̄m q̄ mouent motu locali in lib^o de celo: que est secūda pars sciētie naturalis. ¶ Restat igit̄ cōsideratio de motibus alijs consequētibus: qui non sunt cōmunes omnibus corporibus: sed inueniunt in solis inferioribus. Inter quos p̄ncipatū obtinet generatio et corruptio: alteratio enim ordinat̄ ad generationē: sicut ad finē: q̄ est p̄fectior nāliter his que sunt ad finē. augmētum etiā sequēter se habz ad generationē. nā augmētū nō fit sine quadā particulari generatōe: qua. s. nutrimentum cōuertit̄ in nutritū: sicut etiā p̄s dicit in scdo de aia. q̄ cibus nutrit̄ iquātū est potētia caro: augmētat aut̄ inquātū est potētia quāta caro. ¶ Et id̄ neciuz est vt: qz bi motus cōsequēter se hñt ad generationē simul cū eis de generatione et corruptiōe tractare. Est autē cōsiderandū q̄ de vnoquoq; qd̄ in pluribus inuenitur: p̄s est cōsiderandū in cōmuni q̄ ad species descēdere: alioquin opoz teret̄ idēz dicere multotiens: ita. s. q̄ in singulis id quod est cōmune repetere: sicut probat p̄s in secūdo de partibus aialium. et ideo p̄s oportuit de generatiōe et corruptiōe in cōmuni determinare q̄ ad partes eius descēdere. similr etiā cōsiderare opz q̄ si in aliquo genere aliquid p̄mū inuenit̄. qd̄ sit causa aliōz eiusdē cōsiderationis: est cōmune genus: et id̄ qd̄ est cōmune in genere illo: q̄ illud p̄mū est causa totius generis. Opz autē eū qui cōsiderat genus aliq̄ causas totius generis considerare: et inde est q̄ p̄s in metaphyca. simul determinat de ente in cōmuni: et d̄ p̄mo ente: qd̄ est a materia separatū. Sūt autē in genere generabiliū et corruptibiliū: quedā p̄ma p̄ncipia. s. elemēta que sunt causa generatiōis et corruptiōis et alteratiōis in omnib^{us} alijs corporib^{us}. ¶ Et inde est q̄ Aristo. in hoc libro: qui ē tertia pars sciētie naturalis: determinat nō solum de generatiōe et corruptiōe in cōmuni: et alijs motibus consequētibus: sed etiā de generatiōe et corruptiōe elemētōrum. ¶ Dis ergo p̄libatis ad demonstrandū intentionēz Aristo. in hoc libro accedendum est ad expositionem eius.

Z.c.37

De generatiōe autē et corruptiōe: et de natura generatorum et corruptorum et vniuersaliter de omnibus: et causis diuidenduz: et rōnes eorum determinandum.

¶ In hoc igit̄ libro p̄s p̄mo ponit p̄hemū demōstrā suā intentionē. Secūdo p̄sequit̄ p̄positū. ibi (Antiquoz quidē igit̄) Circa p̄mū tria facit. p̄mo. n. ponit id̄ qd̄ p̄ncipaliter intēdit et cōtinuat̄ ad finē libri de celo: vbi dictū est. De graui qd̄ igit̄ et leui determinatus sit hoc modo. Et subdit. De generatiōe autē et corruptiōe et natura generatorum et corruptorum et eoz que generant et corrumpunt vlt̄ de omnibus et causis diuidēdū est: vt. s. assignemus alias causas generatiōis et alias corruptiōis: vel etiā vt cōmunes causas distinguamus applicādo singulis sp̄b^{us} generatorum et corruptorum nāliter. ¶ Et causas et ratiōes eoz de terminādū est: vel generatiōis et corruptiōis: vel etiā eoz que naturaliter generant et corrumpunt. vtrūq; n. diffinitioē scire opz. ¶ Naturalis. n. nō solū cōsiderat motum: sed etiā mobilia: dicit autē naturā generatorum et corruptorum: qz cōsiderare generationē et corruptiōē artificialiū nō p̄tinet ad nāle. ¶ Secūdo cū dicit. (Ampli^{us}) p̄mittit se dicturū de alijs motibus cōsequētibus. s. de alteratiōe augmētatiōe qd̄ sit vtrūq;. Tercio ibi (Et vtrū) p̄mittit se dicturū de comparatiōe p̄dictoz adinuicē. vtrū. s. sit existimandū vel recipiēdum q̄ eadē sit natura et ratio alteratiōis et generatiōis: aut semota distincta. s. differant ratiōe et natura: sicut determinata. i. distincta sunt nominibus. ¶ Deinde cum dicit.

Antiquoz quidē igit̄ hi quidē vocatā generationē simplicem alterationem esse inquit: hi vō aliud generationem: et aliud alterationem.

¶ Prosequit̄ suuz p̄positū: et p̄mo determinat de generatiōe et corruptiōe in cōi: et de vtrūq;. 2° determinat de generatiōe et corruptiōe eoz: et hoc in 2° lib. q̄ incipit. ibi (De mixtiōe qd̄ igit̄) Prima ps vidit̄ in duas. In p̄ma d̄terminat de gñatiōe et corruptiōe in cōi: et alijs vtrūq; motib^{us}. In 2^a d̄terminat de q̄busdā q̄ ad hec requirunt̄. ibi. (Quā autē p̄mū opz de mā.) Circa p̄mū duo facit. p̄mo ingrit vt p̄ gñatio differat ab alteratiōe qd̄ erat 3^m p̄positoz: oportuit tñ p̄s hoc tāgere: qz cū dīa p̄stituat sp̄m nō possz sciri p̄pā ratio generatiōis et corruptiōis hoc igno rato. scdo determinat de gñatione et vtrūq; motib^{us}. ibi. (Vlt̄ autē de gñatiōe.) Circa p̄mū tria facit. p̄mo ponit diuersas sentētias antiquoz circa dīam gñatiōis et alteratiōis. scdo rōnē diuersitatis assignat. ibi (Quicūq; igit̄) tertio rōnē assignatā manifestat. ibi (Empe. n.) Dicit ḡ p̄mo. q̄ qdā antiquoz p̄hoy dixerūt q̄ illa q̄ d̄ simplr: gñatio. i. absoluta est idē qd̄ alteratio. Alij vō dixerūt eē aliū gñatiōēz simplicē et alteratiōēz. ¶ Deide cū dicit.

Quicūq; igitur vnū aliq̄ omne esse dicunt: et omnia ex vno generat̄: his quidē necesse est vtiq; generationem alterationem esse dicere: et qd̄ principaliter sit alterari.

¶ Assignat rōnē diuersitatis p̄dicte. Et circa hoc tria facit. p̄mo assignat rōnē: qz qdā posuerūt gñationē simplicem idē eē qd̄ alteratiōēz. fuerūt. n. qdā q̄ posuerūt vnū eē p̄mū māle oium rez: puta aquā vel aerē vel ignē: et etiā posuerūt q̄ mā est tota suba rei: ex quo sequit̄ q̄ suba rei semper maneat: et id̄ gñatio in re nō differt ab alteratiōe: hoc est qd̄ dicit. q̄cūq; dicit̄ oē vniuersum esse vnū. i. immāle subam: et oia generat. i. cāz ex vno p̄n: māli bis necē eē

ut a casa, ut a...

est dicere quod generatio sit idem quod alteratio: et quod idem sit aliud principium. i. simpliciter fieri et alterari. (Secundo cum dicitur.

Quicunque autem plures materias una ponunt utpote Empedocles et Anaxagoras et Leucippus et Democritus bis aliud.

Assignat rationem: quare quodam posuerunt omnem generationem et alterationem fuerunt. n. quodam philosophi ponentes plura principia materia ex quorum aggregatione et segregatione dicebant ea fieri et corrumpi: et secundum hoc dicebant aggregationem et segregationem esse generationem et corruptionem. Alterationem autem dicebant fieri per qualitercumque partium transmutationem. Hoc est quod dicitur quod quicunque posuerunt plures materias reperiuntur una: sicut Empedocles, Anaxagoras, et Leucippus cum Democrito istis versus aliud generatio et aliud alteratio. (Tertio ibi.

Secundum tamen Anaxagoras, propria voce ignoravit: dicitur enim quod fieri et destrui idem existit quod alterari. Adhuc autem dicitur elementa quoadmodum et alij.

De hoc dicitur quod propria voce ignoravit: sic ille qui posuit aliquid inconueniens sibi ponere. cum enim poneret multa elementa: sic alij: tamen dixit singulariter quod generari et corrumpi sunt idem quod alterari. Et hoc dicitur dicitur rationem esse: quod sicut dicitur in philosophia. Anaxagoras posuit res fieri per abstractionem amixto: ponebat autem misceri non solum elementa: sed et accidentia: et eundem modum ponebat productionis corporum quod pertinet ad generationem et corruptionem: et accidentium quod pertinet ad alterationem: ut scilicet sicut caro fit per abstractionem: ita et albedo: et secundum hoc generatio non differebat ab alteratione. (Deinde cum dicitur.

Empedocles quod dicitur enim corpora quatuor: omnia autem cum motibus sex aut numero. Anaxagoras autem infinita et Leucippus et Democritus. Hoc quod dicitur omnimoda elementa ponit: utpote os carne et medulla: et alia: quorum uniuscuiusque synonyma pars est. Democritus autem et Leucippus ex corporibus indivisibilibus hec et alia componi inquant. Hec autem infinita et multitudinem et morpheam esse. Illa autem ab illis dicitur his ex quibus sunt et ponere et ordine horum. Contrarie autem versus dicere quod circa Anaxagoram eis quod circa Empedoclem. Hoc quod dicitur enim inquit ignem et aquam et aerem et terram quatuor elementa et simplicia magis esse quam carnem et os et talia filium partium. Hoc autem quod dicitur hec simplicia et elementa esse: terra autem et aerem et ignem composita. pars perma enim horum esse.

Manifestat premissam rationem et primo ostendit quomodo quodam ponebant plura principia. Horum enim quod ponebant unum principium erat unum absolute modus procedendi: et manifestat: quare illi qui ponebant unum principium negabant divisionem generationis et alterationis: quam assumerent ponentes plura principia. (Ibi dicitur igitur omnibus) Circa primum ponit divisionem generationis plura principia: et per hoc per Empedoclem ad omnes alios. Et dicitur quod id predictum est quod predicti philosophi posuerunt plures materias. Empedocles ponebat. 4. elementa esse principia materia. scilicet terram aquam aerem et ignem: omnia autem hec cum motibus. scilicet cum amicitia quod aggregat: et cum lite quod segregat: dicitur esse sex numero: et ita ponebat principium finita. alij non. scilicet anaxagoras: democritus et leucippus ponunt principium infinita. Secundo ibi dicitur quod dicitur enim ponit divisionem anaxagoras. a democrito et leucippo. hic quod dicitur enim. et anaxagoras. posuit corpora omnimoda. i. filium partium esse principia materialia: utpote infinitas partes carnis et ossis medularum et aliorum: hec quorum quilibet pars est synonyma toti. i. unieniens cum toto in nomine et ratione. hec enim dicitur omnimoda. i. similitudinem partium: et hec positio magis

manifestata fuit ab Ari. in philosophia. Sed democritus et leucippus dixerunt omnia corpora sensibilia componi ex quibusdam indivisibilibus corporibus quod quod ponebant infinita multitudinem et formam et figuram. Nam quodam corporum indivisibilia dicebant esse circularia: quodam autem quadrata: quodam pyramidalia: et sic de alijs: ponebant tamen esse indivisibilia nature et specie: id quod ponebat Anaxagoras. et tamen cum ista principia sit indivisibilia nature et specie: alia corpora sensibilia dicitur ab alijs secundum divisionem corporum ex quibus componuntur non quod dicitur sed divisionem in specie nature: sed secundum divisionem partium et ordinem. put. scilicet diversimode ordinantur et disponuntur in diversis secundum partem et posteriorem autem et retro. sursum et deorsum. dextrorsum et sinistrorsum. 3. ibi (Contrarie autem.) Ponit divisionem Anaxagoras ab Empe. et dicitur quod isti divisionem versus dicitur. Empedocles enim dicitur quod ignis terra aer et aqua sunt magis simplicia quam caro et os: et talia corpora omnimoda. i. filium partium: et hoc id quod ponebat res fieri per aggregationem ex elementis. id est ista elementa quod aggregabantur ad componendum appellabantur simplicia. Sed Anaxagoras ponebat os et carnem et filia corpora esse magis simplicia: elementa vero esse composita: et hoc id quod ponebat res fieri per abstractionem a mixto. unde cum videret quod ex aere aqua terra et igne omnia alia corpora generantur credidit quod in predictis elementis seu corporibus esset maxima mixtio: ita quod ex his omnia alia extrahi possent: et hoc est quod subdit quod dicebat ista quatuor corpora esse panspermata. i. vltima semina aliarum omnium reperiuntur: quasi predicta quatuor corpora essent composita ex seminibus omnium aliorum corporum.

Is quod dicitur igitur quod ex uno omnia constituitur necesse est dicere generationem et corruptionem et alterationem. semp. n. manere sub his unum et idem: tale autem alterari dicimus.

Supra Ari. assignavit rationem: quare quodam atque philosophi posuerunt generationem ab alteratione differre: quodam autem non ex eo quod quodam posuerunt unum principium materia: quodam autem multa: hac ratione supra manifestavit quantum ad radicem ostendens quod quodam philosophorum posuerunt multa principia. Nam ponentibus unum principium absolutio est primo quod plura: nunc autem irredit ipsas rationem secundum se manifestare. Et circa hoc duo facit. primo manifestat ipsas rationem. secundo obicit contra ea. ibi (Necesse autem) Circa primum duo facit. primo manifestat quantum ad ponentes unum principium. et quantum ad ponentes plura principia. ibi (Dis autem qui generant multa) Dicitur igitur quod omnibus illis philosophis quod ex uno materiali principio ponunt omnia esse producta necesse est dicere quod generatio et corruptio idem sit alteratio: illud enim principium materia ponebant esse aliquod ens actu: puta ignem vel aerem aut aquam: et ponebant quod illud esset suba omnia quod ex eo generantur: et sic materia semper manet in his quod ex materia fuerunt: ita ponebant quod illud subum semper manet unum et idem: hoc autem dicimus alterari quantum manere suba actu existentis sit aliquid variatio circa formas. unde sequitur quod nulla transmutatio esse possit: quod dicitur generatio et corruptio: sed sola alteratio. (Nos autem ponimus omnium generabilia et corruptibilia esse unum subum: quod tamen non est ens actu: sed in potentia. et id ex eo quod accipit formam per quam fit ens in actu dicitur simpliciter generatio: et ex hoc quod postquam est ens actu scilicet suscipit aliam quodamque formam dicitur alteratio. Deinde cum dicitur.

Hic autem quod genera multa faciunt differre generationem ab alteratione. unieniensibus enim. dissolutis generatio contingit et corruptio. Hoc dicitur hoc modo Empedocles. quoniam nam nullum est: sed solum mixtura et segregatio mixtorum. Quoniam igitur propria hic primo eorum supponit. ita loquutus manifestum est: et quoniam dicunt hoc modo.

Manifestat predictam rationem quantum ad ponentes plura principia: dicitur quod illis qui faciunt multa genera principiorum materialium de quibus est supra dicitur: necesse est dicere quod differat generatio ab alteratione in quantum quantum illa unieniens in unum contingit secundum eos generatio: in quantum autem dissolutum contingit corruptio. unde Empedocles dicitur quod nam. i. forma corporis compositi ex elementis nullum eorum est neque enim de natura

ignis: neq; de nā aq̄ vel alioꝝ eltoꝝ: sed ē solū mixtura. i. solū cōsistit in nā q̄dā mixtiōis: et opposita puatio cōsistit i segregatiōe mixtoꝝ. ¶ Et q̄ ex b̄ dīr aliqd̄ ḡnari qd̄ acq̄rit. p̄p̄uā nāz. iō p̄cēbāt q̄ ex cōgregatiōe erat ḡnatio et ex segregatiōe corruptio: fieri alteratiōez aut̄ ponebāt p̄ solā trāspōnē: vt̄ ifra dicef: q̄z igf̄ ille f̄mo nō ē. p̄p̄i sup̄pōni eoꝝ. i. q̄ ita loq̄nt̄: māifestū ē q̄ ita dicūt de d̄ria ḡnatio: nis et alteratiōis: sicut̄ d̄cū est. ¶ Deide cū dicit.

C Necessē est aut̄ et bis alteratiōē eē aliud dīcere p̄ter generatiōez. Impossibile t̄n̄ f̄m q̄ ab eis d̄nr̄: hoc aut̄ quō recte dicimus facile ē vīdere. Quēadmodū. n. videmus q̄scēte suba in ea trāsmutatiōez fieri f̄m magnitudinē q̄ vocat̄ augmētatio et diminutio. sic et alteratiōez.

C S̄z t̄n̄ ex qb̄ dicit̄ pla p̄cipia faciētes vno ipole alterari. Passiōes. n. s̄z q̄s h̄ dicim̄ cōtingere d̄rie eltoꝝ s̄nt̄. Bico at̄ puta calim et frigidū: h̄uidū et siccū: albū et nigrū: durū et molle: et alioꝝ vnūq̄d̄q; vt̄ inqt̄ Emp̄. Solē. i. ignē al b̄ū videri et calz. Imbrē. i. aq̄ i oib̄ fridū nigrū et nebulosūz. Silt̄ aut̄ determinauit de reliq;.

C Quapp̄ si n̄ pole ex igne fieri aquā: neq; ex aq̄ terrā: neq; ex albo nigrū erit aliqd̄: neq; durū et molli. Eadē. n. rō et d̄ alijs: hec at̄ erat alteratio. ¶ Amplī at̄ et manifestū: quā vnaz sp̄ d̄rijs supponere oꝝ māz: siue trāsmutē f̄m locū: siue f̄m augmētatiōez et diminutiōez: siue f̄m alteratiōez. ¶ Amplī aut̄ silt̄ necē est esse hoc et f̄m alteratiōez. Si. n. alteratio ē et subm vnū eltoꝝ: et vna oīuz mā h̄ntiū adinūcē trāsmutatiōez. Et si subm vnū ē et alteratio ē.

C Improbāt ea q̄ dicta sunt̄ q̄ntū ad ponētes pla p̄n̄. Nā ponētes vnū p̄n̄ ex necitate cōcludit̄ p̄positū: supposita sua radice. Circa b̄ ḡ duo facit. p̄mo obicit̄ cōiter d̄oes. sc̄o sp̄alr̄ d̄ Empe. ibi (Empe. qd̄e igf̄) Circa p̄ duo facit. p̄mo p̄ponit̄ qd̄ inēdit̄. Dicit̄ ḡ his q̄ ponūt multa p̄n̄ necē est dicere q̄ ḡnatio sit aliud p̄ter alteratiōez: vt̄ d̄m̄ ē: s̄z t̄n̄ b̄ est ipole subsistere f̄m ea q̄ ab eis d̄nr̄: hoc facile pōt videri ex bis q̄ sequunt̄. x̄ ibi (Quēadmodū) Manifestat̄ p̄positū duab̄ rōnib̄. Circa q̄rū p̄mā p̄ponit̄ quādā similitudinē dicēs: q̄ sic videmus qd̄ suba q̄scēte. i. p̄manēte accidit̄ in ea trāsmutatio f̄m magnitudinē q̄ noīat̄ augmētatio et diminutio: et ita necē est de alteratiōe f̄m q̄litate. Nam sicut̄ q̄ntitas fundat̄ in suba ita et q̄litas: s̄z ipole est p̄ h̄ic modū fieri alteratiōez s̄z ea q̄ ponūt̄ vt̄ ab his q̄ sunt̄ faciētes pla p̄n̄. dicunt. n. q̄ passiōes. i. passibiles q̄litates f̄m q̄s d̄r̄ hoc cōtingere. i. alterari: vt̄ p̄z ex. 7. p̄by. sunt̄ d̄rie p̄pe eltoꝝ. i. calim fridū albū et nigrū siccū et h̄uidū molle et durū: alia h̄z sic. Emp̄. dixit̄ qd̄ sol. i. ignis. ponebat. n. solē ignee nāe: vt̄. n. eē alb̄ et calis. imber vo. i. aq̄ vt̄ in oib̄ eē niger fridus et nebulosus: sic p̄z ex ipsa obscuratiōe aeris q̄ fit p̄ ibres. Et silt̄ determinabāt de reliq; passiōib̄ attribūctes eas eltis. ¶ Dicebāt aut̄ qd̄ nō erat pole ex igne fieri aquā aut̄ ex aq̄ terrā vel quocūq; mō vnū eltoꝝ cōuertit̄ in aliud. ¶ Nō. n. ponebāt h̄z elta p̄posita ex mā et forma: vt̄ sic possit̄ ex vno corrupto aliud ḡnari: s̄z ponebāt eē p̄mas māz q̄ nō resoluerent̄ in aliqd̄ p̄mū subm: opz aut̄ oē qd̄ in aliud cōuertit̄ resolyū in aliqd̄ subm p̄mū: ipole est aut̄ p̄pa accētia iue-

T.c.ii.

niri nisi i p̄p̄ys subiectis. vñ si calz ē p̄p̄iū accēs ignis: fridū aq̄: impole est calim eē nisi in igne: fridū nisi in aq̄: et sic de alijs. Si ḡ ex aq̄ nō pōt fieri ignis: neq; ex vno eltoꝝ rū aliud: cōis est q̄ nec possit̄ aliqd̄ ex albo fieri nigrū vt̄ ex molli durū. et eadē rō est de h̄z alijs q̄litate. ¶ Cū ḡ alteratio nō cōtingat nisi f̄m variatiōem dictaz q̄litate. Circa idēz subm: cōis ē q̄ nulla erit alteratio: et ita nihil ē qd̄ ponūt̄ d̄rias iter alteratiōez et ḡnatiōez. Sc̄oaz rōnē ponit̄ ibi. (At manifestū.) Et dicit̄ q̄ necē ē supponere vnā nām d̄rijs: q̄ sunt̄ termini mot̄ in quolz. i. siue trāsmutaf̄ aliqd̄ f̄m locū siue s̄z augmētū et diminutiōez. ¶ Et simpliciter necē est hoc eē in alteratiōe: vt̄. i. si alteratio ē: sit vnū subz et vna mā oīuz h̄ntiū h̄z trāsmutatiōez adinūcē. Et si est vnūz subm eoꝝ f̄m q̄ attēdit̄ alteratio: et seq̄ q̄ sit alteratio. Qū igif̄ p̄dicti p̄bi nō ponūt̄ vnū subm oīuz q̄litate: f̄m q̄s attēdit̄ alteratio: s̄z pla nō pōt ponere alteratiōes et generatiōes. Differt aut̄ hec rō a p̄ozi. ¶ Nā p̄ma assignat̄ vniuersalē causam medū qd̄ assumabat̄ in p̄maratiōe. ¶ Deinde cum dicit.

L Apedocles qd̄e igif̄ vt̄ d̄ria dicere et ad appetitiā et ad scip̄m ipse. Siml̄ at̄ nō dicit̄ alterū ex altero fieri eltoꝝū vlt̄: s̄z alia oia ex bis. ¶ Simul aut̄: quā

in vnā p̄sigit̄ oē nāz p̄ter litē. Rursūz vnūq̄d̄q; ex vno fieri. Quapp̄ ex vno aliquo manifestū: quā d̄nr̄ijs quib̄sdā diuersorū: et passiōib̄ sc̄m̄ est. hoc qd̄e aq̄. hoc aut̄ ignis. Quēadmodū dicit̄ solē hoc qd̄e albū et calim et leue. Terra aut̄ graue et durūz. Ablatis igif̄ bis d̄nr̄ijs. sunt. n. auferibiles geniteq; manifestū est qd̄e necē fieri et aquā ex terra et terrā ex aq̄. Siml̄r aut̄ et alioꝝū vnūq̄d̄q;. ¶ Et nō tūc solū: s̄z nūc trāsmutari a passiōibus. Sunt aut̄ ex qb̄ dicit̄ Empedocles possibiles aduenire et separi rur sus et alr̄ aduersantibus adinūcē lite adhuc et amicitia. Iōq; et tūc ex vno ḡnata sunt. Nō. n. vtiq; ignis et terra et aqua entia vnū erāt oē.

C Incertū aut̄ et vtrū p̄cipia ei ponēdū ea multa aut̄ vnū. Bico at̄ ignē et terrā: et systica horū. Sc̄oaz id. n. qd̄ vt̄ mā supponit̄ ex quo trāsmutatiō p̄ motum sūt̄: ignis: et terra: et aqua vnū eltoꝝ. Sc̄oaz id aut̄ q̄ hoc ex p̄pōne fit p̄ueniētib̄ illis. Illa at̄ ex dissolone: magis elta q̄ tuoz illa et prima natura.

C Alr̄ itaq; d̄ gnōne et cōruptiōe simplici eltoꝝ d̄bz. Vtrū ē: aut̄ nō ē: et quō ē. Et de alijs simplicib̄ motib̄: puta d̄ augmētatiōe et alteratiōe. ¶ Disputat̄ d̄ Emp̄. sp̄alr̄ duab̄ rōnib̄. Circa q̄rū p̄mā dicit̄ q̄ Empe. vt̄ d̄ria dicere nō solū bis q̄ appetit̄ f̄m sensū in qb̄ videmus ex aq̄ fieri aerē et ex aere ignē: s̄z et vt̄ d̄ria d̄re sibi ipsi. ex vna. n. pte dic̄ q̄ nullū eltoꝝ ḡnat̄ ex altero: s̄z alia oia eltata corpa p̄ponūt̄ ex cis. Ex alia vo dic̄ q̄ anq̄ mūdus h̄ ḡnēt̄: cōtingit̄ oēz nāz rez cōgregari i vnū p̄ amicitia p̄ter litē: et q̄ rursūz vnūq̄d̄q; eltoꝝ: et et vnūq̄d̄q; alioꝝ corpoz segregabit̄ p̄ litē segregantē res. vñ māifestū ē q̄ p̄ q̄sdā d̄rias et passiōes diuersoꝝ eltoꝝ sc̄m̄ est p̄ litē q̄ ex illo vno p̄ hoc eēt aq̄: et aliud eēt ignis: et exp̄plicat̄ de d̄nr̄ijs et passiōib̄: sic ipse dicit̄ q̄ sol. i.

De generatione et corruptione.

ignis est albus et calidus et levis. Terra autem gravis et dura. Et sic patet quod iste dicitur de nouo spugnium estis. oem autem quod de nouo aduenit potest auferri. Quia igitur dicitur sunt auferribiles: ut potest de nouo generari: manifestum quod ablati huius dicitur est necesse fieri et a quo ex terra: et terra ex aqua: et sicut vnum quodque aliorum est quod ex alio. Et sic tunc solum. sicut in principio: sicut est nunc: et sic per transmutationem passionum: et quod talis transmutatio passionum fieri potest per duplicem partem. primum ex natura ipsarum passionum: quia ex his que dicit Empedocles sequitur quod possit de nouo aduenire: puta per litteram segregatam et rursum separari ab elementis: puta per amicitias vniuersales. Aliter ex causa illarum passionum: nam quia est nunc dicitur amicitias et amicitia: sicut in principio: quod est nunc est tunc transmutari sicut dicitur et passiones. et ideo tunc. sicut in principio mundi ex vno generata sunt elementa supponitur tibus his differentiis: sicut nunc potest dici quod ignis terra et aqua existerent actu essent vnum totum. Secundo ratione postea potest ibi. Incertum autem dicitur quod incertum est vtrum Empedocles obuerit vnum principium potest vltima multa quantum ipse multa posuerit. sicut igne terra et aqua et alia que coexistunt eis. Id autem dicitur esse incertum quod ex quo vnum potest dicitur: ex quo sicut ex materia fuerit ignis terra et aqua per aliquam transmutationem a lite segregate: videtur quod sit vnum elementum. in quantum illud vnum sit ex compositione elementorum in vnum conuenientiam per amicitiam. Illa autem. sicut. elementa in quantum fuerit ex illo vno per quadam dissolutionem per operationem littere: videtur magis quod illa quatuor sint elementa et principia et prius natura: et sic magis attendebat Empedocles res fieri per congregationes et segregationes. Aliter tamen in precedenti ratione probatur quod necesse est elementa fieri si per solam congregationem sicut per quadam transmutationem supponitur differentiis elementorum: ex quo sequitur dicitur et quod ita edebat Empedocles. sicut in illud vnum sit magis principium. Vniuersaliter itaque dicitur generatio. Postquam philosophus persecutus est opinionem antiquorum circa differentias generationis et alterationis: hic incipit dicitur mutare dicitur generatio et alteratione: et de aliis motibus. Et circa hoc duo facit. primum dicitur quod est intentio: secundo incipit persequi suam intentionem ibi (Democritus autem et Leucippus) Circa primum duo facit: primum potest suam intentionem: secundo assignat sue intentionis rationem: ibi (Plato quidem igitur). Dicitur quod per quod antiqui philosophi dubitauerunt de vera generationis corruptionis et alterationis. Dicendum est nobis vltimum de simplici generatione et corruptione. sicut scilicet quod aliquid dicitur simpliciter generari et corrumpi: vtrumque. sicut generatio simpliciter est: aut non. Nam secundum illos quod dicitur generationem ab alteratione differre generatio simpliciter est: non autem secundum eos: quod eorum dicitur negatur: et sic est simpliciter generatio. Dicendum quomodo est. Et similiter est de aliis motibus quod ordinatur quod admodum ad generationem simpliciter: vtrum supra dictum est: puta de alteratione et augmentatione. Deinde cum dicitur.

2. c. 13.

Plato. n. igitur solum de generatione scrutatur et corruptione: quomodo existit in rebus: et de generatione non omnium: sed de ea que elementorum. Quomodo autem carnes fiunt aut ossa aut aliorum quod aliud talium nihil. Amplius neque de alteratione neque de augmentatione quomodo existit in rebus. Vniuersaliter autem extra ea que superficiei? de nullo aliquid constituit preter Democritum. Hic autem videtur de omnibus curam habere. Ita autem in qualiter et quomodo differunt. De augmentatione. n. nullus determinauit quidem vtrum dicitur: nisi quod et quis diceret: quomodo adueniente simili augmerat. Quomodo autem hoc fiat non adhuc neque de mixtione: neque de aliorum consimili: vtrum ita dicitur: vltimum: vtrumputa de facere: et pati: quomodo hoc quidem facit. hoc autem patitur secundum naturales operationes. Assignat rationem sue intentionis ex eo quod aliquid philosophi de

5.

his insufficienter tractauerunt et dicitur quod plato inquisit dicitur generationis et corruptionis tantum quomodo sint in rebus: non tamen de omni generatione: sicut solum dicitur generationis elementorum: non autem quomodo generetur carnes et ossa aut aliquid aliorum mixtorum corporum: neque est tractatum de alteratione et augmentatione: quomodo sint in rebus. Et vniuersaliter nullus aliorum philosophorum dixit determinate aliquid preter ea que superficiei tenentur appent nisi solus Democritus quod videtur curas habuisse de omnibus diligenter ingredi: sicut iam differt quomodo inquisit. nullus. n. nec ipse nec alius determinauit de augmentatione: vtrum ita sit dicere: vtrum sit non quicquam idiota dicere possit vtrum. sicut augmentatio fiat adueniente aliquo sicut: sicut quod per aduenit similiter aliquid augere si non dixerit: neque est aliquid dixerunt de mixtione vltimum de aliquo alio consimili: vtrum ita dicitur: puta de facere et pati. sicut quomodo si agat et hoc patiat sicut operationes naturales. Deinde cum dicitur.

Democritus autem et Leucippus faciunt figuras: alterationem et generationem ex his faciunt. Segregationem quidem et congregationem generationem et corruptionem. Ordine autem et positione alterationem.

Incipit persequi suum propositum: et per determinat dicitur generatio et alteratione: eo quod eorum nexa est consideratio. Secundo determinat dicitur augmentationem ibi (De augmentatione autem) Circa primum duo facit. primum potest opinionem aliorum dicitur generatio et alteratione. In secundo determinat de eis secundum propria opinionem ibi (Determinatis autem his) Circa primum duo facit. primum recitat opinionem Democriti quod de omnibus curam habuit vtrum dicitur est. secundo ingit de veritate ipsius ibi. (Quoniam autem vtrum omnibus) Circa primum duo facit. primum potest opinionem democriti. 2. ponit rationem ipsius ibi (Quoniam existimabatur) Dicitur quod per quod Democritus et Leucippus: quod faciebatur res corpora indiuisibilia infinitarum figurarum ex his cabatur generationem et corruptionem: dicebantur. quod per congregationem et segregationem dictorum corporum figurarum cabatur generatio et corruptio: ex per mutationem autem ordinis et positionis dictorum corporum cabatur alteratio. Deinde cum dicitur.

Quoniam autem existimabatur vtrum in apparere: contraria autem sunt et infinita que in sensu apparere. figuras infinitas faciunt. Quapropter translatione propositi idem contrarium videtur alij et alij: et transmutatur pro adueniente: et vniuersaliter alij apperunt transmutato: ex eisdem enim tragedia et comedia sit litteris.

Assignat rationem dicte positionis ad cuius euidencia sciendum est quod sicut dicitur philosophus in 4. meta. quod quodam philosophi posuerunt vtrum esse in apparere: ita. sicut quod quod videtur alicui et vtrum: adeo quod est potest batur contradictoria simul esse vera: si diuersis ita videret. sicut est quod dicitur quod Democritus et Leucippus existimabatur quod vtrum erat in appendo et diuersis hominibus contraria appent et infinita: vtrum ostendit multiplicitas opinionum que est inter homines: ideo idu perunt infinitas figuras in primis res principia: vtrum ex his ratio accipi possit infinitarum opinionum. Et inde est quod per translationem aliquam ei quod vtrum in compositione alicui totum primum gignit quod idem alio modo videtur alij et alij se habere: sicut per diuersum situm collu colube vtrum esse alteri et alteri coloris: et huius transmutatio situm sit per aliquod modicum quod superuenit: et vtrum vniuersaliter sit dicere per transmutato vno indiuisibiliu corporum videtur aliud et aliud. Et potest exemplum in sermonibus: quorum prima principia indiuisibilia sunt littere. Ex eisdem autem litteris transmutatis secundum ordinem aut positionem fuerunt diuersi sermones: puta comedia que est sermo de rebus rusticis et tragedia: que est sermo de bellicis rebus. igitur sic apperunt per variationem ordinis et positionis dicebat Democritus alteratio ne causari. Deinde cum dicitur.

6. Quoniam autem videtur omnibus pene esse aliud generationem et alterationem. Generari quidem. n. et corrupti congregata et disgregata. Alterari autem translati passionibus de his scientibus considerandum.

Questiones autem habet hec et multas et rationabiles. Si quidem igitur generatio est congregatio multa impossibilia contingunt. Sunt autem rursus rationes alie cogentes et non habiles solui quod non contingit aliter se habere. Et si non est generatio congregatio: aut vniuersaliter non est generatio: aut si est: alteratio est: aut si hoc difficile dissolvere tentandum est.

Inquiri veritate habet opinionis. et primo ostendit difficultatem circa hec existentem. Secundo incipit inquirere veritatem ibi. (Principium autem.) Dicit ergo primo quod quia iam pene abolitis opinionibus priorum naturalium: quod ponebant idem esse generationem et corruptionem: et alterationem omnibus fere videbatur tunc tempore quod aliud esset alteratio et generatio: ita scilicet quod generatio esset per hoc quod aliqua congregantur et disgregantur alteratio vero per hoc quod per aliquorum translationes diuersas sunt positiones: necesse est considerare ut de his sciamus veritas. habent. n. hec questionem multas: et rationabiles: quod si generatio nihil est aliud quam congregatio multa impossibilia contingunt: ut infra patebit. Ex opposito autem multe inveniuntur rationes: que videntur cogentes: et non de facili solubiles: quibus concluditur quod non contingit aliter se habere: quam quod congregatio sit generatio vel oio si generatio: vel si est: sit idem quod alteratio. Et quod tunc hoc sit difficile solvere debemus tamen tentare solvere hanc difficultatem. Deinde cum dicit.

7. Principium autem horum omnium vtrumque sic generatur et augmentatur alterantur entia: et contra huiusmodi partitur primis magnitudinibus existentibus principijs omnium entium indiuisibilibus: aut nulla est indiuisibilis magnitudo. Differunt enim hoc multum. Et rursus si magnitudines sunt: vtrumque ut Democritus et Leucippus de corpore sunt: vel ut in thymeo planities.

Procedit ad soluendum predictam difficultatem: et primo premitur duas questionem que necessarie sunt ad soluendum predictam difficultatem. Secundo eas persequitur ibi. (Et hoc quidem igitur) Dicit ergo primo. quod principium ad soluendum oia predicta oportet accipere ad hoc quod inquiratur primo: vtrumque entia naturalia sic generentur et alterentur et augmententur et contrariis motibus moueantur quod sint aliquae prime magnitudines indiuisibiles vel nulla indiuisibilis: hoc. n. multum fertur ad propositum. Secundo autem oportet inquirere si sunt aliquae magnitudines indiuisibiles vtrumque ille magnitudines sint corporee: sicut dixerunt Democritus et Leucippus vel sicut planities id est superficies: sicut Plato scripsit in thymeo.

Deinde cum dicit.

Hoc quidem igitur ipsum ut in alijs diximus inconueniens usque ad planities dissolvere. Ideo magis rationabile corpora indiuisibilia esse. Sed hec quidem multa habent irrationabilitatem. Sed tamen et his alterationem et generationem contingit facere: ut dictum est: conuersio et contactu transmutante idolum: et figurarum differentia: quod fecit Democritus. ideo et colorem hoc

non inquisit esse: conuersio autem colorari. His autem qui in planities formas diuiserunt non adhuc nihil enim sit preter solida ex oppositis. Passio enim non suscipiunt generari aliquam ex ipsis.

Prosequitur premissas questionem. et primo prosequitur secundam: quam breuiter pertransit. secundo prosequitur primam ibi (Deinde. n. questionem.) Circa primam duo facit primo ostendit conuenientius posuisse quantum ad ea que considerantur in scientia naturali democritum quam platonem. secundo causam huius assignat ibi. (Causa autem quod vtrum?) Dicit ergo primo quod sic in tertio de celo dictum est: inconueniens est hoc ipsum esse secundum se consideratum quod corpora naturalia resoluantur usque ad superficies et ideo magis est rationabile quod si sint aliquae magnitudines indiuisibiles: ex quibus corpora naturalia componuntur: et quod habet magnitudines indiuisibiles sint corpora que sunt superficies: quantum et hoc ipsum multa irrationabilitatem habeat. scilicet quod sint aliqua corpora indiuisibilia: ex quibus corpora naturalia componuntur: sicut partem ostensum est in libro de celo sed tamen ideo est magis rationabile potere corpora indiuisibilia que superficies: quod his qui ponunt corpora indiuisibilia esse principia corporum naturalium conuenit assignare causam generationis et alterationis: que quidem alteratio sicut dictum est: transmutat vnum et aliud per quamdam conuersionem corporum indiuisibilium: et per alium modum contactum secundum diuersos situs et ordinem: et est secundum differentiam figurarum: sicut ponebat democritus assignans causam alterationis: vtrumque democritus ponebat quod calor et alie habet qualitates naturales si sit aliquid habens esse fixum in natura: sed quod videtur aliquid coloratum per quamdam conuersionem. id est per aliquam variationem corporum indiuisibilium secundum ordinem et situm. manifestum est. n. quod quedam nobis apparet: quorum apparatus capitur ex aliquo modo reflexionis secundum ordinem aut situm. sicut forma que apparet in speculo et sicut colores yridis et habet. talia ergo existimabat esse democritus omnes formas et qualitates rerum naturalium: et secundum hoc suppositis suis principijs ex diuersitate positionis et ordinis causabat omnem diuersitatem alterationis. sed platonici qui resoluebant corpora in superficies non poterant assignare causam alicuius transmutationis formalis quod ex superficie quando componuntur adinuenit nihil est rationabile fieri nisi solida. Cum .n. puncta linee et superficies pure sint res mathematice non possunt care ex seipsis aliqua passione naturali. vtrumque sic ex punctis non fit nisi linea: et ex lineis non fit nisi superficies ita ex superficiebus non potest dari nisi corpus. Sed nec ipsi platonici conantur ad hoc quod ex mixtione superficieum assignant causam alicuius passionis naturalis. Deinde cum dicit.

Causa autem quare non potuerunt confessi videre in experientia fuit. Ideoque quicunque magis ista dauerunt naturalibus magis possunt supponere talia principia: quibus multa possunt complere. Qui autem ex multis sermonibus indocti existentium entium intruentes: et ad pauca respicientes: facile enunciant.

Videbit autem aliquis ex his quantum differunt physice et logice intendentes. Qui. n. autem quod indiuisibiles non sunt magnitudines: hi quidem inquisit: quod ante trigonum multa erunt. Democritus autem videtur proprijs et physicis sermonibus persuadere. Manifestum autem erit quod dicimus precedentibus.

Assignat rationem quod circa hoc magis deficiat plato quam democritus: et dicit quod causa huius quod plato minus potuit videre confessam. id est ea que sunt omnibus manifesta fuit in experientia: quod

De generatione 7 cor.

...e intelligibilia intētus sensibilia nō itēdebat: circa q̄ ē experientia. Et iō illi pbi q̄ magis studuerūt circa res sensibiles 7 māles magis potuerūt adiuuere talia p̄n: q̄b̄ possent multa sensibilia adaptare: s; platōici q̄ erāt indocti existium. i. circa entia nālia 7 sensibilia respiciētes ad pauca sensibiliūz q̄ eis corruēdebāt ex multis s̄mōib̄ vel rōnib̄. i. ex multis q̄ in vlt̄ rōnabilr cōsiderabāt de facili anūciāt. i. absq; diligēti p̄scrutatōe sniam p̄ferūt de reb̄ sensibilib̄. ¶ P̄ōr tū cōsiderari ex his q̄ p̄e manib̄ habent: q; differēt i p̄scrutatōe vitatis illi q̄ cōsiderabāt p̄byfice. i. nāliter attēdentes reb̄ sensibilib̄: vt Democrit⁹ 7 illi q̄ cōsiderabāt logice. i. rōnalr attēdētes cōib̄ rōnib̄: sicut platōnici. ad oñdēdū. n. q; magnitudines aliq̄ sunt idiuisibiles: platōici logice p̄cedētes dicunt q; alr seq̄retur q; antotrigonū. i. p̄ se triāgulus: hoc est idea triāguli multa erit. i. in multos triāgulos vidēt: quod est incōueniēs. ¶ Ponebat. n. plato oīum sensibiliū esse q̄sdas ideas sep̄atas: puta hoīs 7 eq; 7 silūz: q̄s vocabat p̄ se hoīs 7 p̄ se equū: q; f. logice loq̄ndo hō s̄m q; ē spēs est p̄ter mālia 7 idiuiduātia p̄n: ita q; idea nihil hz nisi qd̄ p̄tinet ad rōnē sp̄i. ¶ Et eadē rōne hec ponebāt in figuris. vñ ponebāt ideā triāguloz sensibiliū: q̄ d̄r an̄ trigonū eē indiuisibile aliq̄n seq̄ret q; videre in multa: qd̄ est 3 rōnē idee: ad quā p̄tinet q; sit vñ p̄ter multa: 7 ita nō ē icōueniēs q; sint multe superficies triāgulares idiuisibiles 7 formes idee. ¶ Et eadē rō est de alijs sup̄ficieb̄. S; democrit⁹ vñ suadere q; sint magnitudines idiuisibiles p̄ rōnes proprias 7 nāles vt manifestū erit in sequētibus.

Aber aut̄ questionē si q̄s ponat corp⁹ esse: 7 magnitudinez passim diuisibilem. 7 hoc q̄dem eni possibile erit q; diuisiōes effugiat. Si. n. omnino diuisibile 7 possibile hoc passis. 7 simul erit hoc oīno diuisus. 7 si nō simul diuidat. Et si hoc fiat nihil erit impossibile.

¶ Postq; p̄bs oñdit q; circa p̄positū opio Democriti potior erat q̄ opio Platōnis: 7 rō Democriti erat magis p̄pria: ad hoc manifestādū iducit rōne Democriti. ¶ Et p̄ponit eā. 2. soluit. ibi. (S; h̄ tētādū soluere.) Circa p̄mū duo facit. p̄mo ponit rōne Democriti ad h̄ ipole ducētē. i. q; corpus sit oīno diuisus. i. quantūlibet diuidi potest. Secūdo ostēdit hoc esse impole. ibi. (Quidē igit̄) Circa p̄mū duo facit. p̄mo ponit rōne ad hoc impole ducētē. ibi. (Quidē igit̄. 2.) manifestat necitatē dicte rōnis. ibi. (Quapp 7 s̄m mediū.) Circa p̄mū cōsiderādū: q; o; ponere corp⁹ vel componi ex in diuisibilib̄: vel eē disibile oīno. i. totalr s̄m qd̄cūq; signū. ¶ Et iō Democrit⁹ ad oñdēdūz q; corpus sit p̄positū ex idiuisibilib̄ corpib̄ conat̄ oñdere ipole eē idiuisibile eē corp⁹ sensibile: puta qd̄ lignū aut lapis sint diuisibilia oīno. i. s̄m qd̄cūq; signū datū in corpore: 7 iō dicit qd̄ si q; ponit corpus aliq̄d: puta sensibile 7 magnitudinē quacūq; puta sup̄ficiē vel lineā disibile oīno. i. s; qd̄cūq; signū datū: 7 si ponat hoc esse possibile remanet questio quid est id qd̄ effugit diuisiōe. i. qd̄ remāet post diuisiōe. Necessē est enim q; diuisio quocūq; diuisibili remaneant aliq̄ partes diuisibiles in quas sit diuisio. Iō aut̄ dicit Demo. hoc habere qōnē: q; si corpus sit oīno. i. s̄m totū diuisibile: 7 hoc sit possibile: q̄ns erit q; nihil p̄hibeat corp⁹ simul diuisus quantūcūq; diuidi pōt: 7 si diuisio non fiat simul: sed successiue: sicut si possibile est aliq̄ hominē puenire ad aliq̄n locū: nihil p̄hibet eū puenisse illuc: s; nō simul: s; successiue pueniat: 7 si hoc ponatur nulluz impole debēt seq; q; possibili posito nō sequit̄

aliquod impossibile s̄m p̄b̄m. p̄mo poruz. cap. 2. 7. p̄by 2. 6. scorum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quapropter 7 s̄m mediū similt. vnuerſalr aut̄ si oīno inatū est disibile: 7 si diuidat nullū erit ipole nascē. Quoniā neq; si i mille milia diuisa fuerit magnitudo nullū impossibile: 7 si nullus vtiq; diuidat. Quoniam ergo omnino tale corpus diuidatur.

¶ Manifestat necitatē p̄dicte rōnis. si. n. ponat aliquod corp⁹ diuisibile p̄ mediū: 7 ponat esse diuisus p̄ mediū: nullū sequit̄ iconueniēs: 7 hoc ē qd̄ dicit. Quapropter q; posito possibili nullū sequit̄ impossibile. similt̄ erit si aliq̄ quid ponat esse diuisibile 7 diuisum s̄m mediū: 7 vñ si corpus est natū esse diuisibile oīno. i. s̄m qd̄cūq; signū si diuidat. i. ponat esse diuisus nullū erit impole nascens. i. ex hoc nō d; possibile nasci: q; neq; si aliq̄d est diuisibile in mille milia partiū: 7 ponat esse diuisum nullū sequit̄ur impossibile: 7 si nullo modo diuidat̄ actu: 7 ita vidēt q; aliquod corpus sit diuisibile in paucas partes: siue in multas: siue totales: 7 tamen nō vidēt sequi aliq̄d ipossible: si ponat̄ aliquid esse diuisum in quātū est diuisibile: Quia igit̄ s̄m ponentes corpus naturale nō componi ex indiuisibilibus corporibus esse diuisibile. i. s̄m totuz ponat̄ esse diuisum: sed hoc est impole. ergo 7 p̄mū. f. q; sit diuisibile secundū totum: est ergo compositum ex indiuisibilibus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quid ergo erit reliquuz. Magnitudo. Nō enim erit possibile: erit enim quid non diuisum: erat autem omnino diuisibile. ¶ Sed si nullam erit corpus: neq; magnitudo: diuisio aut̄ erit aut ex p̄ctis: aut sine diuisiōe ea erūt ex q̄bus compositū est: aut nihil omnino. Quapropter 7 generabit̄ ex nihilo: 7 erit corpus compositū: 7 omne vtiq; nihil: 7 nō erit existens: sed apparens tātum. Similt̄ aut̄ 7 si erit ex p̄ctis nō erit quātū: Nō eni tāgebāt se: 7 vna erat magnitudo: vel simul erant: non faciebant maius omne. Diuisiōe enī in duo vel plura: neq; mai⁹ neq; min⁹ priorē. Quapropter 7 si omnes componantur nullam facient magnitudinem.

¶ Ostēdit esse impossibile q; corpus sit totaliter diuisus ex hoc q; nō est dare qd̄ remaneat post diuisiōez. p̄rio ergo ostēdit q; nō erit dare qd̄ remāeat ex diuisiōe: que est p̄ncipalis pars. Secūdo qd̄ nō erit dare qd̄ remaneat qd̄ ex icidēti sit elapsū. ibi. (S; si qua.) Dicit q; p̄mo si corpus ponat̄ oīno esse diuisum querendū restat qd̄ erit reliquū. i. qd̄ remāet post diuisiōe: sicut videmus remanere in omni diuisiōe ea in q̄ diuisus resoluit̄: 7 p̄mo ostēdit q; nō remaneat magnitudo. hoc. n. ē ipole. seq̄ret. n. q; adhuc remaneret disibile nō disus. ¶ Dicebat̄ autēz vel q; magnitudo eēt aliq̄d nō disibile qd̄ corp⁹ omnino erat disibile: 7 ita o; q; id qd̄ remanet post diuisiōe: nullo modo sit diuisibile: euz tamē supponat̄ ab aduersario q; magnitudo sit omnino diuisibilis. Secūdo cōcludit q; remanendo post diuisiōem: neq; sit corpus: neq; magnitudo: 7 tamen sit facta diuisio secundū totum: sicut dicit̄ est. Relinquitur autēz quod diuisio erit ex punctis: ita q; corpus finaliter resoluatur in puncta: 7 per consequē ea ex quibus componitur erunt sine magnitudine

Ver 3 78

aut sequit̄ q̄ id q̄d est residuū post diuisionē sit omnino nihil. **T**ertio ostēdit hoc 2^m esse impossibile: quia cum vniūq̄q̄ generet̄ ex his in que resoluit̄. si ergo resoluit̄ in nihil: sequet̄ et q̄ generet̄ ex nihilo: q̄d autē cōponitur ex nihilo nihil est. sequet̄ ergo q̄ cōponitur de quo agit̄ sit nihil: et totus vniuersus eadē rōne. Quicquid erit in rerum natura erit s̄m apparentiā tantū: et nō s̄m existentiam. **Q**uarto pbatur p̄m̄us p̄missio: s. q̄ nō fiat resolutio in puncta: q̄ similiter sequeret̄ q̄ sit corpus cōpositū ex punctis: et ita vlt̄erius sequeret̄ q̄ nō sit quantū ip̄s corpus: aut enī esset̄ quantū: q̄ corpus diuideret̄: aut quia puncta tāgerent̄ se: put̄ duo extrema duarū linearū sunt simul: nō sc̄do mō q̄ ex hoc erat vna magnitudo cōtinua: et sic simul erāt oīa puncta et noduz distincta erant adinuitē et nō faciebāt̄ totū maius. punctū. n. nihil est aliū q̄ quedā diuisio partiuū linee: nec p̄mo mō. q̄ ex hoc q̄ aliquid diuidit̄ in duo vel in plura nō efficit̄ totum nec maius nec minus q̄ p̄us fuerit. Ita. n. corpus magnum sicut partuz pōt diuidi in duo vel plura. et sic p̄ q̄ puncta nihil sunt aliud q̄ diuisiones: et q̄ nō faciūt̄ aliquid maius: vnde relinquit̄ q̄ si puncta cōponant̄ adinuitē nō faciūt̄ aliquid maius. sic igit̄ videt̄ eē impossibile q̄ corpus sit oīno diuisum: quia nō potest assignari quid sit residuum diuisionis tanquā p̄ncipalis pars corporis diuisi. **D**einde cum dicit.

Sed et si qua diuisio q̄si ratura ferre fiet ex corpore: et sic magnitudie q̄dē corp̄ egrediat̄ idē sermo. illud aut̄ quomō diuisibile.

Ostendit q̄ nō pōt assignari quid residuū diuisionis tanquā aliquid q̄d elabit̄. Et p̄mo ostēdit q̄ tale aliquid nō pōt esse corpus. Secūdo ostendit q̄ nō potest esse q̄d cūq̄ in corporeū. ibi. (Si aut̄ nō est corpus.) Dicit ergo p̄mo q̄ si diuisio totaliter corpore diuisio corporis fiat ita q̄ aliqua ratura s̄m rem elabatur ex diuisione p̄ter p̄ncipales partes: in quas lignuz diuiditur: et dicitur q̄ ex magnitudine corporali totaliter diuisa egrediat̄ aliquid corp̄. q̄ residuus: sequeret̄ idēz sensus qui et supra: quomodo. s. poterit sustineri q̄ illud corp̄ sit adhuc diuisibile secunduz ponentes corpus esse diuisibile cum positum sit corpus naturale esse diuisum omnino. **D**einde cum dicit.

Si aut̄ nō est corpus sed spēs aliqua segregabilis aut passio quidem que secessit. **E**t ē magnitudo puncti vel tactus hoc patietes inconueniens et ex non magnitudinibus magnitudinem esse. **A**mplius autem vbi erunt immobiles: aut mutati puncti. **T**actus enim semper est vnus duorū quorūdam quasi ente altero p̄ter tactū et diuisionem et punctuz. **S**i vtiq̄ quis predictorū poneret q̄dlibet aut quātitatem: aut corp̄ omnino eē diuisibile hec cōtingunt. **A**mplius si diuidens lignū compono: aut quid aliud eq̄l̄iter et vnū. **Q**uapropter si sic h̄z manifestū: qm̄ et incido lignū s̄m q̄d cūq̄ signū omnino. igit̄ diuisus est potestate: qd ergo erit p̄ter diuisiones? **S**i enim et est aliq̄ passio: sed quomodo in hec resoluunt̄ et generantur ex his: aut quō separabuntur hec. **Q**uapropter ē impossibile ex tactib̄: aut ex p̄-

ctis magnitudines esse: necesse est corpora indiuisibilia esse magnitudines. **S**ed et hoc ponentibus nō min⁹ cōtingit impossibile. **S**crutum est autem de his et in alijs.

Ostendit q̄ h̄z residuū nō pōt esse aliq̄d incorporeum q̄d cūq̄ sit: et hoc tribus rōnibus. **C**irca quaz p̄mā dicit q̄ si id q̄d egredit̄ a magnitudine totalit̄ diuisa nō sit corp̄ sed aliqua spēs. i. forma segregabilis. i. separabilis a subiecto: aut etiā aliqua passio sicut ponit **A**naxa. possides et habitus separari et misceri: et se habet h̄z passio secedēs a magnitudine per modū puncti vel tact⁹. **A**mplius hoc ponant̄ patiuntur. **P**rimo quidez hoc inconueniens q̄ magnitudo componat̄ ex nō magnitudinib̄: q̄ videtur inconueniens. **N**am vnūq̄q̄ cōstituit̄ ex rebus sui generis. **N**ō enī colores cōponunt̄ ex figuris nec cōuerſo. **S**ecūdam rōne ponit̄ ibi. **A**mplius aut̄ vbi. **C**irca quod cōsiderandū est qd̄ lineā cōponi ex punctis pōt exponi dupliciter. **P**rimo mō ex punctis motis: sicut qd̄ dixerūt q̄ punctus motus facit lineaz: et lineā mota constituit̄ superficies: et superficies mota corpus. **A**lio mō pōt exponi q̄ ex punctis etiā nō motis cōstituat̄ magnitudo sicut ex partibus. vtrolibet aut̄ modo magnitudo cōponatur ex punctis oportebit assignare vbi sint puncta. i. quē situs hēant in magnitudine. **E**st enī assignare de singulis partib̄: ex quibus cōponit̄ magnitudo. sed hoc nō pōt assignari: quia punctus nō pōt assignari in magnitudine nisi vt qd̄z tact⁹ partiuū cōtinue: vel diuisio partiuū linee iam diuise linee: tactus aut̄ semp vnus quorūdam duorū. q̄. s. sunt partes magnitudinis h̄ntes determinatus sitū in magnitudine: q̄ illud qd̄ est pars magnitudinis h̄ntes determinatū situz inter partes eius sit aliquid p̄ter ipsuz tactuz et diuisiones: et per se sequēs p̄ter punctuz. nō ergo videt̄ eē possibile q̄ magnitudo diuidat̄ in puncta vel tact⁹ aut diuisiones. si q̄ aliquis ponat qd̄ cūq̄ corpus aut quātitatē: quātitatem esse oīo diuisibile: p̄tinget hoc inconueniens qd̄ nūc dictū ē. **T**ertiā ponit̄ ibi. **A**mplius si diuidēs. **E**t dicit. et postq̄ diuido lignū et qd̄ cūq̄ corp̄ aliud et itez ex eisdē partib̄ cōpono illud fiet equale et vnū corpus: q̄. s. eadē sunt in que diuiditur et ex quibus cōponitur. vnde videtur similiter se habere si diuido s̄m quodcūq̄ signū: qd̄ supra dixit oīno vt. s. ex his in que diuiditur possit componi: sit ergo lignū omnino diuisus potestate. id est omnia in que potest diuidi. **O**rgi erit p̄ter diuisionē. qz opz oēs diuisiones ad aliquid terminari. si enī dicat̄ q̄ id qd̄ ē residuū diuisionis: sit aliq̄ passio sequeret̄ q̄ corp̄ diuideret̄ i passiones: et ex sequenti generabit̄ ex eis: qd̄ est impossibile: qz nō substantia neq̄ quātitas generat̄ ex passioib̄. aut etiā quō est possibile q̄ passioes sint sepeate. **U**lteri⁹ aut̄ concludit p̄ncipale p̄positū dicens q̄ si ē impossibile q̄ magnitudo cōponat̄ ex tactibus aut punctis sicut p̄dicte rōnes cōcludūt: necesse est ponere qd̄ sint qdam corpora indiuisibilia: et qd̄ sint quedā magnitudines indiuisibiles: qz si corpus sit oīo diuisibile: sequeret̄ q̄ cōponat̄ ex tactib̄ vel ex punctis: vt ex dictis patet. **U**lteri⁹ autēz post rationem **D**emocriti subiungit **A**risto. q̄ hoc ponentibus. s. esse corpora indiuisibilia nō minus accidit ipole: et hoc p̄scrutatus est in alijs. s. in tertio libro de celo.

Sed et hic tentandū est soluere: id rursus a principio questionis dicendū. **D**e qd̄ igitur corp̄ insensibile diuisibile eē: s̄m qd̄ cūq̄ signū: et indiuisibile nō est inconueniens: hoc. n. p̄tate: hoc aut̄ enī delectia existit.

C Hic procedit ad eius solutionem. Et primo ponit de quo est intentio dicens quod tentandus est soluere predictam dubitationem: et ideo ut melius soluat oportet a principio repetere questionem. Ostenso enim breviter in quo virtus questionis consistat facilius apparebit ubi debeat adhiberi solutio. Secundo ibi. (Omne quidem igitur) presumpsit intentus. Et primo ponit veritatem. Secundo ponit obiectiones Democriti contra veritatem ibi. (Esse autem prae simul.) Tertio soluit (Quoniam autem latet.) Dicit ergo primo quod non est inconueniens dicere utrumque horum. scilicet quod omne corpus sensibile sit diuisibile: secundum quodcumque signum: vel quod nihil sit diuisibile. aliter enim. horum in potentia est verum. scilicet quod corpus sit diuisibile secundum quodcumque signum. Alterum vero horum est verum secundum eudem. scilicet secundum actum. scilicet quod corpus sensibile non sit diuisibile secundum quodcumque signum in actu. **C** Deinde cum dicit.

Essē autē potestate sicut omnino diuisibile impossibile videtur esse utique. Si enim possibile et fieret utique. Non ut sunt sicut actu ambo indiuisibile et diuisum: sed diuisum secundum quodcumque signum. nullus igitur erit reliquum et incorruptum corpus corruptum: et generabit utique quidem rursus aut ex partibus: aut omnino ex nihilo: et hoc quomodo possibile.

Sed quoniam diuiditur in semper diuisibilia et semper in minores magnitudines: et in semota et disgregata manifestum. Neque itaque secundum partem diuidetur erit infinita fractura. Neque possibile est sicut diuisum esse sicut omne signum. Non enim potest omnino: sed usque ad quod. necesse est igitur indiuisibiles existere magnitudines et indiuisibilia corpora. **E**t aliter sic erit generatio et corruptio. Et hec quidem segregatio: hec autem congregatio. Cogens igitur sermo esse magnitudines indiuisibiles hic est.

Ponit duas rationes Democriti. Circa veritatem. Circa quoniam prima dicit quod secundum obiectiones Democriti. videtur impossibile quod corpus sensibile sit simul diuisibile in potentia omnino. id est secundum quodcumque signum: sicut nuper dictum est. credebat enim Democritus quod quicquid esset simul in potentia posset esse sicut in actu: et argumētabat: sic est potest sicut in potentia corpus sensibile omnino diuidi. quod hoc fieret in actu: non quidem ita quod esset simul in potentia. diuisibile et actu diuisum: sed quod esset sicut diuisum actu secundum quodcumque signum: sed hoc ostēdebat esse impossibile: quod sicut ex supradictis patet sequere quod nil corporum esset residuum a diuisione. Et quod corpus corrumpatur in re incorporea. Et ex consequenti quod corpus generaretur ex aliquo incorporeo: aut ex partibus: aut omnino ex nihilo. sed hoc est impossibile. **N**on igitur est possibile quod corpus sensibile sit omnino diuisum simul: neque ergo videtur possibile quod sit omnino diuisibile in potentia. sed quod videtur ad sensum quod corpus sensibile diuiditur in partes adinuenies separabiles: vel etiam in partes diuisibiles. et maior magnitudo semper diuiditur in minores magnitudines: et totum coniunctum diuiditur in aliqua segregata et separata manifestum est hoc ita se habere. Non igitur est possibile neque quod fiat diuisio in infinitum secundum partes: ita quod pars post partem a toto sensibili corpore separaretur neque esset possibile quod corpus sensibile diuidatur simul secundum quodcumque signum. Neutrū enim horum est positum: quod utrobique videtur sequi predictum inconueniens: sed videtur quod diuisio corporis possit procedere usque ad aliquem terminum. unde sequitur quod necesse sit aliquas magnitudines esse indiuisibiles. et aliqua corpora indiuisibilia secundum Democritum. Secundo rationem ponit ibi. **E**t aliter

sic erit: et dicit quod aliter etiam videtur esse necessarium esse corpora indiuisibilia: posito. scilicet generatio sit per congregationem: et corruptio sit per segregationem. et hoc quidem necessarium erat ponere. Democritus quia ponebat formas et naturas rerum determinari secundum positiones et ordinem videmus autem quod totum: cuius forma consistit in positione et ordine sicut domus non generatur nisi congregatione: neque corrumpitur nisi segregatione: et ideo cum non sit possibile in principis generationis et corruptionis procedere in infinitum. ponebat quod essent aliqua principia prima: ex quibus corpora congregantur: et segregantur: et hoc dicebat esse corpora indiuisibilia. **C** Deinde cum dicit.

Quonia autem latet paralogizans: et quomodo latet dicamus. Quoniam enim non est punctus puncto vndeque contingens omnino est diuisibile: est quidem quod existit magnitudinibus: est autem qualiter non.

Videtur autem quoniam hoc ponitur et vndeque et vbique esse punctus. Quapropter necesse diuidi magnitudinem in puncta. vbique enim est punctus: quapp autem ex tactibus aut ex punctis esse. **H**oc autem est quod existit vbique: quoniam vna utique et omnis et vnusquisque: plures autem vna non sunt consequenter enim non sunt: quapropter non vbique. si enim secundum medium diuisibile: et secundum contiguum punctum erit diuisibile: non autem possibile. Non enim est contiguum signum signo: aut punctus puncto. hic enim est diuisio: aut compositio. **Q**uapropter est congregatio aut disgregatio. sed neque in arboribus et ex arboribus. Multa enim impossibilia contingit. Neque itaque ut diuisio fiat vbique. Si autem esset contiguum punctus puncto hoc vndeque esset. Sed in parua et minima est congregatio et segregatio ex minimis.

Soluit predictas rationes. Et primo primas. Secundo secundam ibi. (Sed non simplex.) Circa primas ostensum est quod tota virtus rationis Democriti. in hoc consistit quod si corpus sensibile omnino est simul diuisibile in potentia: quod sit simul omnino in actu: sed hoc consequentia non tenet in omnibus. quedam enim sunt de quorum ratione est esse in potentia. vnde in talibus non potest poni esse simul in actu: quod est sicut in potentia: quod tollit ratio et natura illius rei: quod quidem primo manifestum est in successibus. In prima enim parte diei simul possibile est esse horas diei: non tamen potest poni quod omnes hore illius diei sint simul actu. aufertur enim natura temporis: de cuius ratione est quod sit numerus morum secundum prius et posterius. si enim esset simul: quolibet pars eius iam non esset secundum prius et posterius. secundo apparet hoc in permanentibus. De substantia enim aeris est materia que est in potentia ad omnes formas tamen non potest poni quod ex aere sit generatus quicquid est possibile ex eo generari: quod tolleret natura materie: que semper est in potentia ad omnes formas. sic igitur contra rationem magnitudinis puta linee est: quod sit simul omnino actu diuisa. vnde non sequitur. si est simul omnino diuisibilis in potentia: quod possit poni simul omnino actu diuisa. **E**t hoc sit contra rationem linee partem. **N**am diuisio linee in actu nihil aliud est quam punctus in actu esse. si ergo esset simul omnino in actu diuisa oportet quod punctus esset vbique in actu in linea: et ita oportet quod puncta essent contigua vel sequenter se habentia in linea. hoc autem non potest esse: quod cum puncta sint indiuisibilia mul-

totū punctoz cōtignoz vnū nō excederet aliud: qz vnū tangeret aliud fm se totuz: 7 ita omnes puncti nō essent nisi vnū pūct⁹. Nō ergo pōt eē qz pūcti sint ybiqz in actu per lineā: 7 ita cōtra rōnē lineē est qz sit simul toto diuisa in actu. ¶ Et ita nō sequit qz sic simul diuisibilis oīo in potētia: qz possit poni oīo eē diuisa in actu. Dicit ḡ primo pbs. qz Demo. later paralogizās. i. fac paralogismū late rez. 7 dicit quō lateat ei⁹ defectus. Qz. n. pūctus pūcto nō pōt eē cōtignus: 7 p nō pōt eē qz lineā sit oīo diuisa i actu. 7 ita eē diuisibile ybiqz: licz aliquo mō ueniat magnitudinib⁹. s. in potētia: tñ quodā mō nō uenit eis. s. in actu: qz qñ ponit ybiqz eē diuisa in actu: uidetur poni ex pñti qz ybiqz sit pūctus: cū pūctus in actu nihil aliud ē qz actu diuisio lineē. Si aut pūctus ē ybiqz in lineā necē ē qz magnitudo diuidat in pūcta: cū nihil aliud in magnitudine ueniat: vel ēt fm aliā lram qz diuidat in nihil: qz nihil erit residuū pter diuisionē. si ybiqz sit pūctū qd est diuisio. ¶ Et iō sequit qz magnitudo vel sit ex pūctis vl ex tactib⁹ ptiū lineē siue diuisioib⁹ lineē. qd in idē redit. ponit. n. fm p̄dicta qz hoc qd existit in lineā sit pūct⁹ vel tactus aut diuisio: si lineā sit oīo fil diuisa: s3 hoc non pōt eē: qz seq̄ret qz solū vnū pūctus eēt ybiqz. i. qlibet parte lineē. Et qz oēs partes lineē nō plus cōtinerēt de situ qz vnusquisqz eoz. imo qz nō eēt plures qz vnus: vl p̄lcs diuisiones qz vna. Nō. n. pñt se h̄re p̄ter: ita qz vnum pūctuz sit post aliud: neqz qz se tāgant fm vltima tñ: 7 fm alia seccernant qz cū sint idiuisibiles fm totū. cōiungunt 7 oīo oēs pūcti p̄iuncti nō sunt nisi vnus: 7 iō nō est pole qz sit ybiqz p lineā: qz si lineā eēt diuisibilis fm totuz sui: 7 pūct⁹ eēt cōtignū pūcto possit ēt diuidi fm p̄tignū pūctū: si eēt oīo diuisibilis. s3 hoc ē impossibile: qz nō ē p̄tignū vel habitū. i. p̄ter se h̄ns pūctuz pūcto: vl qdēcūqz signuz signo. hoc aut pūctū in actu nihil aliud ē qz actualis diuisio lineē: aut cōpositio siue tactus partiū lineē. vñ p̄cedē dum ē qz in corporib⁹ sensibilib⁹ inuenit cōgregatio 7 segregatio: nō tñ idiuisibilium corporoz aut ex idiuisibilibus. multa enī impossibilia seq̄rent. vt in tertio de celo. dicit ē. Neqz ita qz diuisio actualis lineē fiat ybiqz. hoc enī cōtingeret si pūctus esset p̄tignū pūcto: qd ē impossibile: vt ex dictis p3: s3 segregatio corporū ē in aliqua p̄s 7 miora: 7 cōgregatio vō ē ex aliqb⁹ paruis 7 minorib⁹. nō aut ex minimis: qz opz eē idiuisibilia. ¶ Deinde cū dicit.

Z. c. 7
28.

10.

¶ Sed nō simplex 7 perfecta generatio cōgregatione 7 segregatioe determinata est vt qdam inquit. In cōtinuo vero trāsmutatio 7 alteratio. Sed hoc est in quo falluntur oīa. Est igit generatio simplex 7 corruptio non cōgregatione 7 separatioe: sed qm trāsmutatur hoc in hoc totū. ¶ Alij aut existimāt alterationez esse oēs talē trāsmutationē: i hoc aut differūt. In subiecto hoc quidē est fm rōnē: hoc autē fm mām. Quādo quidē igitur in his trāsmutatio generatio erit 7 corruptio. quādo aut in passionibus 7 fm accidēs alteratio.

¶ Soluit scđam rōnē democriti per itētionē. Et p̄mo iterimit gnātoez simplicē 7 corruptionē eē cōgregatioez 7 segregatioe vt Demo. existimabat. Scđo ostēdit cōsequēter ad qd pōt verificari deñ Demo. ibi. (Segregata aut.) Dicit ḡ p̄mo qz nō ē ita dicēdū: sicut qdā dixerūt qz simplr 7 p̄fecta gnātio fiat p cōgregationē. corruptio aut per segregatioē: 7 qz oīs trāsmutatio q̄ fit in aliquo pmanēte. s. nō cōgregato nec segregato sit alteratio. cre-

debant. n. hoc accidere in rebus nālibus sicut accidit in Domo. vel in nauī 7 in oib⁹ h̄s. quoz forma cōstat in cōpositioe vel ordie. Nō sūt nisi p cōgregationē partium neqz corrupitur nisi p segregatioez: quecūqz aut alia trāsmutatio accidit pter solutionē cōtinui alteratio est. H̄ ḡ est ex quo p̄cedit tota fallacia. Est. n. gnātio 7 corruptio in reb⁹ nālibus: quoz forma nō ē positio 7 ordo. nō qdez p cōgregationē 7 segregatioe: s3 qz sit trāsmutatio. Ex hoc toto. i. nō dissoluto in p̄tes in hoc totū: quasi nō cōgregatum ex aliqb⁹ p̄tib⁹: s3 antig p̄bi oēm talē trāsmutationē q̄ sit aliquo toto itegro manente eē alterationē: qd quidē nō est veruz. qñqz. n. pōt eē simplex gnātio: 7 qñqz alteratio: s3 in hoc differūt: qz in subiecto aliquo est h̄ qz dem fm rōnē. i. fm formaz. hoc aut fm mām. Nam corpus naturale actu existēs cōpositus est ex materia 7 forma. quādo igit est trāsmutatu fm materiaz 7 formā: ita .i. qz materia accipiat aliā formam subalez erit simplex gnātio 7 corruptio: quādo aut est trāsmutatio: fm accidetia 7 passionē erit alteratio. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Segregata autē 7 cōgregata leuiter mutabilia sunt. si enī in paruissimas aquas aq̄ diuidatur: citius aer generat. si autē cōgregatardius.

Magis at hoc erit manifestū in sequentibus.

Hic at tñ determinatū sit: qm ipole est gnōnez eē cōgregationē qlem qdam inquit.

¶ Ostendit quantuz ad quid verificetur dictuz Democriti. Manifestū est enī qz aliqua ex hoc qz sunt cōgregata vel segregata reddunt leuius vel difficilius corrupibilia vel mutabilia. si enī aqua diuidat in puissimas partes minus poterit resistere actioni contrarij agētis: 7 ita citi⁹ ex aqua generabit aer. si vero cōgregabit mltū de aqua magis resistet agēti: 7 sic tardius corrupef vt ex idē possit generari aer: 7 hoc manifestū erit in sequētib⁹ vltimo aut epilogo dicit nūc in tñ eē determinatum qz impossibile ē gnātionē eē cōgregationē: qualē quidā inquit. s. ex corporibus idiuisibilibus.

Determinatis autem his. primovide dū est vtruz generatur aliqd simplr 7 corrupitur. Aut pprie quidez nihil. Semper autem ex aliquo ē aliqd.

Bico autē puta ex laborate sanū: aut laboras ex sano: aut paruum ex magno: aut magnum ex paruo: 7 alia omnia fieri hoc modo.

¶ Si enim simplr erit generatio simplr quidē quid generabitur ex non ente.

¶ Postqz pbs determinauit de generatione 7 alteratione fm opiniones aliozū. Dic incipit inquirere de eis fm opinionem ppriaz. ¶ Et p̄mo inquit vtrum sit aliqua simplex generatio secundū quā aliquid dicitur simpliciter generari. secundo de differentia alterationis ad simplicem generationem. ibi. (De generatione autem 7 alteratione.) Circa primuz duo facit. Primo dicit de quo est intentio dicens qz post determinationem predictorū in considerationem veritatis. p̄mo occurrit videndū vtrum aliquid generetur vel corrupatur simpliciter vel pprie. quidez 7 simpliciter siue principaliter nihil generatur vel corrupitur. Sed semper generatur aliqd ex aliquo 7 in aliquid qd videtur p̄tinere ad generationez vel corruptionē fm qd. 7 iducit exēplū. puta cū ex laborate sit sanū: nō enī fit sanuz simplr: 7 p̄t⁹ erat. ¶ Sed sit aliquid. idest sanum cum prius non esset san-

ii.

num: sed laborans id est infirmus. Et eadem ratio est. cuius fit aliquid laborans ex sano vel paruis ex magno. aut econverso: ⁊ sic de omnibus alijs que hoc modo dicuntur. huius enim generatio iuenit in omni genere mobiliu. Secundo ibi. (si enim simpliciter) exequit propositu. Et primo proponit dubitationes. Secundo soluit eas. ibi. (De his quidem.) Tertio obicit contra solutionem. ibi. f. (quia autem ex his determinatis.) Circa primum duo facit. Primo ponit dubitationem. Secundo concludit quaedam responsione. ibi. (Sed simpliciter.) Circa primum tria facit. Primo proponit quaedam consequentiam dicens: quod si sit aliqua generatio simpliciter: sequitur quod aliquid generabitur ex simpliciter non ente. Et secundo cum dicit.

Quapp vey erit dicere quod existit quibusdam non ens. Quedam. n. generatio est ex non ente aliquo puta ut ex non albo albo: aut ex non bono bonum.

Simplr autem ex simpliciter non ente.

Ostendit primum esse impossibile. illud enim ex quo aliquid generatur potest dici illud: sicut ex ligno generatur arbor. potest dici quod lignum est arbor. si ergo ex non ente simpliciter generatur ens vey erit dicere quod non ens existit. id est est ens: quod est contra dictoria esse simul vera. sic ergo videtur ⁊ antecedens impossibile. f. quod aliquid generetur simpliciter ex non ente: sequitur autem hoc inconueniens: si dicatur ex non ente simpliciter fieri aliquid sicut ex subiecto non permanenti. Et non autem sequitur si ponatur ex non ente fieri aliquid simpliciter ordine tunc. i. post non ens sit ens. sed Aristoteles hoc disputatiue obicit. tertio ibi. (Quedam enim generatio) ostendit necessitatem prime sequentie: sicut enim se habet generatio quaedam ad non ens aliquid: sic se habet generatio simpliciter ad non ens simpliciter: sed generatio quaedam. f. quod aliquid dicitur fieri quod generari: est ex non ente quodammodo: puta ex non albo: cuius fit aliquid albo: aut ex non bono cum fit aliquid bonum. f. simpliciter generatio f. quod aliquid generari simpliciter dicitur erit simpliciter ex non ente. Et deinde cum dicit.

Simplr autem non ens aut primum significat sed vnum quodque predicamentorum entis: aut vltimum est: ⁊ omnia comprehendens. Siquidem primum substantie generatio erit ex non substantia. Cum enim non existit substantia manifestum est: quoniam neque hoc: neque aliorum vllius predicamentorum: puta neque quale: neque quantum: neque vbi. Separate enim sunt per se passionibus a substantiis. Si autem non ens vltimum: negatio vniuersaliter erit omnium: quapropter ex nullo necesse generari generatum.

Excludit quaedam solutiones que possunt dici distinguendo ens simpliciter. Unde primo ponit ipsarum distinctionem dicens quod simpliciter ens potest intelligi dupliciter. primo modo ut significat id quod est primum inter omnia predicamenta entis. puta simpliciter ens dicitur substantia. alio modo f. quod ipsum simpliciter dicitur ens vniuersale quod omnia predicamenta comprehendit. Et hoc modo simpliciter non ens potest dici vel quod non est substantia: vel quod nullo modo est ens. Secundo ibi. (Si quidem primum) ostendit quod f. vtriusque sensus sequitur inconueniens. si enim simpliciter dicatur primum ens quod est substantia. f. ⁊ simpliciter non ens dicitur non substantia. si ergo simpliciter huius generatio regitur quod sit simpliciter entis ex simpliciter non ente: sequetur quod sit substantia ex non substantia. sed quod ponitur non esse substantiam: neque hoc quod est demonstratiuum idiuisibilis substantie manifestum est quod nullum aliorum predicamentorum remanebit. i. neque quale neque quantum neque vbi: quod sequetur quod passionibus. i. accidentibus separentur ab his quod est impossibile. Si autem dicatur quod id ex quo aliquid generatur simpliciter

dicitur ens conueniens: sequetur quod hoc quod dicitur non ens intelligatur vltimum negatio omnium entium. vbi sequetur quod generatur simpliciter generatur penitus ex non ente. quod est contra sententias omnium philosophorum naturalium: qui. f. de generatione naturali locuti sunt. Et deinde cum dicit.

De his quidem ⁊ in alijs dicitur est: ⁊ determinati sermonibus. Amplius breuiter autem ⁊ nunc dicendum. Quoniam modo quidem aliquo ex non ente simpliciter generatur: modo autem alio ex ente simpliciter. potest autem ens: actu autem non ens: necesse est quod dicitur preexistere vtroque modo.

Soluit predictam dubitationem: ⁊ dicit quod de ista materia etiam in alijs libris. f. in libro physice. Amplius. i. diffusius. ⁊ dubitationes posite sunt ⁊ determinati: ⁊ ideo nunc breuiter est dicendum quod simpliciter generatur aliquid ex non ente quodammodo ⁊ ex ente: oportet. n. quod preexistit generationi esse potentia ens: non autem actu ens. Et ita verum est quod dicitur vtroque modo. f. quod generatio simpliciter sit ex ente: ⁊ ex non ente. Et deinde cum dicit.

Quod autem ex his determinatis habet mirabilem questionem rursus tentandum: quomodo est substantie simplex generatio: siue ex potestate ente siue qualiter aliter.

Objicit contra predictas solutionem. Et circa hoc tria facit. Primo ponit obiectionem. Secundo huius occasione introducit aliam questionem: ⁊ soluit eas. ibi. (De his igitur quantum.) Tertio soluit dubitationem predictam. ibi. (Propter quid.) Circa primum tria facit. Primo dicit de quo est intentio: ⁊ dicit quod quod etiam post predictam determinationem insurgit adhuc mirabilis dubitatio. rursus oportet terere quomodo simpliciter generatio sit siue ex ente in potentia siue qualiter sit alio modo. Et secundo ibi.

Querit enim quis an est substantie generatio. ⁊ hoc quantum. ⁊ qualis. ⁊ vbi eodem vtroque modo ⁊ de corruptione queritur.

Mouet quaedam questionem. vtrum. f. generatio simplex sit tantum substantie ⁊ huius. id est indiuidui in genere substantie: non autem sit quantum neque qualis neque vbi ⁊ aliorum predicamentorum: que non sunt simpliciter entia: et eadem questio potest fieri de corruptione: ⁊ hoc est superponendum pro certo quod generatio ⁊ corruptio simplex sit solius substantie. Et tertio ibi.

Si enim quid generabilis manifestum est quod erit substantia aliqua potestate. actu autem non ex qua generatio erit: ⁊ in qua necesse est transmutari quod corrumpitur. vtriusque quidem igitur existit quid aliorum actu. dico autem puta aut erit quantum aut quale. aut vbi. aut vero parte ens ⁊ hoc ens. simpliciter autem neque ens neque hoc ens. Si enim nihil: sed omnia potestate ⁊ separatim: contingit quod sit non ens. Et amplius quod maxime timeas erant primi philosophantes ex nullo generari preexistente. Et si autem hoc quidem esset hoc aliquid ⁊ substantia non existit: aliorum autem predicamentorum quid erunt quemadmodum diximus separate passionibus a substantiis.

Prosequitur dubitationes. ⁊ dicit quod si non generatur simpliciter nisi quod id est existens in genere substantie ⁊ id

ex quo generat aliquid est potentia ens sicut dictū est: et non actu: sequitur quod id ex quo generatur substantia: et in quod transmutatur quando corrumpitur sit substantia in potentia: non autem actu. Restat ergo querendum utrum sit in actu aliquid aliud predicamentorum. puta quantum vel quale aut ubi vel quodcumque aliud predicamentorum. Cum tamen sit in potentia ens hoc quod est substantia sit ens simpliciter: ita tamen quod non est simpliciter. id est in actu neque hoc. id est neque substantia: neque ens: quocumque autem pars dubitationis detur sequitur inconueniens. ¶ Si enim nihil aliorum est in actu: sed sunt in potentia omnia genera predicamentorum: sequitur primo quod non ens sit separatus: id est quod materia que est in potentia subiecta sit diuisione quod est non ens absque omni forma. secundo sequitur id quod maxime timuerunt primi philosophi quod aliquid generetur ex nihilo preexistente: quod non est ens actu nihil est. si vero ponatur quod id ex quo generat substantia non sit hoc aliquid. id est indiuiduum in genere substantie neque sit substantia in actu. sed sit in actu aliquid aliorum predicamentorum sequitur inconueniens quod prius induximus: quod scilicet passiones et accidentia separentur a substantiis: quod est manifeste impossibile. sic igitur videtur quod non possit esse generatio simpliciter. hoc modo quod substantia generet ex non ente actu. ente autem in potentia. Ut predicta solutio dicebat.

13. **H**is autem quantum contingit tractandum: et que causa quare generatio semper sit: et que simplex: et que secundum partem.

14. **E**xistete autem causa una quidem unde principium motus dicimus esse: una autem materia: tales autem causas dicendum esse. De illa quidem enim dictum est prius in de motu sermonibus. quod autem hoc quod deus immobile per omne tempus: hoc autem mouetur semper: horum autem de immobili principio quod deus diuidere alterius philosophie est opus. De continue autem moueri alia mouente post hec dicendum: quod tale singularium dictorum causa est.

15. **H**ic autem ut in materie spe positam causam dicamus propter quam semper generatio et corruptio non deserunt naturam. simul enim forsitan fiet et hoc manifestum: et de nunc quesito quomodo oporteat dicere: et quomodo de simplici generatione et corruptione.

¶ Postquam Aristoteles contra premissas solutiones obiecit: hic introducit aliam questionem: per cuius solutionem soluit predicta obiectio. Et circa hoc duo facit. Primo introducit questionem et soluit eam. Secundo ex eius solutione procedit ad soluendum questionem principaliter intentam. ibi. ¶ Propter quid autem. Circa primum tria facit. Primo proponit questionem. Secundo persequitur eam. ibi. (Vbi autem questione) Tercio soluit eam. ibi. (Quocirca propter hoc) Circa primum duo facit. Primo introducit questionem dicentem. quod de his scilicet dubitatione premissa tractandum est quoniam eduenit propositum: et ut melius declarem inquirendum est quod est causa quod generatio sit semper et illa que est simpliciter et illa que secundum partem. id est secundum quod opus enim ponenti mundum perpetuum et motus. ponere etiam generationes perpetuas. Quod autem necessitatis habeat rationes Aristoteles. circa perpetuitatem mundi: manifestauimus in octauo physico. Secundo (non ex ente autem) exponit introductam questionem: et dicit quod causa perpetuitatis generationis: una quidem

2.7
2.8. tionem: et dicit quod causa perpetuitatis generationis: una quidem

accipi potest que dicitur. unde est principium motus. id est causa mouens vel efficiens. Alia causa potest accipi que est materia: talis nunc assignanda est. scilicet materialis. de causa enim mouente dictum est prius in sermonibus de motu. id est in octauo physico. ibi enim dictum est quod est quoddam mouens immobile per omne tempus. scilicet motore celi aliud est mouens quod semper mouetur. scilicet celus de uno autem horum. scilicet de mouente. Primo determinare pertinet ad aliam partem philosophie que est prima inter alias. unde in duodecimo meta. determinauit prius de causa perpetuitatis motus et generationis de alio mouente. scilicet quod causat perpetuam generationem. propter hoc quod ipsum continue mouetur. ¶ Postea in fine huius libri assignanda est quod talis sit causa singularium dictorum. id est perpetuitatis generationis simpliciter et secundum quid: sed nunc opus assignare causam propter quam generatio et corruptio in sempiternum non deserant naturam reze. causam dico positam in materie spe. id est materialis causam: et ne videatur hoc esse propter propositum subiungit quod forte simul manifestabitur quomodo oporteat dicere. Circa hanc questionem et quomodo oporteat dicere de generatione simpliciter et corruptione. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Habet autem questionem sufficientem et que causa est quod complicat generatio: si quod corrumpitur ad non ens secedit. Non ens autem nihil est. neque enim illud quod est neque quale: neque quantum: neque ubi. quod non ens. Si igitur semper quod ens secedit. quare non consumptum est olim et inane omne si finitum erat ex quo sit generatorum unumquodque.

¶ Prosequitur questionem introductam. Et primo obicit ad excludendum perpetuitatem generationis. Secundo excludit quasdam responsiones ibi. (Neque enim utique.) Dicit ergo primo quod videtur habere dubitationem sufficientem mouentem que est causa que generatio complicat et resoluit sempiternae circa rerum naturam. ¶ Si id quod corrumpitur simpliciter cedit in non ens. sicut enim quod generat simpliciter sit ex non ente simpliciter: ita quod corrumpitur simpliciter videtur quod in non ens simpliciter cadat: ita quod hoc non ens omnino nihil sit. Neque enim potest esse quid. id est substantia: quia cum corruptio sit substantie simpliciter: opus quod corruptum simpliciter cadat. id est non substantiam: et per prius in non ens in quod terminat corruptio: opus autem quod neque sit quale neque quantum neque ubi neque aliquid aliorum predicamentorum eo quod accidentia non possunt esse sine substantia. Si igitur generatio et corruptio sint sempiternae: videtur quod semper aliquid entius cadat in non ens: et ita spe subtrahit aliquid huiusmodi naturam. Manifestum est autem quod omne finitum consumitur: si spe ab eo fiat ablatio. Si igitur totum uniuersum est finitum ex quo generatur unumquodque entium. Si igitur generatio ab eterno fuit: olim debuit esse consumptum totum ens: ita quod iam non relinqueret nisi inane. id est vacuum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Non enim utique propter infinitum esse ex quo generatur non deficit. hoc enim impossibile est. non enim est actu infinitum. ¶ Potestate autem est ut in diuisione. Quapropter oportet hanc esse solum causam non deficientem quoniam generatur quidem semper minus. nunc autem videmus huiusmodi non.

¶ Excludit duas obiectiones. Quarum prima fuit antiquorum naturalium: qui ut possint causare perpetuitatem generationis attribuerunt infinitum principium. Nam omnes qui posuerunt unum principium vel ignem vel aerem vel aquam vel aliquid medium dixerunt id principium esse infinitum. Demo. autem ponit speciem vacuum infinitum. et corpora etiam indiuisibilia infinita

2.37

2.34

16.

Similiter autem anaxa. ponit infinitas partes similes esse principia. Omnia ergo hec concludit philosophus dicens quod non potest dici quod ideo generatio non deficit: quia infinitum est id ex quo generantur siue sit unum siue multa principia: hoc enim est impossibile: quia ut patet in tertio physicorum. et in primo: et nihil est actu infinitum in natura. secundam obuiationem ponit et excludit. ibi. (Potest autem) possit. n. aliquid dicere quod quantumvis non sit aliquid infinitum in potentia: sicut patet in diuisione continui. Et ita posset aliquis dicere: quod sicut a continuo: quous non sit infinitum actu in infinitum aliquid per diuisionem subtrahitur: et tamen non totum consumitur: ita in corpore naturali ex quo omnia generantur: quous non sit infinitum: semper abstrahitur aliquid per corruptionem: quod cedit in non ens: nunquam tamen totaliter consumitur. Sed hoc excludit: quia si a continuo finito. ut dicitur in tertio physicorum: semper abstrahitur eadem quantitas quantumcumque sit magnam tandem consumitur: puta si a diametro celi semper quis abstrahat palmum: sed in infinitum continuum diuidit: si semper fiat abstractio secundum eandem proportionem. puta si continuum diuidatur per medium et medium per medium. et sic in infinitum: et eadem ratio est de quantumcumque alia proportione. Sic autem diuisione facta manifestus est: quod id quod post medium accipitur semper erit minus eo quod prius accipiebatur. nam dimidium dimidii minus est quam dimidium totum. unde Aristoteles concludit quod si hac ratione generatio et corruptio in infinitum duraret ratione continuum in infinitum diuidit: oportebit quod id quod postea generatur semper sit minus in quantitate ut sic semper minor existens: eo quod abstrahitur a corpore. Hoc autem non videmus ita accidere quod semper sit minus quod generatur. nunquam autem totaliter consumitur: hoc ergo generatio in infinitum duret et corruptio non potest esse diuisioni magnitudinis in infinitum. (Deinde cum dicit.

17. Quocirca propter huiusmodi corruptionem alterius generationem esse et huiusmodi generationem alterius esse corruptionem in generata esse necesse est transmutationes. De generatione quidem et corruptione simpliciter semper circa unumquodque entium hanc existimandum esse sufficientem causam in omnibus.

Exclusis falsis solutionibus concludit veram solutionem. scilicet quod ideo necesse est esse generationis transmutationem et corruptionis inefficientem vel inquietam. id est non cessantem. quia corruptio huius est generatio alterius et conuersio. Nam generatio per se quidem est ex ente in potentia. id est ex materia que est sicut subiectum rerum naturalium. Accidit enim materie ex qua aliquid generatur quod sit subiecta alteri forme secundum quam est ens actu et priuationi forme inducende secundum quam est non ens actu. Et ideo Aristoteles dicit in primo physicorum. ex ente quidem actu per accidens: ex ente autem in potentia per se. Et similiter corrumpitur aliquid per se quidem in ens potentia: quod quidem subicit alteri forme: secundum quam est ens actu: et priuationi forme: secundum quam est non ens actu. et ita non dicitur quod id quod corrumpitur secedat a tota rerum natura: quia quantumuis fiat non ens hoc quod est corruptum: remanebit tamen ens aliquid aliud quod est generatum. unde non potest materia remanere: quin sit subiecta alicui forme: et ideo est quod uno corrupto generatur aliud: et uno genito aliud corrumpitur: et sic consideratur quod est circulus in generatione et corruptione: ratione cuius habet aptitudinem ad perpetuitatem. Ultimo autem epilogo concludit quod extimandum est predictam causam esse sufficientem. De hoc quod generatio et corruptio simpliciter sit circa unumquodque entium in sempiternum quod quidem oportet dicere supposita perpetuitate mundi et motus: quod tamen fides catholica non supponit: ut alibi dicitur est.

Propter quod asit nunc hec quidem simpliciter dicuntur generari et corrumpi. hec autem non simpliciter. rursus scrutandum. si ideo est generatio quidem huius: corruptio autem huius. et corruptio huius: generatio autem huius. queret autem aliquis rationem. Dicimus enim quoniam corrumpitur nunc simpliciter et non solum hoc. hec autem est generatio simpliciter: hec autem est corruptio. Hoc autem generatur quidem simpliciter: hoc autem generatur quidem non simpliciter. Dicimus enim discentem fieri scientem generari autem simpliciter non.

Soluta dubitatione quam introduxerat de continuitate generationis: hic accedit ad soluendum questionem principaliter intentam. Et circa hoc duo facit. primo mouet questionem. secundo soluit eam. ibi. (Quoadmodum ergo determinauimus?) Dicit ergo primo quod iterum est perscrutandum: quare quedam dicuntur simpliciter generari: et quedam corrupti: quedam autem non. Sicut dicitur est in determinatione precedenti questionis quod generatio huius est corruptio illius et corruptio huius est generatio alterius. videtur enim hoc requirere quandam rationem. Nam ex quo adiuicem generantur et corrumpuntur videtur quod eadem ratio sit simpliciter generatio et corruptio unius et alterius. Dicimus enim in diuersis: que non ex inuicem generantur: quoniam aliquid corrumpitur simpliciter: et non solum sic. id est fin quid. Et quod quedam est simpliciter generatio seu corruptio: et quod quedam generatur secundum finem quid: et non simpliciter: sicut dicimus quod ille qui aduersus sit quidem sciens quod est fieri secundum finem quid: non tamen fit simpliciter: quia simplicitate erat etiam antequam esset sciens de vitro: quod ergo considerandum est. scilicet quare in generatis ex inuicem: quedam dicuntur generari simpliciter: et quedam secundum finem quid: et quare etiam hec omnia contingat in his que non ex inuicem generantur. Deinde cum dicit.

Quoadmodum enim determinauimus multoties dicentes. Quoniam hoc quidem significat hoc aliquid: hoc autem non. propter hoc contingit quod queritur. Differunt enim in quod transmutatur transmutans. puta forte que in igne ias generatio simpliciter: corruptio autem alicuius est. puta terre. Terre autem generatio aliquid generatio. generatio autem non simplex: corruptio autem simplex. puta ignis. Quoadmodum Parmenides dicit duo ipsum ens et non ens esse ingens ignem et terram. Hec quidem aut talia alia supponere nihil differt. Abodum enim querimus: sed non subimus. In non ens igitur simpliciter via est corruptio simpliciter. In simpliciter autem ens est generatio simpliciter. Quibus igitur determinatum est siue igni siue terre siue aliquid alijs erit hoc quod dem ens: hoc autem non ens. Uno quidem igitur modo differt in hoc generari simpliciter et corrumpi a non simpliciter.

Soluit primam questionem. et primo in his que generantur adiuicem. secundo in his que non generantur adiuicem. ibi. (Dicuntur autem hec quidem) Circa primum duo facit. primo soluit questionem. secundo epilogat. ibi. (Esse quidem igitur.) Circa primum ponit modos secundum quos contingit adiuicem generari: quos. id est unius

generatio: quomodo. s. corruptio sit simpliciter et alteri⁹ fm quid. Circa quozum pmū dicit qd sicut multoties dicitur minatum est quedā que affirmatiue dicunt significant hoc aliquid: id est quoddā ens. Quedāz vero significant nō ens: et ex hoc cōtingit id de quo dicitur. s. qd quedā dicuntur generari vel corrumpi simpliciter: quedā fm qd. Differunt enī quantū ad hoc quid sit illud in qd aliquid transmutatur per generationē et corruptionem: puta si dicamus fm opinionez parmenidis qd ignis sit ens: et terra nō ens transmutatio que est via in ignē: puta si ex terra generetur ignis: diceretur generatio simpliciter: quia est via in ens. Corruptio non simpliciter sed alicuius. s. terre que non est ens. contra autem generatio terre erit generatio aliqua: non autem generatio simplex: quia est generatio nō entis: sed est corruptio simplex: quia ē corruptio entis. s. ignis: sicut parmenides dixit duo esse pncipia rerum. s. ens et nō ens: appellans ens ignē: et nō ens terram: forte propter hoc qd ignis inter alia elemēta habet plus de forma: terra autem minus: B autem exemplū nō procedit fm sententiaz Aristoteli. qui existimat utrumqz ens: et ideo subiungit qd nihil differt ad propositum talia exempla vel alia supponere. Querimus enim iducendo exempla modū: sed nō subiectum: nō curātes utrumqz. s. sic se habeat in his terminis vel quibuscūqz alijs. Et pp B etiam in libris logice vtitur exemplis fm opinionez aliorum phoz que nō sunt inducenda: quasi sint verba Aristoteli. hoc igitur ex premissis est accipiendus qd corruptio simplex est que est via in simpliciter nō ens. generatio simpliciter que est via in simpliciter ens. Determinet ergo qd dictū est de generatiōe et corruptione simpliciter: vel fm qd siue in igne et terra: siue in quibuslibet alijs terminis: dūmodo ita se habeant qd vnum sit ens: et aliud non ens: sicut dicamus vitium et mortuum vel aliquid aliud hō. concludit igitur qd vno modo differt simpliciter generari et corrumpi et nō simpliciter: sicut dictū est. Sed videtur qd hec differentia nō sit conueniens. via enī que est in simpliciter nō ens quā dicit esse corruptiones simpliciter non potest intelligi in id qd est omnino nihil: qz omnis naturalis corruptio fit per resolutiones in aliqua materia. Similiter etiam non potest intelligi nō ens simpliciter qd sit priuatio pura sine forma: qz materia nunqz denudatur ab omni forma: ita qd sit sola sub priuatione. Ergo opz qd per non ens intelligatur id in qd tendit corruptio simplex intelligatur priuatio que est adiuncta alicui forme: cuiuslibet aut forme naturali in generabilibus et corruptibilibus adiungitur priuatio. Nō ergo dicitur magis vnum generari et corrumpi simpliciter in his que adiuncte generantur et corrumpunt qz aliud. Dōm est ergo qd nō ens simpliciter intelligit hic materia cuius priuatione adiuncta alicui forme: sed duplex est forma. vna quidez perfecta que complet species alicuius naturalis sicut forma ignis vel aq aut hominis aut plante: alia est forma incōpleta que neqz perficit aliquā species naturalem: neqz est finis intentionis nature: sed se habet in via generationis vel corruptionis: manifestū est enī in generatione compositozum: puta animalis qd inter pmum pncipium generationis qd est in semine et vltimā formā animalis completas sunt multe generationes medie: vt Auicena. dicit in sua sufficientia quas necesse terminant ad aliquas formas: quarum nulla facit ens completum fm species: sed ens incōpletum qd est via ad species aliquā. Similiter aut etiam ex parte corruptionis sunt multe forme medie que sunt forme medie incōplete: non enim separata anima corpus aialis statim resoluitur in elemēta: sed hoc fit per multas corruptiones medias succedē-

tibus sibi in materia multis formis imperfectis sicut est forma corporis mortui et postmodū putrefacti: et sic tandem fit vltimū complementū successiue. Quando igitur per corruptiones peruenit in priuationes cui adiungitur talis forma in materia est corruptio simpliciter. Quādo autem ex priuatione cui adiungitur forma imperfecta: que erat via generationis: peruenit ad formā cōpletā: est generatio simplex. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Alio autem modo qualitercūqz materia quedam vtriqz. Cuius enim magis differentie hoc aliquid significant magis substantia. Cuius autem priuationem non ens. Puta si calidus predicamentum aliquod et species: frigiditas autem priuatio. Differunt enim ignis et terra his differentijs.

¶ Ponit scdm modū: et dicit qd alio modo erit quedam generatio et non simpliciter qualiscūqz materia erit. id est si habeant aliquā naturam id in qd est corruptio dūmodo habeat aliquē defectum. Illud enī cuius differentie magis significant hoc aliquid magis est substantia. Illud autem cuius differentie magis significant priuationem magis est non ens. Sicut calidus est quoddā predicamentum. id est quoddā affirmatū sine priuatione et est species: id est forma: frigiditas autem est priuatio: his autem differentijs differunt terra et ignis. Si autem terra est naturaliter frigida ignis naturaliter calidus: et ideo ignis est magis substantia: terra autem magis accedit ad non ens. Primo autem o3 cōsiderare quō hic dicatur qd frigiditas sit priuatio: eū frigidū et calidū cōtrarie opponant: cōtrariorū aut vtrozūqz est natura aliqua: aliqñ nō essent in eodez genere: nāz priuatio et nō ens nō est in genere. Dicēdus autem est qd sicut ostēsum est in. io. metaphy. Oppositio priuationis et habitus est pncipiū oppōnis cōtrariorū: et id semper aliud cōtrariorū est cū defectu et priuatione quādam respectu alterius. Dicē ergo frigidū priuatio: nō qz sit priuatio pura: sicut cecū et nudus: sed qz est qualitas deficiens respectu calidi. vñ in hoc differt iste modus scdm a pmo. Nā pmo modus accipiebatur fm differentia entis: et nō entis simpliciter. Dic autem accipit fm differentia entis perfecti et imperfecti. Secūdo opz cōsiderare: quomodo hic dicatur qd terra et ignis differat his differentijs. s. calido et frigido. Opz tert. n. hoc intelligi de differentijs substantialib: alioquin nō pertinerēt ad generationē et corruptionē: s3 magis ad alterationē: pncipia differentia substantialiū qd sunt constitutive spērū opz esse formas subales: qd sunt specificę: fm B ergo sequitur qd calor et frigus sint forme subales ignis: et terre: qd est oio impossibile. pmo gdes: qz nō est pole qd idē sit in vno accēs: et in alio forma subalis nisi equo ce dice ref. Calidū aut et frigidū in alijs corporib: sunt accēa de gbus tñ vniuoce dicunt cū elemētis: ex quoz mixtione in eis hōs qualitates iueniuntur. Non ergo potest esse qd calidū et frigidū in elemētis sint forme subales. 2: qz nulla forma subalis ē sensu pceptibilis: s3 solū intellectu: cui obiectū est qd qd est: vt dicit in. 3: de anima. forme aut qd sunt seu pceptibiles sunt qditates speciei: qd ob id dicuntur passibiles: qz sensib: iferūt passioes: vt dicit in pdicamētis. Cuz igitur calidū ignis et frigidū terre vel aq sint sensu pceptibilia nō possunt eē forme subales. Dicēdū est ergo qd sicut habet ex octauo meta. dñe subales: qz sūt ignote per dñas accidentales manifestant: et ideo multoties vtimur dñatys accidentalibus loco substantialiū: et hoc mō pbs hic dicit calidū et frigidū esse formas substantiales ignis et terre. calidū enim et frigidū cuz sint pprie passioes horum

T. cō. 15

T. cō. 5.

De generatione et corruptione.

corporum sunt proprii effectus formarum substantialium eorumdem. Et ideo sicut alie cause intelligibiles inorescunt per effectus sensibiles et perfectione calidi et imperfectione frigidi perpendimus quod forma subtilis ignis est perfectior quam forma subtilis terre. Omnes enim forme subales differunt secundum magis et minus perfectus. unde in 8. metaphy. dicitur quod species rerum sunt sicut numeri: quorum species variantur secundum additionem et subtractionem: potest etiam dubitari de hoc quod dicitur quod cuius diffinitio magis significat hoc aliquid magis est substantia: cum tamen dicatur in predicamentis quod substantia non suscipit magis et minus: sed dicitur quod per se non intendit significare intensiorem et remissionem substantie in predicamento substantie: sed maiorem et minorem perfectionem in speciebus substantie secundum dictam formarum differentiam.

2. co. 10.

19.

Magis autem magis multis sensato et non sensato differre. Quando quidem. n. in sensibile transmutatur et in materia generari incipit. Quando autem in non materia corrumpitur. **E**ns. n. et non ens in sentire et non sentire determinatur: quemadmodum quidem scibile ens. ignotum autem non ens. sensus enim scientie habet virtutem.

Circa hec tria facit. primo ponit modum secundum quem aliqui assignant differentiam generationis et corruptionis simplicis et secundum quid: secundo ostendit hanc falsitatem. ibi. (Quemadmodum ergo.) Tertio comparat hunc modum secundo. ibi. (Contingit itaque.) Dicit ergo primo quod multis videtur simpliciter generatio: et secundum quid magis differunt per hoc quod est magis et minus sensibile quam secundum perfectionem et imperfectionem suarum differentiarum: sicut in secundo modo dicebatur. Dicunt enim quod aliquid transmutatur in materia que bene potest sentire: tunc generatur aliquid simpliciter: puta quando aliquid transmutatur in terram vel in aquam. Quando autem transmutatur aliquid in id quod non est manifestum sensui dicunt illud corrumpi simpliciter: puta in aere: et horum ratio est: per hoc quod determinabatur aliquid ens et non ens: ex hoc quod non sentitur vel sentitur: existimantes id quod solus sentitur esse ens: et hoc ideo: quia apud eos non differunt sensus ab intelligentia: sicut quidam posuerunt: ut dicitur in libro de anima: et ideo utuntur sensui: ac si haberet virtutem intellectiue scientie: que est capax aequaliter omnium entium. unde scibile ens est: ignotum autem non ens.

Deinde cum dicit. **Q**uemadmodum igitur illi in sentire et posse sentire vivere et esse existimant: ita et res modo quodam prosequentes veritates. **I**d autem dicentes non verum.

Ostendit falsitatem huiusmodi sententie: et tales sicut existimabant animalia vivere et esse in hoc quod actu sentiunt vel possunt sentire: ita existimabant res esse in hoc quod sentiuntur vel possunt sentiri: ac si sensus esset perfectio rei sensibilis: sicut est perfectio sentientis: et in hoc quodammodo prosequerentur et destruebant veritatem rerum. Nam cum verum dicatur aliquid ex eo quod est si esse rerum consisteret solum in sensibus: nulla veritas esset in rebus: sed in solo sentiente: hoc autem non est verum: quia sic nulla veritas esset in rebus. unde subtrahentes veritatem rerum dicunt non verum. **D**einde cum dicit.

Contingit utique. **N**am secundum opinionem et secundum veritatem aliter et generari simpliciter et cor-

rumpi. **S**piritus quidem enim et aer secundum quidem sensum minus sunt. **I**deo et quecumque corrumpuntur simpliciter in huius transmutatione hec corrumpi dicuntur. **G**enerari autem quando est intangibile ut in terram mutatur: secundum veritatem autem magis hoc aliquid et species hec quam terra.

Comparat hunc modum secundo et dicit quod aliter contingit generari simpliciter et corrumpi secundum opinionem que pertinet ad hunc tertium modum et rei veritatem quam tangit: secundum modum: quia spiritus. i. aer et ventus minus sunt secundum sensum: id est si iudicetur esse rei ex hoc quod sentitur: et ideo quecumque corrumpuntur dicuntur secundum tertium modum corrumpi: et per transmutationem que non sentiuntur generari: aut simpliciter quando transmutatur in aliquid tangibile et palpabile: sicut quando mutantur in terram. **S**ed secundum veritatem accidit contrarium: quia aer magis est hoc aliquid et species quam terra: et est perfectius ens: et ideo secundum veritatem magis est generatio simpliciter si ex terra fiat aer quam econversum.

Esset quidem igitur hanc simplicem generationem alicuius corruptionem entem. corruptionem autem simplicem generationem alicuius esse dicta est causa. **P**ropter materiam enim differre aut eo quod substantia est: aut non: aut quod hec magis. hec non: aut quod hec quidem magis sensibilis est materia ex qua et in qua est. hec vero minus est.

Epilogat que dicta sunt. et dicit quod dicta est causa quare quedam est generatio simplex: cum tamen sit corruptio alicuius: et quedam corruptio simplex cum sit generatio alicuius: hec enim differunt per materias. id est per id in quo aliquid transmutatur per generationem vel corruptionem: aut quia est substantia. id est ens vel non: sicut dicebatur in primo modo: aut quia hoc magis: hoc vero minus: quia. s. unum est perfectius ens quam aliud. quod pertinet ad secundum modum: aut quia materia ex qua et in qua aliquid transmutatur est magis vel minus sensibilis: quod pertinet ad tertium modum. **U**ocat autem hic materiam non puram: sed rem ex qua aliquid generatur vel in qua corrumpitur.

Dicunt autem hec quod simpliciter generari. hec autem aliquid solum non ex abinvicem generatione: sed secundum quem dicimus nunc modum. **N**unc quidem enim tantum determinatum est: quare omni generatione ente generatione alterius: et omni corruptione ente generatione alterius: non simpliciter attribuimus generari et corrumpi in abinvicem transmutabilibus. **Q**uod autem postea dicitur non hoc queret: sed quare discens quidem non dicitur simpliciter generari: sed quid generari sciens et disciplinatus: planta autem generari: hec autem determinata sunt in predicamentis.

Postquam ostendit quare quedam generantur simpliciter: et quedam secundum quod eorumque abinvicem generantur. **D**ic ostendit causam officie generationis simpliciter: et secundum quod in his que non abinvicem generantur: et primo determinat questionem principaliter intentam: secundo determinat quasdam questiones consequentes.

(Sed nunc querere oportet). Circa primum tria facit primo mouet questionem. Secundo soluit eam ibi. (Dic aut determinata sunt). Tertio epilogat que dicta sunt ibi. (De generatione igitur.) Dicit ergo primo quod quedam dicuntur simpliciter generari: quedam autem solum secundum quid: non secundum quod generationem ex adinuicem: ut supra dictum: ut scilicet unum eorum que ex adinuicem generantur: generatur simpliciter: aliud autem secundum quod: hoc enim est quod supra determinatum est: quare cum omnis generatio sit corruptio alterius: et omnis corruptio sit generatio alterius: non solum simili modo attribuitur generari et corrumpi in his que adinuicem transmutantur: sed unum eorum dicitur generari vel corrumpi simpliciter: aliud autem secundum quod: questio autem que postmodum. Determinanda est non hic erit: sed in his que non ex inuicem transmutantur: quare unum dicitur generari simpliciter et alterum secundum quod: puta quare discens qui fit sciens non dicitur simpliciter generari: sed secundum quod: id est sciens. homo autem vel animal quando nascitur dicitur generari simpliciter: et tamen manifestum est quod natus: et sciens non generantur ex inuicem. (Deinde cum dicit.

Sed hoc quidem hoc aliquid significat: hoc autem quale: hoc autem quantum. Quodcumque igitur non substantiam significant non dicuntur simpliciter generari: sed secundum quod fieri. Sed tamen in omnibus simplex generatio quidem secundum quod in aliquo ordine dicitur: puta in substantia quidem si ignis: sed non si terra: in qualitate autem sicut sciens et disciplinatus: sed non quando nesciens et indisciplinatum.

Soluit questionem nunc motam: et dicit quod illa quorum quedam dicuntur generari simpliciter: quedam secundum quod sunt distincta secundum predicamenta: ita quod unum eorum significat hoc aliquid: id est substantiam: aliud autem quantum: aliud qualitatem: et sic de aliis predicamentis. Illa ergo que non significant substantiam non generantur simpliciter: sed secundum quod: sicut quantitatem aut qualitates aut aliquid aliorum. Que vero significant substantiam dicuntur generari simpliciter: cuius ratio est: quia generatio est via de non esse ad esse: et id simpliciter generatur quod acquirit esse cui non presupponitur aliud esse: non enim fit quod est unde quod iam est non potest generari simpliciter. sed secundum quod. Et ideo ista quorum esse presupponit aliud esse non dicuntur generari simpliciter: sed secundum quod: esse autem accidentium presupponit aliud esse: scilicet esse subiecti: esse autem substantie non presupponit aliud esse: quia subiectum forme substantialis non est ens actu: sed potentia: et ideo ex hoc quod accipit formam accidentalem dicitur generari secundum quod: in omnibus tamen substantiis et accidentibus diuersificatur generari non simpliciter et secundum quod secundum diuersum ordinem entis ad non ens: vel perfecti ad imperfectum: aut sensibilis ad insensibile: unde quodam modo in substantia dicitur generatio simpliciter: si generetur ignis: non autem si generetur terra: et in qualitate dicitur generatio simpliciter si generetur sciens: non autem si generetur nesciens. (Deinde cum dicit.

De generari quidem hoc simpliciter: hoc autem secundum quod: et vniuersaliter dictum est in substantiis ipsis. Et quoniam generationis esse continue causa videtur materia et subiectum: quoniam transmutat in contraria: et est alterius semper

generatio in substantiis alterius corruptio: et alterius corruptio alterius generatio.

Epilogat que dicta sunt: et dicit quod dictum vniuersaliter de accidentibus et in substantiis: de hoc quod quedam generantur simpliciter: et quedam secundum quod. Et etiam dictum est quod causa continuitatis generationis per modum materie est secundum quod transmutatur in contraria: ex hoc enim contingit quod semper in substantiis alterius generatio est alterius corruptio: et e converso: nunquam enim materia est sub priuatione unius sine alia forma: in quibusdam autem accidentibus hoc contingit. Nam corpus dyaphanum est sub priuatione lucis absque hoc quod sub sit forme contrarie. (Deinde cum dicit.

Sed nunc querere oportet quare generatur aliquid semper ex corruptis alijs. Quodammodo enim et corrumpi hoc simpliciter inquit quando ad insensibile venit et non ens. Similiter generari ex non ente inquit quando ex insensibili. Sine igitur aliquo ente subiecto sit non generatur ex non ente: quare et similiter generatur et corrumpitur in non ens. Adhuc igitur non deficit generatio. Generatio enim entis corruptio est non entis. Corruptio autem entis generatio non entis.

Sed hoc non ens simpliciter queret aliquis vtrius aliquod contrarium est: puta terra et graue non ens: ignis autem et leue ens: aut non. Sed est et terra ens: non ens autem materia terre et ignis similiter. Et alia vtriusque materia erat non vtriusque generatur ex inuicem neque ex contrarijs. His enim existunt contraria: igni terre aque et aeri. Aut est quidem qualiter eadem: est autem qualiter alia. Quod quidem enim quoniam entis ens subicitur id idem. Esse autem non idem. De his quod dicitur igitur inter dictum est.

Determinat tres questiones consequentes: quarum prima est quare semper generatur aliquid ex corruptis quod supponit in hoc quod dixit: quare generatio unius est corruptio alterius: et soluit hanc questionem dicens: quia corruptio tendit in non ens: et generatio est ex non ente: ideo oportet quod generatio sit ex corruptis: et hoc ipse probat etiam ex aliorum opinionibus: quia sicut homines dicunt corrumpi aliquid quando peruenit ad insensibile: quod putant ens non esse scilicet tertius modum supra positum: similiter dicunt aliquid generari: quando ex insensibili: et non esse peruenit ad hoc quod sit sensibile: patet ergo quod secundum hunc modum id quod est terminus corruptionis est principium generationis: siue ergo sit aliquod subiectum ex quo est generatio: siue non: semper oportet quod generatio eius sit ex non ente: quod est terminus ex corruptionis: hoc enim est de ratione generationis: quod sit ex non ente: quod autem illud non ens adiungatur alteri existenti accidit generationi: quare per quod simul generatur aliquid ex non ente et corrumpitur in non ens: quodcumque dicatur non ens: sic igitur id est in quod terminatur corruptio: et ex quo est generatio: et propter hoc generatio est ex corruptis: ueniens ergo non deficit successio generationis et corruptionis: ut supra dictum est. quia generatio est quedam corruptio: scilicet non entis: et ita unum eorum semper adiungitur alteri: cum tamen in id ex quo unum incipit aliud terminet. (Secundam questionem ponit ibi. (Sed hoc non ens) potest enim aliquis

zi.

zz

De generatione et corruptio.

querere id non ens: ex quo est generatio: et in quo terminatur corruptio simpliciter: quod quidem est quodammodo ens sit aliquid quorum contrariorum: puta quod terra et graue sit non ens: sicut posuit parmenides: ignis, autem, et leue sit ens: et soluit quod non est ita: sed terra est ens: quia: sicut terra fit per hoc quod materia recipit quendam formam que facit esse in actu. non ens ergo est materia terre et ignis. Non tamen materia est non ens per se: sicut plato posuit: sed non ens per accidens ratione priuationis cui adiungitur. **T**ertiam questionem ponit ibi. (Et alia vtriusque) Utrum: scilicet istud non ens quod est materia sit aliud et aliud quod est commune his que adinuitem generantur. Et dicit quod alia est vtriusque materia: scilicet ignis et terre: si non generantur adinuitem: sicut accidit qui postea sunt et ignem et terram primas materias: oportet enim ea que ex inuicem generantur communicare in subiecto quod suscipiat formam vtriusque: et per consequens non fieret transmutatio ex contrariis inuicem: sicut supra dictum est: quia contrarietates existunt primo: et per se elementis predictis. scilicet igni terre: et aque et aeri: unde si nihil transmutaretur ex igne in aquam vel aerem aut e converso: nihil etiam transmutaretur ex calido in frigidum vel e converso: ut supra dictum est: subtingit tamen quod materia eorum que transmutantur adinuitem aliquammodo est eadem: et aliquammodo alia: subiecto. non est eadem. Et hoc est quod dicit quod id quod subicitur est idem qualitercumque sit ens: quia: si non est ens actu: sed potentia. Non est autem idem secundum esse vel rationem: aliam enim rationem et aliud esse accipit: puta est subdiuersis formis: et etiam secundum hoc ipsius quod ordinat ad diuersas formas: sicut corpus est aliud ratione secundum quod est egrotabile et sanabile: licet sit idem subiecto. Ultimo autem epilogoando concludit quod de his in tantum dictum est.

23.

De generatione autem et alteratione dicamus quid differunt. Dicimus enim has alteras esse transmutationes adinuitem. Quoniam igitur est aliud subiectum et aliud passio: que de subiecto in aliam est dici. Et est transmutatio vtriusque horum.

Alteratio quidem est quando manente subiecto sensibili ente transmutatur in eius passionibus: aut contrariis entibus: aut medijs: puta corpus sanum est: et rursus laborat manens idem: et metallum quandoque rotundum: quandoque angulare idem est.

Postquam philosophus ostendit: quare est quedam generatio secundum quid et quedam simpliciter: hic inquit de differentia generationis et alterationis. et primo exponit suam intentionem dicens: quod dicendum est de generatione et alteratione quomodo differant adinuitem: et hoc ideo quia superius dictum fuit quod generatio et alteratio sunt diuersae transmutationes adinuitem. **S**ecundo ibi. (Quoniam igitur est aliud subiectum) Exequitur propositum suum: et primo dicit differentiam generationis et alterationis quantum ad id secundum quod vtriusque est transmutatio. Secundo quantum ad subiectum vtriusque ibi. (Quoniam quidem igitur). Circa primum duo facit. primo ostendit in quibus sit alteratio. secundo in quibus sit generatio. ibi. (Quoniam autem totum). circa primum duo supponit: quorum primum est: quod aliud est subiectum: et aliud passio que nata est dici de subiecto: sicut differunt substantia: et accidentia. 2^m est quod contingit vtriusque eorum esse transmutationem. nam quandoque fit transmutatio in ipsa substantia: quandoque autem in accidentibus. Vis ergo suppositis sub-

iungit quod alteratio est quando idem subiectum sensibile: scilicet nulla transmutatione in eius substantia facta sit transmutatio in passionibus eius: scilicet aliquibus ipsius. **N**ec est differentia quantum ad hoc: vtriusque fiat transmutatio secundum contraria extrema vel secundum media: puta vtriusque de albo in nigrum vel de rubeo in palidum: ponit duo exempla. scilicet cum corpus animalis idem manens prius est sanum: et postea infirmum. secundum est quando est. alio. metallum idem manens: quandoque est rotundum: et quandoque angulare vel angulos habens. **E**t est advertendum quod primum horum exemplorum pertinet ad primam speciem qualitatis: secundum autem ad quartam: tamen philosophus in quinto physice. probat quod in prima specie qualitatis: et quarta non est alteratio: sed solus in tertia: que dicitur passio vel passibilis qualitas: et propter hoc forte signatur dicitur quod alteratio est transmutatio in passionibus: sed dicendum est quod primo et per se alteratio est in qualitibus tertie speciei: per accidentia autem mediantibus aliquibus qualitibus: et ex consequenti fit alteratio in alijs speciebus: sicut per aliquam alterationem calidi et frigidi mutatur homo de sanitate in egritudine: et e converso: et per alterationem mollis et duri perducitur corpus ad aliquam figuram.

Deinde cum dicit.

Quando autem totum transmutatur non manente aliquo sensibili: ut subiecto eodem: sed quasi ex femine toto sanguis: aut ex aqua aer: aut ex aere omni aqua: generatio iam hoc tale: cuius autem corruptio.

Ostendit quando fit generatio: et circa hoc duo facit primo assignat quando est generatio. secundo quando magis est generatio: ibi. (Maxime autem generabitur). **D**icit ergo primo quod quando est transmutatio non solum secundum passionem: sed etiam secundum totam rei substantiam: in quantum scilicet materia accipit aliam formam substantialem: ita scilicet quod non maneat aliquod sensibile quasi sit idem subiectum numero ens actu: puta quando ex toto semine generatur totus sanguis: aut ex toto aere generatur tota aqua: nulla segregatio ne aut congregatio interueniente: ut Demo. posuit talis transmutatio est vnius generatio et alterius corruptio.

Deinde cum dicit.

Maxime autem generabitur si transmutabitur ex insensibili in sensibile: aut tactu aut omnibus sensibus: puta quando aqua generatur ex aere: aut corrumpitur in aerem: aer enim valde insensibile.

Ostendit quando maxime fit generatio: et dicit quod secundum tertium modum supradictum qui accipitur secundum opinionem multorum maxime dicitur aliquid generari: quando fit transmutatio ex aliquo quod non potest bene sentiri in aliud quod est bene sensibile vel secundum tactum qui grossior est: et materialior omnibus sensibus: unde vulgares secundum ipsum maxime vident aliquid esse sensibile in quantum est palpabile: aut etiam secundum alios sensus: sicut cum aqua generatur ex aere videtur esse huiusmodi generatio simpliciter: aut quando corrumpitur in aerem videtur esse corruptio simpliciter: aer enim est modice sensibilis: tum propter sui raritatem tum quia non excellit in potentia aliqua qualitas actiua: sed passiva: scilicet huiusmodi humidum: in igne autem qui maior aere excellit qualitas actiua que est calidum: aqua autem est densior aere: et excellit in ea qualitas actiua que est frigidum. Terra autem est densissima omnium elementorum.

Deinde cum dicit.

In his autem si aliqua passio manet eadem contrarietatis in generato et corrupto: puta quando ex aere aqua si ambo dyaphana aut humida. non oportet huiusmodi passionem: sed alteram esse in quod transmutatur. **S**i autem non erit alteratio. **E**t g. musicus homo corruptus est: homo autem immusicus generatus est: homo autem manet idem. **S**iquidem igitur huiusmodi passio esset secundum se musica et immusica: huiusmodi generatio esset: huiusmodi autem corruptio. **I**deo huiusmodi quidem hec est passio hominis autem musici et hominis immusici generatio quedam et corruptio. **H**ic autem passio hec manentis: ideoque alteratio est per talia.

Remouet quaedam dubitationem: quia enim dixerat quod subiectus quandoque manet facta transmutatio: circa eiusmodi passiones posset aliquis credere quod omne id circa quod fit transmutatio aliquo adueniente esset passio illius manentis: sed ipse hoc excludit dicens. his corporibus que adinuicem transmutantur quandoque manet eadem passio: eadem etiam generatio et corruptio: sicut quando ex aere fit aqua: ambo autem sunt dyaphana. id est transparentia vel frigida: non quod aer sit naturaliter frigidus sed per accidens: non enim oportet quod huiusmodi permanentis. id est dyaphani vel frigidi: alterum in quod fit transmutatio. id est aer vel aqua sit passio: si autem non esset verum quod nunc dicimus: sequeretur quod quando ex aere fit aqua esset transmutatio: semper enim videmus quod quando id quod transmutatur est passio permanentis est alteratio: tunc autem generatio quando id quod transmutatur non est passio permanentis: et hoc manifestat per quoddam exemplum: dicitur enim quod homo musicus corruptus est quando huiusmodi amittit habitum musicum: tunc homo immusicus: id est habens priuationem musicum generatur: est: eo quod musica non est passio huiusmodi musici: cuius sit de eius ratione: similiter immusica est de ratione hominis immusici: unde homo musicus non manet ideoque numero: sed homo manet idem numero: si ergo musica et immusica non esset huiusmodi: sed esset passio de ratione: tunc enim per transmutationem musicum et immusicum fieret verius generatio alterius corruptio: et quia hoc modo est verum: ideo musica est passio hominis: sed hominis musici est generatio et corruptio: et quia homo manet: ut patet sequitur quod musica sit passio permanentis: et ideo alteratio aliqua secundum passiones permanentium: si ergo aqua et aer essent passiones dyaphani: sicut permanentis: sequeretur quod transmutatio aeris ex aqua esset alteratio.

Sed dubitatur. utrum eadem passio numero que sit altera pars contrarietatis possit esse in generato et corrupto ut supra dictum est: si enim non remaneret eadem non erit facilior transitus eorum inuicem que habet similitudinem: eo quod oportet ut utrobique omnia remoueri: similiter videtur sequi quod simile corruptum a suo simili. nam generans corrumpit id quod prius erat: si autem ponatur quod maneat eadem numero: sequitur primo quod remoto priori subiecto remaneat posterius. id est passio: et quod idem numero accidens sit in duobus subiectis. **D**icendum ergo quod non manet idem numero: sed id quod prius erat corrumpitur per accidens corruptione subiecti: recedente forma que prius erat talis accidentis: et aduenit simile accidens. sequens formam de nouo adueniente vel accedente. **E**t quod per hoc accidens non erat aliqua repugnancia in agendo et patiendo: facilior fuit transmutatio. **N**ec est conueniens quod simile corruptum sit inuicem simile per accidens corruptum subiectum vel materiam. sic enim maior flamma consumit minorem. **D**einde cum dicit.

Quando quidem igitur per quatuor est transmutatio

contrarietatis augmentum et diminutio. **Q**uando autem secundum locum latius. **Q**uando autem secundum passiones et quale alteratio est: quando autem nihil manet cuius alteratio passio et accidens: vel hec quod generatio est: huiusmodi autem corruptio.

Concedit differentiam generationis ad alterationem: et ad alias transmutationes ex parte subiecti: et primo dicit qualiter se habet ad subiectum quod est ens in actu: deinde quod ad id quod est ens in potentia. ibi. **(E**st autem hyle) **D**icit ergo primo quod dictum est quod alteratio est secundum passiones alicuius permanentis: et hoc ideoque accidit in alijs mutationibus: que fiunt secundum accidentia que adueniunt subiecto existenti in actu: quando ergo transmutatio de contrario in contrarium secundum quantitatem: puta de magno in paruum: aut e converso: est augmentum et diminutio eiusdem subiecti permanentis: eo quod quantitas aduenit subiecto existenti in actu: quando autem est transmutatio secundum contrarietatem loci: puta sursum aut deorsum est latitudo. id est motus localis eiusdem corporis permanentis: eo quod esse ubi aduenit corpori actu existenti: quando vero transmutatio secundum contrarietatem in passionibus. id est possibilibus qualitatibus principaliter: et in alijs qualitatibus ex consequenti: tunc est alteratio eiusdem permanentis: quia etiam qualitas aduenit subiecto actu existenti.

Quando vero nihil manet actu existens: cuius alterum quod transmutatur sit passio: et accidens sit quodcumque est vniuersaliter generatio et corruptio: eo quod forma substantialis: secundum quam est generatio et corruptio: non aduenit subiecto actu existenti: unde patet falsam esse opinionem quam tradidit auicebron in libro fontis vite: quod in materia est ordo formarum: ita quod primo aduenit materia forma: secundum quam est substantia: et postea alia secundum quam est corpus: et postea alia secundum quam est animalis corpus: et sic de alijs: cum enim idem sit constituere substantiam: et facere hoc aliquid: quod pertinet ad substantiam particularem sequeretur quod prima forma que constituit substantiam: faceret hoc aliquid quod est subiectum actu existens: et ita forme posteriores aduenirent subiecto permanenti: et secundum eas esset magis alteratio quam generatio secundum doctrinam quam hic Aristoteles tradidit. **E**st ergo dicendum quod sicut supra dictum est forme substantiales differunt per perfectius et imperfectius: quod autem est perfectius potest quicquid potest imperfectius: et adhuc amplius. unde forma perfectior que facit animatum: potest etiam facere corpus: quod facit forma imperfectior inanimati corporis: et sic nulla forma substantialis aduenit subiecto in actu existenti: nec presupponit aliam formam communioris realiter diuersam: que pertineat ad considerationes naturales: sed solum secundum rationem: quod pertinet ad considerationem logicam.

Deinde cum dicit. **E**st autem hyle maxime subiectus quidem propter generationis et corruptionis susceptibile. modo autem aliquo et in alijs transmutationibus: quoniam omnia susceptibilia subiecta contrarietatum aliquarum. **D**e generatione quidem igitur siue est siue non est: quomodo est: et de alteratione determinatum sit hoc modo.

Comparat predictas transmutationes secundum subiectum quod est tantum ens in potentia: et dicit quod hyle id est prima materia est maxime proprius subiectum susceptibile generationis et corruptionis: quia sicut dictum est immediate substat formis substantialibus que per generationem et corruptionem adueniunt et recedunt: sed quodam modo: id est ex consequenti et mediate subicitur omnibus alijs transmutationibus: quia subiecta aliarum transmutationum sunt susceptibilia aliarum contrarietatum que reducuntur in primam contrarietatem

De generatione et corrup.

26.71

tem que est forme: et privationis cuius subiectum est prima materia ut dicitur in primo physice. et ideo omnia alia subiecta participat quodammodo materia primam: in quantum ex materia et forma componunt. Ultimo autem epilogo dicitur quod determinatum sit hoc modo de generatione simpliciter: utrum sit vel non sit: et si est quomodo est: et similiter etiam de alteratione.

25.

De augmentatione reliquum est dicere quomodo differt a generatione et alteratione: et quo modo augmentatur unumquodque quod augmentatur: et diminuitur quodcunque diminuitur. **S**crutandum utique primum utrum solum in circa quid eorum differentia adinvicem. **U**t quoniam hoc quidem ex hoc in hoc transmutatio: ut ex potentia substantia in actu substantiam generatio est. **Q**ue autem circa magnitudinem augmentatio et diminutio.

Que autem circa passionem alteratio. utroqueque autem ex potentia entium in actum transmutatio dicitur.

Aut etiam modus differt transmutationis.

Postquam philosophus determinavit de generatione et alteratione. hic determinat de augmentatione et diminutione: et primo exponit suam intentionem dicens: quod post generationem et alterationem reliquum est dicere de augmentatione: de qua considerare oportet: primo in quo differat a generatione et alteratione. Secundo per quem modum augmentatur et diminuitur unumquodque quod augmentatur et diminuitur. Secundo ibi. **S**crutandum utique primum. **P**ersequitur suam intentionem. et primo ostendit differentiam augmentationis a generatione et alteratione. Secundo inquit de modo augmentationis. ibi. **C**irca quid autem est transmutatio. **C**irca primum duo facit. primo supponit unam differentiam. Secundo inquit de alia. ibi. **A**ut etiam modus. **D**icit ergo primo: quod primum eorum que sunt consideranda circa augmentationem est quod oportet ingredi: utrumque differentia augmentationis a generatione et alteratione sit solum in circa quid: id est in genere circa quod est quilibet istarum transmutationum: hoc enim est differentia manifesta: videlicet quod transmutatio que est ex hoc in hoc: id est ex substantia ente in potentia in substantia ente actu est generatio. **T**ransmutatio autem que est circa magnitudinem est augmentatio: postquam aliquid transmutatur de parvo in magnum. **T**ransmutatio autem que est circa passiones. id est passibiles qualitates est alteratio. **E**t quod dixerat quod generatio est transmutatio ex substantia in potentia in substantia in actu: ut idem intelligatur etiam in alijs duabus supradictis mutationibus: subiungit quod transmutatio utroqueque predictorum. scilicet magnitudinis et passionis est ex potentia in actu. **E**t etiam motus est actus existentis in potentia. ut dicitur in 3° physice. **D**einde cum dicit.

Uidetur autem quod alteratur non ex necessitate transmutatur locum: neque quod generatur. **Q**uid autem augmentatur aut diminuitur.

Assignat aliam differentiam ex modo transmutationis. **E**t primo ponit differentiam. Secundo exponit ibi. **A**lio autem modo. **D**icit ergo primo quod in predictis mutationibus etiam modus transmutationis differt: non autem refert ut hec littera legatur iterrogative vel remissive: in hoc enim differt modus predictarum transmutationum quod id quod alteratur non ex necessitate transmutatur secundum locum. **S**icut etiam neque quod generatur: sed necesse est id quod augmentatur: aut diminuitur secundum locum transmutari: huius dicti ratio est: quia locus commensuratur locato: et hoc secundum magnitudinem: non autem secundum qualitatem vel substantiam: et ideo necesse est quod quando mutatur magnitudo locati: quod etiam fiat trans-

mutatio secundum locum: non autem quando transmutatur aliquid secundum substantiam vel secundum qualitatem: sicut autem commensuratio locati ad locum attenditur secundum magnitudinem: ita qualitas attenditur secundum formam substantialem: et ex consequenti secundum aliquam qualitatem: puta gravitatem vel levitatem: et ideo licet generatio et alteratio possit esse sine mutatione loci: aliqua tamen generatio et alteratio est causa quod aliquid moveatur secundum locum: puta cum fit ignis vel terra fit gravis vel levis: differentia autem aliarum transmutationum per comparisonem ad motum localem non est omnino per accidens: ostensus est enim in octavo physice. quod motus localis est primus principalis motus et causa aliorum motuum. **D**einde cum dicit.

Alio autem modo ab eo quod fertur: quidem enim unumquodque alterat locum: quod augmentatur quidem quemadmodum quod deducitur: hoc enim manente: particule transmutantur secundum locum.

Manifestat quod dixerat. scilicet quod id quod augmentatur vel diminuitur secundum locum. **E**t primo manifestat hoc per differentiam ad motum localem rectum. secundo per differentiam ad motum localem spericum. ibi. **N**on quemadmodum que sperere. **D**icit ergo primo quod alio modo transmutatur locum id quod augmentatur vel diminuitur: quod id quod fertur. scilicet motu recto: illud enim quod fertur. scilicet motu recto: unumquodque id est secundum se totum variat locum: illud autem quod augmentatur mutat locum: sicut illud quod deducitur: puta metallum per calcinationem: vel etiam humidum in vase per infusionem siue quocunque huiusmodi corpus quo quidem in eodem loco manet partes eius transmutantur secundum locum per extensionem vel quocunque alio modo. **D**einde cum dicit.

Non quemadmodum que sperere: hoc enim in simili loco transmutantur manente toto. **Q**ue autem eius quod augetur semper in ampliores locum: in minorem autem quecunque quod diminuitur.

Quoniam autem transmutatio differt non solum in circa quod: sed sic eius quod generatur et alteratur et augmentatur manifestum est.

Manifestat differentiam ad motum localem spericum: et dicit quod partes eius quidem quod augmentatur mutant quidem locum: sed non eodem modo: sicut partes sperere: partes enim sperere transmutantur toto manente in eodem loco: scilicet subiecto: quavis etiam totus mutet locum secundum rationem: ut dicitur in sexto physice. sed partes variant locum etiam subiecto: sicut pars celi que modo est in oriente: postmodum erit in occidente: sed talis transmutatio partium sperere sunt in simili loco: id est neque in maiori: neque in minori: sed partes corporis que semper augentur extenduntur in maiorem locum eius: quod quod diminuitur semper retrahuntur in minorem. **U**ltimo autem epilogo dicitur manifestus esse ex predictis quod transmutatio eius quod generatur et alteratur et augetur differunt non solum in circa quid: id est ex parte generis in quo sunt iste mutationes. sed sicut ex parte modi transmutandi.

Circa quid autem est transmutatio augmentationis et diminutionis circa magnitudinem autem videtur esse augeri et diminui.

Et qualiter suscipiendum. utrumque ex potentia quod

26.
58.

26.
58.

27.

dem magnitudine et corporeo: actu vero incorporeo: et sine magnitudine generari corpus: et magnitudo: et hoc dupliciter contingit dici: qualiter augmentatio sit. utrumque ex separata ipsa secundum se materia: an ex existente in alio corpore.

¶ Postquam philosophus ostendit differentiam augmenti a generatione et alteratione: incipit ingredi de modo augmenti: et primo quantum ad subiectum quod augetur. ibi (Suscipiendum itaque). Circa primum duo facit. primo mouet questionem. secundo igitur questionis veritatem. ibi (Aut impossibile) circa primum duo facit. primo proponit quod ex predictis sit manifestum circa augmentum: et querit circa quod sit transmutatio augmenti: et diminutionis: et respondet quod motus augmenti et diminutionis videtur esse circa magnitudinem. secundo ibi (Qualiter autem) ostendit quod restat ingrediendum: et dicit quod accipiendum est de cetero qualiter fiat augmentum vel diminutio: et quantum ad subiectum augmenti. primo mouet hanc questionem. utrum contingat quod per augmentum generetur magnitudo et corpus ex eo quod est in potentia ad magnitudinem et corporeitatem: ita. scilicet quod sit actu incorporeum: et sine magnitudine vel non: et subiungit primum membrum questionis: dupliciter enim potest dici quod aliqua materia actu existens sit sine corporeitate et magnitudine: vnde rationabiliter queritur si talis materia sit subiectum augmenti: qualiter ex ea augmentatio fiat: utrum. scilicet ipsa materia sine corporeitate et magnitudine existens sit per se ipsam separata existens: aut ita quod sit in aliquo corpore: non tamen pars eius: nam si esset pars eius esset subiectum corporeitatis et magnitudinis ipsius. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Aut impossibile utrumque. Separata. n. ens: aut nullum possidebit locum ut punctus aliquis: aut vacuum erit: et corpus non sensatum. Horum autem hoc quidem non contingit. hoc autem necesse in aliquo esse. Semper enim alicubi erit quod generatur ex eo. Quapropter et illud aut secundum se: aut secundum accidens.

¶ Determinat questionem motam. et primo ratione accepta ex parte materie vel subiecti. Secundo ratione accepta ex parte augmenti. ibi (Amplius autem talis) Circa primum duo facit. primo determinat questionem predictam ratione sumpta ex parte materie. secundum quod ab ipso consideratur. secundo secundum quod consideratur a platonice. ibi. (Sed neque punctos) Circa primum duo facit: primo excludit primum membrum prime diuisionis. scilicet materia sine magnitudine existens sit in aliquo corpore. ibi. (Sed si in aliquo existat) Secundo concludit propositum ibi (Melius ergo) Dicit ergo primo quod utrumque membrum secundum diuisionem est impossibile. et primo hoc ostendit quantum ad hoc quod impossibile est materiam sine magnitudine existentem per se separata existere: quia si sit separata: oportet alterum duorum esse: quorum vnum est: quod nullus possideat locum sicut punctus: cuius non est locus: eo quod omnis locus dimensionem habet aliquam: aut oportet si materia sine quantitate existens occupet locum aliquem: quod sit aliquis locus vacuum. Nam vacuum dicimus locum non repletum sensibili corpore: vel etiam oportet quod sit quoddam corpus non sensibile. Nam vacuum nihil aliud dicebatur: nisi corpus non sensibile. Oportet enim dicere vacuum corpus propter dimensionem spacii. Non sensibile autem propter vacuitatem: horum autem duorum alterum est impossibile. scilicet quod sit vacuum vel corpus non sensibile. ¶ Si impossibile est quod materia separata existens nullum possideat locum: materia enim est ex qua generantur corpora sensibilia: sed autem ex quo corpora sensibilia generantur necesse est in aliquo loco esse: semper enim videmus quod id quod generatur ex eo ex quo generatur alicubi: id est in aliquo loco determinato. ¶ Ibidem autem est quod generatur

aliquo ubi fuit id ex quo generatur. ergo oportet id ex quo generatur aliquid secundum materiam esse alicubi vel per se vel per accidens: se quidem secundum opinionem antiquorum philosophorum ponentium materiam corporum naturaliter esse aliquod corpus actu: puta ignem aut aerem: aut aquam: per accidens autem secundum opinionem platonis: et suam qui ponent materiam esse ens in potentia. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed si in aliquo existit si quidem separatum ita ut nullius secundum se: aut secundum accidens aliquid sit contingunt multa impossibilia. Bico autem. A. g. si generatur aere ex aqua non aqua erit transmutata. Sed propterea quod ut in vase aqua uest materia eius cuius est. Infinitas. n. nihil prohibet materias esse. Quapropter et generari actu. ¶ Amplius neque sic videtur generari aere ex aqua ut existens a manente.

¶ Excludit secundum membrum ostendens quod materia separata a magnitudine non sit in aliquo: et primo proponit quod intendit et dicit quod si materia sine magnitudine existens ita sit in aliquo corpore separata a substantia eius quod non sit aliquid eius per se vel per accidens: contingit multa impossibilia: et manifestat hunc modum ponendi: puta si ponamus quod quoniam generatur aere ex aqua: non fiat hoc per transmutationem aque: ita. scilicet quod materia aqua amittat formam aqua: et recipiat formam aeris: sed sicut si materia aeris esset in aqua sicut in vase. Secundo ibi. (Infinitas enim) ponit rationes deducentes ad inconueniens. ¶ Quare prima est quod si in aqua per materiam est etiam materia aeris: pari ratione potest etiam esse in aqua alia: et sic in infinitum profertur: quod ex vno possint infinita generari successiue: et ita sequitur quod nihil prohibeat esse infinitas materiam in aqua: sed ex materia quibus potest aliquid actu generari: ergo sequitur quod infinita possint actu generari ex vna et eadem aqua: ita. scilicet quod quod potest generari in potentia sit potest generari actu. ¶ Secunda ratio ponit ibi. (Amplius neque sic) et dicit quod non videmus aliquid sic generari ex aliquo: puta aerem ex aqua sicut quod exit ex aliquo permanente: puta cuius vinum exit a dolio non transmutato: videmus enim quod generatur ex corrupto: sicut supra dictum est: oportet autem id quod sensibile apparet accipere: ut principium in scientia naturali. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Melius ergo omnibus inseparatam facere materiam esse: ut entem eandem et vnam numero: ratione autem non vnam.

¶ Concludit veritatem dicens quod melius est dicere quod materia in se omnibus: quod non separet ab eis tanquam nihil eorum existens. Sed quod vna et eadem numero sit materia omnium et differat solum ratione: sicut supra dictum est: et hoc non erit separata a magnitudine: sed in vnoquoque actu magnitudinis subiecta.

¶ Sed neque puncta ponendum: neque lineas corporis materia propter easdem causas.

¶ Supra philosophus ostendit quod non est possibile subiectum augmenti esse id quod nullam habet quantitatem actu: sed in potentia tantum sicut est materia: et quia quidam posuerunt materiam corporum esse quod mathematicum: ideo philosophus hic ostendit quod nihil quod caret magnitudine potest esse subiectum augmenti: caret autem quantitate in genere mathematicorum punctus quidem simpliciter: linea vero secundum dimensionem latitudinis et profunditatis. Superficies autem secundum dimensionem profunditatis: corpus autem habet magnitudinem: sed omnem dimensionem: vnde est perfecta magnitudo. ut dicitur in primo de celo. Ostendit ergo quod nihil talium: quod quocumque modo caret magnitudine potest poni materia que sit subiectum augmenti tripliciter. primo quidem propter rationes premissas. vnde dicit quod neque ponendum est puncta que caret omnino magnitudine esse corporis materia: que. scilicet sint subiectum augmenti: neque etiam lineas que secundum aliquid carent magnitudine: et hoc propter easdem causas id est propter rationes superius assigna

28

29

De generatione et corrup.

tas: quia necesse est puncta: et lineas separari per se existere: aut in aliquo corpore esse: et sic sequeretur eadez que superius seculata sunt. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Illud autem cuius hec ultima materia est: quare neque unquam: neque sine passione possibile est esse neque sine forma.

30. **¶ Generatur quidem igitur simpliciter alterum ex altero: quemadmodum: et in alijs determinatum est: et ab aliquo: aut actu cuncte: aut homogeneos: aut homogeneos. A. g. ignis ab igne: aut homo ab homine: aut ab actu: durum enim a non duro generatur.**

¶ Improbatur hoc per ipsas positiones platonicoz qui ponebant quod mathematica erant subiecta corporum naturalium: et quia puncta linee sunt termini dimensionum: si cut forma est terminus materie: ponebant quod id quod per huiusmodi termini naturam esset materia corporum: ipsi autem termini magis se habent in ratione forme: et hoc est quod dicitur: quod id est. s. dimensio vel magnitudo: cuius hoc. s. puncta linee sunt ultima: erat materia quod platonicos. Secundo ibi. (Quare neque). ostendit consequenter quod nihil horum potest esse materia corporum: quia. s. forma eos mathematica sunt separata a formis naturalibus et passionibus sensibilibus: sicut forma intellectuum: et ita et forma esse: sed materia non potest separari a formis naturalibus et passionibus sensibilibus. ergo impossibile est aliquid mathematicorum esse materia corporum naturalium. Primum ergo proponit medium sine rationis dicens: quia materia neque possibile est esse sine passibili qualitate: neque sine forma vel morpheo: quod idem est: sine quibus tamen forma platonicos sunt mathematica. secundo ibi. (Generatur quidem) probatur quod supponitur: et primo quod materia non possit esse sine forma. Secundo quod non possit esse sine passione. ibi. (Quia autem est) dicitur ergo quod sicut in alio libro determinatum est: puta in primo physice simpliciter generatur alterum ex altero: sit enim unumquodque ex subiecto quod est materia: oportet etiam quod id quod generatur ab aliquo agente enim actu aut homogeneos: id est saltem quod sit unius generis: aut homogeneos: id est quod sit unius forme vel speciei: et exemplificat quod ignis generatur ab igne: sicut ab agente unius speciei: sicut homo generatur ab homine: aut opus quod saltem ab aliquo actu existere: siue ab actione alicuius actu existens aliquid generetur: etiam si generans simile sit non generato in genere seu specie: sicut durum generatur a non duro. puta cum lac induratur per ignem. Contingit autem quod aliquid factum non assimilatur in forma agenti: uno quidem modo: quia illud factum non primo: et per se responderet facienti: sed per accidens siue per posterius: per accidens quidem sicut musculus sanat non in quantum musculus: sed in quantum est medicus: sanitatis autem similitudo non est in musculo in quantum musculus: sed in quantum est medicus: qui per formam sanitatis: quam habet in anima: facit sanitatem in corpore: per posterius autem sicut cum qualitas effecta est effectus consequens aliquam primarum qualitatum: sicut sanitas causatur ex aliqua medicina calida per calorem quem facit in corpore: quamvis in ipsa medicina non sit forma sanitatis. ¶ Secundo per hoc quod agens agit instrumentaliter: instrumentum enim non agit virtute propria forme: sed in quantum movetur a principali agente: quod per suam formam agit: unde effectus assimilatur in forma: non quidem instrumento: sed principali agenti sicut domus que fit in materia domus que est in materia edificantis: non autem securi aut asie. ¶ Et homo generatur assimilatur in specie parenti generanti: non autem semini. ¶ Tertio quia materia patientis non est proportionata ad recipiendum formam agentis propter illius excellentiam: sed recipit aliquid mi-

nus sicut in animalibus que generantur sine semine ex virtute solis. ¶ Et inde est etiam quod effectus non assimilatur in specie agenti remoto: sed proproximo ut homo homini: non autem soli: quia homo generet hominem et sol ut dicitur in secundo physice. sicut autem unumquodque ab agente generatur aliquo qualiter simili forma: ita corrumpitur aliquid a contrario. ¶ Et quia generatur aliquid ex corrupto ut supra dictum est necesse est materiam ex qua aliquid generatur: et in qua aliquid corrumpitur semper habere aliquam formam: per quas assimilatur vel contrariet generati vel corrupti. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quoniam autem est materia et substantie corporee et corporis talis. Corpus enim commune nullum: eadem passionis et magnitudinis est.

¶ Ratione quidem separata: loco autem non separata: nisi et passiones separabiles.

¶ Manifestum autem est ex questis: quoniam non est augmentatio transmutatio ex potentia magnitudine: actu autem nullam habentem magnitudinem. Separatum enim esset quod commune: hoc autem quoniam impossibile: dictum est in alijs primis.

¶ Ostendit quod materia non sit sine passione non enim materia est nisi substantie corporee: substantie enim incorporee immateriales sunt: unde sequitur quod omnis materia sit talis corporis: non enim potest esse aliquid corpus commune quod non sit determinatum ad aliquam speciem: et ad aliquid individuum. ¶ Omne autem tale corpus necesse est habere aliquas passiones vel consequentes formam specificam quales est propria passio vel qualitercumque aliter advenientem: sicut sunt accidentia individualia. ergo necesse est quod eadez materia que est subiectum magnitudinis: sit etiam subiectum passionis: ita quidem quod materia que est subiectum magnitudinis sit ratione separata a passione: sicut est alia ratio hominis: et alibi: loco autem id est substantia non separantur nisi quis dicat quod passiones sunt separabiles a substantiis quod est impossibile: et quia philosophus videbat digressiones quas a proposito fecisse: colligit propositum ex omnibus premissis dicens manifestum esse ex omnibus que inquisita sunt quod augmentum non est transmutatio ex aliquo quod sit in potentia ad magnitudinem: ita quod actu nullam magnitudinem habeat. sequeretur enim quod commune subiectum s. materia prima esset separatum per se existens absque omni forma: quod et nunc ostensum est esse impossibile: et etiam prius in alijs libris: puta in primo physice. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius autem talis transmutatio non augmentationis propria: sed generationis. Augmentatio enim est existentis magnitudinis additamentum. Diminutio autem minoramentum. Ideo oportet habere aliquam magnitudinem quod augetur. ¶ Quapropter non est sine magnitudine materia. Oportet autem etiam et augmentationem esse in actu magnitudinis. Generatio enim utriusque erit magis corporis non augmentatio.

¶ Ostendit propositum ratione sumpta ex parte augmenti: et dicit quod talis transmutatio que. s. fieret ex eo quod solum esset in potentia ad magnitudinem non proprie pertineret ad augmentum: sed magis ad generationem: quia de ratione augmenti est quod fiat additio ad preexistentem magnitudinem. Dicitur enim

aliquid augeri ex eo quod fit maius: quod non esset nisi aliquid prius esset magnum. Et per oppositum de ratione diminutionis est quod fiat quedam minoratio magnitudinis preexistens. unde patet quod oportet id quod augetur habere aliquam magnitudinem: et sic oportet quod augmentatio fiat: non quidem quod materia que erat sine magnitudine in actu perveniat ad hoc quod habeat magnitudinem in actu: hoc enim non esset augmentatio corporis: sed generatio: cuius rationis est quod fiat aliquid in actu quod prius fuit in potentia

32.

Suscipiendum utriusque magis: quasi rantes questionem a principio: qualis alicuius entis augmentari et diminui causas querimus. Videtur utriusque eius quod augetur quecumque pars aucta esse similiter autem in diminutione minor esse generata. **A**mplius autem adveniēte aliquo augmentari: et recedente diminui.

Postquam philosophus determinavit de augmento ex parte eius quod augetur: hic ingrit de eo quo aliquid augetur: et primo proponit de quo est intentio: et dicit quod cum de ratione augmenti sit quod additamentum magnitudinis: hoc magis videtur esse suscipiendum ad presentem considerationem: sicut difficilius quasi aliquid quod principium questionis faciētes: quale sit id quo aliquid augetur vel diminuitur. ut sic augmenti et diminutionis causas conveniētes inquiramus. Secundo ibi. (Videtur utriusque eius?) exequitur propositum. Et primo ponit divisionem intentam principaliter. secundo iterponit aliam questionem ibi. (Querit autem aliquis tertio solvit questionem principalem. ibi. (Quid autem questum est?). Circa primum tria facit. primo proponit duas suppositiones. Secundo movet dubitationem. ibi. (Necesse autem augeri.) 3° excludit quādam obviationem ibi. (Sed neque si contingit.) prima ergo suppositio quā primo proponit est hec. si quod eius quod augetur quilibet pars videtur esse augmentata. Et sicut de diminutione quilibet pars eius quod diminuitur videtur esse facta minor: cuius ratio apparet ex eo quod dicitur in 5° phy. illud. n. cuius aliqua pars movetur dicitur moveri secundum partem: et non simpliciter: sicut homo dicitur vulnerari: cuius manus vulnerata est: ad hoc ergo quod aliquid per se et simpliciter moveatur regitur quod quilibet pars eius moveatur. Quod quidem etiam in augmento: et omnibus aliis motibus observari oportet: secunda suppositio est quod omne quod augetur augmentatur aliquo adveniēte extrinseco: et sicut diminuitur aliquid aliquo recedente. **C**uius ratio est: quod oportet aliquid in actu reduci per id quod est actu: unde secundum philosophum ibi id quod est in potentia ad maiorem quantitatem reducitur in actu illius quantitatis per aliquid quod habet actu quantitatem illam: et hoc est quod adhibetur ei quod augetur. **D**einde cum dicit.

Necessesse autem augmentari: aut incorporeo: aut corporeo. Siquidem igitur incorporeo erit separatum quod commune. Impossibile autem materiam a magnitudine esse separabilem quemadmodum dictum est prius. Si autem corporeo duo in eodem loco corpora erunt: et quod augetur: et quod auget. Est autem et hoc impossibile.

Proponit divisionem que sequitur ex duabus premissis divisionibus. Si enim eius quod augetur: oportet quod sit pars augeri: et omne augmentum sit per aliquid additionem prius est quod cuius parti eius quod augetur oportet aliquid addi. necesse est ergo quod id quod additur: quo dicitur aliquid augeri: aut esse incorporeum: aut corporeum separatum ab omni quantitate corporali. Sed sicut supra ostensum est: impossibile est quod materia separata sit a magnitudine: unde patet quod id quo aliquid augetur non potest esse incorporeum. **E**t iterum si esset incorporeum non esset quantum in actu: unde sui appōne non faceret maius secundum quantitatem. Si

autem dicatur id quo addito aliquid augetur esse corporeum sequeretur duo corpora simul esse in eodem loco. si corpus quod augetur: et corpus additum augetur: non enim potest dici quod collocet seorsum corpus quod augetur: et corpus quod augetur: quod oportet additamentum fieri cuius parti eius quod augetur quod ex supradictis suppositionibus sequitur: et hoc est impossibile. si ergo duo corpora sint simul in eodem loco. **E**t sic sequitur inconueniens ad utramque partem questionis. **D**einde cum dicit.

Sed nec sic contingit fieri ac generari dicere augmentaciones et diminuciones: ut quando ex aqua aer: tunc enim maior tumor generatus est.

Non autem augmentatio hec: sed generatio quidem eius in quod transmutatur erit: corruptio autem contrarij: augmentatio autem neutrius. Sed aut nullius: aut si aliquod commune amborum existit: eius quod generatur: et eius quod corrumpitur. **A**. g. si corpus. Aqua autem non aucta est: neque aer. Hoc quidem deperit: hoc autem generatum est. Corpus autem est si quidem id ad auctum est. Sed et hoc impossibile. **O**portet autem salvare rationes et existentiam eius quod augetur et diminuitur. **H**ec autem tria sunt: quorum unus est quacumque partes maiorem esse eius quod augetur magnitudinis. **A**. g. si caro carnis. Et adveniēte aliquo. Et tertium ut salvetur quod augetur et maneat. Cum generatur. quidem enim aliquid simpliciter et corrumpitur non manet idem. Quod autem augetur aut alteratur: aut minuitur manet idem. Sed tamen quidem passio aut magnitudo non manet eadem.

Si itaque erit predicta augmentatio continget nullo adveniēte neque manente augeri: et nullo recedente diminui: et non manere quod augetur sed oportet hoc salvare: subiecta enim est augmentatio talis.

Excludit quādam obviacionem: posset. n. aliquid dicere quod augmentum sit nullo alio apposito: sicut quod ex aqua generatur aer: videtur esse quodam augmentum: quod sit maior quantitas: sed per hunc modum non contingit fieri augmentum seu diminutio: talis. n. transmutatio non est augmentum: sed est generatio eius quod transmutatur. **A**eris et corruptio eius quod transmutatur aque contrarietate calidi et frigidi. **N**on autem potest dici augmentatio: neque aeris: neque aqua: nec nullius est augmentatio vel erit augmentatio illi quod est eodem utriusque: si tamen aliquid sit tale: si corpus videtur esse aeri et aqua: ut dicatur quod aqua non est augmentata: neque aer: quod aqua corrupta est: et aer generatus: sed corpus est quod augetur: si aliquid ibi augmentatur est: sed hoc est impossibile. oportet enim ad hoc quod aliquid dicatur augeri quod salventur ea que sunt de ratione eius quod augetur et diminuitur: que quidem sunt tria: quorum primum est: et supra positum est. si quod quilibet pars magnitudinis que augetur fiat maior: puta si caro augetur quod quilibet pars carnis sit maior. secundum etiam supra positum est. si quod aliquo veniente aliquid augetur. tertium autem est: quod si nunc ponitur de nouo. ut. si id quod augetur servetur et permaneat in suo esse. Quia. n. generatio et corruptio sunt transmutationes circa subiecta: cuius simpliciter aliquid generatur vel corrumpitur non permanet eius substantia: puta circa qualitatē: aut quantitatem: et ideo cum aliquid alteratur seu au-

33

I. c.
Pmi.

De generatione et corrup.

getur vel diminuitur manet idem numero fm substātia. Sed tñ qdē. s. in alteratione nō manet eadem passio: sed i augmēto r diminutione non manet eadē magnitudo: sed fit maior vel minor. si ergo p̄dicta trāsmutatio qua ex aq̄ fit aer esset augmētatio: sequerent̄ duo cōtraria predictis positionibus. Quoz̄ vnum est q̄ aliquid augetur nullo alio adueniēte r diminueret̄ nibilo recedēte. Aliud autē est id qd̄ auget̄ non maneret: neq; aqua: neq; corpus qd̄ videt̄ esse cōe manet idēz numero: vnde etiā signāter supra dixit: si aliqd̄ est cōe: qz. s. nihil actu ens idem numero existens: fm substātia est cōe ei qd̄ corrupit̄ r generat̄. ¶ Qz̄ autē p̄dictas pōnes saluare in oi eo qd̄ auget̄: hoc enim supponit̄ quasi in p̄ncipiū qd̄ augmētatio fit talis trāsmutatio qualis supradicta est. ¶ Sed videtur nihil prohibere aliquid augeri nullo adueniēte: pbat enim p̄hs in quarto

2. c.
84. p̄hs. q̄ sicut aliqd̄ fit albius nō sup addito alio albo: sed per intēssionē albedinis p̄existētis in quātum. s. subiectū reducit̄ i actu p̄fectiois albedis: ita etiā pōt fieri aliquid maius absq; additione alicuius corporis magnitudine habentis per hoc qd̄ materia que pus erat sub paruis dimensionibus: postea fit facta sub maioribus. Nam idēz est subiectū magnitudini r paruitati: sicut r albi r nigri: r hoc manifeste apparet in rarefactione. Rarefactio autēz continēgit nō solum trāsmutata specie: puta cum ex aqua generatur aer: de quo hic loquit̄ Aristo. sed etiā eadē specie manente: sicut si aer rarefiat vel cōdēset. ¶ Dicēdū est autē q̄ talis trāsmutatio nō pōt p̄prie dici augmētum: sed alteratio: fit. n. fm trāsmutationē passibilis qualitātū. s. rari r dēsi. ¶ Variatio autē qualitatis aut quātitatis se habz ex p̄sequēti. Sicut ex motu qui ē fm locus variat̄ motus: fm dextrā vel sinistrā: nō tñ dicit̄ motus fm situz: qz variatio situz p̄ter se habet ad variationē loci. ¶ Deide cū dicit.

34. Queret̄ autē aliquis: r quid est quod auget̄: vtruz cui apponitur aliqd̄: aut quod apponitur. ¶ A. S. si crus qd̄ auget̄ hoc fit maius: qd̄ autē auget̄ cibus. Quare igitur non ambo aucta sunt? Adius enīz quod apponitur r cui. Quēadmoduz r quādo miscens vinuz aqua: similiter. n. plus vtrūqz.

¶ Mouet̄ autē aliā questionēz. r p̄mo pponit̄ eam. scdo soluit̄ eam ibi. (Aut qm̄ h̄s) Dicit̄ ergo p̄mo q̄ cum augmētuz fiat aliquo supaddito remanet̄ questio qd̄ est id quod auget̄: vtrum. s. id cui apponit̄: nō autē q̄ apponit̄: vel pot̄ augetur vtrūqz. verbi grātia. cruri alicuius aīalis apponit̄ aliqd̄. s. cibus: vtrum ergo crus augetur r fit maius. Libus autē qui apponit̄ vel additur non auget̄. sed auget̄: qz ergo ambo nō augmētata sunt: vtrūqz. n. nō fit maius: sed id qd̄ apponitur nō: r id cui apponit̄ sic: r sicut qm̄ vinum miscet̄ aque videt̄ vtrūqz augeri: quia vtrūqz fit maius eodē mō. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Aut quoniam quidez huiusmodi substātia manet: huiusmodi autē non. ¶ A. g. cibi. Quoniamz dominans dicitur in mixtione: vt quoniam vinum: facit enīz vini opus: sed non aque vniuersa mixtura. Similiter r in alteratione: quoniam si manet caro ens: r qd̄ aliqd̄ est. Passio autēz aliqua existit̄ corū que p̄ se accidētis: que prius passio nō existebat: alteratum est hoc.

¶ Quo modo autem alteratū est: hoc quādoqz quidē nihil passuz: neq; alterata est substātia:

quādoqz autē r illud. Sed alterans est p̄cipiū motus in eo qd̄ augmētatur r alteratur: in his enim mouēs: quoniam r ingrediēs generatur vtrūqz magis: r accipiens illud corpus. ¶ A. g. si ingrediēs fiat vtrūqz species oportet corruptum esse hoc patiens r mouens non in hoc.

¶ Soluit̄ questionē per id qd̄ supra posituz est. s. q̄ oportet id qd̄ auget̄ manere fm substātia. ¶ Ideo ergo vinuz dicit̄ augeri r nō aliud: qm̄ h̄s quidem. s. cui addit̄: puta crus manet substātia: h̄s autē. s. qd̄ addit̄ puta cibus. Couertitur enī in substāz ei? qd̄ nutrit̄ r auget̄: r qz in obiectione fiebat mētio de mixtione: ostēdit̄ etiā i mixtione simile esse. Nam id cuius substātia manet dicit̄ esse dans in mixtione: sicut dicitur esse vinū: quādo paz de aqua admiscef̄ multo vino: r hoc apparet ex p̄pria opatione que est euidēs signuz speciei: tota. n. mixtura facit operationē vini. s. calefaciēdo r confortādo: non autē facit opus aque: r simile est de alteratione: quia si p̄manet caro: r qd̄ qd̄ est: id est quiditas seu species eius aliqua autem passio de numero per se accidētium adueniat que pus non erat id qd̄ p̄manet dicit̄ alteratum: r similr opz id qd̄ auget̄ p̄manere: id autē quo aliquid alterat̄. s. alterās: quāq; in nullo trāsmutatuz est: neq; fm passionem: neq; fm substātiā: sicut rtingit̄ in his que agūt: r nō patiūtur: sicut corpora celestia: quāq; vō r ipsūm alterans patiē r trāsmutat̄: sicut in corporibus iferioribz que agūt: r patiuntur adinuicem: vt infra patebit. Sed in motu augmēti virtus alterās: r que est p̄ncipiuz motus se habz ex parte augmēti: qd̄ tamē ita alterat̄: q̄ etiā alterat̄ in his enī que augent̄ est p̄ncipiū motus augmēti. s. ad alterandum r couertēdum cibum qui addit̄: quia si hoc nō esset cibus ingrediēs corpus: r sic magis generaref̄ acciperet ad suam naturā: id corpus cum ingrederet̄: puta cum spūs id est vētus seu aer ingredit̄ vētrem: r facit eum maiorem vel spūs. i. aīa ingredit̄ corpus: r conformat̄ ipsum sibi: sed non est ita: quinimo cibus ingrediēs corpus patiēdo a corpore animalis corumpitur conuersum in corpus animalis: r p̄ncipiū mutationis non est in hoc qd̄ additur: sed in eo cui additur.

¶ Quoniam autē de his questū est suffi- 35
cienter opz questionis tentare solutionem inuenire. Saluātes manere id quod augetur r adueniente aliquo augeri: recedente autē diminui: ad huc autēz quodcūqz signum sensatum: aut maius: aut minus generatum est: r non vacuum esse corpus: neq; due magnitudines in eodem loco: neq; i corporeo augeri.

¶ Postq; p̄hs mouit̄ dubitationē de eo quo aliqd̄ auget̄: r soluit̄ dubitationem interpositam. hic accedit ad soluēdum dubitationem p̄ncipalem: r p̄mo soluit̄ dubitationē. secūdo ostēdit̄ dubitationē remota quomodo fiat augmētum. ibi. (Maius autem totuz). circa p̄mu3 duo facit. p̄mo ostendit̄ qualis debeat esse solutio. Secūdo ponit̄ solutionem. ibi. (Suscipiēdum). Oportet autē q̄ vera solutio includat omnia que sunt de rōne rei: r omnia impossibilia excludat: r ideo p̄mo ostendit̄ quomodo intēdit̄ saluare omnia que sunt de ratiōe augmēti: r dicit̄ q̄ quia sufficienter questuz est de predictis. oportet tentare: id est ad hoc conatum apponere: vt inueniatur talis solutio questionis: qua soluantur tria que supradicta sunt de ratione augmēti: quorum p̄imum est qd̄ id quod augetur per:

maneat. Secundū est q̄ augmētuz fiat adueniēte aliquo: et diminutio aliquo recedente. Tertiū ē q̄ q̄libz signuz sensatus. i. quelibet pars sensibilis eius q̄d augetur fiat maior in augmēto aut minor in diminutiōe. Secūdo ostendit quomodo intendit tria impossibilia vitare. primo q̄dem vt nō ponamus corpus q̄d auget esse vacuū. 2. vt nō ponam⁹ duas magnitudines vel duo corpora esse simul. 3. vt nō ponam⁹ augmētū fieri per additiones alicui⁹ in corpe. vñ. n. suppositis predictis suppositionib⁹ alterz horz icōueniētū ex necessitate sequi. si enīz auget: quelibet pars eius q̄d auget: et nihil augetur nisi adueniente aliquo: opz q̄ cuilibet parti eius q̄d augetur aliquid adueniat. si ergo id q̄d aduenit nō est in corporeū opz duo corpora esse s̄l nisi ponat⁹ corpe q̄d auget esse vacuū. ¶ Deinde cum dicit.

Suscipienduz igitur causam determinantes prius vnumquodqz. quoniam anomomera augetur euz omiomera augetur: pponitur enī ex his vniūquodqz. ¶ Deinde quidē caro et os et vnaqueqz talium partium est duplex. Quemadmodum et aliorum in materia speciem habentium. Etenīz materia dicitur et species caro aut os.

Soluit dubitationē et priō p̄mittit quedaz necessaria ad questionis solutionē. sc̄do ponit solutionē ibi. (Qualēcūqz ergo partē.) Circa primū pponit duo. circa quoz primū dicit q̄ opz suscipere causas: p̄ quā et predicta soluant⁹ et icōueniētia vitent⁹: ita tñ q̄ determinemus quedā pri⁹. Quorum vnuz est q̄ omiomera. id est mēbra dissimiliū partū. puta manus aut pes et similia: auget⁹ per hocqz partes augetur: quas omiomera vocat sicut sunt caro et os et h̄s. Et hui⁹ rōnem assignat qz vniūquodqz mēbrū dissimiliū partūz augetur ex his que sunt similia: sicut man⁹ ex carne et osse et neruo: et ideo os q̄d per augmētū partūz auget⁹ totū. Secundo ponit q̄ caro et os et vnaqueqz talium partium q̄ priuz dicat⁹ augeti est duplex. sicut cōtingit in omnib⁹ q̄ habent speciem in materia. Nam caro vel os potest dici vñ vt materia carnis vel vt species carnis. Hoc quidā intellexerunt sic q̄ aliqua caro signata est: que est secūdu materia: et alia que est sc̄dz spēm. dicit enīz q̄ caro vel os vel gēd est h̄s dicitur esse f̄z speciem: ex eo q̄ ē generatū ex primo humido seminali: in quo primo fuit virtus sp̄i. caro autēz secūdu materiā dicitur ex eo q̄ generat⁹ ex humido nutrimentali: q̄d quidem aduenit primo humido substāiali sicut materia quedam eius prout primuz humidum extēditur per alia mēbra: admixto sibi secūdo humido ad hoc vt compleatur quātitas rei vniētis et oīum partūz eius: et hec fuit opinio Alexandri. vt dicit Auic. in expositione huius loci quem plures postmodum secuti sunt: sed hoc nō potest stare cum verbis Az. que hic dicuntur. dicit enim q̄ caro et os et vnaqueqz talium est duplex. s. fm materiā et speciem: quemadmodum et alioz in materia speciez habentūz. Manifestum est autē q̄ speciem in materia habent non solum ista que generantur ex semine et que nutriuntur in quibus predictus intellectus possit aliquāliter sustineri: sed etiaz corpora inanimata sicut sunt lapides aurum et argentum. vult ergo Az. q̄ in carne et osse dicitur species et materia sicut in lapide et auro: in quibus non humidum substāiale et nutrimentale. Et ideo dicendum est fm intentionē Ari. q̄ eadem caro dicitur secūdu speciem prout in ea consideratur id q̄d pertinet ad speciem carnis: et secūdu materiam: prout in ea consideratur id q̄d est materie: et eadē ratio ē de oib⁹ alijs p̄positis ex m̄a et forma. ¶ Deinde cū dicit.

Qualēcūqz igitur partē augmentari. et adue-

niente aliquo fm quidem species est contingēs fm autēz materiam nō est.

Ponit solutionem. et primo p̄ponit eam. secundo manifestat per exēplū ibi. (Opz autem intelligere) Tertio claudit epilogādo sūmam solutionis ibi. (Quapropter est quidē) Dicit ergo priō q̄ hoc q̄d supra dictū est: q̄ quelibet pars auget: ei⁹ q̄d auget et q̄ vniūquodqz auget⁹ adueniēte: aliquo ē veruz si accipiatur pars sc̄dm spēm. Nam cuilibet parti fm spēm cōsiderate additur aliquid tanq̄ p̄manenti: et ita quelibet pars sc̄dm spēm considerata augetur nō autē cuilibet parti sc̄dz materiā cōsiderate fit additio: sed nō q̄libet pars fm m̄az cōsiderata auget. dictū enim ē q̄ id q̄d augetur opz p̄manere. nō autē p̄manet quelibet pars sc̄dz m̄am cōsiderata: sed solū sc̄dm spēm. ¶ Deinde cū dicit.

Opz asit intelligere quemadmodū si aliquis mensurabit eadem mensura aquam. Semper enīz aliud et aliud quod generatur. sic vtqz augmentatur materia carnis: sed non partium cui⁹ aliquid aggeneratur. Sed hoc quidem deest: hoc autem aduenit. Forme autem et cui⁹cūqz speciei particule.

Manifestat solutiones p̄positas p̄ exēpla: et primo ponit manifestationē. sc̄do ostendit in q̄b⁹ partibus dicta solutio sit magis manifesta ibi. (In omiomera.) Dicit ergo priō. q̄ opz intelligere q̄d dictū est de carne sc̄dm spēm et secūdu materiā si quis mensuret aquā eadez mēsurā: ita tamē q̄ semp sit alia et alia aqua. puta si ex vase pleno aq̄ guttati aqua effluat et guttatis semp ifundat⁹. erit. n. semp idē q̄tū ad mēsurā aq̄: nō tñ quo ad m̄am aq̄. sic autē operat⁹ spēs ad m̄am sicut mēsurā ad mēsuratum: eo q̄ forma ē finis m̄e vt d̄r in 3. p̄p̄fic. sic. n. opz intelligere q̄ spēs carnis p̄maneat eadē tanq̄ mēsurā q̄dā: nō tñ semp p̄maneat eadem m̄a i qua talis spēs suscipit. Est et s̄le de fluuio q̄ semp manet idē q̄tū ad spēs fluuij: m̄alis tñ aq̄ semp est alia et alia. simile ē etiā i igne: cui⁹ spēs et figura semp manet: sed ligna in q̄bus m̄aliter ignis ardet cōsumunt⁹: et alia apponuntur idē et apparet in populo ciuitatis: q̄ semp manet idē sc̄dm id q̄d ē spēs: q̄uis hoīum ex q̄b⁹ cōstituit⁹ populus: q̄dā moriātur: et q̄dā succedāt: et semp p̄manet id q̄d p̄tinet ad spēs carnis: licet m̄a in quā fundat⁹ talis spēs paulatim cōsumatur p̄ actionē caloris: et alia d̄ nouo adueniat p̄ nutrimentū. sic ergo q̄n aliquod corpe auget⁹ augmentat⁹ quidem m̄a carnis: qz plus generat⁹ p̄ nutrimentū q̄ perdat⁹ p̄ actionē caloris: et ita multiplicata m̄a vis augmētatiua q̄ pertinet ad spēm excedit p̄portionabiliter totā m̄am in maiorem quātitatē: nō tñ ita augmētatur materia carnis q̄ cuilibz parti materie aliquid addatur: qz neqz quelibet pars materie manet: sed quedam defluit consumpta. s. per calorem et quedam aduenit: restituta. s. per nutrimentū: et ita nō oportet incorporea esse: neqz esse corporea omnino simul: neqz corpus q̄d augetur esse vacuum: quia nō plus fuit id q̄d restituitur per alimentum q̄ id q̄d fuit per calorem cōsumptum virtus enīz caloris naturalis q̄ pertinet ad speciem restituit id q̄d aduenit in locum eius q̄d perit. si autem fuerit plus q̄d ex alimento generatū est virtus naturalis extēdit id in maiorem quantitatem secūdu aliquam dimensionem et ita occupat maiorem locū: sed qz spēs semp manet necesse est dicere q̄d cuilibet parti forme vel speciei aliquid aduenit et quelibet augetur. ¶ Neqz propter hoc sequitur duo corpora esse in eodez loco quia forme et speciei nō debetur locus nisi ratione materie i qua fundatur que est proprie subiectum quantitatis dimensionis. si autem intelligatur caro fm speciem q̄ est generata ex humido sub-

De generatione et corrup.

stantiali. caro aut scdm mām que est generata ex humido nutritiōali ut Alexander posuit: videt hoc vbu Az. s. q. ca ro secūdu mām defluit et adueniat: nō aut caro scdm spēm magis eē dictā pbabiliter q̄ s̄m aliquā necessariā rōnem cū nō necesse sit vtrūq; būidū in vnā massā adiūgi ad p̄ciēdā q̄ritatē toti cōpō: et oīuz p̄tū ei. nec p̄t ex necitate p̄bari q; calor ita p̄sumat vnū altero p̄manēte semp. Nō est aut credibile q; Az. in tali re aliqd sine rōne necessaria dixiss; vt Aueroys dicit expōne huius loci. ¶ Deinde cū dicit.

37. ¶ In anomiomēris autem hoc magis manifestum. A. g. in manu quoniam proportionaliter auctum est. materia enim alia ens a specie manifesta magis hic q̄ in carne et omiomēris. Id est mortui magis videtur esse caro et os: q̄ brachium et manus.

¶ Ostendit in q̄b; partib; predicta solutio sit magis manifesta: et dicit q; id qd dicitur est magis manifestum in omiomēris. id est mēbris dissimiliū partū: puta manu: quā videm; p̄portionaliter augeri: p̄portionaliter autē augetur tota manus: et glibet digitus: et etiā quilibet articulus. Et hoc id est q; magis manifesta est distinctio sp̄i et m̄ie in hīs mēbris q̄ in carne et osse et alijs mēbris s̄lib; quāto. n. sunt p̄p̄ingora toti tāto plenius recipiūt p̄fectiones forme: q; principaliter est actus toti. vnde et opationes aīe magis manifeste sunt in dissimilib; mēbris q̄ in p̄tib; similib;. et id licet post mortē p̄quātū separaf aīa a corpore nō soluz remanet animal: s; etiā nulla pars aīalis nisi equiuoce vt dicitur in 2. de aīa. tñ v; q; magis post mortē aīalis remanet caro aut os q̄ manus aut brachium: in quib; magis apparent opationes anime ¶ Deinde cum dicit.

2. c. 8

¶ Quapropter est quidem sic quantūcūq; carnis auctum: est autem vt non. Secundum speciem quidē enim quodcūq; aduenit. scdm materiam autē generatum est non.

¶ Concludit epilōgādo sūmā solutiōis. s. q; quodāmodo q; liber ps carnis ē aucta. s. accipiēdo carnē s; spēm et quodāmodo. nō. s. accipiēdo carnes: sed mām.

38. ¶ Adāus autē totū generatum est adueniente aliquo: quod vocatur cibus: et contrarium trāsmutante in eādē speciem. A. g. si sicco adueniat humidū. Cum autem aduenit trāsmutatur humidum et generatur siccum. Est quidem enim sicut simile a simili augmentatur: est autem vt a dissimili.

¶ Solutis dubitatiōib; q̄ erāt circa augmētū h; p̄bs dēterminat modū augmēti. et p̄rio dēterminat qualr fiat augmētum. scdo dēterminat qualr fiat diminutio ibi (h; aut sp̄i sine m̄ā) circa primū duo facit. p̄rio ostēdit qualr se h; id qd aduenit ad id qd auget. eo adueniēte. scdo p̄parat augmētū alijs opōnib; aīe vegetabilis ibi (Querēt aut alijs). Dicit ergo p̄rio q; soluta quēstione de p̄tib; eius qd auget vtr; quelibet ps augmētā vel nō: manifestū ē qd totū maius ē aliquo adueniēte. puta cibo. hoc. n. adueniēs in p̄cipio est cōtrariū ei cui aduenit scdm aliquā cōtrarietate passionis sed postea trāsmutat in eadē sp̄e: puta si sicco adueniat id qd ē a p̄cipio humidū: qd cū aduenit trāsmutat: et fit sic; cū: et ita quodāmodo verū est dicere q; sic auget sili. quodāmodo aut vtr; est dicere q; aliqd auget dissimili. n. id qd augetur a p̄ncipio quidē est dissimile in fine aut simile vt dictum est. ¶ Deinde cum dicit.

Querēt autem aliquis quale opz eē ex quo augetur. Manifestum vtr; quoniam potētia ē illud. A. g. si caro potētia carnes: actu aut aliud. Corruptio vtr; hoc caro generatū est.

¶ Comparat augmentum alijs opationib; aīe vegetabilis cuius opationes sunt tres vt dicitur in 2. de aīa. s. generatio nutritiōali augmētū. p̄rio p̄parat augmētū generatōi. scdo nutritiōali ibi. (Quātū autē tyle.) Circa primū duo facit. p̄mo ostēdit similitudinē augmēti et generatiōis. scdo dīam ibi. (Nō igit hoc ipm.) mouet igit quēstionē circa primū q̄le oporteat eē id. i. cui forme ē id qd auget. et claudit manifestum esse ex p̄missis q; id quo aliquid auget ē i potētia ad id qd auget puta si caro ē qd auget id quo auget os esse in potētia carne: q; sicut supra dictus ē: id quo aliquid augetur est in p̄ncipio dissimile: et in fine autē simile. et q; nihil est i potētia ad vnū: quin sit in actu aliquid aliud: os id quo augetur caro: qd est i potētia ad carnē: eē actu aliqd aliud q̄ carnē: puta panis: q; autē est actu aliquid nō fit aliud nisi p̄ p̄rioris et sequētis generatiōis. corrupciōis. oportet igitur augmētum fieri: corrupto eo q; p̄ri erat actu. puta pane: genito eo qd augetur. puta carne. ¶ Et sic manifestum est q; augmētū p̄currit generatiō aliquid. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Non igit hoc ipm s̄m se. Si autē esset nō augmētatio: sed qd augetur hoc. ¶ Quod igitur et ab hoc est patiens auctum est: aut mixtū: quēadmodum si quis vino superfundat aquā: hoc autem potest vinum facere qd mixtū est: quemadmodum ignis facit vstum tangēs vtr; da. Ita in eo qd augetur: et est actu caro quod inest augmentatiuum: adueniēte potētia carne facit actu carnem. ¶ Igitur simul ente: si. n. seorsuz generatio est. Est enim ita ignē facere ad existēte adiungēs ligna: sed sic quidē est augmentatio. Quando autē ipsa ligna per se icenduntur generatio est.

¶ Ostendit differentiam augmēti generatiōis dicens q; in augmento sit quedam generatio carnis cum aliud sit augmētatio a generatiōe: sequitur q; nō generetur scdm se ipsam id est separatim quādo aliquid generatur: quia sic nō esset augmētū: sed generatiō: s; oportet generari carnē in carnē que auget. sic igitur p̄pter id qd caro in eo qd augetur est patiens: in eo. s. qd trāsmutatur in similitudinē eius qd augetur: et ab hoc. s. passo et trāsmutato augmētatiū est vel id cui additur vel totum mixtū et est simile sicut si aliquis vino p̄existenti superfundat aquā: hoc modo: qd vinum sua virtute potest aquam commixtam conuētere in sui naturā. tunc enim dicitur esse augmētum vini: nō generatiō. ¶ Cum autem liquor aliquis scdm se in vinū cōuertitur puta in vna est vini generatiō. ¶ Aliud autem exemplū ponit de igne qui adurit corpora vtr; sibi cōiuncta: et ita contingit in eo qd augetur q; est actu caro: cuius virtus augmentatiua id qd adurit existens in potētia ad carnem facit actu carnē: ita tñ q; sit simul cū carne p̄existēte. si enim ex aliquo quod est in potētia caro seorsum fieret caro esset generatiō carnis non augmentum sicut accidit cum ex virtute seminis sanguis mensuratus in carnem conuertitur: et hoc etiā accidit circa ignem. cōtingit enim quā: q; ligna igniuntur adiuncta igni p̄existenti: et hoc ē au

gmentatio ignis. quādo vero ipsa ligna incenduntur seorsum nō adiuncta alijs lignis adustis tunc est generatio.

Quantus autem quod vniuersale quidē non generatur: quēadmodū nec aial nec quidē homo nec aliquid singularius: sed vt hic vniuersale: illic autē quantus. **Caro** autē: aut os: aut manus: et horū omniomera adueniente quidez aliquo quāto: sed nō carne quāta.

Postq̄ p̄hs p̄pauit augmētū gnōni hic p̄pat augmētum alimento. et primo ostendit quomodo se h̄z id quod auget ad id quod nutrit. secūdo quomodo se habet augmentum ad nutrimentum ibi. (Et nutrimentum.) Circa primum tria faciūt. p̄ ondit quod sit id quod auget. i. q̄ sit q̄tū: et dicit q̄ q̄tū vniuersale nō generat nec fit sicut aial v̄se. nec homo vniuersalis: nec aliquid singularium. id est nec aliquam singularium specierum. puta nec leo vniuersalis: nec bos vniuersalis. sed sicut in illis generatur vniuersale. s. in aliquo partīculari. puta cū generatur hoc animal: aut hic homo et illic. s. in augmento generatur quantus: non quidez in vniuersali: sed in aliquo determinato: sicut cuius sit quāta caro aut os aut manus et his filia. Secundo ibi. (Adueniēte.) Quid sit id quod auget. sit enīz augmētū adueniēte aliquo vt dictus est: sed si per augmentum fieret q̄tum in vniuersali: oporteret id quod aduenit esse q̄tum in potentia: et nullo modo in actu: sed quia nō generatur q̄tum in vniuersali: sed hoc quātum. puta caro oportet id quod aduenit esse quidem aliquid in actu q̄tum: nō autem caro quāta: sed solū in potentia. **Tertio** ibi.

41. **Secūdum** id igitur quod potentia vtrūq̄. **U. g.** quanta caro sic auget quidē etenīz quantam oīz generari: et carnem: s̄m id enim quod solū substantia caro nutrit: etenim sic differunt cibus et augmentatum ratione.

Cōcludit differētiā ei⁹ quod auget et eius quod nutrit. et p̄mo ponit differētiā quod id in q̄tum id quod aduenit est in potentia ad vtrūq̄. puta ad hoc quod sit quāta caro: vt scilicet nō solum sit aptum recipere speciem carnis: sed etiam in maiorem q̄tūatem produci. per h̄ enim auget. **Ad hoc. n.** quod sit augmētum. oportet fieri et quātus: vt scilicet fiat maior q̄tūas et caro: q̄ oportet id quod aduenit in finem assimilari vt dictum est: in q̄tum vero id quod aduenit est in potentia ad hoc quod sit caro secūduz hoc nutrit: sic enim differūt s̄m ratione cibus et augmētatio. **Nam** cibus nutriens est in potētia in q̄tum cōuertitur. in carnem in q̄tum aut suscipit maiorem q̄tūatem est augens. **Secūdo** ibi.

Ideo nutrit quousq̄ saluatur: et diminuitur: augmētatur autem non semper.

Infert quoddā correlarium ex eo quod dictū est. v̄z. quod aliquis nutritur quousq̄ saluatur. i. q̄diu conseruatur in vita: q̄ semper oportet restitui per nutrimentū id quod p̄tinne soluitur. i. id quod diminuitur oportet nutriri: nō autem semper animal augetur: s̄z q̄diu cibus cōuersus in carnez pot extendi in maiore q̄tūate. **Deinde** cū dicit.

Et nutrimentū augmentationi id idēz est quidem: esse autē aliud. **Secūdum** id enī quod est id quod aduenit potentia quanta caro augmentatum carnis est: s̄m id autem quod solum potētia caro: nutrimentum.

Ostēdit differētiā iter ipsum augmētum et nutrimentū. et dicit quod nutrimentū est idē ipsum augmētum: esse autē cuius

eis aliud. quasi di. sunt idem subiecto s̄z differunt ratione: in q̄tum. n. id quod aduenit est in potētia ad vtrūq̄. i. ad hoc quod sit quāta caro s̄m hoc est augmētū carnis. in q̄tum vero est in potētia ad hoc solum quod sit caro: s̄m hoc est nutrimentum aut cibus: vt supra expositū ē. **Deinde** cū dicit.

Hec autem spēs sine materia: vt imaterialis potentia aliqua in materia est. Similr autēz et aliud quodcūq̄ organum. Si autēz aduenit aliqua materia enī potētia imaterialis h̄is et q̄tum potētia: be erit imāles maiores.

Si autē amplius facere non potest: sed vt aq̄ 42. vino semper amplius mixta in fine aquaticum facit: et aquā: tunc diminutione faciet quantū.

Species autem manet.

Ostēdit quomodo fiat diminutio. **Ad** euidētiā autē horū que hic dicūtur cōsiderādū est quod virtus speciei alr se habet in rebus vinentibus que p̄prie nutriuntur et augētur: et in rebus carētibz vita que neq̄ nutriuntur neq̄ augentur. corpora enī viuētia mouēt seipsa nō solum s̄m motus localē: sed etiā s̄m motum alteratiōis. puta cū animal nāliter sanatur et nō s̄m motū augmētationis aut generationis: p̄sertīz s̄m quod nutrimentū est generatio quedā: vt dictum est: in q̄tum scilicet et si nō generetur caro s̄m se aggeratur tamē carni p̄existenti. omne autē mouēs seipsū vt p̄batum est in. 8. p̄hy. diuiditur in duo: quoz vnum est mouens aliud vero motū. vnde oportet quod in rei veritate sit aliquid motū: quod cōuertitur in nām speciei: et aliqd mouens. s. ipsa v̄tus speciei cōuertēs: et inde est quod v̄tus speciei in rebus viuētibz nō determinat sibi aliquā mām signatam: cū vna pars effluat et alia adueniat: vt dictum est: non potest tamē v̄tus speciei eē absq̄ omni mām: s̄z hac vel in illa determinate. vt p̄batur in. 7. meta. in rebus tamē iniā

T. c. 41.

T. c. 28.

tudo augmēti et nutrimentū. puta in igne et vino p̄ efficaciaz v̄tus actiue in eis spēi carnis vel cuiuscūq̄ h̄z in q̄tum. Sic igit v̄tus tamē nō determinat sibi aliquā mām signatam sed nūc saluatur in hac: nūc in illa: et ē sicut species imaterialis potētia q̄tum ad hoc: quod nō determinat sibi materiam signatā. **Est** tamē in mām semper aliqua: et eadē ratio ē de quocūq̄ alio organo. puta de osse aut neruo aut quocūq̄ h̄z. s̄tergo aduenit aliqua materia que sit in potentia nō solū ad hāc spēm: que quodāmodo est imaterialis: sed etiāz est in potētia ad maiore q̄tūate hec etiāz erūt maiores et māles. i. ipse virtutes speciei que sunt in carne et osse et h̄z extendent in maiore q̄tūate: sed hoc nō semper potest fieri: q̄ virtus speciei debilitatur cū sit in mām cōtrarietati subiecta per cōtinuā actionē et passionē et per adiūctionē mām extranee que nō ita recipit v̄tūte speciei: sicut pus erat. **Quādo** ergo nō hoc amplius virtus speciei facere potest: vt sc̄z tātū cōuertat de nutrimento quod sit in potentia nō solum ad spēm: sed ad maiore q̄tūatez: nec etiā ad equalem tunc fit diminutio q̄tūatis: et tamē cōseruāe species in q̄tūate minori et finaliter etiā species cessat: sic si aqua magis et magis vino misceatur fiet vinū aquaticū et finaliter corrumpet vinū: et fiet totaliter aqua.

Quoniam autē oportet primūz de materia et de vocatis elementis dicere: siue sint: siue non: et vtrum sempiternale vniquodq̄: aut generatur qualiter: et si generatur vtrum ex inuicem generentur omnia eodem modo: aut si aliquod primūz

43.

De generatione et corrup.

eorum unum est. Necesse est utriusque prius dicere de quibus ideterminate dicitur nunc.

Postquam philosophus determinavit de generatione et corruptione in eo et de alijs sequentibus. scilicet de augmentatio et alteratione: igitur potest determinare de quibusdam que ad hec requiruntur. Et primo dat intentionem suam. scilicet de persequitur intentionem ibi. (Sere quidem) Circa primum duo facit. primo determinat intentionem suam. scilicet ostendit necessitatem sue intentionis ibi. (Omnis enim qui elementa.) (Dicit quod primo. quod cum oporteat dicere de materia circa quam est transmutatio elementorum. et de ipsis elementis secundum contrarietates que sunt in eis. utrum sint aut non: et utrum unus eorum sit sempiternus et intrasmutabile: sicut supra dicit Empedocles. aut generantur: et si generantur qualiter generantur. utrum scilicet generantur adinvicem: aut moventur: aut est aliquid principium eorum ex quo generantur: et in quod resolvuntur sicut diversi dixerunt: ut Democritus et atomos: Anaxagoras. infinita secundum speciem: quia in qua illa determinanda re debemus omnino prius determinare de quibusdam antecedentibus ad illa de quibus dicitur ideterminate nunc. quod quidem potest dupliciter intelligi. uno modo quod philosophi sui tempore ideterminate et insufficienter dixerunt de ipsis. alio modo quod de generatione indeterminate et confuse dictum est de ipsis. Deinde cum dicit.

Omnines enim qui elementa generantes et que elementis segregatione ununtur: et congregatio ne: et facere et pati. Est autem congregatio mixtura. Quomodo autem misceri dicimus: non dicitur determinatum est manifeste. Sed nec alterari possibile nec segregari et congregari: nullo faciente aut patiente. Etenim plura elementa facientes generant: in faciendo et patiando adinvicem. et his quidem ex uno necesse est dicere factionem: et hoc recte dicit Diogenes: quoniam si non essent ex uno omnia nec esset facere et pati adinvicem. A. g. calidum infrigidari: et hoc calefieri rursus. Non enim caliditas et frigiditas transmutantur adinvicem: sed manifestum: quoniam subiectum. Quia propter in quibus facere est et pati: necesse est unam horum subiectam esse naturam. Quia igitur talia esse dicere non verum: sed in quibus adinvicem sunt est. Sed si de facere et pati et mixtura videndum: necesse est et de tactu.

Non enim facere hec et pati possunt proprie que non possibile adinvicem tangere: nec non tangetia adinvicem qualiter contingit misceri primum. Quapropter de tribus his est determinandum quid tactus: quid mixtura: et quid factio.

Principium autem accipiamus hoc. Necesse enim quibus est mixtura entium esse hec adinvicem tangibilia: et si aliquid facit: hoc autem patitur principaliter et his similiter: ideo primo dicendum est de tactu.

Ostendit necessitatem determinandi dices quod omnes philosophi. tangentes elementa vel ex elementis generata ununtur congregatione et segregatione. Que enim ex elementis generantur ex congregatione elementorum generantur: que vero corrumpuntur ex segregatione elementorum corrumpuntur: que etiam dicebantur agere et pati adinvicem. cum congregatio sit quodam mixtura: omnino de terminare. qualiter. n. fiat mixtio et quod sit: non est adhuc mani-

feste determinatum. cum autem nec alteratio nec congregatio vel segregatio possint fieri sine actione et passione: omnino prius determinare de actione et passione: illi enim qui ponunt plura principia dicunt esse generationem actionem et passionem elementorum adinvicem. sicut et illi qui ex uno materiali principio dicunt aliquid fieri nec habet ponere agere et pati: id recte dicit Diogenes cum dicit. quod nisi ex uno materiali principio fieret omnia: impossibile esset aliquid adinvicem transmutari. aliter enim non posset calidus frigidus fieri nec frigidus calefieri nisi subesset una materia. impossibile est enim quod frigiditas sit caliditas vel e converso: sed omnino quod habeat unum eorum subiectum quod possint adinvicem transmutari. quapropter que agunt et patiuntur adinvicem necesse est habere unam subiectam materiam: que sit susceptiva contrarietatis. Non tamen omnia agentia et patientia sunt talia. sicut habetia unam materiam: sed solum illa que agunt et patiuntur adinvicem. sunt enim aliquid que agendo non patiuntur sicut sube separe et corpora celestia: que scilicet corpora sunt patientia: ut patet que moventur tamen non patiuntur ab his que moventur ab eis. ulterius autem cum mixtio et facere et pati non possint fieri sine tactu: ea que adinvicem non se tangunt non possunt adinvicem agere et pati: id determinando de ipsis: omnino de tactu tractare. Inter ista autem tria prius determinandum de tactu: quia tactus prior est. sequitur enim ad ista duo: sed non e converso. Necesse enim est quod ista que miscerentur adinvicem se tangant: sed non convertitur. sicut si aliquid agit et patitur ab eo: necesse est et quod ista se tangant sed non convertitur. Locus enim primum sit a quo non convertitur: materia: primum inter tria videndum de tactu. Deinde cum dicit.

Sere quidem igitur et aliorum nominum unum quodque dicitur multifariam: et hec quidem omnonyma: hec autem altera ab alteris et prioribus: sic habet et de tactu.

Prosequitur intentionem: et circa hoc tria facit secundum quod de tribus determinat. primo determinat de tactu. scilicet de facere et pati ibi. (Vero de facere et pati.) tertio de mixtione ibi. (Reliquum autem videndum.) Circa primum duo facit. primo distinguit nomen tactus. scilicet incipit agere de ipso ibi. (Sed tamen principium patet.) Dicit quod patet quod tactus dicitur multipliciter: sicut sere unum quodque aliorum nominum. quodam enim dicuntur equivoce: quodam analogice et transumptive sive metaphorice: ita et tactus dicitur proprie et transumptive. dicit autem sere: quia forte non omnia dicuntur multipliciter. Deinde cum dicit.

Sed tamen principaliter dicitur existit in habetibus positionem. positio autem quibus et locus. Etenim in mathematicis similiter dandum est tactum et locum. sive est separatum unum quodque eorum: sive alio modo.

Prosequitur de tactu: et primo de tactu proprie sumpto. scilicet de tactu sumpto transumptive ibi. (Est qui autem movens.) Circa primum duo facit. primo investigat diffinitionem tactus. scilicet investigata concludit ibi. (Determinato igitur.) Circa primum potest concludi conditiones que requiruntur ad tactum. Est autem tactus: ut infra ponet: in habetibus positione quorum ultima sunt simul moventibus et motis actibus et passibus adinvicem. primo ergo manifestus supponit concludens primam conditionem. dices quod tactus proprie et principaliter dicitur in habetibus positione. positio autem non est nisi in habetibus locum: et ideo cum mathematica habeat positionem sive sint separata secundum rem sive secundum rationem tantum: habet et locum. (Nunc sicut dicit Commentator super loco isto: licet mathematica abstrahantur ab alijs accidentibus. sicut a motu et materia: impossibile est tamen ea imaginari sine loco: cum corpus naturale non sit in loco nisi secundum suas dimensiones: et non per alia accidentia. locus qui separabilis est a mathematica corporibus: ipsis tamen non contingit locus et tactus nisi per quadam similitudinem ad naturalia. nulla enim vere sunt in loco nisi naturalia sed esse accepta in quibus sunt mathematica. secundum esse suum: et id est in ipsis habet locum et tactum nec accipiuntur hic secundum ab-

patet expresse
materiam celi
non esse eadem
cum mat: m. f.

stractione eētia: qz talis cōsideratio nō ē nāl: s; mathe^{ca}.
 z lō locus z tact^{us} uenit eis fm qz talia p posterius. Scōdo
 ibi. (Si g̃ est vt determinatus.) Pōnit fm cōditionē. d. qz
 si ita est vt dcm̄ est in. s. phy. qz tāgere est habere vltima sūt
 illa se tāgunt q̄ habēt determinatas magnitudines z posi-
 tionē z quoz vltima sunt sūt. z ita est scōda cōditio. s. h̄e vlti-
 ma sūt. Tertio ibi. (Qm̄ aut̄ positio.) Inuestigat tertiā cō-
 ditionē. s. qz tact^{us} ē in mouētibus z motis. d. qz potest in ha-
 bētibus locū: z qz p̄me d̄ie loci sunt sursus z deorsus: vt d̄
 in. z. de celo. nece est vt q̄ se tāgūt sint sursus aut deorsum
 Ideo q̄ se tāgūt sunt grauiā aut leuiā aut ambo: sic elemē-
 ta media q̄ sunt grauiā z leuiā s; diuersos respectus: vt di-
 citur in 4° de celo: aut alterz eoz: sic extrema: quoz alterū
 est simplr graue z alterū simplr leue. Oīa aut̄ talia dū tan-
 gunt se agūt z patiunt̄ adinuiçē. ¶ Quapp̄ cōcludit mani-
 festū eē qz illa pprie se tāgūt quoz diuerse sunt magnitudi-
 nes. z sūt h̄c vltima que mouēt z mouent̄ adinuiçē p virtu-
 tē illoz vltimoz. Quarto ibi. (Qm̄ aut̄ mouēs.) Inuesti-
 gat quartā cōditionē q̄ est qz tactus est in actiuis z passiuis:
 z dicit qz nō oē mouēs mouet̄: s; q̄dāz est mouēs motus:
 quodā aut̄ mouēs immobile z hoc duplr. aliqd. n. simplr nul-
 lo modo mouet̄ sicut mouēs p̄mū: aliquid aut̄ mouēs nō
 mouet̄ a moto: licet moueat̄ ab aliquo: fm quozundā exti-
 mationē agens ēt inuenit̄ in istis duobus modis: qz quidāz
 dicit qz actus mouētis est q̄dāz facere z eōuerso qz act^{us}
 facientis est q̄dāz mouere: q̄d tamē falsus est. differūt enī
 mouēs z faciēs quoz d̄iam o; nos determinare. si. n. nos
 dicimus qz faciēs opponit̄ fm suam sp̄m patiētī: tunc cuz
 tria nata sint fieri circa idē: o; qz faciēs patiatur cuz tāgat
 ipsuz. B̄ aut̄ sunt qbus motus est passio. i. qbus mouēdo pa-
 tiunt̄ fm alterationē aliquā. alteratio aut̄ sola ē fm passio-
 nes. i. passibiles q̄litates: vt fm calidū vel frigidū. cum er-
 go calidū triet̄ frido z albū nigro: z sic in alijs duo possunt
 cōcludi. s. qz agens z patiēs habēt trias q̄litates. Scōdo est
 qz cū nō omne mouens sit tale: nō omne mouens est agēs:
 in plus g̃ erit mouere q̄ agere. Ex his g̃ q̄ dicta sunt cōclu-
 dit cōsolariuz q̄dāz dicit̄ qz mouētia imobilia tāgūt ipa
 mobilia. ē aut̄ vt sic. est aut̄ vt nō. sic tāgūt per vltimū vir-
 tutis egrediētis ab esse eoz: sed nō tāgūt per vltimū sue
 q̄litate tātū: qz si sunt imobilia simplr vt sube segate non
 habēt vltimū. si vero sint ab his que mouēt imobilia: sicut
 astra nō mouent̄ a terra quā mouēt: z tunc nō habent vlti-
 ma simul cū vltimis illoz que mouent̄. ¶ Ad euidētias
 illoz que hic dicunt̄ cōsiderādū est qz agens siue faciēs
 pōt sumi duplr. vno modo cōmuniter. put. s. vltus alicuius
 pcedit quocūqz modo in id q̄d subicit̄ sibi: z hoc modo su-
 perius est ad mouens. Alio modo potest sumi nāliter. siue
 physice. z hoc modo in minus est q̄ mouēs z opponit̄ fm
 suā sp̄m patiētē. ¶ Deide cū dicit̄.

C Si igitur est vt determinatus est prius tange-
 re vltima habere simul: hec vtiqz si tangunt ad-
 inuicem quecunqz determinatas magnitudines
 z positionem habentia simul habent vltima.
Quoniam autem positio quidem in quibus
 z locus existit. Locī autem differentia sursum
 z deorsum prima: z talia oppositorū omnia
 ad seinuicem tangētia granedinem vtiqz habēt
 aut lenitatem: aut ambo: aut alterūz. Talia au-
 tem passibilia z actiua. ¶ Quapropter manife-
 stum est: quoniam hec tangere nara sunt adinui-
 cē. quoz diuisis magnitudinibus simul vltima
 sunt. existētib^{us} motibus z mobilibus adinuiçē.

Quoniam autē mouens non similiter mouet
 q̄d mouetur. Sed hoc quidem necesse est mo-
 tum: z ipsum mouere. hoc autēz imobile ens.
Manifestus quī in faciente dicemus similiter.

Et enīz mouens facere aliquid inquit z fa-
 ciens mouere. Sed tamen differunt z oportet
 determinare. Non enīz possibile z mouens oē
 agere z facere: si facere opponit̄ patienti. Hoc
 autem in omnibus in quibus est motus: passio
 autem est fm qz alteratur soluz. verbi gratia. ca-
 lidum z albus. Sed mouere ampli^{us} qz agere ē.

Illud igitur manifestus est quoniam est qui-
 dem vt motua imobilia tangunt: est autem vt
 sic: est autēz vt non sic: sed determinato tange-
 re vniuersaliter quidē: q̄d est positionez habent
 tiū. Et hoc quidē motiuo. hoc mobili. Adinuiçē
 aut̄ motiuo z mobili: in q̄b^{us} existit agere z pati.

Est quidē igit̄ vt in multū tactū q̄d tāgit tan-
 gens. Et enī mouēt mota oīa fere: q̄ in p̄spectu
 nro qbus necē ē z vlt̄ tactū tāgere q̄d tangit.

Cōcludit inuestigatā diffōnem tactus dicit̄ qz determi-
 nat̄ vel diffinitur ipsum tāgere vlt̄ qz est in habētibus po-
 sitionē mouētib^{us} z motis a seinuicē actiuis z passiuis z ex
 hoc cōcludit vlt̄ q̄dāz correlariū qz frequentius z for-
 tius dicit̄ esse tactū oē agens nāle q̄d tāgendo tangitur: qz
 fere oīa que sunt in cōspectu nro circa locuz actiuoz z pas-
 siuoz mouēt mota in quibus necessario videtur esse tact^{us}.
 ¶ Deinde cum dicit̄.

Est autēz vt aliquādo inquit mouens tā-
 gere solum id q̄d mouet̄. Quod tangit̄ autem
 non tangere q̄d tangit. Sed que mouent mota
 quia homogenea: necesse videt̄ esse quod tangi-
 tur tangere. ¶ Quapropter si quid mouet im-
 mobile ens: illud quidē tangit quod mouetur:
 illud aut̄ non. Inquit̄ enim aliquando tristā-
 tes tāgere nos: sed nos nō eū. De tactu q̄dē igit̄
 in naturalib^{us} determinatū sit hoc modo.

Determinat de tactu improprie dicto dicit̄: qz sicut in-
 quimus. id est dicimus quoddam esse mouens quod soluz
 tangit id quod mouet̄. sed id q̄d tangit̄. s. ipm motuz non
 tāgit tāgens. i. mouens: z in talibus est tactus ipsope sum-
 ptus: z ista sunt que nō sunt vni^{us} generis physici. ¶ S; il-
 la que sunt homogenia. i. vni^{us} generis nālis mota mouēt.
 z in talibus necesse est qz tactum tāgat tāgēs: z si est aliqd
 mouens imobile tāgit id q̄d mouet̄: sed nō tāgitur ab eo z
 est simile sicut inquit̄. i. dicimus aliqd qz tristans teti-
 git nos. vtp̄ta nō tetigimus contristantē qm̄ aliquis dicit
 verbū iniuriosum. vnde tristamur sed nos nō tetigimus
 cōtristantē. Alterius epilogat dicit̄ qz de tactu in natu-
 ralibus dictuz est hoc modo.

De facere z pati dicendum deinceps. Susce-
 pim^{us} enim a prioribus subcontrarios sermo-
 nes adinuiçē. multi quidem enim dicunt con-
 corditer: qz simile quidem a simili omne impas-
 sibile est propter non magis actiuuz q̄ passiuū
 esse alterum ab altero. Omnia enī similiter exi-

T. c. 22.

T. c. 8.

45.

46.

De generatione et corrup.

stunt hec similibus. Dissimilia autē et differētia et facere et pati adinuicē sunt innata. Et enī quādo minor ignis a maiori corrūpitur: ppter contrarietate hoc iquirit pati. Contrariū enim esse multuz paucō.

47. Democritus autē vltra alios dixit solus singulariter. Inquit enī idem et simile esse faciens et patiens: quia altera et differētia nō cōtingit pati abinuicē. Sed si altera entia faciunt aliqd adinuicē: nō sūm q̄ altera: sed sūm q̄ idēz aliquid existit. Sic hoc accidere eis. Que dicuntur igitur hec sunt

Postq̄ p̄bs determinauit de tactu q̄ est vnuz de tribus necessarijs ad p̄ncipale p̄positum hic incipit determinare de facere et pati: et est rectus ordo: q̄ sic tactus p̄cedit actionē et passionē eo q̄ agentia et patientia necesse est q̄ adinuicē se tāgāt ita agere et pati p̄cedit mixtionē eo q̄ admixtionē necesse est q̄ aliquid agat et aliqd patiatur vt infra dicitur: et iō ante mixtionē determinat de agere et pati. Circa hoc duo facit. p̄mo determinat de agere et pati. sc̄do de modis agendi et patiēdi ibi. (Quō autē p̄tingat.) Circa p̄mū tria facit. p̄mo ostēdit q̄ et qualia sunt actiua et passiua. sc̄do determinat de modis eoz ibi. (Eodē mō suscipiendū est.) Tertio ostēdit ad quas causas ipsa actiua et passiua reducātur ibi. (Est enī factio cā vñ p̄ncipiū.) Circa p̄mū tria facit. p̄mo ponit opiones alioz de ipso facere et pati. sc̄do manifestat ostēdēdo cās contrarietatis ipsius ibi. (Videtur autē hoc modo.) tertio ponit opionē suā ibi. (Sed qm̄ nec q̄dēq̄ inatus est.) Circa p̄mū ponit vnaz opionē dicēs q̄ postq̄ determinatū est de tactu dicēdū est de facere, et pati p̄us tamē videnduz est qd de ipso dixere p̄ores p̄bi. vident. n. eoz opiones de fa. et pati esse cōtrarie. nā multū cōcordauerūt in hoc q̄ ea que agunt et patiunt adinuicē necesse est penitus esse dissimilia. Lūius rōnē assignabant dicēs q̄ iter similia: vñ nō habz magis rōnē agentis q̄ aliud aliud nec ecōuerso. vñ nō hz magis rōnē patiētis q̄ aliud. oīa. n. h. s. agere et pati sūt in eodē mō sūnt his q̄ sunt sūnt. s̄ illa q̄ sunt dissimilia et differūt in formis et q̄litatebus natura sunt agere et pati adinuicē. Si quis autē obyceret eos. v. q̄ similia et agunt et patiunt adinuicē: sicut multus siue magnus ignis corrūpit paruū ignē: q̄ sunt similes et vñ us nāe. Rident q̄ hoc nō est. ppter similitudinē quaz habēt: s̄ est ppter contrarietate in q̄litate ipsoz. magnū enī cōtraria ē paruū. sc̄do cū dicit (Demo. ar.) ponit aliā opionē que p̄me videt eē contraria: et est opinio Demo. qui in hac opinione fuit singularis et solus. Dixit enī q̄ agens et patiens est oīno idē et simile: q̄ q̄ sunt diuersa et dissimilia. nec agunt nec patiunt adinuicē: s̄ si cōtingat q̄ aliqua diuersa et dissimilia agāt et patiuntur adinuicē. hoc nō est in q̄tū diuersa: s̄ in q̄tū aliquo mō sunt idē et sūnt. hec q̄ sunt q̄ accepim⁹ ab antiq̄s de ipso facere et pati. Deinde cū dicit.

48. Videtur autē hoc modo dicentes subcontrarios dicere sermones. Causa autē cōtradictionis est: quoniā opportunū totū aliquid inspicere partē aliquā dicunt ambo. Simile enī et omnifariā et oīno idifferens rōnabile est nō pati a simili. Nihil quidē enim magis actiuuz erit alterū q̄ alterū. Sed si simile a simili pati aliquid possibile: et ipsuz a seipso. Quāuis his entibus ita: nihil vtiq̄ erit neq̄ incorruptibile: ne-

q̄ immobile. Sed si simile sūm q̄ simile actiuum. Ipsum enim seipsum mouebit omne.

49. Et omnifariāz alterū: et nullatenus idēz similiter. Neq̄ enim patietur albedo a linea: aut linea ab albedine p̄ter q̄ secūduz accidens: puta si accidat alba siue nigrā lineaz esse. Non exterius enī ipsa seipsa a natura faciunt quecunq̄ neq̄ cōtraria: neq̄ ex cōtrarijs sunt.

Manifestat p̄mas opiones ostēdēdo cām contrarietatis in ipsis. v. q̄ antiqui p̄biloſophi vident dicere subcontrarios sermones: qui iō dicunt subcontrarij: q̄ quodā mō sunt veri: et quodā mō falsi. vñ aliquat̄ patiunt se adinuicē: sicut cōtrarie p̄positiones. causa autē diuersitatis et cōtrarietatis istaz opinionū est: q̄ cū oporteat cōsiderare nām actiuoz et passiuoz ex vtrazq̄ pte. s̄ tā ex parte terminoz q̄ ex parte subiecti siue tā ex parte mae q̄ ex parte forme: qd idē est: cōsiderauerūt tñ vnā ptem. et iō in parte verū dixerunt: et in parte falsuz. p̄m. n. qui dixerūt actiua et passiua oīno dissimilia cōsiderauerūt ea tñ ex parte terminoz siue formarū et in hoc bene dixerūt: q̄ nō est cōueniēs q̄ oīno sille in mā et in forma patiā ab oīno sibi simili in mā et in forma: qm̄ sic antiqui dicebāt nullū corp⁹ est dignius agere in alteruz q̄ alterū: alia ē rōe iducebant ad hoc, ponēdū: q̄ si simile agit in simile: et vbi maior similitudo magis ibi est rōe actiōis et passionis. Sed cū nihil sit similius alteri q̄ idem sibi ip̄o idem a seipso patietur et seipsum corrumpet. nihil ergo icorruptibile nihil immobile erit. Qui vero dixerunt actiua et passiua esse similia: cōsiderauerunt ea solū sūm māz: et q̄tū ad hoc bene dixerunt: q̄ id qd est. oīo alterū: et nullatenus idem nō agat in alterū nec patietur ab eo. ip̄osibile est enī q̄ ea que nō cōciant in mā agāt et patiātur mutuo: et ponit exemplū de linea et albedine que cū nō cōciant in materia ip̄passibilia sunt adinuicē: nisi forte per accidēs adinuicē patiantur: sic qm̄ linea sit alba vel nigra: et q̄ talia nō sint adinuicē actiua et passiua p̄z ex hoc q̄ illa que nō sunt tria nec ex cōtrarijs nō faciūt seipsa adinuicēz exterius a natura. i. nō trāsmutant se adinuicēz vel corrūpūt. Lūz. n. illud qd corrumpit vel generatur iduat aliam formā dicit fieri exterius a natura. i. a forma quā p̄us habebat que d̄ natura vt dicit in 2. p̄b. Deinde cū dicit.

50. Sed quoniāz non quodcūq̄ inatus est pati et facere: sed quecūq̄ aut cōtraria sunt: aut contrarietatem habent. Necesse est patiens et faciens genere quidē simile eē et idēz: specie autēz dissimile et contrariuz. Innatus est enī corpus a corpore: sapor a sapore: color a colore pati. Aniuersalr autē homogeneos ab homogeneo. Aniuersalr autē causa quoniā contraria in eodez genere omnia. faciunt aut et patiuntur cōtraria abinuicē. Quapropter necesse est qualr quidē esse eadē faciens et patiens: qualiter autēz altera et dissimilia abinuicē. Quoniā autē faciens et patiens genere quidē eadē et similia sunt: specie autē dissimilia. Talia autē contraria. Adanifestum quoniāz actiua et passiua sibi adinuicē sunt et contraria et media. Et enī vniuersalr ge neratio et corruptio in his et ex his. Et ideo rationabile tam ignē calefacere: et frigiduz infrigidare. Cōtraria enī hec sūt: ideo et actiua et pati-

flua. Et vniuersaliter faciens assimilare sibi ipsi
 patiens. faciens enim et patiens contraria sunt
 et generatio in contrarium. Quapropter neces-
 se est in faciens patiens transmutari. Sic enim
 generatio in contrarium erit.

¶ Ponit opinionē ppriā. et circa hoc duo fac. qz pmo ponit
 eā. scdo redit iterum super opiones antiquoz ostendēdo qd
 in parte bene dixerūt et in parte errauerunt et eam erro-
 rios ipsos ibi. (Et fm rōnem nō eadez dicētes.) ¶ Dicit g. qd
 qz nō qdūqz apta nata sunt agere et pati adinuicē: s; soluz il-
 la que sunt cōtraria vel habet contrarietatez necesse est qd
 agēs et patiēs in genere sint idēz et similia et diuersa spē et cō-
 traria: et nō sumitur hic genus logice: qz hoc mō alia corpo-
 ra eēt eiusdē generis: s; sumitur gen^o nāliter: et hoc modo
 oia q̄ dicant in mā sunt eiusdē generis. ¶ Qu autē actiua
 et passiuā sunt talia duplr pbat. pmo p inductionē dicēs qd
 agēs et patiēs esse eiusdē generis et diuersa spē pz iducendo
 in singulis. corpus enim natuz est pati a corpore: qd ē eius-
 dē generis in substātia. si tamē dicēt. qd dico ppter corpo-
 ra celestia que nō habent eandē mām cū inferioribus. Sa-
 por aut nat^o est pati a sapore: et color a colore que sunt eius-
 dē generis in qualitate. et vniuersalr res eiusdē generis ab
 homogeneos. i. a rebus nālibus eiusdēz gnīs. ¶ Scdo ibi.
 (Vt aut causa.) Ostēdit idem silr. sic. quecūqz agunt et pa-
 tiuntur adinuicē sunt: etia aut sunt in eodē genere: vt pba-
 tur in. io. meta. ergo actiua et passiuā sunt in eodēz genere.
 ¶ Et ideo necesse est ipa eē qualr. i. quodāmodo esse silia.
 qz eadē et similia genere et qualr. i. quodāmodo altera et dis-
 similia specie: vt dixerūt antiqui. hāc aut rōnē cōuertit de
 cōclusionē faciēs alterā premissarū hoc modo. hāc rōnem
 illa que sunt similia in gnē et diuersa specie sunt cōtraria s; actiua
 et passiuā sunt talia. g. sunt cōtraria: et ē ipsorū media
 que ad extrema comparata quodāmodo cōtrarianr. si er-
 go fm istā viam poterit esse generatio et corruptio qd sunt
 soluz per cōtraria: sic ē ignis poterit calefacere: et friduz i-
 frigidare: et vniuersalr faciēs poterit sibi assimilare patiēs:
 cū habeat vnum cōmune subm susceptiuum cōtrarioz. fa-
 ciēs enī et patiēs sunt: etia: et faciēs poterit trāsmutari in pa-
 tiens et e cōuerso. sic. n. fit gnō et corruptio. s. de dno in cōtra-
 rium. ¶ Deinde cum dicit.

52. **S**ecundum rōnem autem non eadem
 sunt dicētes: ambos tamē est tangere
 nāz. Dicimus enī pati quādoqz sub-
 iectum quidem. Et g. sanari hominē:
 et calefieri et infrigidari: et alia eodē mō. Quan-
 doqz autem calefieri frigidum: sanari autem la-
 borans. Ambo aut sunt vera. Eodem modo et
 de faciente: quandoqz autē calefacere hoiez in-
 quimus: quandoqz autēz calidum. ¶ Est qui-
 dem enim vt materia quod patitur: est autē vt
 contrarium. ¶ Ad id quidē igitur respicientes
 idem oportere habere existimauerunt facere et
 pati. Ad alterum autem contrarium.

¶ Redit ad pdictas antiquoz opiones. ostēdēdo eam cō-
 trarietatis ipsorū: qd quidē supra licet idēz fecerit: nō sic tñ
 aperte manifestauit. ¶ Dicit g. qd antiqui phi sibi inuicem
 tradicere videntur nō eadē dicētes. qz nō habuerūt ean-
 dē rōnē. i. considerationē. vtraqz tamē pars tetigit nām acti-
 uoz et passiuoz. vel fm aliā lraz ambo tetigerunt verum.
 ¶ Dicimus enīz aliqñ pati subm: sic quādo dicim^o hoiem
 sanari vel calefieri vel infrigidari: et idē Demo. soluz respiciēs

ad subm dixit actiua et passiuā eē silia: et in hoc bñ dixit. di-
 cimus. n. aliqñ et dno pati sicut calidū frige fieri et friduz
 cale fieri: et idē etiā alij solū terminos ituentes dixerūt ipsa
 actiua et passiuā esse oino dissimilia.

¶ Eodem modo suscipiēduz est de facere et pa-
 ti quo et de moueri et de mouere. Duplr enim
 dicitur et mouens. In quo enim est principuz
 motus videt hoc mouere. principuz. n. prima
 causarū. Et rursus vltimuz ad id qd mouet ad
 generationē. Silr aut et de faciente. Et enīz me-
 dicum sanare dicimus et vinum. ¶ Primum
 igitur mouens nihil prohibet in motu quidē im-
 mobile esse: in quibusdam autem est et necessa-
 rium. Vltimum autem semper mouere motuz
 In actione autem primuz quidem impassibile:
 vltimum autē et ipsum patiens.

¶ Postqz phs determinauit nām actiuoz et passiuoz ostē-
 dendo que et qualia sint: hic iquit de modis eoz: et pmo di-
 stinguat agētia abinuicē. scdo assignat cāz diuersitatis ipo-
 rū ibi. (Quecūqz aut nō habet.) Dicit g. pmo qd suscipien-
 dū est qd faceret pati dicunt multiplr sic mouere et moue-
 ri: vtrūqz. n. dicūt duplr: sic mouens: quā in vtroqz est pmo
 et vltimū. id. n. est pmo mouēs in quo est pmo principuz mo-
 tus: qd verissime mouere videt. principuz. n. mouēdi ē pri-
 ma cāz virtutem habēs mouēdi a seipso nō ab alio. vlti-
 mū aut mouēs est id qd mouet per aliud: et post qd nō est
 aliud mouēs: s; post ipm est solū id qd mouet ad gnōez.
 siliter aut duplex est faciēs. qdādam pmo: sic medicus q est
 pma causa sanitatis: et qdā vltimū: sicut vinū vel potio q
 etiā est causa mouēs ad sanitatē. Inter hec aut duo mouē-
 tia hec est differētia: qz pmo mouēs potest esse immobile sic
 medicus qui nō mouetur ab aliquo dū sanat nisi forte per
 accidēs. In quibusdā tñ necesse est pmo mouens esse oino
 immobile: sicut in his q sunt oio separata a mā et hoc duplr: qz
 vel est oino immobile: si nullaz habeat mām penitus: aut est
 immobile ab eo qd mouet ab ipso: et hoc qñ nō hz eiusdē rō-
 nis mām cū eo qd mouetur. vltimū aut mouēs: post qd nō
 est aliud nisi id quod mouetur tātum: necesse est semp mo-
 uere motū ab eo pōze. ¶ Et similr est in actione: qz quod-
 daz est agens pmoz: qd est ipassibile: et quoddam agens q
 patitur. ¶ Deinde euz dicit.

¶ Quocunqz autē non habent eandem mām fa-
 ciunt impassibilia entia. Et gratia. medicatiua.
 Ipsa enim faciens sanitates nihil patitur a sana-
 to: cibus autē faciens ipse patitur etiaz. Aut. n.
 infrigidat: aut calefit: aut aliud quid patitur sil
 faciens. est autē medicatiua quidē vt principuz:
 vltimū autēz cibus est et tangens.

¶ Quocunqz quidem igitur non in materia ha-
 bent formā hec quidē impassibilia sunt actiuo-
 rū. Quocunqz aut in materia passiuā. Materā
 quidēz enīz dicimus omnes similiter eadēz: vt
 ita dicā esse oppositorū cuilibz: et vt genus ens:
 potens autē caliduz esse: presente calefaciente:
 et approximante necesse est calefieri. ¶ Itō quē-
 admodum dictum est hec quidē impassibilia
 actiuoz. hec autē passibilia: et quemadmodum
 in motione: eodem modo hz et in actione. Silic

De generatione et corruptio.

enī primitus mouens immobile: et in factiuis pati-
micus, faciens impassibile.

CAssignat eam diuersitatis ipsorum. d. q. causa quare quodam
agens est quod agendo patitur: quodam autem non est ista: quia quodam
non habet eadem materiam: et talia agentia faciunt vel agunt entia
passibilia. i. ipsis non patientibus ab his in que agunt. verbi. g.
medicina faciens sanitatem nihil patitur a sanato: quia non coactat
cum eo in materia: quodam autem habet eadem materiam: sicut cibus vel portio:
et id quod sanatur: et ideo cibus agendo patitur: quia aut cale-
fit aut in frigidatur. Inter hec autem duo agentia. s. medicina et
cibus. medicina est principium in quo primo est actio. Cibus
autem est agens ultimum quod agit per tactum. Quocumque igitur
agentia non habet eadem formam in materia que sit eiusdem ge-
nerationis cum passibilibus hec cum sint de numero agentium si-
ue actiuorum sunt impassibilia. Quocumque autem habet formam in
materia eiusdem rationis agendo patitur: subiungit ad hoc de-
clarationes que dicatur materia vna aliquorum: et dicit quod dicitur
esse vna materia cuiuslibet que est susceptiva contrariorum que licet
sit vna subiecto. differunt tamen secundum esse et propter hoc dicitur: ut ita
dicat. Et ipsa materia dicitur ut genus: non quidem predicabile: sed de
genere secundum quod genus de subiecto primo quod substat duobus huius
aut pluribus. Huius autem vnum est in actiuo. alterum est in pas-
siuo: et ideo vna materia est actiuo et passiuo. Et quod per naturam po-
test esse calidum necessario calefit quando appropinquat calidum
calefaciens ipsum. hoc ergo quod dictum est causa quare quedam
agentia sunt passibilia et quodam impassibilia. Et sic dictum est
in motione ita dictum est in actio: quia sicut in mouentibus pri-
mum mouens est immobile. in effectibus primum efficiens est impos-
sibile. Et deinde cum dicit.

55. **E**st enim factio causa vnde principium motus
cuius autem gratia non actiuum. Nam sanitas non
factiuus est: nisi secundum metaphoram. Et tenet hoc
quidem faciente quando existit generatur aliquid
patientis. Habitibus autem presentibus non adhuc
generatur aliquid: sed est iam. spes autem et finis
habitus quidam. Materia autem secundum quod materia pas-
siuus. Ignis quidem igitur in materia habet ca-
lidum. Si autem aliquid separatum calidum erit:
hoc nihil patere. hoc quidem igitur forsitan im-
possibile separatum esse. Si autem sunt quedam
talita in illis vtrique erit verum quod dicitur. Quid
quidem igitur facere et pati: et in quibus existit:
et quare et quomodo determinatum sit hoc modo.

Ostendit ad quam causam reducatur agens et ad quam patientis. di-
cens quod agens est vnum primum principium motus et est diuersum a
causa formali et finali: et non dicitur finalis: nisi secundum metapho-
ram. Et quod non sit formalis nec finalis. sic probat. quia quan-
do faciens est secundum actum faciens: tunc aliquid generatur in patiente.
Sed talibus habitibus siue formis: sic est sanitas que est
finis operationis medicine presentibus non generatur aliquid
nec sit sed iam est: spes enim et fines sunt habitus quodam quiescen-
tes. nam habito sine quiescit motor. Et secundo cum dicit. (mate-
ria autem.) ostendit ad quam causam reducatur patientis. d. quod reducitur
ad materiam: quia materia secundum quod materia passiuus est. et ideo
que patientis: patientis per materiam: que autem sunt actiuus et pas-
siuus habet spem in materia: sicut ignis habet sic calidus in ma-
teria. si autem esset aliquid calidum separatum a materia nihil pate-
retur: sed forsitan impossibile est esse aliquid tale separatum: licet quodam
dixerunt. si autem aliquid sint talia que sint a materia separata: in illis
verum est quod dicitur. s. quod nihil patientis: sed de hoc in prima parte lo-
cus erit determinare. ex hoc manifeste patet quod omnis potentia pas-

siua et omnis passio est per materiam. et omnis actio est per formam
ultimo epiloga et est planum in littera.

Quomodo autem contingat hoc acci-
dere rursus dicamus.

His quidem videtur pati vniuersum quod
per quosdam poros ingrediente facien-
te ultimo et principali. Et hoc modo videre et au-
dire nos inquit: et secundum alios sensus sentire omnes.
Amplius videtur per aere et aqua: et per trans-
parentia quia poros habent inuisibiles: nisi pro-
pter paruitatem: spissos autem et secundum ordinem
et magis habet transparentia magis.

Postquam philosophus determinauit de natura actiuorum et passiuorum:
et de modis eorum: et ostendit ad quas causas reducatur. h. de-
terminat de modis agendi et patienti quod. s. contingat agere
vel pati: et primo secundum opinionem aliorum. secundo secundum opinionem
ibi (Quo autem modo existit.) Circa primum duo facit. primo po-
nit opiniones aliorum. secundo reprobat eas ibi (Ut autem parum
discrepantes.) Circa primum duo facit. primo ponit opinio-
nes aliorum. secundo comparat eas adinuicem ibi (Leucippus autem
extimat.) Circa primum duo facit. primo ponit opiniones
aliorum in generali. Et secundo in speciali ibi. (Di igitur in quibusdam.)
Dicit ergo primo quod dicitur est rursus quo contingat agere et
pati. Dicit autem rursus: quia iam dixit quedam modum actio-
is et passio-
is in genere: nunc descendit ad speciales modos sumptos
ex parte actiuorum et passiuorum. s. qualiter veniat agens ad patientem
ut imprimat ei suam formam per quam intendit ipsum patientem transmuta-
re. circa hoc autem fuerunt diuersae opiniones. Quibusdam. n. visum
fuit quod vnum quodam: quod patitur: patitur per quosdam poros
qui sunt in ipso patiente: per quos ipsum agens: quod est primum
patientis: ingreditur in patientem per illos poros et vndique pergit
ipsum et vndique patitur patientem: et non in vno loco tamen. Et per
hunc modum dicit quod videmus et sentimus secundum alios sensus
omnes: quia. n. secundum eos visus et auditus effunduntur super visibile
per media. Et ideo dixerunt quod per poros illo-
rum corporum que
sunt media sensuum videmus et audimus. dicunt et quod ideo philosophus
videmus per aere et aqua et per alia corpora diaphana: sic est
vitrum: et cristallus: quia illa corpora habent plures poros alios:
qui porum sunt inuisibiles propter paruitatem: sed magis spisse po-
siti et melius ordinati: quia directi: et ideo videtur melius per trans-
sparens visus. si regit rectam lineam per quam videat: et quia ma-
gis transparentes habent poros spissiores et directius ordinatos:
ideo quanto fuerit magis transparentes tanto per ipsum melius
videmus. Et deinde cum dicit.

Ingitur in quibusdam determinauerunt ita que-
admodum et Empedocles: non solum in facie-
tibus et patientibus: sed et misceri inquit ea quorum
porum adinuicem sunt commensurabiles.

Ponit opiniones eorum in speciali. et diuiditur in tres partes secundum
tres opiniones. et primo ponit opinionem Empe. d. quod quidam ma-
gis ad speciem descendentes dicit ipsos poros non solum in actiuis
et passiuis: sed etiam illa dicit adinuicem bene admisceri quorum
porum sunt commensurabiles ut vnum in aliud ingredi possit: ita quod
plurimum vnum sit in plurimum alteri et e converso. Et deinde cum dicit.

Compendiose autem maxime et de omnibus
vno sermone determinauerunt Leucippus et Democritus
principium facientes secundum naturam.

Ponit opinionem Leucippi et Democriti. d. quod breuiter et compen-
diose dicamus vno et simili sermone dixerunt Leucippus et De-
mocritus. Ambo. n. posuerunt principium: quod est secundum naturam. per ipsum
n. sicut infra dicitur: reddebatur causam generationis et corruptionis: et ad

sensus apparētia cōsistentur: et ideo dicitur s̄m nām magis q̄ positio alioꝝ qui de naturis rerū per sua p̄ncipia causas assignare nō possunt. ¶ Deinde cuꝝ dicit.

Quod ē: quidam enim antiquoꝝ opinati sunt ex necessitate esse vnum omne et immobile. Vacuū q̄dē. n. nō ens: moueri autē nō posse non ente vacuo separato. Neq; rursus multa eē nō ente segregante.

58. **H**oc enim nihil differt: vt si quis existimet nō cōtinuū esse omne: sed tangere diuisū et fore multa et nō vnum esse et vacuum. ¶ Si enī vbiq; diuisibile nihil esset vnu: quapropter neq; multa: sed vacuum omne. Si autē rursus diuisibile quidem: rursus autē non: fictitiū aliquod hoc vtiq; videbitur. Aliq; q̄tum enī et propter quid hoc quidem habet ita esse totale: et plenum est: hoc autem diuisum. ¶ Amplius autē et sic fore necessarium non esse motionem. ¶ Ex his igitur vtiq; sermonibus trāscēdentes sensus: et despicientes eī enūciāt: ac si conueniēs rōnem; seq; vnum et immobile omne esse dicunt. Et infinitū quoddam: finē enī finire vtiq; ad vacuū. **H**o p̄pter causas has enūciāt ita de veritate.

59. **A**mplius autē in sermone videtur hoc q̄dē cōtingere: in rebus autē demētie est simile opinari ita. Nullū enī demētius egreditur intantū: vt ignē et glaciē vnum eē existimet s̄ solū bona et apparētia propter assuetudinē hec quibusdā nihil videntur differre propter demētiā.

¶ Ponit opinionē p̄me et mellisi qui opinati sunt esse tātū vnum p̄ncipiū et illud esse immobile et cōtinuū. Quod autē sit immobile sic p̄babāt. motus nō pōt esse nisi sit vacuū: s; vacuū nō est. q̄ motus non est. q̄ est tū vnu et immobile. Quod vō sit tū vnu sic p̄babāt. multa nō possunt esse nisi sit aliquid separans et diuidēs ea. nihil autē pōt esse segregās et diuidēs nisi vacuū sed vacuū nō est. q̄ nō possunt esse multa segregata et sic oīa vnu sunt: et q; possēt dici eis q; multa sunt se tagētia: ita q; iter ea nō sit vacuū segregans. dicunt q; hoc nihil differt: q; cōtinuū et contangēs idē dicebāt esse. nam s̄m eos cōtinui partes se cōrangebāt. ¶ Dixerūt etiā q; nihil differt q; sint multa: et q; nō sit vnu: et q; dicat esse vacuū: q; cōtinuū et cōtiguū sunt idē s̄m istos: nec multa sunt nisi sint diuisa: et q; nō diuidebantur nisi per vacuū: sed non est vacuum. q̄ nec multa sed omnia continua. ¶ Si enim dicat q; ens vbiq;. i. in omni puncto sit diuisibile. tunc potest dici q; nihil sit vnu: sed multitudo cōponit ex multis vnis. q̄ nec multitudo erit. q̄ totum erit vacuum. ¶ Si autē dicat totū ens esse cōtinuū. tūz q̄dē. i. s̄m aliquid esse diuisibile: tūz autē nō. i. s̄m aliquid esse idiuisibile. hoc vtiq; videbitur esse fictitiū: cū nō sit magis ratio: quare in vno puncto diuidatur q̄ in alio. vsq; ad q̄tum enim erit diuisibile: ita q; ibi stet diuisio: ¶ Et quare aliqd de vniuerso ita se h; qd diuiditur et separatur per vacuū: aliud autē se habet qd est plenum: et nō diuiditur: ita q; vnum ab alio separatur per vacuum: et nō videtur horū posse ratio assignari. Amplius autē sequitur ex necessitate q; nihil mouebitur per istas rōnes. q̄ trāscēderūt et dimiserunt sensum et ea que per sensum apparēt: opinātes q; magis debemus sequi rōnem

q̄ sensus. ¶ Quod autē totū ens sit infinitū sic p̄babāt si ens finitur aut finitur ad plenu aut ad vacuū: s; ad plenu nō potest finire: q; plenu est ens. idem enī finitur ad seipm vel eadem rōne illud plenu finiret ad aliud plenu: et sic esset abire in infinitū. q̄ oportet q; finiat ad vacuū: sed vacuū nō est. q̄ ad nihil finitur. ergo oportet q; ens sit infinitū. isti ergo p̄pter tales causas sic enūciauerūt de veritate. Adhuc in sermōe per ipsoꝝ rōnes sophistica videtur hoc sequi qd dictū est: nō tamē in rei veritate cōtingit. Si autē res ipse inspiciant demētie videtur esse simile dictū eoz. ¶ Nullus enī demens intantū egreditur a iudicio veritatis: q; dicat ignē et glaciē eē vnu qd illi dicebāt ponētes omnia eē vnu: licet aliquis p̄pter cōsuetudinē vel p̄pter apparētiā putet mala in sensibus esse bona. hoc enī quibusdā p̄pter demētiā accidit. vnde aliquādo iter bona et mala nullā differētiā esse putant. ¶ Deinde cū dicit.

60. **L**eucippus autem existimatus est habere sermones qui ad sensus confessa dicentes. non. n. destruebat generationem: neq; corruptionem: neq; motum: neq; multitudinem entium. Confitebatur autē ea que apparētibus. Cōstituentibus autē vnu vt nō ente motionē si nō vacuū facere. Vacuūq; nō ens: et entis nihil nō ens iquit esse. Principalr. n. ens plenu est ens.

¶ Comparat predictas opiones adinuicē. Et p̄mo cōparat opionē Leu. et Demo. ad opiones parme. et mellisi. sc̄do cōparat eā ad opionē Empe. ibi (Sed vt Empe.) Tertio ad opiones platonis ibi (Sed et alioꝝ.) Circa p̄mū duo facit. p̄mo comparat opionē Leuci. ad opionē parme. et mellisi penes cōuenientiā. sc̄do penes differētiā ibi (S; q; tale.) Dicit q̄ p̄mo q; Leuci. putauit habere sermones meliores alijs in hoc q; cōsitetur ea que sunt manifesta ad sensum. vnde neq; destruit gnōnem neq; corruptionē: neq; motū neq; multitudinē rerū: sed cōsitetur ea que sunt oīa manifesta esse ad sensus: in hoc tamē dixit eadem cum parme. et mellisi stituentib;. i. dicētib; q; omne qd est: est tū vnu immobile: q; dicit q; bene segtur q; nō erit motus nisi sit vacuum: sed in hoc differt ab eis: q; illi destruxerūt sequēs. id est vacuum esse et concluderunt oppositū antecedentis: scilicet motus non esse: sed Leucip. ponit antecedens et infert cōsequens: scilicet motū: et ex hoc cōcludit vacuū eē. vacuum autē dicit esse sicut p̄uationē: et ideo simplr est non ens: q; non est aliquid entium: sicut nec p̄iuatio: tamē est ens: q; est entis: sicut p̄iuatio habitus. vnde plenum dicebat p̄ncipalr ens. ¶ Deinde cum dicit.

Sed omne qd tale non vnum: s; infinita multitudine: et inuisibilia propter paruitatem tumoris. Hec autē in vacuo ferri: vacuum enim esse. ¶ Et p̄stantia quidē generationē facere. Bisso lyta autē corruptionē: facere autē et pati s; q; existunt tangētia. ¶ Sc̄dm enī id non vnum eē et composita et complicata generare.

Et s̄m autē veritatē ex vno non contingit generari multitudinem: neq; ex vere multis vnu: sed esse hoc impossibile.

¶ Comparat dictas opiones. Circa v̄tiam. d. q; licet p̄ncipaliter ens sit plenum: tamē nō omne qd est plenu est vnu sic dixit parme. et mellisius. s; sunt multa et infinita et inuisibilia propter paruitatem sive quantitatis. hec enim sunt que ipsi appellāt at̄mos siue corpora idiuisibilia que mouē:

De generatione et corrup.

1
Ver
2
98

tur in vacuo quod vacuum ipse Leucippus dicit esse. Quomodo autem fiat generatio et corruptio: et alia que apparent ex istis at hominis subiungit dicens quod per ipsorum congregaciones et conglutinationes fit generatio cuius autem diuiduntur fit corruptio. cum vero vndique se contingunt faciunt actionem et passionem. cum autem penetrat se et vnum subintrat in alterum fit augmentum: cuius permutauerint ordinem et situm tunc fit alteratio: secundum enim quod dicit et consistitur. necesse est ponere non esse vnum solum ex quo generantur ista composita et complicata: quia ex eo quod est vere vnum impossibile est fieri multa: nec ex vere multis fieri vere vnum. (¶ Dicitur autem vere vnum quod omnino est indiuisibile actu et potentia. vere autem multa que omnino distincta sunt nec actu nec potentia coniunguntur sicut indiuisibilia. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed ut Empedocles et alii aliorum inquirunt pari per poros: ita omnem alterationem et omnem pati. Hoc modo generari propter vacuum facta dissolutione et corruptione. Similiter autem et augmentationem subintrantibus alijs.

62. ¶ Fere autem et Empedocles necesse dicitur: ut Leucippus. inquit etenim esse quedam solida indiuisibilia autem: si non vbique pori et continui sunt: hoc autem impossibile. Nihil enim aliud solidum extra poros: sed omne vacuum: necesse igitur tangere quidem esse indiuisibilia: media autem eorum vacua quos ille dicit poros: ita autem et Leucippus dicit de facere et pati. Ad hoc igitur secundum quos hec quod facit: hec autem patiuntur fere hi dicuntur. ¶ Et de his quidem: et quomodo dicit manifestum est: et ad eorum positiones quibus videntur fere consistere videtur contingens. Alijs autem minus. ¶ A. gra. Empe. quomodo erat generatio et corruptio: et alteratio non est manifestum. ¶ His enim erant corpora indiuisibilia prima corporum formis differentia solum: ex quibus primum componuntur: et in que ultimo dissoluntur. Empedocles autem alia quidem manifestum: quoniam vsque ad elementa habet generationem et corruptionem. Ipsorum vero elementorum quomodo generatur et corrumpitur coaceruata quantitas: neque manifestum: neque contingit dicere ei non dicenti et ignis elementum esse.

¶ Comparat opinionem Leucippi ad opinionem Empe. et primo penes convenientiam. d. quod Democritus et Leucippus dicunt quod res patitur per poros: sicut dixit Empe. et quidam alij de antiquis philosophis: et dicunt quod omne pati et omne alterari hoc modo generat: et fit quod fit: ita quod fiat rei dissolutio per interpositionem vacui: quia vacui interponitur ipsis rebus: ita quod pars buc pars illuc feratur. similiter augmentationes fieri per subintrationem ipsorum solidorum at hominum adinuicem. Empe. autem fere necesse est dicere sicut Leuci. dixit. esse scilicet indiuisibilia corpora. ¶ Dicit autem fere: quia Empe. non consistebat expectare se esse aliqua corpora indiuisibilia: sed quia hoc sequitur ad opinionem eius. ponebat enim poros in ipsis corporibus ex quibus actio et passio causabatur secundum eum. ¶ Aut ergo illi pori sunt in toto corpore: ita quod non sit aliquid medium inter eos: aut est aliquod corpus solidum diuidens eos si sunt in toto corpore: ita quod nihil sit medium tunc totum corpus erit vacuum: quod est impossibile. necesse est ergo esse aliquod corpus solidum extra

poros. id est propter poros quod ipsos diuidat et distinguat: et talia corpora necesse est esse indiuisibilia: media autem istorum sunt vacua sive foramina: que s. ille Empe. dicit poros. ¶ Nulla enim vult dicitur commetator est differentia inter vtriusque opiniones: nisi quod secundum Leuci. iter hoc corpora est vacuum et apud istos ista foramina sunt plena corporibus subtilibus. ¶ Conueniunt igitur in duobus. scilicet ipso modo vacuitatis et positione corporis indiuisibilis: et ideo fere: ita dicit Leucippus de facere et pati: sicut Empe. et id dicit quod modi agendi et patiendi secundum vtriusque fere sunt idem. Dicit fere propter predictam causam. ¶ Secundo cum dicit. (De his quidem.) ponit differentia inter vtriusque opinionem. d. quod istorum differentia de modis agendi manifesta erit ex eorum positionibus sequentibus. Nam Leucip. magis potest dare ex sua opinione causam eorum que manifeste videntur. Emped. autem minus: quia secundum eius fundamentum non est manifestum quod accidat generatio et corruptio et alteratio in omnibus entibus naturalibus. s. Demo. et Leuc. possunt assignare causam generationis et corruptionis: non solum mixtorum: sed etiam quatuor elementorum ex corporibus indiuisibilibus: quia secundum diuersitas istorum corporum tam simplicium quam mixtorum causas ex diuersitate corporum at hominum que differunt positione ordine et figura: sicut dicit in primo metha. Empe. vero ex sui positione non potest dare causam generationis et corruptionis solum istorum mixtorum vsque ad elementa. ponit enim alia fieri ex quatuor elementis: sed in elementis non potest dare causam generationis et corruptionis. ¶ Non enim posuit alia elementa pora istis quatuor elementis. vnde non potest dicere propter quid vel quomodo generet ex alijs aut corrumpatur in alia. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Similiter autem aliorum omnium: ut in thymeo scripsit plato.

¶ Intantum differt enim ut non eo de modo Leucippo dicat. Quoniam hic quidem solida: hic autem planities dicit indiuisibilia. ¶ Et hoc quidem infinitis terminari figuris indiuisibilium solidorum vniuersum quodque. ¶ Hic autem terminatis: quoniam indiuisibilia vtriusque dicunt terminata figuris. Et his itaque generationes et segregationes et corruptiones. ¶ Leucippo quidem. n. duo modi erant vtriusque per vacuum et per tactum. h. n. indiuisibile vniuersum quodque. ¶ Plato autem secundum tactum solum: vacuum enim non esse inquit.

¶ De indiuisibilibus autem planities diximus in prioribus sermonibus. De indiuisibilibus autem solidis amplius est dicere. Ideo hoc accidens relinquitur nunc.

¶ Comparat opinionem Leucippi ad opinionem platonem: et primo penes convenientiam. d. quod sicut Leuci. potest dare causam generationis omnium ex sua positione ita et plato secundum quod scripsit in thymeo. ¶ Secundo cum dicit. (Intantum enim dicit) ponit differentiam dicens: quod quibus Leuci. et plato conueniunt in hoc quod vtriusque posuit indiuisibilia principia. tamen in tribus differunt. primo quia Leucippus dixit illa indiuisibilia esse corpora. solida: plato autem ea dixit esse superficies. secundo quia figure indiuisibilium corporum quibus figuratur et terminatur vniuersum quodque compositorum sunt infinite. Leuci. sed secundum positionem sunt finite. posuit enim plato figuras triangula res esse primas omnium figurarum que finite sunt. Tertio differunt: quia cum vterque istorum dicat generationem et corruptionem fieri per congregationem et segregationem at hominum secundum Leuci. erunt duo modi quibus fit actio et passio: scilicet per tactum agentis et patientis et per vacuum quod est porus. secundum platonem vero erit tantum vnum mo-

adns. s. cuius tactu r nō per vacuū. vacuū. n. fm eum nō est de
 idiuisibilibus superficieb⁹ dictū est in tertio de celo r mū.
 q̄ autēz cōtingit dicere de idiuisibilibus corporib⁹ relin
 quatur nunc.

64. **¶** At autē paruz discredentes dicamus: neces
 sariuz r ipassibile vnūquodqz dicere idiuisibi
 liuz. Non eniz possibile pati nisi per vacuum r
 nullius actiuuz passionis: neqz eniz caliduz nec
 frigiduz opz esse idiuisibile.

¶ Postq̄ p̄hs. posuit opionē alioz. de p̄ncipys rerū nāluz
 r de modis quibus agūt r patiuntur adiuicez nūc in parte
 ista reprobat eas. r p̄mo reprobat opiones q̄tus ad posi
 tiones eozuz q̄tum ad positionē at̄homoz que dicebāt eē
 p̄ncipia. secūdo q̄tum ad modos agēdi quos ponebant ibi
 (Quicūqz igitur per pozoz.) Circa p̄mum duo facit. p̄mo
 ostēdit idiuisibilia corpora nō esse p̄ncipia. secūdo q̄ non
 mouentur a vacuo ibi. (Amplius quidē est qd̄ mouer.) Cir
 ca p̄m^o p̄dit duas rōnes. scda ibi. (Ampli^o at̄ vtrū vna.) Cir
 ca p̄m^o ponit duo facit. p̄m^o ponit rōnem. scdo remouet quādam
 istantia quā aduersary possent dare ibi. (Amplius autem
 icōueniens.) **¶** Q̄ q̄ idiuisibilia corpora nō possint eē p̄n
 cipia probat iducēdo ad impossibile q̄ cōtradictoria erūt
 simul vā: r hoc tali rōne si idiuisibilia corpora sunt p̄ncipia
 nec agēt nec patient̄ adiuicem. **¶** Itēz si sūt p̄ncipia agēt
 r patient̄ adiuicē q̄ agēt r nō agēt: patient̄ r nō patient̄: qd̄
 ē impossibile. **¶** Circa rōnē istā sic procedit. p̄mo p̄bat q̄ nō
 agēt nec patient̄ duplici rōne. quarum p̄ma talis ē. Actio
 r passio fit per vacuum: vt ipsi dicūt. Is in talibus at̄homis
 nō est vacuū. ergo nec agūt nec patiuntur. scda talis est. oē
 qd̄ est causa actiōis vel passiōis est durū vel molle vel aliq̄
 qualitatū dispositū: sed nullū corpus idiuisibile est tale. er
 go nec est actiuuz nec passiuū. **¶** Scdo eniz dicit.

65. **¶** Quāuis hoc inconueniens sit solū dare circu
 lari figure calidum. Neceffe est enim r contra
 rium frigiduz alicui aliū adaptare figurarū. In
 conueniens autēz si bec quidē existunt: dico autē
 caliditas r friditas. Srauitas autē r lenitas du
 rities r mollities non existunt.

66. **¶** Sed tamē grauitas fm̄ excedentiaz iquit esse
 Democritus vnūq̄bz idiuisibilibus. q̄ propter r ca
 lidus: talia autē entia nō pati adiuicēz ipossibile
 A. g. a multū excedēte calido leuiter calid.

67. **¶** S3 tamē si durū r molle. Abolle autē in patie
 do aliquid dicitur. subactiuū. n. r molle.

68. **¶** S3 tamē inconueniens si nihil existit nisi soluz
 figura r si existit: vnū autē solū. A. g. hoc qui
 dēz frigidū: hoc autē calidū: neqz eni vna aliqua
 esset natura eozū. similr autē impossibile si mul
 ta vni. Indiuisibile eniz ens in eodē habebit pas
 siones. Quapropter r si patitur siquidēz ifrigi
 datur hoc aliquid r aliū faciet: aut patietur. eo
 dem autē mō r de passionibus alijs.

¶ Ostēdit oppositū. s. q̄ corpora idiuisibilia agūt r patient̄
 r hoc triplici rōne. quaz p̄ma talis est fm̄ p̄dictos p̄hos: in
 diuisibilia corpora que sunt circularis figure sūt calida. q̄
 oportet aliquod alterius figure esse frigiduz: qz icōueniens
 est ponere vnū cōtrarioz in natura sine reliquo. si autē due
 q̄litates sunt in at̄homis necesse est ponere aliquas quali
 tates cōsequētes esse in eis que sunt grauitas duricia leui

tas mollie r alie h̄s qualitates. **¶** Luz autē p̄cedāt in at̄ho
 mis vnū esse grauius alio sicut apparet in radio solis: q̄
 vna at̄homus magis descendit: q̄ alia. si autē vnus est gra
 uior alio: vnus etiā est r leuior alio. vnus calidior alio. Cū
 autē sint talia impossibile est ea nō pati adiuicem r agere
 cui sibi appropinquāt. patitur enim leuiter caliduz ab ex
 cedēti calido: nō inq̄tum sunt similia in calido: sed inq̄tus
 excedēs est magis caliduz: r illud quod excedit est magis
 frigido p̄mixtum. scdam rōnem ponit ibi. (Sed tamen si
 durū.) que talis est. si Demo. dicit in ipsis at̄homis esse du
 rum: necesse est q̄ dicat etiam esse in eis molle per supradī
 ctam rōnem: quia si vnū cōtrariozum fuerit in natura: r
 reliquuz: vt dicitur scdo de celo. molle autē naturali in po
 tentia resistēdi tactui passiuuz est: licet inq̄tum est ifusuz
 humido sit subactiuū. **¶** Dicitur autē molle subactiuū:
 quia agit per humiduz: qd̄ nō est simplr actiuuz: sicut calidū
 vel frigidū: r per hoc dictū sequitur iterū at̄homos
 esse actinas r passinas. **¶** Sic q̄ fm̄ q̄ deducit cōmētatoz
 quomodocūqz cōponāt ea cōtingit eis ipossibile: qm̄ si po
 nūt ea nō eē receptiua passionū: legtur q̄ nō sit aliqua cau
 sa actiōis vel passiōis: r si ponūt ea receptibilia contingit
 vt nō sint receptibilia. sic ergo ex illoz positioe cōtingit vt
 sint illoz receptibilia: r sicut diximus: is autē hoc sequat̄
 ex dictis Democriti r Leucippi. tamē hoc est impossibile
 r icōueniens. in at̄homis enim aut est figura sola: aut cū si
 gura qualitas actiua r passiuā si ponatur in eis sola figura:
 tūc nō erūt actiua nec passiuā: qz figura nec est actiua nec
 passiuā. aliter eniz mathematica agerēt r paterent̄. si autē
 cuius figura in at̄homis ponat̄: qualitas: quādo aut vna erit
 in qualibet at̄homo plures. si autē vna nec p̄pria fuerit in
 qualibz at̄homo: r hoc qd̄ sit calidū: hoc aut frigidū tunc
 eoz natura nō erit eadez. si ergo differūt i naturis sunt di
 uisibilia. ergo idiuisibilia sunt diuisibilia. si autē plures q̄
 litates in sunt vni at̄homo que quidē actiue sunt r passiuē:
 ille erunt cōtrarie: quia actio r passio sunt iter cōtraria: vt
 supra dictū est. q̄ cōtraria sunt in eodē idiuisibili. sequitur
 etiā q̄ sint in eodē fm̄ idem: qd̄ est ipossibile. sequitur etiā
 q̄ si at̄homo ifrigidatur qd̄ fm̄ hoc calefiat: qd̄ falsuz est
 r eodē modo est de alijs q̄litatibus actiuis r passiuis: que
 sunt durum r molle. **¶** Deinde cum dicit.

69. **¶** Nec enim r solida r planitiem dicentibus in
 diuisibilia cōtingit eodē mō. Neqz rarioza enim
 neqz densioza est possibile generari vacuo non
 ente in idiuisibilibus.

¶ Reprobat opionem platonis dicēs: q̄ etiāz Demo. r h̄s.
 istud icōueniens sequitur r ad opionem platonis dicētis su
 perficies idiuisibiles esse p̄ncipia. dicit eni plato q̄ illis su
 perficiebus nō est vacuū: qz fm̄ eos ipossibile est fieri rarū
 nisi per interpositionē vacui in partibus corporis. sequitur
 nō existēte vacuo nō generatur aliquid rarius vel densū.
 cum autē raruz r densum sint p̄me cōtrarie q̄litates ex par
 te materie istis nō existētibus alie cōsequētes nō erūt: qz
 ablato priori aufertur r posterius. sic ergo in corpore. nul
 le sūt qualitates actiue r passiuē. ergo nec agit nec patitur
 aliquid in diuisibilem non existente vacuo ipso. **¶** Dein
 de cum dicit.

70. **¶** Amplius autē inconueniens r parua quidēz
 idiuisibilia esse: magna autē non. Nunc quidē
 magis rationabiliter maioza cōstringent̄ q̄ par
 ua: bec quidē eni dissolunt̄ facilius paruis. N.
 gratia magna qd̄ p̄cedit ex multis: idiuisibilia
 aut vlr: q̄re magis q̄ magnis existit paruis.

De generatione et corrupt.

Remouet quādam istātam siue falsam responsionē que posset dari ad rōnes suas. posset enī aliquis dicere qd atbomi parui sunt idiuisibiles: magni autē diuisibiles. vnde remouet dicēs qd hoc est iconueniēs. verū enī est qd rōnabilius et facilius magna diuiduntur q̄ parua: qz magna facilius dissoluuntur. et hoc ideo qz magna pponuntur ex multis. **N**ō tamen paruitas vel magnitudo est causa diuisibilitatis vel indiuisibilitatis ipsa vero atboma de natura sua et vniuersaliter sunt idiuisibilia et nō ppter magnitudinē vel paruitatē. **D**einde cum dicit.

71. **A**mplius autē vtrū oīum vna nā illoꝝ solidorum: aut differt alterū ab alteris quēadmodum si hec essent ignea: hec autēz terrea s̄m tumorē. Siquidez enim vna natura est oīum quid diuidens: aut quare non fiunt tangentia vnūz: quēadmodum aqua quādo aquā tangit: nihil enim differt posterior aqua a priorī. si autē alia qualia hec et manifestū est qd has ponēduz p̄ncipia et causas cōtingentiū magis q̄ figuras.

72. **A**mplius autē dōia in natura vtrūq̄ faciēt et patientur approximantia adinuicem.

Ponit scđam rōnem p̄ncipalem ad pbandum atbomos quos illi ponebāt nō esse p̄ncipia que talis est: aut illa corpora sunt vnus nature: sicut si essent omnia ignea vel oīa terrea vel differūt adinuicēz in naturis vt si essent alia terrea alia ignea. si autē sunt omnia vnus nature et vnus sp̄ci s̄m q̄ritatem: quid erit tunc diuidēs: et discōtinuans ipsas atbomos: quasi diceret nihil: cū enīz sint vnus nature nō est in eis aliquid inuenire per qd abinuicēz discōtinuentur. quare ergo non accidit sicut in aqua: cuius partes quando adinuicem se tangunt statim cōtinuantur: nō differt posterior pars aqua pore cuz autē ipsa corpora atbomalia nec sic adinuicem cōtinuantur: nō erūt vnus nature nec diuersarū naturaz: qz si illa corpora alia et alia: vt dictū est: quales sunt ille diuerse species vel nature. cuz enim ille nature faciāt atbomos diuersas et discōtinuas: oꝝ qd sint omnes s̄z naturas diuerse. ergo ille nature magis sunt ponēde cause et p̄ncipia rerūz que fiunt ex atbomis q̄ figure atbomozū quas Demo. dixit esse p̄ncipia. **E**t preterea q̄ differūt in natura et forma agunt et patiuntur adinuicē cū approximantur. Illa vero que sunt diuersa in figura nō sic agūt et patiuntur adinuicem. ergo ille diuerse nature debēt poni p̄ncipia actiōis et passiōis q̄ diuerse figure. **D**einde cuz dicit.

73. **A**mplius quidē qd est qd mouet. si q̄dez enīz aliō. n. passiuū ē. si atē ip̄z seip̄z: vnūq̄q̄z autē diuisibile erit: s̄m aliud quidē mouens: s̄z aliud autē motū. Aut s̄m idē cōtraria existunt.

74. **E**t nō solū materia erit vna nūero: s̄z et potētia. **O**stēdit qd corpora idiuisibilia nō mouētur in vacuo: sic dicebat Demo. tali rōne. si ista idiuisibilia mouentur in vacuo querendū est quid mouet ea: aut. n. mouentur a se aut ab alio. si ab alio: tūc ip̄m idiuisibile est passiuum. q̄ non est p̄mū p̄ncipium actiōis: sed potius ip̄m mouēs. si autē mouetur a seip̄o: aut est diuisibile cū s̄z vnā partē moueat et aliā moueat. aut in eodē s̄m idem existūt s̄m cōtraria. mouere. n. et moueri sunt cōtrarioꝝ. vtrūq̄z autē istoꝝ est impossibile. sic etiā nō solūz esset mā cōtrarioꝝum vna numero: s̄z et potētia eēt vna: qd ē ipole. si. n. i māz d̄ioꝝ esset vna potētia solum nō haberēt ipsa cōtraria diuersas naturas. sic et nō esset multitudo rerū: s̄z omnia essent vnūz: qz oīa essent ab eadem mā et ab eadē potētia numero. **L**uz enī actus

et potētia nō diuersificēt sp̄z: si esset tūc vna potētia eēt tūc vna species. **E**st autē hoc itelligendū de potētia p̄ncipia qua ad formas cōtrarias: que nō est vna numero sed diuersa. **E**st enī alia potētia remota que est vna et eadē cōtrarioꝝ: et hec est p̄ma materia. que s̄m se est i potētia et ipsa est sua potētia. **D**einde cū dicit.

75. **Q**uicunq̄z quidez igitur per porosū motionem inquitur passiones cōtingere: sed siquidē et plenīs poris superfluit poris. Si enīz patitur aliquid: ita omne et si non poros habēs: s̄z ip̄m cōtinuū ens patietur eodē modo.

76. **A**mplius autē quomō contingit de inspicere et videre vt dicunt. Neq̄z enīz s̄m tactū contingit trāsire per transparentia: neq̄z per poros si plenus vnuscuīsq̄z. Quid enīz differt a nō poros habere: omne enīz sic erit plenus.

Reprobat predictas opiones q̄tum ad modos agendi et patiendi quos ponebāt. et circa hoc duo facit. p̄mo ostēdit: ad actionē et passionē nō sunt necessary poris. 2. qd nec q̄ritus ad diuisionem corporūz ibi. (Diuisibilitibus autē.) **C**irca p̄mūz duo facit. p̄mo ostēdit qd poris nō sunt neq̄z ad actionē et passionem. scđo remouet quoddā dubiūz ibi. (Sed et si vacuū.) **C**irca p̄mūz ponit duas rōnes. quarū p̄ma talis est qd dicit cōtingere passiones ex hoc qd actiuūz mouetur in poris passiuū: sicut isti dicūt: qd res patitur cuz iplei sunt poris: necesse est eos cōcedere qd poris sunt superflui. si. n. aliū quod corpus patitur: qz actiuūz tangit ipsū in poris: tūc illud patitur per tactum actiui et nō per poros etiā si nō haberet poros: sed sit totū cōtinuum patietur eodē modo ppter tactum actiui: superflui ergo sunt poris. scđam rōnez ponit ibi. (Amplicius autē quomō contingit) dicens qd isti nō p̄t dicere quō videre et inspicere fiat q̄n iste sensus sit p̄transparentiam: sicut per vitrū vel cristallū. manifestūz. n. est qd sentiens s̄m tactum nō transit per transparentia: vt ad rem sensatam perueniat: qz illi sensus fiunt per distātia. **N**ec iterū possunt dicere qd sensus fiat per poros si plenus est vnusquisq̄z poroz: sicut ipsi dicūt: nihil enim differt habere poros plenos et nō habere poros: qz totū corp⁹ trāsparens sicut erit plenus. **D**einde cū dicit.

Sed et si vacua quidē hec: necesse autem corpora in eis habere ibidē cōtingit sursum. **S**i autē talia s̄m magnitudinē suā vt non suscipiant corpus aliquod ridiculum. parūz quidem existimare vacuū: magnū autēz non eē vacuū. Qualecūq̄z autem vacuum aliquod existimare dicere nisi regione corporis. Quapropter manifestum quoniam omni corpori. i. s̄m tumorēz simile erit vacuū. **U**niuersaliter autē poros facere superflui. Si qdem enim nihil facit s̄m tactū neq̄z per poros trāsire faciet. Si autē in tangendo et poris non entibus: hec qdem patient: hec autē faciēt ad seinuicē hoc modo inatorū.

Quoniam ergo ita dicere poros vt quidā existimant: aut mendacium: aut inane est manifestum ex his.

Remouet quoddā dubiū siue quādā falsam responsionē que posset dari posset enī aliquis dicere qd poris et foramina sūt vacua: et hoc remouet dicēs: qd si sint vacua aut possunt

in se recipere corpus implens: ipsa aut nō. si possunt. ponat ergo qd recipiat. possibili enī posito in esse qd ex eo accidit nō est impossibile. sequitur ergo id quod prius: scilicet qd nō semper cōtingat videre per transparentes: quia impletis poris nihil videtur. si autē pori tales sunt qd nō possunt recipere corpus implens: eo qd sunt parui: hoc ridiculum est dicere: scilicet qd paruum foramen qd porus dicitur sit vacuū: magnum autē spacium nō sit vacuū: sed plenum corpore subintrante ipsius: quia qualitercumq; est vacuū illud siue magnū siue paruum: habet corpus sibi equale implens ipsū: qd quidem patet per diffinitionem vacui. vacuum enīz nihil aliud est nisi regio siue spacium alicuius corporis inscepiuum. quapropter manifestum est qd omni corpori in tu more sue q̄tatis est equale vacuum. si vacuū esse ponatur: vniuersaliter autem superfluum est dicere poros esse ppter actionem. Aut enim agens agit s̄m tactum aut non. si nō agit per tactū. ergo non agit intrinsecus in poris tangēs. ergo pori nō sunt causa passionis. si autem agit s̄m tactus: nō existētibus poris: dum modo actiuum tāgat passiuū: que sunt innata agere et pati adiūcē fiet actio et passio. Uterius autem epilogat: qd ita ponere poros: vt quidam existimat aut est mendaciu: aut inutile est ad actionē et passionē: et hoc est manifestū ex supradictis. Deinde cū dicit.

Diuisibilibus autēz oīno corporibus entibus poros facere ridiculum est: s̄m id entz qd diuisibilia sunt possunt separari.

ostendit qd pori non sunt necessary ad corporis diuisionem dicens qd cum omne sit diuisibile tam phicūm q̄ mathematicum ridiculum est ponere poros causa diuisionis: quia corpora possunt separari s̄m id quod diuisibilia sunt. in talibus autem nō est vacuum in poris. pori ergo nō sunt causa diuisionis: qz alī mathematica. nō eēt diuisibilia.

77. **Quo autem modo existit generare in entibus et facere et pati dicamus: accipientes principii dictum multotiens.**

postq̄ philosophus posuit opiniones aliorum de agere et pati siue de modis agendi vel patiendi et reprobationem earum: in parte ista ponit opinionem propriam et veram. et circa hoc duo facit. p̄mo dat intentionem suam. sc̄do prosequitur intentus ibi. (Si est enim) dicit ergo p̄mo qd postq̄ posite et reprobate sunt opiniones aliorum de actione et passione dicendum s̄m rei veritatē quomodo existat vel fiat generatio et quomodo existat agere et pati in his q̄ agunt et patiuntur. ad hoc autē perfecte vidēdus accipendūz est pro principio actionis et passionis illud quod multotiens dictum est. Deinde cum dicit.

Si enim est hoc potestate: hoc autēz actu tale innatus est. Non tamen quidez pati: tuz aut non pati: sed oīno s̄m quantuz est tale. Adagis autēz et minus s̄m qd tale magis et min⁹. Et has res vtiq; aliq; dicit magis inesse: vt in metallicis: extēdunt enī se passiue vne cōtinue.

prosequitur intentum. et circa hoc duo facit. p̄mo ponit duas conditiones que requiruntur ad actionem et passionē. sc̄do probat sc̄dam cōditionem ibi. (Cum quidez existimare.) Circa p̄mum ponit p̄mo p̄mam cōditionem que est qd patiens qd est in potentia nō patitur s̄m quasda partes: sed s̄m omnes. p̄mo ergo premitit quoddam p̄ncipiū. manifestum: et est qd entium quoddam est in potentia et illud est passiuum quoddam est in actu et illud est actiuum. Et cum ita sit nō est alia causa passiois. nisi quia receptiuum alicuius forme. recipit illam ab aliquo agēte. imposit

est ergo qd illud tale corpus qd est in potētia sit receptiuū alicuius forme. tuz quidē id est s̄m aliquas partes. tuz aut non. i. s̄m quasdam non. sed oportet qd sit omnino possibile. id est in omni parte inquantuz est in potentia. potest tamen s̄m aliquas partes magis recipere passionē ab agēte virtute causata: et s̄m quasda minus: quia forte passiuum magis est dispositum in vna parte q̄ in alia ad recipiendū formā quā agens intendit inducere. Si autem aliquis dicat qd magis passiuū sūt magis porosa: sicut videmas in venis metalloz qd que sunt rariores magis sunt disposite ad recipiendum formāz metalli: et sic videtur qd pori sunt causa passionis. dico qd hoc nō est verum qd foramina nō sunt causa passionis: sed potius dispositiois materie: que a tali actiuo passibilis est et nō ab alio. sc̄do cū dicit.

Continuus igit vniq; qz et vni ens ipassibile. 78.

Similiter autē et non appropinquantia nec sibiipsis: neq; alijs: que facere innata sunt et pati. Dico autē. A. g. non soluz tangens calefacit ignis: sed et si longe sit: aerem quidez ignis: aer aut corp⁹ calefacit: inat⁹ facere et pati.

ponit sc̄dam cōditionem: et est qd agens et patiens debēt esse diuisa et non continua: quia id quod est continuum nō est passibile. Veritas autē huius p̄positionis ex hoc est: quia nihil patitur a seipso: quia non est magis ratio: quare vna pars eius agat et alia patiatur q̄ alia: cuz partes contigui sint similis nature. Ista autē agētia et patiētia licet sint diuisa: oportet qd sint in debita propinquitate. Omnia enim agētia naturalia habēt determinatā virtutem que si vltra sue virtutis p̄positionem elongentur a patiētibz nullum effectum causare poterunt. Sed cum sūt p̄p̄qua in se vel in alijs tūc agēs ager et patiēs patietur. Dico autē appropinquare sibiipsis. p̄mūz agēs et vltimū patiēs sunt imediata. appropinquare vero in alijs est quādo iter p̄mūz agēs et vltimūz patiēs est aliquid qd agit et patitur. Agit autē in virtute p̄mi. verbi gratia. ignis nō soluz calefacit nos quādo tāgit sed etiaz quādo est lōge. calefacit enīz aerem qui natus est calefieri ab igne. Aer autē calefactus calefacit corpus nostrum. Deinde cuz dicit.

Cum quidez existimare pati: tum autē nō de terminātes q̄m principio hoc dicendū. Siquidem enīz non vbiq; diuisibilis magnitudo: sed est corpus idiuisibile: aut latitudo: nō vtiq; erit vbiq; passibile: sed neq; cōtinuum vlluz. Si autē hoc mendacium: et omne corpus diuisibile. Nihil differt dicere diuisum esse quidez tangere: aut vtiq; diuisibile esse. si. n. segregari pōt s̄m tactus: vt alit quidā: et si nondum est diuisum. possibile. n. diuisum esse. si. n. nullū ipole.

probat sc̄dam cōditionem dicens: qd existimare sicut qdā existimāt qd res q̄ patitur: tum. i. s̄z aliquas partes patitur: et tum nō. i. s̄m aliquā nō patitur. hic determinādum est et dicendum qd hoc falsum est. Si enim cōcederet qd corpus et magnitudo nō vbiq; esset diuisibilis: sed diuiditur i diuisibilia corpora: sicut dixit Demo. vel indiuisibiles superficies: sicut dixit plato. tūc verum esset qd corpus nō vbiq; i. in omni parte sua esset passibile sic etiam esset veruz qd nihil esset continuum licet continuetur ad idiuisibiles: nō tamen componitur ex indiuisibilibz. Si autem est mendacium hoc qd dicit: immo quia mendacium est: quia omne corpus est diuisibile nihil differt dicere qd diuidatur. vel qd sit diuisibile. vel qd tangatur vel qd sit tangibile. licet. n.

De generatione et corruptio.

in poros diuidatur sicut Demo. tamen etiam est diuisibile in partibus que poros iterponuntur: quia iste non sunt indiuisibiles que partes ponebantur indiuisibiles ab eis: et similiter est tangibile in illis. Et ita sicut totum est tangibile et diuisibile et passibile. Si enim potest segregare sicut tactus. id est sicut superficies in quibus est tactus: ut dicunt quidam philosophi tonici. Et si nondum est diuisum est tamen diuisibile. postea ergo in esse possibili non accidit impossibile. Similiter etiam si diuisibile sit in parte posita diuisio in actu non sequitur impossibile. Secundum ergo totum et quolibet sui partes est diuisibile et passibile. Deinde cum dicit.

¶ Aniuersaliter autem generari hoc modo scissis corporibus est inconueniens. Destruit enim hic sermo alterationem.

30. ¶ Videmus enim idem corpus continuus ens: quandoque quidem humidus: quandoque asit coagulatum non autem diuisione et compositione hoc patiens. Neque conuersione et ordine: sicut ait Democ. neque enim transductum neque transpositum sicut materiam neque transmissum coagulationem ex humido generatum est. Neque autem nunc insunt dura et coagulata indiuisibilia tumozibus sed similiter omne nunc humidum: quandoque autem durum et coagulatum est.

¶ Ostendit quod predicta opinio non est sufficiens ad actionem et passionem. et circa hoc duo facit. primo ostendit quod non est sufficiens ad alterationem: imo destruit ipsam. secundo quod nec sufficiens ad augmentum ibi. (Amplius autem.) Dicit ergo primo: quod uniuersaliter passio hoc modo fiat in rebus: quo quidam dicit quod generatio sit scissis siue separatis corporibus per poros: est inconueniens. Destruit enim hic modus alterationem. in quo tamen saluatur passio et actio. videmus enim quod idem corpus continuum manens quandoque quidem est humidus et liquidus et quandoque coagulatus. sicut glacies et aqua fluida: et tamen talis alteratio fit sine diuisione ipsius corporis continui: et sine aliqua alia compositione: et sine conuersione suarum partium: et absque tactu diuerso in ordine componentium partium: sicut dicit Democ. (Lū. n. aliquod humidum coagulatur non transcluditur extra naturam suam: ita quod mutet substantiam: nec transponuntur partes mutando ordinem vel situm: neque transmittitur per liquefactionem: neque etiam nunc quando scilicet humidum coagulatur: oportet quod in aqua corpora indiuisibilia tumozibus: id est sicut quantitatem subintraret ad causandam coagulationem: sed ipsum humidum quod coagulatur et conuerso semper similiter se habet quantum ad hoc quod neque componuntur partes neque adduntur vel diuiduntur neque mutant ordinem vel situm. patet ergo quod predicta opinio destruit alterationem. Deinde cum dicit.

31. ¶ Amplius autem neque augmentationem possibile esse et diminutionem. Non enim quodcumque erit factum maius siquidem sed erit appositio et non esse transmutans mixtum: aut aliquo aut sicut se transmutante. Quid igitur est generare et facere: et generari et pati adinuicem: et quomodo contingit: et quomodo inquirunt quidam non contingit autem determinatum sit hoc modo.

¶ Ostendit et quod destruit augmentum. In augmentatione enim oportet quod augetur quelibet pars eius quod augetur: ut supra dictum est. Sed si augmentum fiat per additionem atomorum: ut ipsi dicunt non erit augmentum: sed quedam appositio

corporis ad corpus non ex hoc quod quelibet pars istius compositi augmentatur. Item in augmentatione oportet quod augmentum siue adueniens augmentata transmutetur in naturam eius. Et quod ipsum totum quod augetur transmutetur ab eo quod sibi aduenit de minori quantitate in maiorem quantitatem.

¶ Sed per additionem corporum atomorum ipsum totum non erit transmutans: id est non transmutabitur alio mixto: id est aliquo corpore indiuisibili sibi addito non transmutate ipsum de minori quantitate in maiorem. Et ipsum totum non erit sicut se transmutans: id est non transmutabit corpora indiuisibilia que sibi adueniunt et remanent incorrupta. unde si gnauer dicit alio mixto: quia talia corpora non miscuntur adinuicem: sicut grana frumenti in modio. Ultio epilomat. et per ista.

¶ Reliquum autem videndum de mixtione sicut eundem modum methodi. Hoc enim erat tertium propositum a principio.

¶ Scrutandum autem est quid mixtio et quid miscibile: et quibus existit entium: et quomodo. Amplius autem utrum ne est mixtio: an hoc mendacius. 82.

¶ Postquam philosophus determinauit de tactu et de facere et pati que sunt necessaria ad generationem. hic determinat de mixtione que fuit tertium corum. de quibus supra promiserat se dicturum. est enim etiam mixtio necessaria ad generationem eorum que ex elementis generantur. quando enim fit generatio simplicis elementi tunc nulla fit mixtio. Circa hoc ergo duo facit. primo manifestat intentionem suam. secundo prosequitur intentum ibi. (Impossibile enim alterum.) Dicit ergo primo quod post predicta restat nos videre de mixtione sicut eundem modum methodi: et ideo quia mixtio hoc erat tertium que ponit tractanda. Quid autem intendat per hoc quod dixit sicut eundem modum methodi. declarat cum subdit quod perscrutandum est quid est mixtio: et quibus existit entium: id est que contingit misceri: et videndum quomodo fiat. et si sit mixtio vel utrum sit mendacius mixtionem fieri: quia hoc modo supra quesuit de alijs. Deinde cum dicit.

¶ Impossibile est enim alterum altero misceri: quemadmodum dicunt quidam entibus quidem adhuc mixtis et non alteratis: non magis nunc mixta esse quam prius inquirunt. Sed consimiliter se habere. Altero autem corrupto non mixta esse: sed hoc quidem esse: hoc autem non esse: mixtionem autem similiter habentibus esse. Eodem modo et si ambobus convenientibus corruptum est alterutrum mixtorum. Non enim esse mixta nullatenus entia.

¶ Prosequitur intentum. et circa hoc duo facit. primo pertractat ultimam questionem: scilicet an mixtio sit. Secundo penultimam questionem: scilicet quomodo mixtio fiat ibi. (Continuus autem his.) Alias autem questionem non prosequitur: quia ex cognitione istarum relique inotescent. Circa primam duo facit. primo ponit rationes ostendentes mixtionem non esse. secundo soluit eas ibi. (Dic quidem sermo videtur.) Dicit ergo primo quod sunt quidam dicentes non esse possibile mixtionem fieri et ad hoc probandum uterentur tali ratione. Quando mixtibilis veniunt ad mixtionem aut manent: sicut prius in forma et specie aut non manent sed corrumpuntur ambo vel alterum. si ambo manent in forma et specie: sicut prius et non alterantur: tunc non sunt magis mixta quam prius: sed consequenter se habent. Si autem alterum corrumpatur nec etiam tunc erit mixtio: sed corruptio

vnus & cōseruatio alterius non corrupit. si autē ambo inuicēz corrumpuntur: tūc etiāz nō erit mixtio: qz nō possunt esse mixta q̄ nullo modo sunt entia. ¶ Deinde cū dicit.

83. **C**hic quidē videtur sermo querere quid differat actu mixtio a generatione & corruptio: & quid miscibile a generabili & corruptibili. Manifestū enim q̄ oportet differre si est mixtio. Quapropter bis entib⁹ manifestis quesita soluentur utiqz. ¶ At vero neqz materiam igni misceri dicim⁹: neqz misceri euz exardet. Neqz ipsam ipsis particulis neqz igni: sed ignez quidez generari: hāc autem corrumpi.

¶ Determinat ppositaz questionē: & quia ratio negantium mixtionē esse: querit differētias mixtionis & generationis & miscibilis & generabilis. Ideo philosophus pmo ostēdit differētiaz eozz adinuicē & mixtionis ad alios modos. scilicet cūdo soluit p̄m propriaz opinionez ibi. (Quoniam autem sunt hec quidez potentia.) Circa p̄mum duo facit. p̄mo ponit differētiam mixtionis & generatiōis. secūdo mixtiōis ad augmētuz & alterationē ibi. (Secūdo autē eundez moduz) dicit ergo p̄mo q̄ sermo eozz qui negāt mixtionē fieri videtur querere differētiam mixtionis & generatiōis. Querit etiā in quo differat miscibile a generabili & corruptibili. manifestuz enīz est q̄ si est mixtio oportet eam differre ab alterationē & augmēto & generatiōe que sunt mutatiōes ad formas & quādo ista differētia erit manifesta tūc soluet questio. ponit ergo differētiā mixtionis & generatiōis. euz dicit. At vero in materia: neqz. d. q̄ materia nō dicitur misceri generabili: sed potius effici actu per formam. nihil enīz aliud ad generatiōem requiritur s̄m Aristō. in quinto

15. meta. nisi agēs reducēs mām p̄existentes in potentia ad actuz. vnde in octauo meta. dicit q̄ non est alia causa quare partes diffinitōis sunt vere vnum nisi agēs q̄ reduxit ad actuz qd̄ p̄us erat in potētia. materia enī in qua generatur ignis: nō dicitur misceri igni nec etiāz forme ipsius. Si militer non dicimus ignem misceri lignis cū ardet ea: nec etiāz dicimus q̄ materia ignis misceatur particulis ignis: neqz ipsi igni. Sicut dicimus q̄ vnum miscibile miscetur particulis alterius miscibilis & ipsi miscibili. Sed dicimus materia ignis: sicut ligna v̄l aliud corrumpi: ignē autē generari ex quo manifeste potest cōcludi q̄ mixtio nō est generatio neqz corruptio. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Secunduz autē modū eundē neqz corpori cibum: neqz figurā cere mixtā: neqz figure tumorem: neqz corpus & albū. Neqz totaliter passiones & habitus posse esse mixta reb⁹. Saluata. n. videntur: sed tamē neqz albus & disciplinaz cōtingit misceri: neqz aliud nō separabilū aliqd̄.

¶ Sed de hoc dicunt quidaz non bene qui oīa quādoqz simul esse dicunt & mixta esse. Ad. n. omne omni miscibile: sed oportet existere separabile vtrunqz mixtoruz. Passionū autem nulla separabilis.

¶ Ponit differētiam mixtiōis ad alios motus. & p̄mo ad augmētuz. d. q̄ s̄m eundez moduz nō dicimus cibuz misceri corpori cibato: quia cibuz trāsit in dominās corpus: qd̄ manet s̄m formas. ¶ Sed neutrum miscibiliū ita manet: sicut corpus cibatus: scilicet idiuisuz & specie nullo modo alteratur: sic patet q̄ mixtio differat ab augmēto. Differat etiāz ab alterationē: sicut p̄mo patet in artibus: nō enīz dicimus figu-

ram misceri cere nec figuraz misceri quātitati siue tumori qz vtrūqz manet idiuisum a specie nullo modo alteratum. ¶ Idem ostēdit in alterationibus naturalibus nō enīz dicimus q̄ albedo misceatur corpori quādo corpus fit albus & vniuersaliter nulla passio & nullus habitus miscetur alijs reb⁹: s̄ sunt in eis sicut in subiecto. ¶ Et ratio huius est: quia ambo scilicet tam accidēs q̄ subiectuz videtur eē saluata & non alterata: similiter nullum accidēs miscetur alij accidētī. Et vniuersaliter nullum qd̄ non contingit separari & per se existere potest misceri: qz omnia miscibilia p̄mo sunt separata: & post mixtionem separari possunt: et propter hoc nō bene dixerūt aliquādo omnia fuisse simul: sicut dicitur in p̄mo p̄physi. ¶ Non enim omne cuiuslibet miscetur. Sed oportet miscibilia esse talia: quozū vtrūqz possit separari: passio autē nulla est separabilis: & ideo nec miscibilis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quoniam autē sunt hec quidē potentia: hec autē 84- actu entium cōtingit mixta esse aliquādo & nō eē. Actū quidē ente aliquo generato ex ipsis: potētia autē adhuc vtrūqz q̄ erant anteqz miscerentur & non partita. Hic autē sermo quesitū p̄t⁹. ¶ Videtur enim que miscetur prius ex separatis cōueniētia & possibilis separari rursus: neqz manēt igitur actu vt corpus & album: neqz corrumpitur: neqz alterum: neqz ambo. saluaf. n. virt⁹ eoz. Ideo hec quidem derelinquantur.

¶ Soluit predictaz questionē dicens: q̄ entiaz quedaz sunt entia in potētia & quedaz in actu. vnde mixta postqz mixta sunt cōtingit aliquādo esse & aliquādo nō esse in mixto. Sunt enīz ibi in potentia. saluata tamē virtute eozum: sed non sunt ibi actu. Ipsum enīz generatum est aliud ab ipsis miscibilibus siue mixtis: & est in potētia ipa miscibilia: que ante mixtionē sunt separata. ita cōtingit post mixtionē separari: licz in mixto nō sint abinuicē diuisa: & hoc est qd̄ sermo habitus siue ratio negantium mixtionē quesitū. i. quō elemēta manerēt in mixto. videmus enīz q̄ ea que miscentur cōueniunt ex prius separatis. & postqz conueniunt rursus separabunt: qz leuia aliquādo ascēdēt & grauia descendēt.

¶ Cū enī elemēta que sunt in mixto sint ibi p̄ter naturā: quia sunt extra propriaz regionē vbi dicitur secūdo de celo. q̄ autē est p̄ter naturā nō potest esse sempiternuz: necesse est ipa separari. nō ergo manēt elemēta in mixto actu sine aliqua alterationē: sicut corpus albus: nec ambo nec alterum corrumpuntur omnino: sicut in generatiōe & corruptione: saluatur. n. virtus eozuz. ¶ Ad euidentiaz autē h⁹ questionis duo sunt cōsideranda: super que ista questio est fundata. p̄mū est qualiter elemēta veniant ad mixtionē. Secūdum est: quomō elemēta sunt in mixto. ¶ Circa p̄mū scienduz est q̄ s̄m dicta p̄horum p̄mū mouens elemēta ad mixtionē est imiscibile: & hoc est ipsuz celum siue astra lata in ipso: qd̄ est diuersuz a natura quattuor elemētorū vt probatur est in p̄mo de celo & mundo. ¶ Nā sicut ostēdit philosophus in p̄mo methauroz. iste mūdus quattuor elemētorū est de necessitate cōtinuus: id est cōtiguus superioribus moribus vt omnis ips⁹ virtus gubernetur inde: quia illud oportet putare p̄mam causam q̄ oibus est principuz motus. tale autē est ipsum celuz: & ideo ibidem subdit q̄ causa eozum que accidunt circa ignem terraz & alia elemēta est virtus eozz que semp mouentur. vnde in eodē dicit q̄ spera ignis mouetur circulariter: & etiā spera aeris licet nō rota per raptū firmamēti. habēt etiā alie stelle specialem effectuz in aliquibus elemētis: sicut spera solis in

T. ci.

De generatione et corruptio.

qua est effectus caloris est nata mouere ignem: et spera lune est nata mouere aquam sicut ad sensus patet. alie aut spera. v. planetarum nate sunt mouere aerem: et ideo aer tot diuersis motibus mouetur. Est enim in aere frigus congelatiuus ex spera saturni et estus ex spera maris et teperies in calido ex spera Jouis et teperies in frigido ex spera veneris commiscibilitas et passibilitas facilis ex spera mercurij. Spera aut stellarum fixarum que est secunda in qua sunt multe imagines et figure mouet terram. vnde et in ipsa figurantur imagines multe in generatis: licet ergo elementa leuia non descendant ex se nec graua ascendant ex se: tamen ex motoribus vltimis ordinatis motus aliquando descendunt leuia: et ascendant graua. hoc autem conueniens exemplum est in qualitatibus actiuis et passiuis corporis animati. Non enim in animali semper mouentur calidius secundum naturam ignis nec agit actus ignis omnino: sed potius mouetur in id ad quod dirigitur ab anima et agit ad terminum et finem intentum ab ea: sicut philosophus dicit contra Empedoclem in secundo de anima. Luz autem motus celi et opus nature sit opus intelligentie: vt dicit philosophus: non semper sequuntur elementa proprium impetum sui motus: sed aliquando mouebuntur in id ad quod per voluntates intelligentie diriguntur sine per virtutem stellarum. Si de propinquo siue instrumentali motore loquamur. hoc autem manifestum est exemplum vapore terrestri elenato a terra: sicut dicitur in primo meta. qui per virtutem solis ascendit ad calidam regionem aeris. Et de vapore humido et aquoso. sicut ascendente vnde cum in aere sint quedam partes ignite et aeree et aquee et terre mouentur a se inuicem ascendendo et descendendo. quod autem ignis sit in aere. patet per philosophum in primo meta. dicit enim quod ambitus ignis per aerem frequenter spargitur motu. id per virtutem celestis motus: et fertur violentia deorsum: et ideo sunt aliquae partes ignis et in rore et in vaporibus pluuiaribus descendentes: quas vapores accipiunt in regione aeris calefacta: ideo aque pluuiiales sunt vaporose et calide. et hec est causa quod nunc descendente non est tanta intensio frigiditatis: sicut in alijs huiusmodi temporibus. Sic ergo cum pluuia et rore et alijs huiusmodi descendunt partes ignite ad locum mixtionis. Ex his patet quod ad mixtionem non mouet violentia: sed natura: ideo mixtio non est violenta sed naturalis. Circa secundum autem diuersi diuersimode opinantur. Sunt enim quidam dicentes quod qualitatibus actiuis et passiuis ad medium redactis aliquantulum per alterationes forme generales elementorum manent in mixto: quia si non manerent corruptio quedam erit in mixto. Rursus etiam quia aliter simplicia corpora elementorum rationem amitterent. Elementus enim est ex quo componitur aliquid et est in eo: vt dicitur quinto meta. sed ista opinio est impossibilis. Impossibile enim materiam secundum idem diuersas formas elementorum suscipere. Si igitur in corpore mixto forme substantiales elementorum saluarentur oportebit diuersis partibus materie eas lesse. materia autem diuersas partes accipere est impossibile nisi preintellecta quantitate in materia. sublata enim quantitate materia indiuisibilis permanet: sicut patet in primo physice. Ex materia autem sub quantitate existente et forma substantiali adueniente corpus physicum constituitur. Diuersae igitur partes materie formis elementorum subsistentes plurium corporum rationes suscipiunt. Multa autem corpora impossibile est esse simul. Non igitur in qualibet parte corporis mixti erunt quatuor elementa: et similiter non erit vera mixtio: sed ad sensum sicut accidit in congregatione corporum insensibilium propter paruitates que libet forma substantialis propria dispositione acquirit in materia: sine qua esse non potest. vnde altera est via ad alterationem: altera ad corruptionem. Impossibile autem est eandem esse dispositionem quam requirit forma ignis: et quam requirit forma aeris vel aque: sed sunt contrarie. contraria autem non possunt in eodem subiecto. Impossibi-

le est igitur quod in eadem parte mixti sint forme substantiales ignis et aque. Si igitur mixtio fiat remanentibus formis simplicium corporum. sequitur quod non sit mixtio: sed solum ad sensum. quod in se positus partibus insensibilibus propter paruitatem. Quidam vtriusque rationes vitare volentes in maiorem inconueniens sciderunt: vt enim mixtionem ab elementorum corruptione distinguerent: dixerunt formas substantiales elementorum aliquantulum remanere in mixto. Sed rursus nec cogentur mixtionem ad sensum: et non secundum veritatem ponere: posuerunt quod forme elementorum non manent in mixto secundum suum complementum. Sed in quodam medijs redunt. Dicunt enim quod forme elementorum suscipiunt magis et minus et habent contrarietatem ad inuicem: et quia hec manifeste repugnat communi opinioni et dictis Aristotelis dicentis in predicamentis quod substantie nihil est contrarium: et quod non recipit magis et minus. Ulterius procedunt dicentes quod forme elementorum sunt imperfectissime: vt pote materie primae propinquiores. vnde sunt medie inter formas substantiales et accidentales. Et sic quantum accidit ad naturam formarum accidentaliu magis et minus suscipere possunt. hec autem positio multipliciter improbabilis est primo quia esse aliquid medium inter substantiam et accidentem est omnino impossibile. esse enim aliquid medium inter affirmationem et negationem. proprium enim accidentis est in subiecto esse: substantie vero in subiecto non esse. forme autem substantiales sunt quidem in materia: sed non in subiecto. Nam subiectus est hoc aliquid: forma autem substantialis est que facit hoc aliquid: non autem presupponit ipsum. Itaque ridiculum est dicere medium esse inter ea que non sunt vnius generis: vt probatur in primo meta. medium enim extrema ex eodem genere esse oportet. nihil ergo medium esse potest inter substantias et accidentem. Unde impossibile est formas elementorum suscipere magis et minus. ois enim forma recipiens magis et minus est diuisibilis per accidentem: in quantum scilicet subiectum potest eam participare vel magis vel minus. Secundum autem id quod est diuisibile vel per accidentem vel per se contingit esse motum continuu: vt patet in sexto physice. si igitur forme substantiales elementorum suscipiunt magis et minus tamen generationem corruptio erit motus continuus: quod est impossibile. Nam motus continuus non est nisi in tribus generibus scilicet quantitate qualitate et vbi. Quod igitur alium motum inuenire: quod et vtriusque mixtionis saluet: et tamen elta non totaliter corruptam. Sed aliquantulum in mixto remaneat. Considerandum est igitur quod qualitates actiue et passiuae elementorum triae sunt ad inuicem et magis et minus recipiunt. Ex his autem qualitatibus que suscipiunt magis et minus constituitur media qualitas que sapit vtriusque extremi naturam sicut palidum inter album et nigrum. sic igitur remissio excellens elementorum constituitur ex eis quedam qualitas media que est propria qualitas corporis mixti: vnde tamen diuersis huiusmodi diuersa mixtionis proportione: et hoc quidem qualitas est propria dispositio ad formam corporis mixti. sicut qualitas simplex ad formam corporis simplicis. Sic igitur extrema inueniunt in medio: quod participat naturam vtriusque sic qualitates simplicium corporum inueniuntur in qualitate corporis mixti. Qualitas autem simplicium corporum est quod aliud a forma subali ipsa agit tamen virtute forme subalis: aliogen calor calefacit tamen: non autem forma subal educere res in actum cum nihil agat supra suam speciem. Sunt igitur virtutes formarum subalium simplicium corporum in corporibus mixtis non actus: sed virtute. Et hoc quod dicit philosophus non manent igitur elta. si in mixto actu vt corpus album: nec corruptum nec altere nec abo: saluat. n. vt corpus.

Continuas autem his questionem dicendum vtriusque mixtio ad sensum est: vt quando ita in parua diuiduntur que miscentur et ponuntur ad inuicem hoc modo: vt non manifestus sit sensui vnius quodque: tunc mixta sunt. Aut non sunt. Sed est vt quecumque secus quacumque sit particulam mixtorum. dicitur. sic illo modo. A. g. ordem mixtorum

l.c.4.

85.

frumēto: qñ q̄bcunqz secus q̄bcunqz ponetur.

¶ Postq̄ p̄bs d̄terminauit mixtionēz eē: h̄ d̄terminat quō fiat mixtio. Et circa h̄ duo fac̄. p̄ p̄dit op̄iones alioz d̄ mō mixtionis. 2. p̄dit op̄ionē p̄p̄riā ibi. (S̄nt itaqz vt dixim⁹.) Circa p̄m̄ duo fac̄. p̄ p̄dit op̄iones alioz. Sec̄do reprob̄at eas ibi. (Si aut̄ est oē corpus.) Circa p̄m̄ sciendū est q̄ de modo mixtionis duplex fuit op̄io. vna fuit q̄ tūc soluz mixtio fiat quādo miscibilia diuidunt̄ in tam minima fm̄ quātitatē q̄ sensus ea percipere nō potest: 2. quādo illa minima fuerūt secus inuicēz posita nō alterata: tūc dicit̄ fieri mixtionē: 2. h̄c op̄ionē. p̄mo ponit p̄bs. Secūda op̄ionē ponit ibi. (Aut nō sunt.) que fuit talis: qd̄ cum miscibilia sūt diuisa: non ita vt s̄st̄at diuisio minima. Secūduz sensus sed s̄st̄at in minima fm̄ materiā. s. q̄ non sit accipere minus qd̄ fuit materiā 2. op̄ionē miscibilis. ¶ Cōueniūt enī ambe iste op̄iones: q̄ dicit̄ mixtionēz esse fm̄ minima: sed differūt: quia p̄ma ponit minima quo ad sensum. secūda minima fm̄ materiā. ¶ Dicit̄ ergo p̄bs q̄ dicēdū est 2. d̄terminandū continuā questionē. s. si ita sit: vt dicit̄ p̄ma op̄io: vel sicut dicit̄ secūda que dicit̄. s. q̄ diuiso corpore in minima simpl̄r: quelibet pars eius est secus quācūqz partes alterius. Dicit̄ enī sic a quibusdāz. verbi gratia: sicut si diceremus ordeuz mixtū cum frumēto. lz enī illa discernant̄: tamē sunt minima sui generis. Et ad similitudinē istoz dicit̄ fieri mixtionē elementoz: quādo in minima simpliciter diuiso elemēto quelibet pars vnius ē iuxta partē alterius. ¶ Deinde cū dicit̄.

¶ Si autē est omne corpus diuisibile si est corpus corpori miscibile omniomeros. Quācūqz vti oportebit partē fieri secus quācūqz

86. ¶ Quoniam autē non est in minima diuisio. Neqz compositio idēz 2. mixtio sed aliud: manifestuz q̄ neqz fm̄ parua saluata oportet que miscentur dicere mixta esse. Compositio enīz erit 2. nō p̄p̄ris: neqz mixtio. ¶ Neqz habebit eādē rationem cuz toto pars. Dicimus autē oportere si mixtus est aliquid: mixtus omiomerum esse. At quemadmoduz aque pars aqua: ita 2. tēperati. Si autē secūduz parua cōpositio esset mixtio: 2. nihil cōtingeret hoz: sed solum quidez mixta ad sensuz.

¶ Destruit p̄dictas op̄iones: 2. p̄mo per rationē cōmunes ambabus. Secūdo per rationē p̄p̄riā. ibi. (Et idē huic) ¶ Dicit̄ ergo p̄mo. si omne corpus est diuisibile. Si corp⁹ corpori est miscibile de ratione mixture est qd̄ quelibet pars vnius miscibilis sit omiomera: 2. oportet q̄ quelibet pars sit iuxta quālibet partē alterius miscibilis. Quoniam autē mixtio non est cōpositio diuisoz in minima latentia sensuz: sicut dicebat p̄ma op̄io: nec etiā sicut dicebat secūda. manifestū est q̄ non erit mixtio fm̄ parua saluata in specie 2. virtutē: quia tūc esset potius quedāz cōpositio: 2. non mixtio: nec haberet quelibet pars eandē rationē cū toto. ¶ Nos autē dicimus q̄ si est aliquid mixtū oportet ipsuz omiomeruz. i. eiūsdē rationis in parte 2. in toto. Et sic quelibet pars aque est aqua: ita quelibet pars mixti ē mixtus. ¶ Si autē mixtio esset cōpositio fm̄ parua. vt dicebat vtraqz op̄io: lz differenter: nihil hoz contingenter s̄ solū mixtio ad sensuz: 2. nō fm̄ vitatē. ¶ Deinde cū dicit̄.

¶ Et idē huic quidē mixtus si nō videt quis acute: linceo autēz non mixtus videbit̄. Neqz diuisione vt quecūqz secus quācūqz pars. Impos-

sibile enīz ita diuidi. Aut igit̄ nō erit mixtio: aut dicēdū est hoc quo mō p̄tingit fieri rursus.

¶ Ponit p̄p̄rias rationes. Et p̄mo cōtra p̄mas op̄iones d. q̄ si hoc modo fiat mixtio: sicut p̄ma op̄io dicebat: illud qd̄ esset vni mixtū: puta ei qui videt acute esse alteri⁹ non mixtus: puta linceo videnti acute. ¶ Secūdo arguit contra secūdam op̄ionē. ibi. (Neqz diuisione.) dices q̄ mixtio non est ex diuisione mimoz: quia i mimā simpl̄r impossibile est diuidere corpus: ita q̄ in eis stet diuisio. ¶ Si autē minima essent p̄p̄rica: tūc esset congregatio 2. non mixtio. ¶ Aut igitur mixtio non est: cuz bi duo modi esse non possint. ¶ Aut rursus dicēduz est quō contingit mixtionē fieri. ¶ Deinde cū dicit̄.

87. ¶ Sunt vtiqz vt diximus entis: hec quidē actiua: hec autē passiva ab his. Hec quidē igit̄ conuertunt̄: quoz eadez materia est: 2. actiua adinucē 2. passiva abinucē. Hec autē faciunt ipassibilia entia: quoz non est eadez materia. Hozuz quidem igitur non est mixtio: ideoqz neqz medicatiua facit sanitatem: neqz sanitas est mixta corporibus.

88. ¶ Actioz autē 2. passioz quecūqz sunt facile diuisibilia. Multa quidez paucis 2. magna paruis composita non faciūt mixtionem: sed augmentationē dominātis. Transmutat̄. n. alterum in dominās. Ideo gutta vini in mille millijs amphozis aque non miscet̄. Soluis. n. spēs 2. transmutat̄ in omnē aquam.

¶ Determinat de modo mixtionis fm̄ p̄p̄riā op̄iones 2. primo premitit quādā diuisiones necessariā ad p̄p̄osituoz ostendendum. d. q̄ sicut supradictuz est: entium que dāz sunt actiua: quedāz passiva: ab his. s. actiuis. sed istoz quedāz cōmunicant in materia: 2. talia in agendo 2. patienti adinucē conuertuntur. Quedam vero sunt quozum non eadez materia est: 2. talius lz vnuz agar: 2. reliquuz patientiatur: non tamē in hec conuertuntur adinucē. ¶ Secūdo ibi. (Hozuz igitur nō est mixtio) p̄sequitur intentuz. Et circa hoc tria facit. p̄mo ostendit que non sunt miscibilia siue ex quibus non potest fieri mixtio. Secūdo ostendit quando: 2. ex quibus fiat mixtio. ibi. (Quādo autē potentis adequant̄.) Tertio redit iterū super p̄m̄: vt melius manifestet que nullo mō sūt miscibilia. ibi. (Nū autē aliter) ¶ Dicit̄ q̄ p̄ eoqz q̄ nō cōdicat̄ in mā nō p̄t eē mixtio: 2. iō lz medicina faciat sanitatē: nō tñ patit̄ a sanitatē: 2. iō misceri. ibi. (Nō p̄t) Neqz sanitas vel aliqd̄ accis miscet̄ corpib⁹: 2. talia imiscibilia sunt ex sui nā. Quedā at lz sint miscibilia ex sui nā: tñ p̄ accis misceri nō p̄t: 2. q̄ sint ista: aliqñ declarat. ibi. (Actioz 2. passioz). d. q̄ si multa de gñe actioz 2. passioz cōponant̄: 2. magna vis nō faciūt mixtionē: lz faciūt augmentū p̄d̄nantis: p̄ cui⁹ virtutē. aliter. s. paucuz vl̄ puū trāsmutat̄ i aliter p̄d̄nantis: 2. iō gutta vini i mille millib⁹ amphozis aq̄ nō miscet̄ cū ipa aq̄: qz forma siue species ei⁹ transmutatur 2. corūp̄itur in totaz aquaz. ¶ Deinde cuz dicit̄.

89. ¶ Quando autem potentis adequant̄ equaliter: tunc transmutatur vtrūqz in dominans in suis ipsius natura: non generat̄ enim alterum sed mediuz cōmune. Manifestuz igit̄ qm̄ hec sunt miscibilia quecūqz cōtrarietatē habent faciētū Hec sunt enī abinucēz passiva.

De generatione et corrup.

Concedit ex quibus et quando fiat mixtio: et circa hoc tria facit. primo ostendit quando: et ex quibus fiat mixtio. Secundo ostendit que faciliter miscentur. ibi. (Parua autem.) Tertio que difficulter. ibi. (Multum autem.) Dicitur quod quod potestie miscibilium adaequantur: tunc unum quodque miscibilium equaliter dicitur et unum quodque ad alterum tanquam a diversis transmutatur: et unum quodque ex suis ipsius natura secundum aliquid transmutatur nec tamen uno corruptio pro aliud generatur: sed fit mediis inde commune quod participat omnium virtutes miscibilium coniungitur: manifestum est ergo quod hec sunt miscibilia quecumque sunt de numero facientium siue agentium: et habent contrarietatem: quia hec sunt ad invicem passiva: et hoc est primo quod requiritur in miscibilibus. Contra hoc autem quod dicitur obicitur a quibusdam: quia sic miscibilium potestie adaequantur: tanta est virtus resistendi quanta est virtus ad agendum: et ita nec agere nec pati ad invicem. Item obicitur Avicenna et Algazel. dicentes: quod si miscibilia adaequantur in mixto non magis inclinabit illud mixtum sursum quam deorsum vel ad aliquam aliam loci differentiam: tunc nullum sit in ipso predominantis elementorum: et adhuc sequitur quod quod libet motus secundum triplicem magis est violentus quam naturalis: et sicut est de loco. Sequere etiam quod omnis mixtio esset una. Et ita ex sibus in quantitate et qualitate essent caro et ossa et lapis et cetera mixta. quod est impossibile. Ad quod dicitur est quod cum omnis mixtio naturalis sit propter generationem non sic sunt intelligenda verba philosophi quod in mixto sit qualitas virtutum et potentiarum ut prima ratio procedebat: nec etiam oportet quod ibi sit equalitas quantitatis ipsorum miscibilium. Sed est intelligendum quod ibi sit qualitas proportionis que requirit formam generatam: propter quod est mixtio: et per hoc patet solutio ad obiecta. Deinde cum dicitur.

Et parua autem parvis posita secus miscentur magis: facilius. n. invicem et citius transierunt.

Concedit que faciliter et bene miscentur. d. quod quando parua miscentur parvis: tunc facilius fit mixtio: quia talia facilius et citius transeunt per se invicem alterando. Deinde cum dicitur.

Multum autem et a multo tardius hoc operatur. Ideo et bene determinabilia divisibilia et passivorum miscibilia. Biniduntur enim hec in parua facilius. hoc enim est bene determinabile esse. A. g. humida miscibilia maxime corporum. Bene determinabile. n. maxime humidum divisibilia: si non viscosum sit: hec etenim utriusque ampliores et maiorem solum tumorem faciunt.

Concedit que tarde: et de difficili commiscentur. d. quod quando multum miscetur multo: tunc tardius et difficiliter commiscentur. et hoc ideo: quia difficiliter ad invicem alterantur et tardius transeunt per se invicem. Requiritur etiam ad facile mixtionem quod miscibilia sint bene terminabilia ad invicem passiva: et hoc ideo quia bene terminabilia. cum sint subtilia et humida facilius dividuntur in parua que facilius commiscentur quam magna: hoc enim est bene terminabile: quod est bene divisibile in parua. v. g. humida que sunt inter cetera corpora bene miscibilia: et hoc ideo quia humidum inter alia corpora est magis divisibile in parua: nisi illud humidum sit viscosum: quia sicut dicitur in quarto meteororum: partes humidi viscosi coadherent: sicut glutinum: propter mixtum eis subtiliter siccum quod apprehendit undique humidum: et non sinit elabi oleum: quando vero aque admiscetur: quia lubrica simul iuncta vel lubricum humido compositum augere tumores siue quantitates: sed non miscetur ei sic quod quolibet pars eius alteret et alteretur ab eo ad mediam naturam mixti. Deinde cum dicitur.

Quando autem alterum solus passivus erit: aut vehementer: hoc autem valde parum: aut nihil amplius mixtum ex ambobus aut parum quod contingit circa stannum et es.

Quedam enim balbutiuntur ad invicem et epa forerizant. Videntur enim qualiter et mixta remisse. Etenim alterum quidem susceptibile: alterum autem species quod in his contingit: stannum enim ut passio aliqua sine materia eris pene eua nescit mixtum omne colorans solum. Idem autem hoc contingit in alijs

Ostendit iterum primum ut melius declaret que sunt que nullo modo misceri possunt. d. quod quando solum alterum est passivum: ita quod non agat in alterum talia nullo modo miscentur: et hoc est quando miscibilia non communicant in materia. Quando vero communicant in materia: sed unum vehementer agit et alterum vehementer patitur: et non tantum agit quantum primum: neque talium potest esse mixtio: vel si est aliqua parum relinquet de eo quod vehementer patitur: sicut patet in stanno et ere. Si in ere liquefacto miscetur modicum de stanno: tunc stannum per vehementiam actionis eris evaporat: et nihil forte remanet: nisi calor qui dam: et est simile balbutientibus qui una littera prolata aliam distincte non proferunt: idem et contingit in multis alijs. Deinde cum dicitur.

Manifestus igitur ex his que dicta sunt quod est mixtio: et quod est mixtio: et quare est: et que sunt miscibilia entium: quoniam sunt quedam quasi passiva ad invicem et bene determinabilia et bene divisibilia. Hec enim neque corrupta esse necessarium quando mixta: neque adhuc simpliciter eadem esse que prius. Neque compositiones esse mixtionem eorum: neque ad sensum. Sed est miscibile quidem quodcumque bene determinabile ens: passivum fuerit et actuum et tali miscibile est: ad omniomerum enim miscibile. Admixtio autem est miscibilium alteratorum unum.

Recapitulat que dicta sunt de mixtione per quod etiam quare ta questio declaratur que fuit primo proposita in principio huius capituli. d. manifestum esse ex his que dicta sunt: et quod est mixtio: et quid est: et quare est: quia propter passionem et actionem contrariorum: et dictum est etiam que sunt miscibilia: quando ista passiva ad invicem: et bene terminabilia: et talia sunt bene divisibilia. Dicitur etiam quod ad hoc quod sit mixtio: necessarium est quod miscibilia non sint simpliciter corrupta: nec sunt simpliciter eadem ut prius: sunt enim corrupta quantum ad formas et remanent quantum ad virtutem. ut supra ostensum est: adhuc etiam ostensum est quod mixtio non est compositio minimorum secundum naturam sicut dicebat una opinio: nec minimorum secundum sensum: ut dicebat alia: talia enim minima non sunt miscibilia. Sed illud est miscibile: quod cum est bene determinabile actuum et passivum: et illud admiscetur cum tali miscibili est miscibile ad omniomerum. i. facit cum alio mixtum: quod est eiusdem rationis in toto et in partibus. patet etiam quod mixtio est miscibilium alteratorum unum: que quidem alteratio solus est intelligenda in virtutibus siue qualitatibus eorum: sed si etiam alteratio sumatur improprie mixtio est miscibilium alteratorum: id est corruptorum et formas unum.

Liber Secundus.

De mixtione quidez igitur et tactu: et facere et pati dictus est quo modo existat transmutabilibus secundum naturam. Amplius autem de generatione et corruptione aliqua et simpliciter: et quo modo est: et propter quam causam. Similiter autem et de alteratione dictum est quid est alterari: et quam habet differentiam eorum. Reliquum autem considerare circa vocata elementa corporum. Generatio quidez et corruptio omnibus natura subsistentibus substantiis est non sine sensibilibus corporibus.

Divus Thomas Aquinatis sacri ordinis predicatorum Aristotelis clarissimi ac fidissimi Commentatoris in secundus et ultimum librum de generatione et corruptione preclarissima commentaria.

Postquam philosophus in primo libro determinavit de generatione et corruptione in communi: et de motibus consequentibus scilicet de alteratione et augmento. Nunc in secundo libro determinat de generatione et corruptione in speciali. scilicet de generatione et corruptione elementorum. Et circa hoc duo facit. primo recapitulat ea que dicta sunt in primo libro: et continuat dicta dicendis dando intentionem. **S**ecundo prosequitur intentum ibi. **D**icit autem subiectam. **D**icit ergo primo quod dictus est iam in primo libro de mixtione et de tactu: et de facere et pati quomodo existit his que transmutantur secundum naturam. Amplius etiam dictum de generatione et corruptione quod est: et propter quam causam. **S**ilicet etiam dictum est de alteratione quod est: et in quo differat a generatione et corruptione. **R**elinquit autem in hoc secundo libro considerare de corporibus que elementa vocantur antequam considerare in libris de generatione et corruptione corporum specialium sicut lapidum et metallorum et plantarum et animalium: et hoc ideo quod omnes substantie que generantur et corrumpuntur non sunt sine istis sensibilibus corporibus. scilicet quatuor elementis. **D**icunt autem elementa antonomastica sensibilia: quod eorum ordo siue principia que sunt quatuor qualitates. scilicet calidum frigidum humidum et siccum sunt cause omnium aliarum qualitatum tangibilium. **D**einde cum dicit.

Horum autem subiectam materiam: bi quidem esse inquit unam: ut puta aerem ponentes: aut ignem aut aliquod medium. **H**orum aliquod et corpus ens sepabile: bi autem plura per numerum uno. **B**i quidem ignem et terram. **B**i autem et hec et aerem tertium. **B**i autem et hoc et aquam quartum: ut Empedocles ex quibus congregatis et segregatis et alteratis ait contingere generationes et corruptionem rebus.

Prosequitur intentum: et circa hoc duo facit. primo inquit de substantia: et numero eorum. **S**ecundo de mutua ipsorum generatione et corruptione. ibi. **Q**uonia autem determinatum est. **C**irca primum duo facit. primo determinat de materiali principio et formali elementorum. **S**ecundo de numero eorum. ibi. **Q**uonia autem quatuor elementa. **C**irca primum duo facit. primo determinat de principio materiali. **S**ecundo de formaliibus. **S**ed non minus. **C**irca primum duo facit. primo determinat de materia elementorum secundum opinionem aliorum. **S**ecundo per opinionem propriam. ibi. **N**os autem dicimus. **C**irca primum duo

facit. primo ponit opiniones aliorum. **S**ecundo reprobat eas. ibi. **Q**uonia quidem igitur principia. **D**icit ergo primo quod quidam fuerunt qui posuerunt tantum unam materiam elementorum: sed isti diversificati sunt: quidam enim dixerunt quod illa materia erat aer: quidam vero quod ignis. **S**ed isti diversificati sunt: quidam enim posuerunt quoddam corpus medium igne: quidam densius: aere autem subtilius. **C**onveniunt omnes isti in hoc quod dixerunt ipsam materiam elementorum esse corpus separabile actu: et per se existens. **A**lii vero fuerunt qui dixerunt materiam elementorum esse plurificatas per numerum: et isti etiam diversificati sunt: quia quidam dixerunt ipsam esse ignem: et terram quidam vero addunt tertium. scilicet aerem. quidam addunt quartum. scilicet aquam: sicut Empedocles. **D**icunt autem tam ponentes duo quam ponentes plura duobus per congregationem et segregationem ipsorum fit generatio et corruptio in rebus. **D**einde cum dicit.

Quonia quidem igitur prima principia et elementa bene habet dicere quod sit confessum ea: quibus transmutatis aut secundum congregationem aut segregationem vel secundum aliam transmutationem contingit generationem esse et corruptionem. **S**ed facientes quidem unam materiam extra predicta: hanc autem separabilem et corpoream peccant. **I**mpossibile enim sine contrarietate esse corpus hoc sensibile. **A**ut enim leve: aut grave: aut calidum aut frigidum necesse infinitum hoc quod quidam dicunt esse principium.

Reprobat predictas opiniones. et hoc primo. secundo quasi incidenter reprobat opinionem platonis. ibi. **U**t autem in thimo scriptum est. **A**dvertendum autem est circa primum quod non reprobat opinionem ponentium plura elementa: sed ad presens concedit eam tanquam propinquam aequaliter veritati. unde dicit quod sit concessus illis qui ponunt plura elementa esse principia: per quorum transmutationem fit generatio: et corruptio siue ista transmutatio sit congregatio et disgregatio: siue quecumque alia transmutatio: isti quodammodo bene dicunt. **R**eprobat autem primam opinionem: unde dicit: facientes unam materiam: et hanc corpoream et separabilem ab omni contrarietate: et ab omni forma elementalibus: sicut quod est medium inter ignem et aerem peccant: quia impossibile est quod corpus sensibile sit sine contrarietate: oportet enim quod illud corpus infinitum quod ipsi dicunt esse principium sit aut grave: aut leve: et si quidem erit leve movebitur ad locum ignis. **S**i autem grave movebitur ad locum terre. **C**uius autem motus est et locus illius est forma quam motus et locus sequuntur. ergo est terra vel ignis: et sic per consequens est calidum aut frigidum: et sic non erit sepabile contrarietate: et a forma elementalibus: ut ipsi ponebant. **D**einde cum dicit.

Ut autem in thimo scriptum est nullas habet determinationem. **N**on enim dixit manifeste peradoxis si separatur ab elementis. **N**eq; videtur materia nihil dicens esse subiectum aliquod vocatis elementis prius: ut aurum operibus aureis certe: et hoc non bene dicitur hoc modo dictum. **S**ed quorum quidez est alteratio ita. **Q**uorum autem est generatio et corruptio impossibile illud enunciari ex quo generatum est. **S**ed tamen inquit longe verius est esse aurum dicere unumquodque esse.

3.

4.

De generatione et corrup.

5. **C**Sed elementis entibus solidis vsq; ad plantam facit dissolutionem: impossibile aut matrem et materiam primam planam esse.

C Reprobat opinionem platonis de principio elementorum. d. q. illud quod dixit plato in thymeo nullam habere determinationem: quia nihil dicitur determinate et manifeste: non enim dicitur manifeste et determinate: si illud principium quod vocavit paderes. i. receptaculum omnium separatum ab elementis: ita quod sit aliquo actu elementis sub forma elementis vel non: neque et dicitur: quod esset aliquod materiale principium ipsorum elementorum.

C Sed dicitur quod subiectum elementorum se habet ad elementa: sicut aurum se habet ad opera operata ex auro. **C** Sed certe hoc non bene dicitur: quia ipse est quod id quod est subiectum generationis: sicut materia dicitur de ipso generatione: sicut non dicimus quod caro sit terra sed terrea. **C** Sicut illud quod alteratur non recipit predicationem passionis in recto: non enim potest dici quod bene sit albedo: sed albus. plato tamen dicit quod verius est dicere unumquodque operatum factum ex auro esse aurum quam ipsum esse tale. Si autem verius est dicere per se factam ex auro esse aurum quam per se factam: ita et verius erit dicere ignem vel aquam vel aliud generatum esse ipsum subiectum quam esse ignem vel aquam. **C** Potest ergo breviter sic ratio formari: ipse est quod subiectum generationis predicatur in recto de generatione: sed subiectum quod ponit plato predicatur in recto de elementis. ergo ipse est quod sit subiectum generationis et corruptionis ipsorum. Ad hoc et peccat plato: quia cum elementa sint corpora solida: dicit tamen quod materia eorum dissolvitur vsq; ad superficiem. ut patet in 3o de celo et mundo. Impossibile enim est quod materia prima que est sicut materia sit superficies. **C** Deinde cum dicitur.

T. c. 3.

6. **C** Nos autem dicimus esse aliquam materiam unam corporum sensibilium: sed hanc non separabilem: sed semper cum contrarietate ex qua generantur vocata elementa. Determinatum est autem de his certius: et in alijs. Sed tamen quoniam et hoc quo modo sunt ex materia prima corpora determinandum et de his. Principium quidem et primum existimantes esse materiam inseparabilem quidem. Subiectam autem contrarijs. Neque enim calidum materia est frigidum: neque hoc calido: sed subiectum amborum. Quapropter quidem primum potentia corpus sensibile principium. Secundo autem prime contrarietates. dico autem. Verbi gratia. caliditas et frigiditas. Tertio autem ignis et aqua talia. Hec quidem transmutantur ad invicem: et non ut Empedocles et alij dicunt: semper enim esset alteratio: contrarietates autem non transmutantur. Sed non minus erit corporis qualia et quanta dicendum principia. Alij quidem enim supponentes unum et non dicunt quare aut hec aut tanta.

C Determinat de materia que non est separabilis sicut ab omni forma elementis: nec ab omni contrarietate elementorum secundum propriam opinionem. d. quod est aliquid una materia sensibilium corporum. scilicet elementorum: que non est separabilis simul ab omni forma elementis: nec ab omni contrarietate: sed semper est sub aliquid forma et aliquid qualitatibus. scilicet quibus ipsam formam ex ista materia generantur sensibilium corpora que vocantur elementa. excusando autem se a maiori declaratione: dicit quod determinatum est in alijs certius. scilicet in 3o celi et mundi. Sed quia ibi non est plene determinatus modus: secundum quem ex materia generantur corpora prima. **C** Determinatum est hic quo generentur. Ad hoc enim manifestacione dicitur sumendum esse pro principio hoc quod dicitur est. scilicet quod est materia una subiecta dicitur esse

T. c. 53

parabilis ab eis. quia semper est cum altero dicitur. Et hoc probatur per hoc quod caliditas non potest esse materia frigiditatis: nec e converso. Sed oportet aliquid esse tertium. ut dicitur in 1o in 2o. meta. et in 1o physici. quod est subiectum amborum dicitur: et de uno transmutatur in aliud. Et id principium principium est id quod est potest corpus sensibile: et illud est materia dicta. **C** Sed contra hoc principium sunt contrarietates qualitatibus distinguentes et determinantes partem materiae. v. g. caliditas et frigiditas et hoc. **C** Tertium iam erit elementum constitutum ex his: puta ignis vel aqua vel hoc. Et alia elementa transmutantur ad invicem: dum eorum composita materia mutat de una forma in aliam: ut de igne in forma aeris: et sicut de alijs: unde non est verum quod Empedocles dicit: et quodammodo alij. quod elementa non transmutantur. **C** Si enim immutabilia sunt ut quod solus fuit ignis semper sit ignis. tunc nunquam esset generatio: nec alteratio: quod est manifeste falsum: quia secundum contrarietatem transmutantur: sicut videmus ad sensum: quod eadem materia: que nunc est sub frigiditate aqua aliquid est sub caliditate aeris: et quod erat sub caliditate aeris: aliquid est sub caliditate ignis. **C** Tu ergo hoc qualitates. scilicet quod sunt formas subales elementorum sicut effectus: causas sequitur: quod si fiat transmutatio ipsarum qualitatibus: et quod est sit transmutatio in formis subalibus. **C** Sed non minus videtur: et ut corpus) postquam per se determinavit de principio materiae elementorum: hic determinat de principio formali. et per dat intentionem suam. Secundo per se iterum. ibi. Quoniam igitur quoniam. **C** Dicit ergo primo quod non minus debemus dicere de principio formali elementorum quam de materiali. Et intelligo per formale principium ipsas sensibilium qualitates partem materiae vel materiam distinguentes secundum quas illa corpora qualia sunt. Inquit enim. hic per se principium corporum sensibilium in quantum sensibilium sunt ut ipse dicit in 1o. Si autem dicitur quod velit ingredi principia formalia subalia: tunc dicendum est quod quod forme subales sunt nobis ignote: quia insensibiles: ideo per istas qualitates que sunt immediata principia transmutationis subalis dat intelligere ipsi formalia principia substantia: lia: et id dicit quod et oportet dicere quanta in quot sunt iste qualitates ideo autem de istis determinare oportet: quia alij philosophi non reddunt causas quare sunt. sed solum ex suppone utuntur eis. **C** Deinde cum dicitur.

T. c. 10. 71.

7. **C** Quoniam igitur querimus corporis sensibilium principia: hoc autem est tangibile. Tangibile autem cuius est sensus tactus. Manifestum quoniam non omnes contrarietates corporis species et principia faciunt: sed solum que secundum tactum: et secundum enim contrarietatem differunt: et secundum tangibilem contrarietatem. ideo neque albedo et nigredo: neque dulcedo et amaritudo. similiter autem neque aliarum contrarietatum aliquid qua facit elementum.

C Prosequitur intentionem: et circa hoc duo facit. primo ostendit quod non omnes contrarietates sunt forme elementorum perfective: sed solum tangibiles. Secundo non omnes tangibiles: sed solum prime: et ostendit que sunt prime. ibi. Ipsorum autem tangibilium dicit ergo primo quod quia nos querimus principia corporis sensibilis. et non omnia sensibilis: solum tangibilis: tangibile autem solum est sensus tactus: manifestum est quod non omnes contrarietates faciunt species siue formas corporis sensibilis: sed solum ille que sunt sensibiles secundum tactum: et ideo nec albedo: nec nigredo: nec dulcedo et amaritudo: nec aliquid alia sensibilis qualitas que non est tangibilis: facit elementa et huius causa est: quia non sunt prime: nec active: nec passive ad invicem. Cuiusmodi oportet esse principia primorum corporum. scilicet elementorum. et ideo non transmutant ea que tangunt: et propterea non valent ad generationem et corruptionem elementorum. **C** Deinde cum dicitur.

C Quoniam prior visus tactu: quapropter et subiectus prius. Sed non est corporis tangibilis passio secundum quod tangibile: sed secundum aliud et si contrarietate natura prius.

Remouet quoddam dubium. Cum querat hic philosophus formas perfectiue corporum et quod cuius visus sit potest tactus: et ideo obiectum visus sit prius obiecto tactus: potius videtur quod forma perfectiue elementorum sunt querende penes differentias visus quam tactus. Sed hoc remouet dicens: quod cuius visus sit in modo potest tactus: quia forma est dignitate potest esse omnibus sensibus: et ideo obiectum visus prius est obiecto tactus: tamen qualitas que est obiectum visus non est corpus tangibile secundum quod tangibile etiam si visus contingat esse secundum naturam primam: potest enim forma et dignitate et sine omnibus sensibus: et si est: ut dicitur: est: et obiectum visus prius est obiectis aliorum sensuum: non tamen omne visibile: sed solum lumen siue lux: quia per ipsam mouet celum materiam generabilem et corruptibilem ad omnem formam. Tactus autem subiecto potest esse: quia subternitur omnibus sensibus. ut patet secundo de anima: et siue contrarietates sunt cause omnium contrarietatum: hoc patet quod non sentimus secundum tactum: nisi id quod excellit secundum qualitates complexionatas mediis tactus quod est caro: et ille sunt calidum frigidum humidum et siccum: quarum nulla est in celo: et ideo celum secundum naturam non est sensibile tactu: sed solum elementa in quibus sunt quatuor qualitates ex quibus fit complexio et tactus. Deinde cum dicit.

S. **I**psorum autem tangibilium diuidendum que prime differentie et contrarietates. Sunt autem contrarietates secundum tactum: be: calidum et frigidum: humidum et siccum: graue leue: durum molle: lubricum aridum: asperum lenem: grossum et subtile.

Z.c. **84.** Ostendit quod non omnes qualitates tangibiles sunt forme perfectiue elementorum. sed solus prime actiue et passiuæ sunt ad inuicem. et circa hoc tria facit. primo diuidit qualitates tangibiles. Secundo ostendit quod non solum hec quatuor. scilicet calidum. frigidum. humidum. et siccum. sunt actiue et passiuæ: horum autem tria ostendit quod ipse sunt prime: quia ad ea omnes alie reducuntur. ibi. (Subtile autem et grossum) Dicit ergo primo. quod diuidende sunt tangibiles qualitates siue contrarietates ut videamus que earum sunt prime. Sunt autem contrarietates secundum tactum hec calidum. frigidum. humidum. et siccum. graue leue durum et molle: lubricum aridum asperum lenem grossum subtile. (Rarum autem et densum. ut in quarto philosophi. dicitur: non sunt qualitates physice: sed positio partium materie secundum proportionem in denso: et hinc remotum in raro. Deinde cum dicit.

Horum autem graue quod est et leue: neque actiua: neque passiuæ: non enim in faciendo aliquid aliud: neque in patiando ab alio dicuntur. Operatur autem actiua inuicem et passiuæ esse elementa: miscens enim et transmutans ad inuicem.

Ostendit quod hec solus quatuor qualitates sunt actiue et passiuæ ad inuicem: et per omnes quod sunt forme elementorum. Sed quod graue et leue sunt proprie qualitates elementorum de quibus posset videri quod eent ipsorum formalia principia. ideo primo dicit quod non sunt actiua nec passiuæ: et hoc declarat per modum significandi modum ipsorum: quod non significat actionem vel passionem: cum non sint nomina verbalia. Cum autem elta miscantur et transmutentur ad inuicem: oportet quod sint actiua vel passiuæ. Talia autem esse non possunt: nisi per formalia sua principia. Ex his igitur manifeste sequitur quod nec graue nec leue sunt formalia principia elementorum. Deinde cum dicit.

Calidum enim et frigidum humidum et siccum: hec quod est quia actiua sunt: hec autem quia passiuæ dicuntur. Calidum enim est quod congregat homogenea. Segregare enim quod inquit facere ignem: congregare autem est que eiusdem tribus: contingit enim

extollere alienigena. Frigidum autem quod coniungit et congregat similiter et singeneæ et non eiusdem tribus.

Humidum enim indeterminatum proprio termino bene terminabile ens alieno: siccum autem bene terminabile proprio termino: difficulter autem terminabile alterius.

Ostendit quod hec quatuor qualitates. scilicet calidum et frigidum. humidum et siccum. sunt actiue et passiuæ. ostendit hoc de calido et frido. d. quod calidum et fridum sunt actiua. humidum et siccum sunt passiuæ. Sic dicitur. sic significat eorum nomina: et hoc precipue secundum grecos: quod forte habent nomina verbalia actiones et passiones significatiua. Deinde declarat hoc idem per diffinitiones ipsorum. Calidum. n. est quod congregat homogenea sibi: quod subtile quod calido est. ueniens attrahit: s. n. calidum segregat: sic dicitur quod ignem facere: tamen illud segregare est congregare: quod congregatio homogenea segregat et herogenea per accensum. Quod autem fridum sit actiuum: per hoc patet: quod congregat omnia tam que sunt eiusdem nature quam illa que sunt diuerse. Aliquid. n. aqua terra palea et hinc per coagulationes facta a frido congregat. Secundo ibi. (Humidum. n.) Ostendit quod humidum et siccum sunt passiuæ per diffinitiones eorum: differunt. n. per passionem eorum: humidum. n. est indeterminatum proprio termino bene terminabile termino alieno: siccum autem terminat termino proprio: difficulter autem terminabile termino alieno. Deinde cum dicit.

Subtile autem et grossum: lubricum et aridum et durum et molle et alie differentie ex his sunt. Quoniam enim repletum est humidum: quia non est terminatum quidem: bene autem terminabile ens: et quia sequitur tangetur. Subtile autem repletum: subtilium autem partium et paruorum partium repletum: totum enim totum tangit: subtile autem maxime tale. Manifestum autem quoniam subtile quidem erit humidum: grossum autem siccum.

Ostendit quod predicte quatuor qualitates sunt prime: quod ad eas omnes alie reducuntur: et hoc per factum. ostendit quod ille non reducuntur ad alias ibi. (Hec autem non amplius). Circa primum duo facit. primo ostendit quod iste sunt prime. Secundo distinguit siccum et humidum: quod non omne humidum: nec est siccum est prima qualitas. ibi. (Dicuntur autem siccum et humidum) Circa primum duo facit. per primum quod omnes alie qualitates sunt ex his. d. quod subtile grossum et lubricum et aridum et durum et molle: et omnes alie omne sensibiliu qualitatium sunt ex his. Secundo ibi. (Quia est repletum). per primum: et circa hoc tria facit: quod per reducit ad istas quatuor hanc differentiam subtile et grossum. et lubricum et aridum. ibi. (Et rursus lubricum). et molle et durum. ibi. (Amplius molle quod est) Dicitur quod subtile est ex humidum: quod per ex diffinitione humidum: quod humidum est ex eo quod non bene terminat termino proprio: s. bene terminat termino alieno est repletum: quod sequitur vndique tangens ipsi eo quod fluit versus ad ipsi tangens: subtile autem repletum: eo quod ipsum subleitate: quod sibi inuicem subleitat. vnde manifestum est quod subtile est effectus humidum: per oppositum autem grossum erit effectus siccum: grossum autem est cuius partes seculente non distinguuntur et excedit capacitatem eius quod natum est repleri: sed vnde quod hec ratio philosophi non valeat: cum sit ex duabus affirmatiuis in 2a figura. dicitur. n. humidum est repletum subtile repletum: s. subtile est humidum. Sed est obis quod cum in quibus gne sit deuenire ad vnum primum quod est causa sequenti. ut dicitur in 2a meta. 03 quod in gne repletum sit vnum primum quod se sit repletum: et a quod alia repletia precipitate tale autem est primum humidum quod supra diffinitum est. vnde hinc ratio philosophi non teneat ratione ordinationis terminorum in figura: valet tamen ex habitudine cause effectus. Deinde cum dicit.

Haec enim dicitur dicitur hic quod non dicitur inuenitur sicut dicitur aliquid dicitur dicitur dicitur

10.

De generatione et corrup.

Et rursus lubricum quidem humidum.
ii **L**ubricum autem aliquid humidum passivum est velut oleum.

12 **A**ridum quidem siccum. Aridum enim perfecte siccum: quapropter et coagulata sunt propter defectum proprie humiditatis.

Reducit aliam tripartem ad predictas quatuor qualitates. scilicet lubricum et aridum. d. q. lubricum reducitur ad humidum: quia lubricum est humidum aliquid passivum. Lix enim humidum patitur commixtionem subtilis terre: et est yunctuosum: tunc fit lubricum: quia substantiale: terreum sibi commixtus non sinit separari partes eius: sicut apparet in oleo et alijs yunctuosis.

Aridum autem est quod est perfecte siccum non retinet nec subtile terreum: nec etiam humidum yunctuosum: et ideo que coagulantur calido. primo humiditatem propriam extrahente: postea vero frido faciente partes consistere sibi.

Amplius molle quidem humidum: molle enim quod subijcitur in seipsum et non transmutans quidem quod facit humidum. Ideo enim non est humidum molle sed molle humidum: durum autem siccum. Durum enim est quod coagulatum est: coagulatum enim siccum.

Reducit tertia tripartem. scilicet molle et durum. d. q. molle est effectus humidum. Molle enim est quod cedit tangenti: differt tamen ab humido: quia humidum transmutat tangens: quia humectat sed molle in quantum tale non transmutat tangens: et ideo molle non est humidum: sed est effectus humidum. **D**urum autem reducitur ad siccum: sicut effectus ad suam causam. **D**urum est enim quod tangenti non cedit: quia est coagulatum. Coagulatum est effectus siccum. ut prius dictum est.

14 **D**icuntur autem siccum et humidum multifarie. **O**pponitur autem siccum et humidum et ydium: et rursus humido et siccum et coagulatum. **O**mnia autem hec sunt siccum et humidum primorum dictionum. **Q**uoniam enim humido opponitur siccum. **E**t humidum quidem est quod habet alienam humiditatem superficietenus. **I**nfusum autem quidem quod in profundo. **S**iccum enim quod privatur hac: manifestum est quoniam humidum quod erit humidum oppositum et siccum primi siccum.

15 **R**ursus autem humidum et coagulatum similiter. **E**t humidum quidem est quod habet propriam humiditatem in profundo. **I**nfusum autem quod habet alienam humiditatem in profundo. **C**oagulatum autem quod privatur hac: quapropter et horum erit hoc quidem siccum: hoc autem humidum. **M**anifestum igitur quoniam omnes alie differentie reducuntur ad primas quatuor.

Distinguit humidum et siccum. d. q. siccum et humidum dicuntur multis modis: est enim quoddam humidum quod habet humiditatem in profundo: et hoc potest esse dupliciter: quia si habet propriam humiditatem quod admodum vult proprie de humida. **S**i autem habet extraneam sicut spongia de humidum infusum. **E**t est quoddam humidum vel nudum secundum aliam litteram quod habet humiditatem in superficie: quod Lomen tator: noiat irroratum: et omnibus istis modis elementum humidum

opponitur siccum. **S**ed sciendum etiam quod multipliciter dicitur siccum: uno enim modo dicitur siccum corpus grossum et aridum in superficie: et hoc proprie opponitur humido in superficie. **A**lio autem modo dicitur siccum coagulatum quod non habet humiditatem in profundo: et huic siccum proprie opponitur humidum infusum. **O**mnia autem hec. scilicet humidum istis modis dictum et siccum aridum et siccum coagulatum: sunt effectus primi humidum: et primi siccum. **D**e aspero autem et levi non facit prius mentionem: quia manifestum est quod ad illas quatuor reducuntur: asper enim est quod habet siccitatem in superficie: que in equaliter partes eius consistere facit: lene autem in superficie habet humorem: qui equaliter facit fluere partem ad partem: et ideo unum horum est effectus siccum. scilicet asperum: et aliud est effectus humidum. scilicet lene: concludit igitur ex predictis manifestum esse quod omnes alie differentie tangibilium qualitatum ad illas quatuor reducuntur.

De autem non amplius in minores. **N**ec enim calidum quod siccum aut quod humidum. **N**ec humidum quod calidum aut quod frigidum. **N**ec frigidum quod siccum: nec sub invicem: nec sub calido et humido sunt: quapropter necesse quatuor esse has.

Ostendit quod ille non reducuntur ad alias: nec in pauciores: nec ad se invicem: quia calidum non est siccum: ita quod caliditas sit frigiditas quedam vel effectus eius: nec frigiditas est caliditas vel siccitas vel humiditas quedam. **N**ec humiditas est caliditas vel frigiditas. **N**ec frigiditas vel siccitas. **N**ec calidum est frigidum vel e converso: sicut sub causa: nec est frigiditas et caliditas sunt sub humido et siccum vel e converso. **N**ecesse est igitur has quatuor qualitates esse primas. **S**ed videtur non esse verum: quia in primo metaphysice dicitur quod stelle per motum suum: et per reflexiones primariorum radiorum causant calorem in istis inferioribus et maxime sol: et ita videtur quod non omne calidum sit effectus primi calidi cum ipse stelle non sint calide: nec per tales qualitates effecte calide. **S**aturnus etiam dicitur causare frigiditatem in aere: et ita non omne frigidum erit effectus primi fridi. **A**d quod dicendum est quod philosophus hic loquitur de qualitatibus actiuis et passivis ad invicem iter quas sunt predictae quatuor qualitates: ut ostensum est. **Q**ualitatem autem stellarum: puta lux vel aliqua alia virtus earum: causaret in istis inferioribus aliquam qualitatem: non tamen ab eis patiuntur. cum eorum substantia non coincident in materia. ut dicitur in 12^a meta. et ideo cessat obiectio.

Quoniam autem quatuor elementa: eorum autem quatuor sex coniugationes sunt: contraria autem non innata sunt coniungi. **C**alidum enim et frigidum esse idem: et rursus humidum et siccum impossibile. **M**anifestum autem quoniam quatuor erunt eorum coniugationes: calidum et siccum: calidum humidum: et rursus frigidum et humidum: et frigidum et siccum. **E**t assecutum est hoc secundum rationem simplicibus apparentibus corporibus: igni et aeri et terre et aque. **I**gnis enim calidus et siccus. **A**er autem calidus et humidus: velut evaporatio enim aeris. **A**qua autem frigida et humida. **T**erra autem frigida siccum. **E**t rationabiliter distribuuntur differentie primis corporibus: et multitudo eorum sit secundum rationem.

Handwritten marginal note in the left margin, partially illegible.

Handwritten marginal notes on the right edge, including 't.c.' and 'io.'.

Postquam philosophus determinavit de principijs elementorum. scilicet de materiali et formali: hic determinat de numero eorum: et circa hoc duo facit. primo determinat de numero eorum. Secundo cum in quolibet elemento sunt due qualitates: ostendit in quolibet que qualitas dicitur in eo. ibi. (Sed tamen simpliciter quatuor entia) Circa primum duo facit. primo probat numerum elementorum. Secundo confirmat deum suum per opiniones aliorum. ibi. (Quod enim qui simplicia corpora) Ad eundem primum partis. Sciendum est quod elementum cõiter sumptum potest dici omne quod venit in compositione alicuius. Est enim elementum ex quo componitur aliquid. primo et est in eo. ut dicitur in quinta meta. scilicet hoc ergo sumendum cõiter elementum ipse primum quatuor qualitates possunt dici elementa: cum ex ipsis: ut dicitur in ista. componantur sex coniugationes: vel aliter. (Quia modo in hoc dicuntur elementa primum per positiones demonstrationis ex quibus virtute procedunt ceteræ demonstrationes in quas omnes propositiones alie reducuntur. ad hoc ergo similitudine ipse primum tagibiles qualitates possunt dici elementa: quia omnes alie ut ostensum est sunt effectus earum: et in eas ceteræ reducuntur. dicit ergo primo philosophus. (Cum sint quatuor elementa. id est quatuor tagibiles qualitates: et non quatuor simplicia corpora: ut quodam exponitur: nondum enim probatum est numerus earum: aut quatuor qualitatum sunt coniunctiones scilicet calidum et frigidum: siccum et humidum: que sunt due impositæ coniugationes: quia ipse est tria esse in eodem: manifestum est quod solum relique quatuor coniugationes erunt poles. scilicet calidum et siccum calidum et humidum: frigidum et humidum: fridum et siccum. Et hoc quod dictum est secundum hanc rationem assecutum est. id est. ueniens est his que apparerit in simplicibus corporibus. scilicet in igne aere aqua et terra. Ignis enim est calidus et siccus: et ita constituitur per primam coniugationem. aer calidus et humidus per secundam: aqua frida et humida per tertiam. Terra frida et siccæ per quartam: sic primum dicitur qualitatibus rationabiliter distribuuntur primis corporibus. id est quatuor estis et multitudo partium corporum sit secundum predictam rationem: quia scilicet primum qualitates non possunt nisi quadrupliciter combinari. Deinde cum dicit.

Omnes enim quidem qui simplicia corpora elementa faciunt: hi quidem unus: hi autem duo: hi autem tria: hi autem quatuor faciunt. Quicumque quidem igitur unum dicunt solum: deinde de densitate et raritate alia generant: his contingit duo facere principia: et rarum et densum: aut calidum et frigidum. Hec enim actiua: unum autem supponitur quemadmodum materia. Qui autem motus duo faciunt: ut parmenides ignem et terram media mixturam faciunt horum: pura aerem et aquam.

19. Similiter autem et qui tria dicunt quemadmodum plato in diuisionibus: medius enim mixturam facit: et fere eadem dicunt et qui duo et qui tria dicunt: prout quod hi quidem incidit in duo media: hi autem unus solus faciunt.

Confirmat quod dixit per opinionem antiquorum: duo autem dixit philosophus: primum est quod extra non sunt plura quam quatuor. Secundo est quod ipsa agunt et patiuntur per duas trias tagibilibus qualitatibus in quibus duobus concordat quodam modo cum antiquis. unde dicit quod omnes antiqui dicunt extra simplicia corpora ueniunt in hoc quod non excedunt ternarium numerum. differunt tamen quod quodam dicitur primum est esse tantum unum. Quidam dicunt elementa esse duo. quodam tria quodam quatuor: ergo in hoc concordat cum antiquis qui quaternarium numerum non transcedunt. Concordat et cum eis in secundo: quod dicunt ipsa elementa: siue unum: siue plura pati per duas qualitates. Qui

cumque enim unum solum dicitur elementum: dixerunt alia generari ex ipsa densitate et raritate que sunt due qualitates. (Isti ergo dixerunt duo principia propter elementum ipsum: quod dicebant esse quoddam media nam corporea subtiliore aere: et densiore igne ex quo per densitatem et raritatem ex eo alia generari vel per calidum et fridum: per fridum quodam condensans: per calidum autem rarefa faciens: hec enim qualitates: cum sint tria: agunt et patiuntur adiutricem: unum autem scilicet predictum elementum supponit eis sicut materia. Qui autem duo faciunt ut parmenides: qui ponit ignem et terram esse elementa: ponebat etiam iter ea duo media. scilicet aerem et aquam que dicebat fieri ex istis duobus per rarefactionem et densum: quod quum rarefit terra generatur aqua: quum autem condensatur ignis generatur aer: unde iste etiam ponebat ea pati per contrarias qualitates: et in hoc conuenit cum philosopho. Similiter autem et qui dicunt tria esse elementa ponunt duo extrema contraria: et unum medium sicut plato in suis diuisionibus ubi diuidit elementa: ponit enim unum ex parte forme ut magnum et paruum: que sunt contraria ex parte materie. Dicit etiam quoddam medium esse mixtum ex magno et paruo: fere autem dicit idem qui ponit duo principia et ponentes terram: utriusque enim ponit duo extrema: et differunt: quia ponentes duo elementa sicut parmenides ponit duo media. ponentes autem terram ponunt unum medium. Deinde cum dicit.

Quidam autem et motus quatuor dicunt: ut Empedocles: congregat autem et hec in duo. igni enim omnia alia contraponit.

Non est autem ignis et aer et unumquodque predictorum simplex sed mixtum. Simpliciter autem talia quidem sunt. non tamen eadem. U. g. quod quidem igitur igni simile igneum non ignis: et quod aeri acreum. Similiter autem et in alijs.

Ignis autem est superabundantia caliditatis quemadmodum et glacies frigiditatis. Coagulatio quidem et arsis superabundantie quedam sunt: hec quidem frigiditatis: hec autem caliditatis. Si igitur est glacies est coagulatio fridi et humidi ignis erit arsis calidi et siccæ: ideo nihil ex glacie generatur: neque ex igne.

Ponit specialiter opinionem Empedoclis: et eam declarat dicens quod quidam sicut Empedocles et eius sequaces ponunt statim quatuor elementa: dicit autem motus: quia licet aliqui posterint quatuor non tamen principaliter: sed duo media: sicut aerem et aquam dicebant ex alijs generari. Ista autem quatuor extra reducit Empedocles in duo tria: ex una enim parte ponit ignem: et ex alia parte igni tria alia contraponit. unde concordat Aristoteles cum Empedocle in duobus: licet non omnino. scilicet in numero eorum et trietate eorum: vltimum autem incidit declaratur opinionem. d. quod secundum Empedoclem extra que nos sentimus non sunt pura sicut ignis: que sentimus non est purus: neque aer: nec aliquid aliorum: sed unumquodque est mixtum. tamen simplicia extra sunt talia. id est istis que videmus similia: non tamen eadem. U. g. id quod est simile igni: puta flamma non est ignis: sed ignea: est enim flamma spiritus siccæ ardor. ut dicitur in primo metaphysice. Et quod est simile aeri non est aer: sed aerem: et similiter de alijs. Dicit et Empedocles quod ignis qui circa nos est: est quedam superabundantia caliditatis sic glacies est quedam superabundantia frigiditatis. Coagulatio enim et arsis sunt superabundantie quedam. hec quidem frigiditatis in glacie: hec autem caliditatis in igne circa nos existente. si igitur glacies est coagulatio humidum et fridum: et ignis est superabundantia arsis calidi et siccæ: quia utrunque eorum a temperamento mixtionis recedit.

Ergo hec p. medio e. p. a. m. h. v. b. q. p. s. m. h. v. b.

20

21.

De generatione et corrup.

Ideo nihil ex glacie generat: nec ex igne qui est circa nos: sed utrumque sit mixtur: secundum autem quosdam aliter iducit: de his ut legat secundum opinionem aristoteli. Deinde cum dicit.

22 **E**ntibus autem quatuor simplicibus corporibus duorum utriusque primorum esse unumquodque. Ignis quidem et aer eius qui ad terminum feruntur: aqua autem et terra eius qui ad medium. Et extrema quidem sincera ignis: et terra: media autem mixta magis aqua: et aer: et utriusque contraria. Igni quidem enim est contrarium aqua. Aeri autem terra: hec enim ex contrariis passionibus constituta sunt.

T.C.S.

Remouet quaedam dubitationem que talis est. cum enim sint quatuor simplicia corpora: ut probatum est: videtur quod oporteat ponere quatuor loci differentias quo ipsis corporibus operantur. hac ergo remouet. d. quod cum sint quatuor simplicia corpora: unumquodque ipsorum est alterius duorum prior: locorum scilicet loci sursum et loci deorsum: h. n. sunt prime drie loci: ut dicitur in secundo de celo: ideo dicitur hic priorum duorum. Ignis. n. et aer sunt illius loci qui est alterius sursum: terra autem et aqua sunt illius loci qui est deorsum non pariter: sed extrema sunt magis sincera: sicut ignis qui est simpliciter leuis: ideo simpliciter fertur sursum: terra vero simpliciter deorsum: quia simpliciter grauis. Sed media elementa utroque participat: aqua. n. leuis est in terra: et grauis est in aere: et in igne. Cum ergo aqua plus habeat de grauitate quam de leuitate: magis coicat cum terra: et ideo utriusque dicitur unus locus. Sicut autem de aere et igne. Addit autem ad hoc quod constituta sunt ex contrariis quatuor passionibus: et primis ex quibus grauitas et leuitas causantur: et cetera tan gibles qualitates. Deinde cum dicit.

23 **S**ed tamen simpliciter quatuor entia unius unumquodque est. Terra quidem enim sicci magis quam frigida. Aqua autem frigida magis quam humidum. Aer autem humidum magis quam calidum. Ignis autem calidum magis quam sicci.

Ostendit que qualitas in quolibet elemento dicitur. d. quod elementa cum sint quatuor: et quolibet habeat duas qualitates: non tamen habet eas equaliter: sed unumquodque est unius: id est in unoquoque dicitur una sicut in terra magis dicitur siccitas quam frigiditas. In aqua magis frigiditas quam humiditas. In aere magis humiditas quam caliditas. In igne magis caliditas quam siccitas. Non est autem intelligendum: ut quidam dicunt quod terra: sed sit magis sicca quam frigida: quia propter hoc sit sicciore igne quia terra non dicitur. Ratio. n. in huiusmodi placet: due. n. sunt cause siccitatis. una est frigus condensans et comprimens humidum: et per sequeus remouet siccitas que non est aliud quam humiditatis puatio. Alia causa est caliditas humiditatem consumens. manifestum autem est quod motus causat calorem in eo quod potest calefieri.

Necesse ergo in materia illa maxime profudet que semper est iuxta velocissimum motum: hec autem est materia ignis unde ignis est calidissimum omnium calidum. ut dicitur in meta. poterior autem est super huiusmodi caliditatis ad consumendum humidum quam terre frigiditas: et idcirco ignis sicciore est quam terra.

Alterius autem cum virtus motus sit minor in remoto quam in propinquo: minus calefacit motus celi materiae aeris: imo. q. minime. remanebit ergo humida magis quam calida non tamen magis quam aqua: quia in aqua est frigiditas faciens ad se fluere humidum: caliditas autem aeris non facit ad se fluere humidum: et ideo aqua est magis humida quam aer: sensu enim sensibilis iudicamus. manifestum est autem omnibus habentibus sensum tactus quod aqua humidior est quam aer: est tamen et minus frigida quam terra: quia sic patet: frigiditas enim causatur

ex distantia ab orbe sicut caliditas ex propinquitate. Cum ergo iter cetera elementa terra magis distet a celo necessario sequitur quod terra frigidissima sit iter omnia elementa.

24 **Q**uoniam autem determinatum est prius quod est simplicibus corporibus ex inuicem generatio. Simul autem secundum sensum videntur generata. Non enim esset alteratio. Secundum tactus enim passionibus alteratio est. Dicedum quis modus ad inuicem transmutationis. An omne ex omni generari possibile: aut hoc quidem possibile: hoc autem impossibile.

Postquam philosophus ingressus nomen elementorum per formalia principia ipsorum: hic determinat de generatione et corruptione ad inuicem: et vniuersaliter tam de generatione simplicium quam mixtorum: et circa hoc duo facit. primo ostendit de generatione elementorum ad inuicem et compositorum ex elementis. Secundo de causis generationis et corruptionis. ibi. (Quia vero quedam sunt generabilia) Circa primum duo facit. primo determinat de generatione elementorum ad inuicem. Secundo de generatione compositorum ex elementis. ibi. (De elementis autem ex quibus) Circa primum duo facit primo determinat de transmutatione mutua eorum secundum opinionem propria. Secundo reprobat opinionem ibi. (Quia autem que transmutantur) Circa primum duo facit. primo ostendit quod elementa ex ad inuicem generantur. Secundo quod sunt vna materia susceptiua existere in potentia non actu. ibi. (Sed tamen ad huc) Circa primum duo facit. primo ponit quod intendit. Secundo prosequitur iterum. ibi. (Quoniam quidem igitur omnia). Dicit ergo primo quod quod determinatum est hic: et in tertio libro de celo et mundo quod corpora simplicia. scilicet elementa ad inuicem generantur: et cum hoc est ad sensum videmus: ipsa sunt ad inuicem generata: quia nisi ita esset non esset alteratio iter ea: cum tamen videamus quod alteratio habet passiones tactus est iter ea: et ipse passiones iter se per dominantes transmutant substantiam eorum ad inuicem: quia inquam ita est. Dicedum est nunc quod modus ad inuicem transmutationis: et dices dum est utrum sit possibile quod quodlibet elementum ex quolibet elemento generetur: vel quod tactus unum generetur ex vno si impossibile generari ex alio. Deinde cum dicit.

25 **Q**uoniam quidem igitur omnia innata sunt ad inuicem transmutari manifestum est: generatio quidem enim in contraria ex contrariis. Elementa autem omnia habent contrarietatem ad inuicem: quia differentie contrarie sunt: sed his quidem enim ambe contrarie. A. g. ignis et aque: hoc enim calidum et sicci: hec autem frigida et humida: his autem altera solus. A. g. aeris et aque: hic. n. calidus et humidus: hec autem frigida et humida. Quapropter vniuersaliter quidem manifestum quoniam omne ex omni generari inatum est.

Prosequitur intentus. Et circa hoc duo facit. primo ostendit generationem elementorum in communi. Secundo magis in speciali ostendendo differentiam iter ea quantum ad eorum transmutationem. ibi. (Jam autem secundum unumquodque). Primo ostendit quod elementa ad inuicem transmutantur tali ratione: generatio est ex duobus: et in huiusmodi omnia elementa habent contrarietatem ad inuicem: quia eorum drie sunt drie ostensum est ergo quod elementa ad inuicem generantur. maiorem proptionem manifestat iducendo in singulis elementis. d. quod quedam elta secundum ambas dicitur dicitur: sicut ignis et aqua. Ignis. n. est calidus et sicci: aqua vero frigida et humida. Calidum autem et frigidum sunt drie: et sicut humidum et sicci. Quedam autem dicitur

in hoc libro sita est...

deinde patet solus...

solum fm alterā qualitātē: sicut aer et aq̄: qz aer est calidus et aqua est frigida: sed in humiditate ueniunt. Simile est de terra et igne: et de terra et aqua. Sic ergo cōcludit q̄ vniuersaliter manifestum est: q̄ quolibet elementum ex quolibet generatur. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Jam autē fm vnumquodq̄ non est difficile videre quomodo omnia ex omnibus erunt.

25. ¶ Differt autē in citius et tardius et facilius et difficilius. Quaecunq̄ enim habet symbolū adinuicem velox horum est transmutatio. Quaecunq̄ autem non habet: tarda: quia facilius vniū q̄ multa transmutare. ¶ A. gratia. ex igne quidē enim erit aer altero transmutato. hoc enim erat calidum et siccum: hoc autem calidum et humidū. Quapropter si dominabitur siccus ab humido aer erit. Rursus autem ex aere aqua erit si dominabitur calidum a frigido: hoc quidē enim fuerat calidum et humidum: hoc autem frigidum et humidum. Quapropter transmutato calido aqua erit: eodem modo et ex aqua terra: et ex terra ignis. habent enim ambo ad ambo symbola. Aqua quidem humida et frigida: terra autem frigida et sicca. Quapropter dominato humido terra erit: et rursus ignis quoniam calidus et siccus: terra autem frigida et sicca: si corrupatur frigidus ignis erit ex terra. Quapropter manifestum q̄ in circuitu erit generatio in simplicibus corpib⁹: et facilis hic modus transmutationis: qz symbolū existit bis q̄ deinceps.

¶ Determinat de generatione ipsorum magis in speciali. Et circa hoc duo facit. p̄mo ostendit quomodo vniū elementum generetur ex vno. sc̄do quomodo vnum generetur ex duobus ibi (Si autē vniuersiusq̄). Circa p̄m̄ duo facit. p̄mo ostendit que sunt que facilius et cito adinuicē transmutantur. sc̄do que sunt que tardius et difficiliter ibi (Ex igne aqua). ¶ Dicit ergo p̄mo q̄ licet oia elementa in hoc cōueniāt q̄ quodlibet ex quolibet generat: differūt in hoc q̄ q̄dam ipsorum facilius et citius: et quedā tardius et difficiliter abinuicē transmutantur. Quaecunq̄ enim habet symbolū. i. cōuenientiam in aliqua qualitate citius et facilius transmutantur adinuicē: illa vero que in nulla qualitate cōueniūt tardius et difficiliter: et ratio huius est: qz cum ea que habet symbolū transmutantur nō est necesse transmutari nisi tantum alterā qualitatem. quādo vero ea que transmutatur adinuicem in nulla qualitate cōueniūt vtrāq̄ qualitatem necesse est transmutari. facilius autē est vniū transmutari q̄ plura. Ulterius autē exemplificat. d. q̄ ex igne pōt fieri aer nō solū altero transmutato. s. sicco. ¶ Ignis enim est calidus et siccus. Aer autē calidus et humidus. si ergo siccus ignis per diuiniū humidi corrupatur remanet calidus et humidus: et sic erit aer. ¶ Itē etiā ex aere poterit fieri aqua si per diuiniū frigidi caliditas aeris corrupat. eodem modo ex aqua terra et ex terra ignis. habet enim ambo cōuenientiam ambobus. Aqua enim est frigida et humida. terra vero frigida et sicca: et ideo dominante humido. i. si humidū aque corrupat p̄ diuiniū sicci: generabitur terra ex aqua. passim enim legit̄ ly dominante. ¶ Item vero qz ignis est calidus et siccus. terra vero frigida et sicca. Si corrupat frigiditas terre generabit̄ ignis ex terra: et ideo cōcludit. manifestū etiā q̄ cuiusq̄libet generetur

ex quolibet: vt ostensū est: qz generatio simplicium corporum circularis. Et predictus modus transmutationis est facilis: qz habet symbolū in altera qualitate.

¶ Dubitatur autē de hoc q̄ hic dicit p̄s. dicit enim q̄ cū est que habet symbolū transmutant remanet vna q̄litas: sicut quādo ex aere fit aqua. remanet humiditas: et sic videt̄ qz corrupto subo remaneat accidēs: qd̄ ē impossibile. ¶ Ad qd̄ dicendū q̄ illud accidēs siue illa q̄litas nō remanet eadē numero: s. eadē sp̄e. ¶ S. ad huc videt̄ dubiū remanere: qz nō videt̄ qz p̄pter hoc talis transmutatio debeat eē facilior: cū oporteat corrupi ambas q̄litas sine transmutatione nō habentiū symbolū. ¶ Ad hui⁹ euentiā considerādū est qz q̄litates eorum causant̄ ab ipsis formis subalib⁹ ipsorum. Illa ḡ est q̄ maiore cōuenientiam habet in q̄litatibus: necio habet maiore cōuenientiam in formis subalibus: et per p̄s in disponib⁹ m̄c̄ facilius adinuicē transmutant̄. Et licet oia ambas q̄litas corrupi: tamē qz q̄litas symbola minus resistit: imo nullo mō: cōtraria vō resistit. ideo facilior est transmutatio. ¶ Deinde cui⁹ dicit.

26. ¶ Ex igne autē aqua: et ex aere terram: et rursus ex aqua et terra aerem et igne contingit quidem generari: difficiliter autem quoniam plurius est transmutatio. Necesse enim si erit ex aqua ignis corrumpti frigidū et humidū. Et rursus si ex terra aer corrumpti et frigidum et siccus. Similiter autē si ex igne et aere aqua et terra: necesse enim ambo transmutare. bec quidē igitur generatio tardior est.

¶ Ostendit que sunt ille que tarde et difficultas adinuicē generent: et dicit qz sunt illa que nō hnt̄ symbolū: s. ignis et aqua et terra et aer: et idē rōne q̄ p̄s i. lra. ¶ Deinde cū dicit.

27. ¶ Si autē vniuersiusq̄ alterū corrupetur facilius quidem: non adinuicē autē transmutatio. Sed ex igne quidem et ex aqua erit terra et aer: et ex aere et terra ignis et aqua. Quando quidē enim aque frigiditas corrupetur. ignis autem siccitas aer erit. Relinquitur enim huius quidē calidus: huius autē humidum. Quando autem ignis quidem calidum aque autē humidum terra erit. Quia relinquitur huius quidem siccus: huius autē frigidus. Similiter autē et ex aere et terra ignis et aqua. Quando enim aeris corrupetur calidum: terre autē siccum: aqua erit. Relinquitur enim huius humidum: huius autē frigidum. quando autē aeris humidus: terre autē frigidum ignis. Quia relinquit̄ huius quidē calidum: hui⁹ autē siccū que quidē erāt ignis.

28. ¶ Confessa autē ad sensum ignis generatio. maxime enim ignis flāma: bec autē est fumus ardēs: fumus autem ex aere et terra.

¶ Ondit quō vniū eorum ḡnet̄ ex duob⁹. d. qz si altera q̄litas vniuersiusq̄ eorum nō hnt̄ symbolū corrupat nō ē adinuicē transmutatio. S. tñ poterit aliqd̄ tertius ḡnari. Sicut ex igne et aq̄ q̄ in nulla q̄litate cōueniunt poterit ḡnari terra et aer. Ex aere et terra ignis et aq̄. Quia n. aq̄ frigiditas corrupit̄ et siccitas ignis sic fiet aer q̄ est cal. et humidus. Quando vō calidus ignis et humiditas aq̄ corrupitur remanet siccitas ignis et frigiditas aque et sic generatur terra frigida et sicca.

De generatione et corrup.

Similiter ex aere et terra potest generari ignis et aqua. Quando caliditas aeris et terre siccitas corrumpitur, remanet humiditas aeris et terre frigiditas: et sic generatur aqua frigida et humida. Quando vero humiditas aeris et terre frigiditas corrumpitur remanet caliditas aeris et siccitas terre: et sic generatur ignis calidus et siccus: hec autem generatio ignis concessa est ab omnibus: quia ad sensum apparet quod in lignis in quibus est humiditas aeris generatur flamma: que maxime ignis est iter ea que nature ignee sunt apud nos. flamma autem nihil aliud est nisi fumus accensus, fumus autem est ex terra et aere. Et humiditas aerea expirans et secum trahens partes terrestres: propter quod denigrans ea que tangit. In hac tamen generatione notandum est quod semper necesse est vincere alteram activam qualitatem et alteram passivam: quod aliter non esset unio possibilis. Et deinde cum dicit.

29. **I**n his autem que per convenientiam non contingit corruptio in utroque altero elementorum fieri transmutationem in unum corporum: quia relinquuntur in ambobus aut eadem: aut contraria: ex neutro aut contingit generari corpus. **A**rguitur si ignis quidem corrumpitur siccum: aeris autem humidum calidum in ambobus relinquuntur. Si autem ex utroque calidum relinquuntur contraria siccum et humidum, similiter autem et in alijs. In omnibus enim his que per consequentiam existunt hoc quidem idem, hoc autem contrarium. **Q**uapropter simul manifestum quoniam que ex uno in unum transeunt uno corrupto generantur: que autem fieri ex duobus in unum pluribus.

30. **Q**uoniam quidem ergo omnia ex omni generantur et quomodo ex invicem transmutatio generatur dictum est.

Ostendit ex quibus duobus elementis non potest generari tertium. dicitur quod in his elementis que sunt per convenientiam. id est sunt immediate in loco et habent symbolum: talis generatio esse non potest. sed ex duobus altera qualitate in utroque corrupta tertium generatur: quia illa que relinquitur est aut eadem aut contraria. Et si quidem fuerit eadem in utroque, puta caliditas in igne et aere non generabitur aliquod tertium elementum: quia ex una qualitate non potest constitui elementum. Si autem fuerint contraria, puta siccitas ignis et humiditas aeris cum ista coniunctio sit impossibilis: ut supra dictum est nec tunc poterit generari tertium elementum. **S**imiliter autem est in alijs habentibus symbolum. id est in terra et aqua: quia in omnibus talibus que habent tale coniunctionem in loco et est iter convenientiam qualitatis una qualitatis eadem et altera contraria. **E**x dictis igitur manifestum est quod elementa que ex uno in unum ex veloci generatione transeunt ex duobus in unum tertium illa transeunt duabus qualitatibus corruptis. **U**ltimo epilogat ut patet in ista.

Dubatur de hoc quod dicit philosophus quod corrupta frigiditate terre et humiditate aeris fiet ignis: hoc enim non videtur possibile esse: quia nec terre siccitas nec caliditas aeris videtur ad generationem ignis posse sufficere. ignis enim multo calidior est quam aer et siccior quam terra. ad hoc autem dicitur quod non intendit philosophus quod ex illis duobus generetur purus ignis. **S**ed aliquid quod maxime participet naturam eius: sicut explicat de flamma: sed hoc stare non potest. quia philosophus loquitur de generatione elementorum: et non mixtorum ex elementis. **E**x preterea est caliditas flammæ multo intensior est quam caliditas aeris. **E**t ideo dicitur quod generatur purus ignis. Et ista caliditas non sufficit immaturam tamen et intenditur per virtutes corporis celestis et luce solis et per virtutem aliarum stellarum.

Sed tamen adhuc: et sic aspiciemus de eis. Si enim est naturalium corporum materia ut videtur quibusdam aqua: et aer et que talia. **N**ecessesse autem unum esse aut duo hec: aut plura. **U**nus utique omnia non est possibile. **V**erbi gratia. aeres omnia: aut aquam. aut ignem: aut terram. **S**i transmutatio est in contraria: et hoc transmutat in contrarium. Si enim erit aer siquidem permanet alteratio erit et non generatio. **S**i autem neque ita videtur ut et aqua simul sit et aer: aut aliud quodcumque. **E**rit aliqua contrarietas: et differentia: cuius habebit aliquid altera particula ignis. **P**er. g. caliditatem.

Postquam philosophus de generatione elementorum determinavit. hic ostendit quod subiectum istius transmutationis non est aliquod corpus actu existens: et per consequens quod illud subiectum est materia communis existens in potentia. **C**irca hoc ergo duo facit. primo ostendit quod subiectum huius transmutationis non potest esse aliquod elementum. secundo quod nec aliquod medium iter elementa ibi. **N**ec tamen aliquid aliud. **D**icit ergo primo quod ista supra dictum sit quod sit subiectum huius transmutationis: et quod elementa adinvicem transmutentur. **A**dhuc tamen inspicimus si aliquod narium corporum. puta elementorum vel aliquid quod corpus medium inter ea est materia talis transmutationis. **Q**uibusdam enim videtur quod sit aqua: quibusdam quod sit aer vel aliquid tale. **S**ed quod aliquod tale corpus non possit esse materia elementorum probatur tali ratione: quia aut illud est tantum unum aut duo aut plura. **S**i autem sit unum tantum: tunc omnia erunt unum: scilicet vel aer vel aqua vel ignis: sed hoc non est possibile: quia transmutatio est iter contraria. **S**i enim dicatur quod aer qui est omnia permaneat secundum rationem et formam subiectum salvatur in tota transmutatione. talis autem transmutatio est alteratio et non generatio. ergo non fit generatio elementorum adinvicem: quod est contra supra probata. **S**i militer autem cum predictis videtur quod aqua non sit oino similis aeri: aut aliquod elementum per omnia simile alteri elemento. ergo oportet quod sit aliqua proprietas uniuscuiusque et aliqua differentia et contrarietas inter ipsa distinguens et illius contrarietatis unum elementum habebit partem unam et aliud elementum partem aliam habebit. verbi gratia. si ignis et aer sint contraria secundum calidum et frigidum ignis habebit caliditatem et aer frigiditatem. **Q**uando ergo fit transmutatio aeris in ignem: siquidem manet aer in tota transmutatione: tunc et manet aeris frigiditas: et tamen ex igne in quo transmutatur inerat ei caliditas. ergo tunc est calidus et frigidus: et cum sit simplex corpus est utriusque et secundum idem frigiditas et caliditas. **C**ontraria erunt in eodem: quod est impossibile. **E**t deinde cum dicit.

Sed tamen neque ignis erit aer calidus: alteratio enim tale et non videtur. **S**imiliter autem rursum si erit aer ex igne calido in contrarium transmutatio erit. **E**xistet igitur aer hoc et erit aer frigidum aliquid. quapropter impossibile ignem aerem calidum esse. **S**imul enim idem calidus et frigidus erit aliud. **A**liquod igitur preter ambo idem erunt: et aliqua alia materia communis. **E**adem autem ratio de omnibus: quoniam non est unum horum ex quo omnia.

Remouet quandam responsionem que posset dari

ad p̄dicta. posset. n. aliquis dicere q̄ aer quādo fit ignis nō dicit fieri ignis: q̄ assumit sp̄m ignis: sed aer est calidus: & similiter quādo ex igne fit aer remanet aer calidus: s̄ hoc remouet. d. q̄ si hoc eēt verū sequeret̄ idē qd̄ pus. s. q̄ gnō elemētū ex elemēto esset alteratio: q̄ aer frigidus & calidus nō differūt nisi per acc̄s: & hoc facit alterationē. p̄. cum ex igne fit aer vel ecōuerso. si vtrāq; forma inest m̄ae ignis et aeris sicut dicit ista opinio: erunt idē calidū & frigidus: & q̄ trāsmutatio oīs est iter d̄ria. ḡ aeri inerit calor ignis et aer de se est quidē frigidus. ergo calidus & frigidus sunt in eodē simplici: qd̄ est impossibile. ḡ impossibile est q̄ aer sit ignis calidus vel ignis sit aer frigidus. ¶ Quā autē h̄ dicit q̄ aer de se est frigidus: dicit gr̄a exempli: & nō fm̄ rei veritatem. ¶ Quā autē ista sint impossibilia: oīs q̄ ambo elemēta. s. ignis & aer habeāt aliqd̄ qd̄ sit eis cōmune: qd̄ eētialr̄ est in ambobus: & hec est cōmunis materia q̄ est ī potētia. ad vtrūq; & eadē rō est de alijs elemētis. ¶ Nullū ḡ elemētū est materia ad alia elementa: sed materia eorū est vna que est potentia vniūq; q̄. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Tamē neq; aliud aliquid p̄ter hoc v̄kut mediū aliquid aeris & aque: & aeris & ignis. Illorum autem grossius: horū autē subtilius. Erit enim illud aer & ignis cū contrarietate. ¶ Sed p̄uatio cōtrariorū alterū. quāpropter non cōtingit illud solum esse vniūq; vt quidam iniquant infinitum comprehendens. ¶ Similiter igitur quodcūq; horū: aut quidem nihil.

33. ¶ Si igitur vtrūq; nullum sensibile prius his. hec vtrūq; erūt omnia.

¶ Ostendit q̄ mediū corpus iter ignē & aerē qd̄ sit grossius igne & subtilius aere. v̄ etiā mediū iter aerē et aquā qd̄ sit subtilius aq̄ & grossius aere. nō pōt esse m̄a elemētoꝝ: q̄ si illud mediū supponat̄. qd̄ est mediū aeris & ignis aut illud est cū d̄rietate elemētū p̄ma: aut sine ea. si autē ē cū d̄rietate p̄ma alicuius elemētū: ip̄sū est illud elemētū: q̄ cū d̄uenit p̄pria passio alicuius: illi d̄uenit subiectū illius passionis. & sic nō erit mediū iter elemēta. qd̄ est cōtra id qd̄ suppositū est. ¶ Si autē illud corpus nō habet passionē vel p̄prietatem elemētarē: s̄ est puatū ea: cū puatio cū altero semp̄ sit d̄rioz. Alr̄ enim m̄a elemētoꝝ eēt a forma separata: qd̄ est impossibile. Sequitur q̄ id mediū corpus nō sit sine d̄rietate. Sicut quidam dicūt qd̄ ipsum est quoddā infinitū nō h̄ns qualitātē aliquā: & oīa cōprehēdens. similis autē rō est qd̄ cūq; horū mediū esse m̄a elemētoꝝ ponat̄. ḡ aut nihil tale est mediū aut illud est aliud q̄tuor & eltoꝝ: qd̄ est d̄positiōne. si ḡ nō pōt aliqd̄ corpus sensibile prius istis quattuor elemētis necesse est vt ipsa quattuor elemēta sint p̄ncipia eorū p̄p̄ sensibiliū. Cōmētator autē alr̄ d̄ducit istā rōnez. dicit enī q̄ si ponat̄ aliqd̄ corpus mediū eēt m̄am elemētoꝝ: sequitur idē icōueniēs: qd̄ cōtingebat ponētibus vniū elemētoꝝ aereuz esse subm. legitur. n. d̄ria esse in eodē: q̄ cuz oīs trāsmutatio sit in d̄ria & ex d̄rys: vt supra dixit p̄hs. cū ex tali corpore generat̄ aer vel aliud elemētū in eodē erūt q̄litates ipsius corporis medie: cū ipm̄ in trāsmutatione fm̄ substantiaz permaneat: & q̄litates aeris generati que de necessitate illius op̄z esse cōtrarias. ¶ Sequitur etiam fm̄ euz illud est ens & nō ens: q̄ cum vniūq; est puatio alterius & puatio est nō ens fm̄ vniū d̄rioz est ens: & fm̄ aliud ē nō ens ¶ Ultimo autē euz dicit.

¶ Necessē igitur aut semper manentia & imutabilia inuicem: aut trāsmutabilia: & aut omnia: aut hec qd̄ hec aut nō ī thymeo plato scripsit.

¶ Quoniam quidem igitur trāsmutari inuicēz 34. necesse est dictum est prius. ¶ Et quoniam nō similiter cito aliud ex alio dictū est prius. Quoniam habentia quidem symbolum citius generantur ex adinucē: non habentia autem tardi⁹. ¶ Si quidē igitur contrarietas vna est fm̄ quā trāsmutantur: necesse duo esse. Materia enim mediū insensibilis ens & iseparabilis. Quoniam autē plura videntur entia: due vtrūq; erunt que minime. ¶ Quibus igitur entibus non possibile est esse tria sed quattuor: quemadmodū videtur. Tot enim erunt coniugationes: sex enim existentibus duas impossibile est generari: que contrarie sunt adinucem. De his quidem igitur dictum est prius.

¶ Recapitulando cōcludit p̄ncipale p̄positū. d. q̄ ista cor pora aut semper manentia in formis suis & mutabilia inuicem. Aut trāsmutantur adinucēz. Et si trāsmutantur aut omnia trāsmutantur aut quedā: sic & quedā nō sic plato scripsit in thymeo q̄ terra p̄pter latitudinē suoz trianguloꝝ non trāsmutatur. Sed manifestum est q̄ omnia elemēta adinucem trāsmutantur: nō tamē omnia eque cito: quia ea que habēt symbolum citius generant̄ adinucē. que autē nō habēt tardius. ¶ Si enim in elemētis est contrarietas vna tū necesse est esse duo elemēta: quia vniū soluz nō pōt esse simul sub duobus cōtrarijs: & materia tunc est mediū duoz. ¶ Sed q̄ nos videmus q̄ elementa sunt plura q̄ duo necesse est ad min⁹ sint due cōtrarietates. duabus autē existentibus cōtrarietatibus impossibile est q̄ elemēta sint tantum tria: sed oportet de necessitate. q̄ sint q̄tuor. ¶ Tot enim cōtingit fieri v̄iles cōiugatiōes tangibilium qualitatum penes quas sumitur numerus elemētoꝝ. ¶ Sunt. n. in vniuerso sex cōiugationes: sed due sunt impossibiles: vt supra patuit: q̄ cōtraria essent in eodem.

¶ Quoniam autem que trāsmutantur adinucem impossibile est principūz aliquod esse horū. ¶ Aut in extremo: aut medio ex his manifestūz. In extremis quidem igitur non erit: quoniam ignis non erunt aut terra omnia: & eadem ratio si dicamus ex igne: aut terra esse omnia.

¶ Postq̄ p̄hs fm̄ p̄p̄riaz opinionem determinauit de mutua trāsmutatione elementozū. in parte ista ponit opiniones aliorum & destruit eas. fuerunt enim circa hoc due opinionēs. quidā. n. dixerunt q̄ nō omnia elemēta adinucem trāsmutat̄: s̄ qdā. v. g. sic aer vero mutatur in ignē & in aq̄. aliqui vero nō: vt Emped. & eius seq̄ces dixerūt elta eēt im mutabilia. p̄mo ḡ ponit rōnē p̄mā. sc̄do sc̄daz ibi (Adminibitur aut.) ¶ Quia v̄o p̄ma opinio supponit qd̄dā elemētū mediū eēt p̄m̄ in trāsmutatiōe alioꝝ. qd̄ ē d̄ id qd̄ supra p̄batū ē: id p̄hs breuiter adducēdū id qd̄ supradictū est ostendit q̄ neq; extremū eltū pōt esse p̄m̄: neq; mediū eltū pōt eēt p̄ncipiū: & circa h̄ duo facit. p̄ ostendit q̄ nō extremū. 2. q̄ neq; mediū ibi (Qui at̄ neq; mediū.) Dic̄ ḡ p̄ q̄ elta ad iucē trāsmutat̄ ipole ē aliqd̄ ipsoꝝ eēt p̄ncipiū neq; mediū neq; extremum. De extremū eltuꝝ nō post eēt p̄ncipiū manifestū est ex supra dictis. Si. n. dicat q̄ extrema sic ignis aut terra sūt p̄m̄ cū ipa & ī trāsmutatiōe p̄maneat oīa erunt ignis: qd̄ ē manifeste flm̄: & eadē rō ē d̄ terra. ¶ Deinde cū. o.

De generatione et corrup.

Quonia aſit neq; mediū vt videt quibuſdā: aer quidem ⁊ in ignem tranſmutat ⁊ in aqua. Aqua autē ⁊ in aerem ⁊ in terram: vltima autē non amplius inuicem. **Q**oportet quidem ſtare: non in inſinitū ire hoc in rectitudine ad vtraq; Inſinite enim contrarietates in vno erunt.

Oſtēdit q; neq; mediū elemētū pōt eſſe pncipiū. ſicut illi dicebāt qui ponebāt nō oīa elemēta adinuicē generari.

Et circa hoc duo facit. pmo preſupponit qdā mediū. ad ppoſitū oſtēdendū. ſcōdo pbat ppoſitū ibi. **T**erra ſit g. pponit g p q non ſolūz aer mutareſ i aquā ſz ⁊ in ignē: nec aqua ſolū in aerē ſz ⁊ in terrā vt illi dicebant extrema nō amplius mutabant in medium: ſz opz in iſtiſ tranſmutatiōibus eſſe ſtatū nō ire in inſinitū. ſi enī iretur in inſinitū tunc in vno ⁊ eodez eſſent inſinite cōtrarietates. ⁊ hoc eſt iſtra magis manifeſtū. **D**einde cum dicit.

Terra ſit. g. aq. y. aer. a. ignis. p. **S**i vtrq; a. tranſmutatur in. p. ⁊. y. contrarietas erit coruz que. a. p. **S**it autēz bec albedo ⁊ nigredo. **R**urſus quia in. y. a erit alia: non. n. idēz. p. ⁊. y. **S**it quidem ſiccitas ⁊ humiditas. a. quidē ſiccitas y. autem humiditas. **Q**uapropter ſiquidem manet albu; exiſtet aqua humida ⁊ alba: ſin autem nigra erit aqua. **I**n contraria enim tranſmutatio. **N**eceſſe igitur aut albam aut nigram eſſe aquam: ſit itaq; album primum. **S**imiliter igitur exiſtit ⁊. p. y. ſiccitas. **E**rit igitur ⁊. p. ignis tranſmutatio in aqua. contraria enim exiſtit. **I**gnis enim prius niger erat: deinde autē ſiccū. **A**qua autem humida: deinde autem alba. **P**alam quidem vtrq; quonia omnibus adinuicēz erit tranſmutatio ⁊ in hiſ. **E**t quonia in. g. terra exiſtunt reliqua duo ſymbola nigrum ⁊ humidū. bec enim non coniungunt vnq;.

Probat ppoſitū. ⁊ circa hoc duo facit. pmo ponit rōnez ſuā. ſcōdo pbat qdā qd ſuppoſuerat. ſ. q; in elemētis eſt ſtatū in aſcendēdo ibi. **Q**uā autē in inſinitū. **D**icit g pmo q; ſi aer mutetur in aquā ⁊ in ignē neceſſario aer ⁊ ignis ⁊ aq poterūt adinuicē tranſmutari. **S**it g terra. g. ⁊ aq. y. aer a. ignis. p. ſi g q eſt ſignūz aeris mutat in duo elemēta. ſ. in p. ⁊ in. y. hoc in aquā ⁊ in ignē. o; q; aer habeat aliquā cōtrarietate cu; p. igne. q; nō tranſmutant adinuicēz niſi tria. ſit autē h trietas gra exempli albedo ⁊ nigredo: ita q; ignis ſit corpus nigrū ſiccū ⁊ aer ſit corpus albu ſiccū. **R**urſus etiā q; a. aer tranſit in. y. aquā opz eſſe aliā cōtrarietate iter aerē ⁊ aquā. ⁊ ſit bec trietas ſiccitas ⁊ humiditas. ſiccitas ſignificetur p ſram. a. ⁊ cōueniat aeri. humiditas ſignificetur p ſraz. y. ⁊ cōueniat aque. g aer mutat in aquā aq remaneat alba: q; albu aeri ⁊ aq eſt cōtingēs. erit autē aq humida ⁊ alba. **S**i autē albu; nō ſit cōtingēs vtriq; cū aer mutatur in aquā erit aqua nigra ⁊ humida. cu; aer ſupponat albu; ⁊ ſiccū. o; n. q; ois mutatio ſit iter tria. **I**n tali g mutatiōe opz aquā eſſe albā vel nigrāz. ſi aer g eſt por aqua ponatur eſſe corpus albu: q; ſi cōmunicat in mera albedine tūc aq eſt alba. ſi autē nō tūc eſt nigra. **S**ilr ēt cum aer mutatur in ignē: ipſi. p. hoc eſt igni uenit. ſiccitas conueniunt. n. aer ⁊ ignis in ſiccitate. **C**ū g ignis ſit ſiccus ⁊ niger ⁊ aq humida ⁊ alba manifeſtū eſt q; poterūt adinuicēz tranſmutari cum ſint tria. ignis. n. eſt niger ⁊ ſiccus: aqua humida ⁊ alba: ſic

ergo manifeſtū eſt q; oīa elemēta adinuicē tranſmutant: q; ⁊ in. g. qd ſignificat terrā: ſunt relique due q̄litates. ſ. humi dum ⁊ nigrū: duo elemēta erūt ſymbola cu; ipſa terra que eſt nigra ⁊ humida. cōmunicat. n. in nigro cum igne ⁊ in humido cum aqua. bec enīz: ſz humidum ⁊ nigrum nunq; cōtingunt eſſe cu; qualitātibus aeris: ⁊ in quo ſunt albu ⁊ ſiccū: ⁊ terra cum aere nō habet ſymbolum. **A**duertendūz eſt q; iſte qualitates non ſunt pprie elementoz: ſed vtitur eis **A**riſt. gratia exempli. parum. n. curauit pbs de exēplis. inde dicit cōmentator: in ſcōdo de aīa. de exēplo autē nō iten dicitur ⁊ niſi manifeſtatio nō verificatio. **E**x omnibus iſtiſ verbis itendit hic pbs talem rōnez. **Q**uecūq; ſunt cōtraria adinuicē tranſmutant. **S**ed oīa elemēta ſiue habeant ſymbolūz ſiue nō: ſunt cōtraria in ambabus vel in altera qualitate. ergo oīa elemēta adinuicē tranſmutant: ⁊ hoc eſt cōtraria opinionē dicētūz quedā: ſed nō oīa adinuicē tranſmutari: vt dictū eſt quā pbs h deſtruere itēdit. **D**einde cū dicit.

Quonia autem non in inſinitum poſſibile eſt ire quod futuri eramus oſtendere ad hoc prius venimus manifeſtum ex hiſ. **S**i enim ruruſus ignis. p. in aliud tranſmutatur ⁊ non reuoluitur. **E**. g. in. x. **C**ōtrarietas igitur inter. p. ⁊ x. alie exiſtet preter predictas. **N**ulli. n. idē ſupponitur. g. y. a. p. qd. x. **S**it igitur. p. r. ⁊. x. f. r. aut omnibus vtrq; exiſtet. g. y. a. p. tranſmutantur enim inuicem. **S**ed q; hoc quidem nondūz demonſtrātū eſt. **S**ed illud manifeſtū quonia ſi ruruſus. x. in aliud alia erit contrarietas. **E**t. x. exiſtet ⁊ igni. p. ⁊ non que exiſtet. y. ⁊. p. **S**imiliter autem ſemper cum adiecto cōtrarietas aliqua exiſtet eius que ante. **Q**uapropter ſi inſinita: ⁊ contrarietates inſinite vni exiſtunt.

Si autem hoc non erit diſſinire neq; generare. **Q**portebit enim ſi erit aliud ex alio tot tranſſire q̄litates: ⁊ amplius plures. **Q**uapropter in quada; quidem nunq; tranſmutatio erit. **E**. g. ſi inſinita media neceſſe inſinita elementa.

Amplius autem neq; ex aere in ignem tranſmutatio ſi inſinite cōtrarietates generate. **S**unt autem ⁊ oīa vnū. neceſſe enim exiſtere oēs in inferioribus quidem. p. que ſuperioz: hiſ autē que inferiorum: quapropter oīa vnū erunt.

Oſtēdit q; tranſmutatio elemētorum nō procedit in inſinitum. ſi enim hoc ponatur ſequuntur quattuor iconueniētia: quozum primum eſt q; in vno elemēto erunt inſinite qualitates. **S**i enim ignis quod eſt quartum elementum mutetur in aliud q; ſit. x. nō reuoluat nec ita ſz q; nō mutetur in ignem. cum omnis mutatio fiat iter contraria oportet q; inter. p. ⁊. x. ſit alia cōtrarietas diuerſa a cōtrarietatibus quattuor elementoz. quia ipſum quintūz elementūz qd eſt. x. nō ponitur eſſe idem alicui quattuor elemētōz: ſed cum ois cōtrarietas ſit ſm qualitates: opz q; aliqua qualitas ſit in igne ſm quā triatur ipi. x. ⁊ ſit qualitas illa. **E**t ſimiliter opz q; in ipſoz qnto elemēto ſit aliq; qualitas illi cōtraria: ⁊ ſit illa q̄litas. ſ. aut q̄litas: ⁊ nō ſolūz erit in ipſo igne ſed etiāz in omnibus quattuor elementis: quia omnia poſſunt mutari in ipſūz. x. omnis enim mutatio eſt inter contraria. **E**t quodlibet inferiorum elementorum habebit tres qualitates primas. ytrum autem ita ſit

elementum nondum est demonstratum: sed tamen manifestum est quod si rursus illud quintum mutetur in aliud: est etiam alia contrarietas inter quintum et sextum diuersa a contrarietate octavi inferioris: et sic octavo quod una alia qualitas insit omnibus inferioribus eadem ratione. Et sic illa quatuor elementa potiora habebunt quatuor qualitates primas. Et sic addito vno elemento adderet una qualitas et una virtus. Quapropter si est sic in corporibus simplicibus elementorum procedere in infinitum: in vno et eodem erunt infinite contrarietates et infinite qualitates: et hoc primum est impossibile. Secundo inconueniens ponit cum dicit. (Si autem hoc) d. q. si hoc est: scilicet quod sunt infinite elementa et infinite qualitates: non erit diffinire nec generare: quia si aliquid debeat mutari in aliud: oportet quod infinite qualitates pertranscant: sed cum in infinitis infinite sint media et infinita non est prorsus: ut dicitur in 8. philosophi. sequitur quod talia nunquam adinueniuntur. Tertium inconueniens ponit cum dicit. (Amplius autem id.) quod etiam primum elementum non poterit mutari in sibi primum: sicut ignis nunquam transibit in aerem nec e converso: quia in quolibet istorum sunt infinite qualitates: quas impossibile est pertransire. Quartum inconueniens ponit cum dicit. (Sunt autem omnia) d. q. omnia infinite erunt vnum: quia omnes qualitates elementorum que sunt supra. p. q. est ignis inueniuntur etiam inferioribus et e converso. quorum autem prime qualitates sunt eedes: et ipsa sunt eadem. ergo omnia infinite erunt vnum quodque de inferioribus ita quod vnum quodque erit.

Z. c.
75.

37. Admirabitur autem aliquis aliquos dicentes plura vno corporum elementa ut non transmutent inuicem: sicut Empedocles inquit.

Postquam philosophus destruxit vnam falsam opinionem de transmutatione elementorum: hic destruit aliam: que fuit opinio Empedocles. qui dixit elementa nunquam adinuenire transmutari. et circa hoc duo facit. primo ponit eas. secundo reprobat ibi (Quomodo contingit eis comparabilia: sicut dixit Empedocles. Et deinde cum dicit.

Quomodo contingit eis dicere comparabilia elementa. Sed tamen dicit sic. hec. n. equalia esse omnia.

Si ergo secundum quantum necesse idem aliquid esse existens in omnibus comparabilibus quo mensurantur. A. gratia. si ex aque pugillo erunt pugilli aeris. x. Idem aliquid erant igitur ambo si mensurantur eodem.

Reprobat opinionem predictam: et primo per Empe. secundo deducendo ad quandam aliam inconuenientiam que sequitur ad ipsam ibi (Sed neque augmentatio.) Circa primum sciendum est quod Empedocles: licet poneret elementa esse intransmutabilia: posuit tamen ipsa esse adinuenire comparabilia. Et hoc quod sumit Aristoteles. contra eum et est ratio talis quecumque sunt transmutabilia: sed sunt comparabilia: sunt comparabilia secundum Empe. ergo sunt transmutabilia. potest etiam aliter formari. et sic si elementa sunt intransmutabilia non sunt comparabilia: sed consequens est falsum: secundum Empedoclem quod dicit ea esse comparabilia. dicebat. n. ea esse equalia. ergo et antecedens est falsum. s. ipsa esse intransmutabilia. Circa rationem istam sic procedit. primo ponit eam per modum questionis. d. q. si elementa sunt intransmutabilia quomodo contingit quod sint comparabilia. q. diceret nullo modo: sed tamen Empe. dicit. sic scilicet quod sunt comparabilia. dicit enim ea esse equalia. Secundo ibi. (Si ergo secundum quantum.) Probat primam propositionem: scilicet quod si sunt comparabilia sunt transmutabilia. Et quod comparatio est duplex: scilicet secundum quantitatem et secundum virtutem. primo probat eas. si sunt comparabilia secundum quantitatem. secundo si sunt comparabilia secundum virtutem ibi. (Si autem non sic.) Dicit ergo primo quod si elementa comparantur secundum quantitatem: ut si ex vno pu-

gillo aque fiat. id est pugilli aeris necessario oportet quod vnum aliquid sit in eis in quo conueniunt et in quo mensurantur: in omnibus enim comparabilibus est vnum aliquid quo mensurantur: et hoc est illud in quo comparantur. cum autem ex quarta aqua. puta ex vno pugillo aque fiat. id est pugilli aeris: oportet vnam esse materiam que sit minoris et maioris quantitatibus sub forma aque et aeris. Sed quecumque communicat in materia transmutantur adinuenire. ergo ista sunt transmutabilia. Et deinde cum dicit.

Si autem non sint secundum quantum comparabilia: ut quantum ex quanto: sed secundum quantum potest. A. g. si pugillus aque equaliter potest infrigidare et x. aeris et sic non secundum id quod quantum comparabilia: sed sed id quod possunt aliquid. Erat ergo et non quantum mensuram comparare: et secundum potentias et secundum proportiones. A. g. ut hoc calidum: hoc autem album: hoc autem ut hoc significat: in quali quidem simile: in quanto autem equale.

Inconueniens ergo videbitur si corpora intransmutabilia entia non proportione comparabilia sed mensura potentiarum: et quod esse equale calidum aut simile: ignis tantum et aeris multiplex. Idem enim est plus: quia homogeneos talem habebit rationem.

Probat eas dato quod elementa comparantur adinuenire secundum contrarietatem et virtutem. d. q. si non sic comparantur adinuenire elementa scilicet secundum quantitatem ut quantum fiat quantum: sed comperentur secundum quantitatem potestie vel virtutis. verbi gratia. si ponatur aer esse frigidus et queraque vtrumque potest infrigidare vnum pugillus aque quantum possunt infrigidare. id est pugilli aeris. Tunc fiat comparatio secundum quantum virtutis: ut quantum possunt: et non secundum quantitatem dimensionis. h. autem comparatio potest fieri dupliciter: scilicet secundum similitudinem et proportionem. Dico autem comparationem fieri secundum similitudinem: quando fit in vna qualitate que est in diuersis subiectis: quia similitudo est rerum diuersarum eadem qualitas: secundum proportionem autem dicitur fieri quando fit in oppositis siue diuersis qualitatibus in vna habitudine se habentibus ad duo subiecta vel plura. si ergo fiat comparatio secundum qualitates tunc contingit comparare non quantitatis quidem mensuram sed potius mensuram que est secundum potentias similitudinis qualitatum et secundum proportionem diuersarum qualitatum. verbi gratia. sicut hoc est calidum: ita hoc est album. Cum autem hoc dicimus ut hoc significamus in qualitate quod est simile et in quantitate equali. si igitur fiat comparatio elementorum. non secundum proportionem: sed secundum mensuram potestiarum que est comparatio in qualitate sicut in calido aut simili. inconueniens est si hec ponantur intransmutabilia elementa. vbi gratia. si dicatur quantum est calidus ignis tamen est calidus aer: quod idem plus calidum cum sit homogeneos. id est vnius generis est minus calido sed quod ea que habent eadem materiam dicuntur esse vnius generis et habent se sicut materia ad subiectum habebit relationem tale sicut comparabile in quanto que est relatio vnica. ergo et materia est vna. quorum autem materia est vna sunt adinuenire transmutabilia. falsum est ergo quod dicit Empe. quod elementa non transmutantur adinuenire. si quis diligentius aduertat tota virtus istorum verborum est in hoc. quod ea que comparantur siue primo modo siue secundo: habent eadem materiam: et talia necio sunt mutabilia: ut dicitur in 2. Sed vtrum istud quod dicit philosophus sit falsum. Contestatur. n. quod quantitas terre et aliorum elementorum est comparabilis quantitati stellarum. et tamen non est eadem materia vtriusque: ut dicitur in 12. meta. Contestatur. vnde dicitur de alio. non enim omnia comparabilia adinuenire secundum potentiam vel virtutem communicant in materia. ignis enim et sol sunt comparabiles in calefactione secundum magis et minus: et tamen non

De generatione et corrup.

comunicant in mā vt dictū est. ¶ Ad p̄mū ergo dicēdum est: fm̄ quosdā q̄ nō loquitur h̄ p̄ba de q̄titate fm̄ extensio-
nē sed de q̄titate fm̄ substātia: et hec significat cū dicit. io. pugillos aeris eē eq̄les vni pugillo aque. sunt enī equales in mā: q̄ n̄ ibi ē de mā. q̄tū hic. vnde cū cōicēt in mā ne-
cessario adinuicē trāsmutant. talis autē p̄paratio nō est in-
ter elemēta et celestia corpora. Vel dōm q̄ hec p̄paratio ē fm̄ rarū et densū. Nā p̄ hoc variata mā elemēta ad se inui-
cē trāsmutant: et vocant̄ hec p̄paratio fm̄ q̄titate: q̄ rarū et densū nō addūt sup̄ p̄tes māe qualitātē que cēntialr sit
qualitas: sed potius situz in p̄tibus māe ad distēctōnes per
malozem et minozem q̄titate. ¶ Ad sc̄d̄s vero dicendū q̄
intelligit philosophus de his que cōparantur fm̄ quali-
tatem vel virtutem vniuoce acceptam in vtroq̄. talis autē
non est virtus calefactiua solis et ignis: et iō cessat obiectio.
¶ Deinde cuz dicit.

38. **S**ed neq̄ augmentatio vtriq̄ erit sc̄d̄s
Empedoclem: sed fm̄ adiectionem.
Igne autem augetur ignis: auget enī
pulsis propriū genus: ether autē ethe-
ra. Hec autem adiunguntur. Videntur autē nō
sic augeti que augetur.

39. ¶ Adulterum autē difficilius tradere fm̄ naturā
de generatione. Que autem generantur fm̄ na-
turam: aut semper: aut vt multum. Ea autē q̄
preter: semper et multuz: ab euentu et fortuna.
Que igitur causa ab homine hominez aut sem-
per: aut vt multum: et ex frumento frumentuz:
sed non oliuam.

40. ¶ Aut si ita componatur os. Non enim vt con-
tingit cōuenientibus nihil generatur: quēadmo-
dū ille inquit: sed ratione aliqua. Que igitur bo-
rum causa: non enim ignis aut terra.

41. ¶ Sed tamen neq̄ amicitia neq̄ lis. Congrega-
tionis enim solū hec. hec autē segregationis can-
sa. ¶ Hec autem est substantia vniuscuiusq̄: s̄
nō solum et mixtio et separatio mixtorum: quē-
admodum ille inquit. Fortuna enim ad equale
nominatur sed non ratio. Est enī misceri vt cō-
tingit: natura igitur entium causa est: ita habere
et vniuscuiusq̄ natura hec de qua nihil dic̄. Nihil
igitur de natura dicit: sed tamen et bonū est
hoc et optimuz. ¶ Hic autē mixtionē soluz lau-
dat: et enī et elemēta segregat nō lis: s̄ amicitia.
Que natura deo priora: dei autē et hec.

¶ Reprobatur predicta opinioē deducendo ad alia incoe-
nientia: sunt duo. p̄mū est q̄ hec opinio tollit augmētū:
hoc sic ostēdit quia si elemēta non trāsmutantur: tunc oī
q̄ vnum addatur alteri: sicut lapis lapidi. hoc autē est q̄-
dam accumulatio: et non est augmētū neq̄ fm̄ eos neq̄ s̄
nos: quia oportet q̄ id per quod augmentuz sit trāsmute-
tur in augmentatum neq̄ etiā fm̄ eum qui dixit q̄ illud
quod augetur: augetur soluz a suo sibi. s̄ ignis augetur igne
et vniūquodq̄ q̄ augetur: augetur per aliquid sui generis:
sicut ether augetur ethere. Talis autē cōgregatio ē corū-
dē manētū in forma. res at nō sic vident̄ augeti: vt supra
p̄mo ostēsus est. ¶ Et iconueniens ponit ibi. ¶ Multuz
autē difficilius. ¶ Et est q̄ hec opinio tollit gnōnē dicēdo: q̄

multū et difficilius tradere aliqd de gnōne fm̄ nām si elta
nō trāsmutant̄ adinuicē. cuz enī ea q̄ generantur fm̄ na-
turā generantur: eodē modo semper aut frequenter. ea au-
tē que preter: multū et semper enī fiūt et raro fiunt ab euen-
tu et fortuna. non potest reddi cā quare semp ex homine ge-
neretur homo. et quare semper ex frumento generetur fru-
mentū et nō oliua. semper enī generatū est in forma gene-
rantis nisi peccatuz nature p̄pter defectuz fiat. ¶ Si autē
sit: vt dicit Empe. s̄ q̄ elemēta nō sint trāsmutabilia equa-
liter homo potest generari ex boie asinus et homo: q̄ vtrū-
q̄ eorū nō est nisi cōgregatio elemētoz: et homo generās
nō habēs formā nō inducit formā in generato nec conue-
nit cuz eo in forma aut si os et caro ita componātur. s̄ per
quādā accumulatiōē elemētoz cōuenientū: sicut ille di-
cit tūc nihil generatur: sed in his que generantur est soluz
ratio vel relatio aliqua: nō quidē relatio mixtoz: sed com-
positoz. ¶ Que igitur est causa istoꝝ q̄ ex boie generē
homo semper aut frequēter: et similr ex frumēto frumētū:
et nō oliua: istoꝝ enī causa non pōt esse ignis aut terra: q̄
ista sunt cōtraria in qualibet cōpositione. similr nec lis nec
amicitia: que Emped. posuit esse duo p̄ncipia mobilia: non
possunt esse causa hoz. amicitia enī nō est causa nisi cōgre-
gationis. lis autē soluz est causa segregationis: s̄ necessariū
horū est forma rei que facit boiem esse boiem: et carnē esse
carnē. forma est substātia vniuscuiusq̄: et iō nō solū in re est
mixtio. i. compositio congregatoꝝ et separatio eoz: sicut di-
cit Empe. sed etiā est forma. In tali ergo cōgregatiōe et se-
gregatiōe narratur ab Empe. fortuna et nō ratio que est
sumpta forma. dicit enī q̄ mixtio fit vt cōtingit. i. a casu et
fortuna. cuz tamē nā que est forma sit causa entius: quare
ita se h̄z q̄ ab boie semp vel frequēter generat̄ homo: s̄ de
hac forma vel nā nihil dicit Emp. cū tū ipsa nā q̄ d̄r forma
sit bonū et optimū vniuscuiusq̄ rei. Bonū qdē in se et opti-
mū in ordie vniuersi. laudat autē Emp. soluz mixtionē q̄ in
rei vitare nō est mixtio: s̄ soluz qdā xp̄o. q̄ q̄ elta segregē-
tur a cōposito in quo sunt saluata. hoc nō facit lis: s̄ amicitia
que vult ea cōgregare ad homogenea. ¶ Et hec elemē-
ta dicit Emped. esse pota deo. i. celo: q̄ etiā celum dicebat
ex elemētis cōponi. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius autē de motu dicit simpliciter. Nō 42
enī sufficit dicere quoniam amicitia et lis mo-
uent. Sed non hoc fuit amicitie esse q̄ motu ta-
li. licet autē q̄ tali. Oportebat igitur aut determi-
nare aut supponere aut demonstrare aut certe
aut molliter aut aliter qualiter.

¶ Amplius autem quoniā videntur et vi et pre- 43
ter naturā moueri corpora: et fm̄ naturā. Ver-
bi gratia. ignis quidē superius non vi: inferius
autem vi. aut ei qd fm̄ naturam cōtrariuz. Est
autē qd vi. est igit et fm̄ naturā moueri. ¶ Hāc
igit amicitia mouet: aut non. Cōtrarium enim
terra superius: et segregatiōi assimilāt: et magis
lis est causa eius qui fm̄ naturā motus q̄ amicitia.
Quapropter et vniuersaliter preter naturā
amicitia erit magis. ¶ Simpliciter autē nisi ami-
citia et lis moueat eoz corporoz nullus motus est
neq̄ mora. Sed inconueniens.

¶ Amplius autē et videntur mota: segregat enī 44
quidē lis. ductus est autē superius ether non ali-
ter: sed quandoq̄ inquit vt a fortuna. Sic enī

constituit currens tunc: multotiens autem aliter. **Q**uandoque quidem inquit innatum esse ignem superius agi. Ether autem ingrediebatur terre profundas radices. **S**imiliter autem et mundus sic habere inquit in lite nunc et prius in amicitia quid igitur est quod mouet primum et causa motus. Non enim amicitia: et lis: sed cuiusdam hec causa: si utique est illud principium.

Vic destruit opinionem Empedocle de principijs mouentibus per tres rationes. quarum primam ponit dicens: quod Empedocle locutus fuit insufficienter de motu. Non enim sufficit simpliciter dicere quod amicitia et lis sunt principia mouentia nisi forte esse ipsius amicitie. id est de natura sua habet ut causet. id est motum tale: scilicet quia hec non est certa: oportebat quod hoc determinaret aut certitudinaliter per causam propriam aut mobiliter: sicut per causam non convertibilem siue remotam: aut aliter quam sicut per probabiles rationes vel per inductioes vel exemplum: sed Empedocle nihil horum facit: et ideo simpliciter et insufficienter dixit. Secundam rationem ponit ibi. (Amplius autem quam) Et est talis corpora naturalia mouentur violentius et per naturam: et mouentur secundum naturam. videlicet ignis mouetur sursum non violentia sed natura. deorsum autem violentius. Quod autem est violentius est contrarius ei quod est secundum naturam. videmus enim corpora moueri per violentiam. ergo mouentur secundum naturam. Contraria enim habent fieri circa idem. Queramus enim ab Empedocle utrum motus amicitie sit naturalis vel violentus: terra enim moueri superius: sicut et ignem in feris est contra naturam. hoc autem quod est contra naturam assimilatur cuidam segregationi. contra tamen sic elementa congregantur: quia nisi ignis descenderet et terra ascenderet non congregarentur elementa. cum ergo congregare sit effectus amicitie secundum Empedocle. motus amicitie est violentus et segregationi similis: et lis magna est causa motus naturalis quam amicitia est impossibile secundum eum: et ideo impossibile est ponere amicitiam et litem esse principia mouentia. Si autem hec non sunt principia mouentia cum non sint alia principia secundum Empedocle. nullus est motus naturalium corporum: nec aliqua quies. habitus enim et priuatio habent fieri circa idem. hoc autem est manifeste falsum. Terciam rationem ponit ibi. (Amplius autem) per quam ostendit philosophus quod Empedocle. sibi ipsi contradicit et peccat etiam dicens naturalia fieri a casu et a fortuna. contradicit autem sibi ipsi in hoc quod cum poneret tantum duo principia mouentia: scilicet litem et amicitiam. posuit tamen quidem motum esse a casu et a fortuna. unde dicendo esse tantum duo principia mouentia dicit ea esse causas omnis motus. dicens autem alique motum esse a casu et a fortuna dicit illa principia non esse causas omnis motus. dicit enim quod quando aliquid compositum corrumpitur: tunc segregantur elementa que erant in eo per litem: et mouetur ignis sursum ut a lite: sed quandoque a fortuna: quia sic casus constituit tunc cursum ignis siue etheris. ethera enim dicebat Empedocle esse ex igne claro: non autem semper sursum mouetur ether: sed multotiens aliter: quia dixit quod aliquando a fortuna: sicut dictum est ignem ferri sursum. aliquando autem ingrediebatur ad radices. id est ad cauernas terre: sicut apparet in montibus ardentibus. **I**n hoc ergo peccat Empedocle. quod naturam casum et fortunam subiacere dicebat. simul autem cum dictis impossibile dicit quod modus simpliciter se habet nunc in tempore litem quando de confuso et permixto egressa sunt omnia: sicut prius se habuit in amicitia: quia sicut ignis quandoque a fortuna ascendit et quandoque descendit: ita fecit in confuso. per casum. nunc ascendit et per casum descendit. cum autem casus et fortuna sint cause per accidens reducuntur ad per se. quid est quod primo per se mouet et per se est causa motus. oportet enim causas per se esse prius quam causa per accidens. **A**micitia enim non est causa motus simpliciter

sed solus cuiusdam motus: scilicet segregationis et segregationis: si tamen est ita sicut dicit Empedocle. quod amicitia vel lis est prius mouens. **D**einde cum dicit.

Inconueniens autem et si anima ex elementis: aut unum aliquod eorum. alterationes enim anime quomodo erunt. Verbi gratia. musicum esse et rursus si non musicum: aut memoria: aut et obliuio. **I**dem autem quoniam siquidem ignis anima: passiones erunt ei quecumque ignis secundum quod ignis. **S**i autem miscibile corporalis. **H**arum autem nulla corporalis. **S**ed de his alterius opus est contemplationis.

Reprobatur opinio Empedocle. in hoc quod dicebat animam componi ex elementis per duas rationes. quarum primam ponit dicens: quod inconueniens est dicere quod anima sit ex elementis omnibus vel ex aliquibus vel ex aliquo eorum: quia si anima esset elementum aliquod. puta ignis ut quidam dixerunt: vel esse ex elementis: ut dixerunt alij: tunc alterationes anime quomodo erunt: id est quomodo posset alterari anima propriis alterationibus. quasi dicat. nullo modo. verbi gratia. si anima est elementum vel ex elementis: quomodo anima habebit habitum musicum: et rursus quomodo mutabitur de musica in priuationem musicum: ita quod sit sine musica: nec etiam poterit imitari de memoria in obliuione vel econvertere: sed potius si anima est ignis quecumque sunt passionis: sed quod ignis ierunt anime: quod est impossibile. **S**ecundam rationem ponit ibi. (Si autem miscibilia.) que talis est. si non sunt miscibilia nisi corpora. ut primo dictum est: et animarum nulla est corporalis: constat quod anima non est elementum nec mixta ex elementis: sed de his determinare est opus alterius contemplationis: quia pertinet ad librum de anima.

Elementis autem ex quibus corpora constituta sunt: in quibus quidem videtur esse aliquid commune: aut transmutari inuicem: necesse enim si alterum horum et alterum contingere. **Q**uicumque enim non faciunt ex inuicem generationem: neque ex vnaquaque: nisi sicut ex pariete lateres inconueniens. **Q**uomodo enim ex illis erunt carnes et ossa et aliorum quodcumque. **H**abet autem quod dicitur questionem et ex alterutris generantibus. **Q**uomodo generatur ex eis aliud aliquid preter hoc. **D**ico autem. Verbi gratia. ex igne et aqua et ex hac generari ignem. **E**st enim aliquid commune subiectum: si utique et caro ex eis generat et medulla: hec utique generantur quomodo. **I**llis quidem enim qui dicunt: ut Empedocle. quis erit modus. **N**ecessesse enim est compositione esse: sicut ex lapidibus et lateribus paries. **A**dixit utique huius saluatis utique erit elix: sed parua aut adiuncte dispositis. **I**ta utique caro et aliorum vniquodque.

Contingit itaque non ex quacumque parte carnis generari ignem et aquam. **S**ed quemadmodum ex cera generatur utique ex hac quidem parte spera: pyramida autem ex aliqua alia. **S**ed contingebat ex alterutro alterutrum generari. **H**ec quidem igitur hoc generant modo ex carne: ex quo

De generatione et corrup.

libet ambo. Eis autē qui illomodo dicunt non contingit: s; vt ex pariete lapidis & lateres: alterutrus ex alio loco & parte.

48. **C** Similiter autem & facientibus vnam eorum materiam habet aliquam questionem quomodo erit aliquid ex ambobus. Verbi gratia ex calido & frigido: aut ex igne & aqua. Si enī est caro ex ambobus: & neutrum eorum. Neq; rursus compositio saluatorum: quid relinquitur nisi materiaz esse quod ex illis. Alterius enī corruptio: aut alterum facit: aut materiam.

C Postq; pbs determinauit de generatione elementoz hic determinat de generatione compositoz ex elemētis. & circa hoc duo facit. pmo determinat de generatione compositoz ex elemētis. scdo ostēdit q; ad generationē mixtionis elemēta concurrūt in omnia mixta corpora. **C** Circa p̄mū duo facit. pmo arguit ad ostendendū q; nō possit esse verus modus generationis mixtoz. scdo determinat veritatem ibi. **C** Quapropter quādo. **C** Circa p̄mū considerandū est q; sicut supra patuit duplex est opinio de elemētis. quedā est vera. scz q; elemēta ex quibus sunt corpora constituta habēt aliquid cōmune: qd est vna materia. Similiter necesse est dicere q; s. elemēta trāsmutant̄ adinuicē necesse est q; habeāt vnā cōmunez materiā: que dicitur vna ab vnitāte potentie que est in ea: & est potentia ad formā: cuiz semp habeat potētā ad omnes formas elemētōz: necesse est ipsaz compleri per successione motus in omnes formas: & sic necesse est q; de vna forma ad aliam trāsmutetur & hāc opinionem pmo ponit. Secūda opinio fuit Emped. qui dixit elemēta esse intrāsmutabilia & hanc innuit ibi. **C** Quicūq; n. **C** Et diuiditur in quattuor partes. in p̄ma ostendit q; s̄m opinionē Empedoclis nō potest dari verus modus generationis mixtoz. dicit. n. q; qdā sunt qui dicunt elemēta nō adiuicem generari. illi etiā nō dicunt q; vnū qdq; elemētū fiat ex qualibet parte corporis mixti: sed dicūt q; elemēta fiūt ex corpore sicut lapides & lateres ex pariete: sed hoc est icōueniēs. **C** Non enīz possunt dicere quomō ex elemētis sic compositis nō vere mixtis sint carnes & ossa & vnūquodq; alioz corporoz mixtoz. **C** Si enīz componant̄ & cōgregentur elemēta in vnū remanētibus formis & operibus suis: sic ignis in vna parte cōpositi erit adurens: & aqua fluēs: terra icontinua: aer expirās. sicut ignis nō ligatus euolabit sursum terra autē descendet deorsuz: & sic nunq; constabit vt faciat ossa & carnes & h̄. **C** Scdo ibi **C** Habz autē qd dicit̄ qōnē ostēdit q; etiā s̄m ipsam opinionē est dubiū quomō ex elemētis generent̄ pposita. d. q; s; p̄ma opinio sit vera que dicit elemēta in alterutrū trāsmutari. tamē s̄m ipsaz est dubiū quomō ex elemētis pōt generari aliquid. preter ipsa elemēta enīz adinuicē generant̄ sicut aqua ex igne & ex aq; ignis: & similiter est de alijs: & hoc ideo q; h̄z vnū cōe subm vt dicit̄ est: s; ēt ex eis gnātur caro & medula & alia mixta corpora: sed quomō fiat hoz generatio adhuc est dubiū. **C** Tertius ibi. **C** Illis quidē enīz. **C** Redit iterum super secundā questione vt melius ostēdat quomō ex ipa non pōt dari verus modus generatiōis. d. q; illi qui dicūt: sic Emp. dicit. nō possunt assignare modū quomō corpora mixta cōponant̄ ex elemētis. necesse est. n. s̄m eos q; cōpositio elemētōz nō sit quedā mixtura talis qualis est mixtura lapidis in pariete. dicūt enīz q; elemēta saluantur in mixto s̄m formas substantiales & actus suos: & talis cōpositio est s̄m partes minimas: qd est inconueniēs: q; qd vni est mixtus. puta male videnti: qui non discernit iter partem & partem. alte-

ri. s. bene videnti videbitur nō esse mixtus: & sic idem esset mixtū & nō mixtus. Adhuc etiā sequitur aliud iconueniēs q; s; istos nō ex quacūq; parte carnis generabit̄ quodlibz elemētus: sed ex vna parte vnus & ex alia parte aliud sicut si ex vna parte cere fiat spera: ex alia parte fiat figura pyramidalis. hoc autē patet esse falsuz per ea q; dicta sunt supra capitulo de mixtione. sed sicut in vnaquaq; parte cere pōt quelibet figura formari: ita ex qualibz parte mixti per resolutionē potest quodlibz elemētū generari. hec ergo ambob elemēta. scz ignis & terra & etiā alia generātur ex quolibet carne: id est ex qualibet parte carnis: sed illi qui dicūt sicut Emped. scilicet elementa esse intransmutabilia non possunt hoc dicere: sed sicut ex diuersis partib; & locis ipsius parietis tolluntur diuersi lapides: ita ex diuersis partibus & locis ipsius mixti diuersa elementa oportet eos dicere generari: ita q; ignis ab vno loco & parte & aer ex alia. **C** Quarto ibi. **C** Similiter autem facientibus. **C** Opponit contra ipsam opinionem dicens: q; etiam ponentibus elementa habere vnam materiam & esse trāsmutabilia sequuntur inconuenientia: si dicatur aliquid generari ex elementis. habet enīz questionem & dubiū quomodo generabitur aliquid ex ambobus: sicut ex calido et frigido aut igne & aqua. Si enim caro est ex ambobus & neutrum eorum est ipsa caro: nec etiā saluantur ipsa elemēta: quia aliter nō esset mixtio: relinquitur nisi materia: qd est impossibile. si autem remaneat alterum: & alterum corumpatur. tunc est corruptio vnus & generatio alteri: quia corrupto vno aut generatur alterū aut remanet pura materia. quomodo ergo fiat ex eis gnō dubiū est. **C** Deinde cuiz dicit.

C Quapropter & quoniā est & magis & minus calidum & frigiduz: quando quidem est simpliciter alterum actu: potentia alterum erit. Quādo autem non omnino. Sed vt quidem ens calidum: & frigidum: vt autem frigidum caliduz. Quia que miscntur corūpunt intētionē adinuicē. Tunc neq; materia erit: neq; illoz cōtrariōz alterutrū actu simpliciter: sed mediuz.

C Secūdum id vero quod est potentia magis calidum: aut frigidum: vel contrarie alterutrū: s̄m hanc rationem: & ratione dupliciter calidū potentia q̄z frigidum. vel tripliciter: vel s̄m aliū talem modum. Erunt vtq; mixta alia ex cōtrarijs: aut ex elementis. **C** Et alia elementa ex illis potentia qualiter entibus. Non ita vero vt materia: sed secundum predictum modum. Et erit ita quidē mixtio. Illo vero modo materia s̄m q; generatur.

C Determinat veritatem. & circa hoc duo facit. primo ostēdit modū generationis in vniuersali. secundo magis in speciali contrahendo ipsum ad mixtionem elementorum in constitutione compositi ibi. **C** Quoniam autem patiūtur. primo ergo relicta prima opinione tanq; falsa & impossibili. & supposita prima ponit verum modum generatiōis corporum mixtoz. **C** Ad cuius euidentiam premitit duo quorum primum est q; differentie elementorum sunt contrarie: scilicet calidum & frigidum & huius. & suscipiunt magis & minus. Secundum est q; quādo alterū elemētū fuerit simplr actu & alterū simplr in potētia fuerit: tūc nō pōt esse mixtio. **C** Quā vō vnum nō est oio actu: nec per excessum p̄dominat̄ alteri elemētō: tūc gnābit̄ quoddā mediū

quod nec est simpliciter calidum: nec simpliciter frigidum: sed quodammodo nam precipue utriusque. Et hoc ideo quia elementa miscentur intentiones siue forme corrumpuntur: et remanent in virtute: et tunc illud medium generatum non est sic in potentia: sicut materia: nec simpliciter alterum elementorum: sed medium inter ea: quod quidem medium diuersificatur: secundum quod diuersificantur virtutes miscibilium: si enim potentia ignis excedat virtute aquae medium generatum est magis calidum quam frigidum. Et sic secundum proportionem virtutis unius elementum ad virtutem alterius: ut si in duplo si in triplo excedit caliditas frigiditatem: et medium duplum est calidius: Et tripliciter secundum ergo hunc modum erunt mixta ex hiis elementis: et per compositionem vel mixturem: et elementa erunt ex illis mixtis per resolutionem: ipsa enim mixta sunt potentia: quatuor elementa non quidem sic materia sed sicut dictum est. ¶ Deinde cum dicit.

Quoniam autem patiuntur contraria secundum in primis determinationem. Est enim actu calidum: potentia frigidum et actu frigidum: potentia calidum. Quapropter si non coequantur transmutantur inuicem. Similiter autem et in alijs contrarijs: et primo ita elementa transmutantur. Ex his autem carnes et ossa et que talia. Calido quidem generato frigidum: frigidum autem calidum: quando ad medium veniunt: hoc enim neutrum. Adedius enim multa et non indiuisibile. Similiter autem: et sicca et humidum: et alia talia: secundum medietatem faciunt carnem: et os et alia.

Contrahit modum qui dicitur est versus ad oppositum. d. quod quia omnia tria patiuntur adiuncte: sicut dictum est prius in capitulo de actioe. quia quod est actu calidum est potentia fridum: et e converso: si ipsa elementa non adequat potentiam suam: sed unum oio alteri predominantur: tunc transmutantur adiuncte: et non fit mixtio: sed corruptio debilitatis et generatio siue augmentum predominantis. Et quod dicitur est de calido et frido intelligendum est sicut in alijs hijs. scilicet sicco et humido: sed elementa prius se iuncte transmutant in generationem: potentia vero adequatis potentiam eorum secundum qui proportionem generant quoddam medium: sicut carnes et ossa et haec talia: calido autem secundum aliquid infridato: et fridum secundum aliquid calefacto: quia in mixto materia uniuscuiusque hijs parte capit alterius quam veniunt ad medium: medium enim est hijs: medium autem illud non est unius proportionis tantum. scilicet quod semper sit per equalitatem hijs participatio nem: neque est indiuisibile. id est non est uno modo tantum: sed diuersis modis secundum diuersitatem proportionis hijs: et sic est medium inter calidum et fridum secundum multiplicem proportionem ipsorum: ita etiam intelligendum inter humidum et sicca que secundum meliorem diuersitatem quedam aliqua proportione convenientia faciunt carnem et in alia proportione faciunt os: et in alia faciunt aliam. Quorum complexionem variant: sicut est homo: cuius complexio maxime vicina est temperamento: et leo qui est calide complexionis et asinus qui est fride complexionis. ¶ Deinde cum dicit.

49. Omnia enim mixta corpora quaecumque circa locum medium sunt ex omnibus composita sunt simplicibus. Terra quidem inest omnibus: quia unumquodque est maxime et multum in proprio loco. Aqua autem: quia oportet terminari quodcumque compositum: sola autem est simplicius bene terminabile aqua. Amplius autem et terra sine humido non potest commorari. Sed hoc est quod continet: si enim auferatur omnino ex ipsa humi-

dum: decidit utique. Terra quidem igitur et aqua propter has insunt causas.

Ostendit quod in quolibet mixto sunt omnia elementa. et primo per causam. Secundo per effectum ibi. (Testificari autem videtur) Circa primum duo facit. primo ostendit quod in quolibet mixto est terra et aqua. Secundo quod ignis et aer ibi. (Aer autem.)

Dicit ergo primo quod omnia corpora mixta quaecumque sunt circa medium quod est terra necessario sunt composita ex omnibus simplicibus corporibus que sunt quatuor elementa: et quod in omni corpore mixto sit terra: sicut ostendit locus et locatum secundum Lome. aut esse sunt eiusdem nature: aut predominantur naturae loci in locato: sed omnia mixta naturaliter quiescunt in terra: sicut in loco: ergo oportet quod in quolibet mixto sit terra: et non solum quod sicut predominant in ipso. Quia autem aqua sit in quolibet mixto: probatur ex hoc: quia terra pura non habet continuationem: nec in ipsa aliqua figura posset consistere: partes autem cuiuslibet mixti oportet esse terminatas. Sola autem aqua ut supradictum est bene terminabilis. Et prima terra propter naturale situm quod est in ea nullatenus commoratur sine humido quod est in causa continere: unde humidum quod est in ea continet ipsam. Si autem ex ipsa humidum totaliter auferatur. statim decidit et conuertitur in puluerem. terra ergo et aqua propter dictas causas sunt in corporibus mixtis. ¶ Deinde cum dicit.

Aer autem et ignis: quoniam tria sunt terre et aquae. Terra quidem aeri: igni vero aquae contraria est: ut contingit substantiam substantie contrariam esse. Quoniam igitur generationes ex contrarijs sunt. In sunt autem altera extrema contrariorum: necesse est altera inesse. Quapropter in omni composito omnia simplicia erunt.

Primo probatur quod in quolibet elemento est aer et ignis tali ratione terra et aqua alterantur in mixto: cum autem unumquodque miscibilium alteretur a suo contrario: oportet aerem et ignem esse in composito. nam aer contrariatur terre et ignis aque dico elementum esse contrarium elementum put ratione qualitatium contingit substantiam esse contrariam substantie. Quoniam igitur generationis sunt ex contrarijs et in mixtis sunt extrema contrariorum. scilicet fridum sicca: quod est terra et fridum humidum: necesse est reliqua inesse. scilicet calidum cum sicco: et calidum cum humido. Quapropter in omni composito sunt omnia simplicia corpora. ¶ Deinde cum dicit.

Testificari autem videtur et nutrimentum uniuscuiusque. Omnia quidem enim nutriuntur eisdem ex quibus sunt. Omnia enim multis nutriuntur. Etenim quaecumque videntur uno solo nutriri ut aqua plate multis nutriuntur. Admixta enim aquae terra: ideo rustici tentant miscere irrigare.

Probat idem per effectum: et diuidit in partem principale et incidentalem. pars incidentalis incipit ibi. (Quoniam autem est nutrimentum.) Dicit ergo primo quod hoc dictum est. scilicet quod omnia mixta componantur ex quatuor elementis testificari: et approbare videtur nutrimentum uniuscuiusque. ¶ Nam unumquodque nutritur ex eis ex quibus est: scilicet omnia quidem nutriuntur ex multis elementis. ergo ex eisdem quatuor elementis omnia mixta consistunt: maioris proportionis ratio potest esse: quia nutrimentum transmutatur in nam nutriri: non autem posset transmutari: nisi haberet eandem materiam: maiorem vero probatur sumendo argumentum a minori: minus enim videtur quod plate que sunt magis terrestres: nutriuntur ex pluribus quam alia nutrita. sed iste locus videtur solum nutriri ex aqua nutriuntur: tamen ex omnibus: ergo multo magis alia. Quia autem plante

De generatione et corruptio.

nutriantur ex omnibus ex hoc videtur manifestum est enim quod nutriuntur ex terra et aqua: et ex agricultura: rustici enim colentes plantas miscet terram cum aqua ad nutrimentum plantarum: si autem inest terra aqua necesse est esse alia duo extrema: scilicet aerem et ignem eadem ratione qua supra. **¶** Deinde cum dicit.

¶ Quoniam autem est nutrimentum quidem materie. Quod nutritur autem coniunctum est materie forma et species: rationale iam solius simplicium corporum nutriuntur ignem omnium ex invicem generatorum. Quemadmodum et priores dicunt. Solus enim et maxime est species ignis: Quia innatus est ferri ad terminum. Antiquumque autem innatum est ferri in suis ipsius regionem. Forma enim et species in terminis omnium. Quoniam quidem igitur omnia corpora ex omnibus constituta sunt simplicibus dictum est.

¶ Ostendit incidere quod inter simplicia corpora solus ignis nutritur: non tamen proprie: quia sola vegetabilia proprie nutriuntur. d. quod quia nutrimentum est sicut male respectu nutriti: quod in suam naturam convertitur. ut dictum est in capitulo de augmento: ipsum autem nutritur le est sicut forma et species coniuncta materie: rationale est ut solus ignis inter simplicia corpora nutritur: eo quod iter omnia elementa que ad invicem generantur ignis est magis formalis: quod patet ex hoc quod ipse naturaliter fertur sursum ad terminum. i. ad circumferentiam orbis que maxime formalis est iter omnia corpora: unquamque. n. natum est ferri ad suis ipsius generatione que est conaturalis ei: forma autem et species omnium rerum inferiorum propter hominem est in terminis omnium: quia superiora ad inferiora se habent sicut forma ad materiam. Cum ergo ignis tangat orbem lune stat quod ipse sit conaturalis orbi in formalitate: Ultimo recapitulat: et est planus.

¶ Etiam vero sunt quedam generabilia et corruptibilia: et generatio contingit eis que sunt circa medium locum dicendum de omni generatione simpliciter quot et que eorum principia. Facilius enim sic singularia inspicimus quando de universalibus accipimus prius.

¶ Postquam philosophus determinavit de generatione et corruptione tam simplicium quam compositorum ex simplicibus: hic determinat de causis siue de principibus generationis et corruptionis eorum et mixtorum. Et circa hoc duo facit. primo dat intentionem. Secundo persequitur intentionem. ibi. (Sunt enim et numero) **¶** Dicit ergo primo. cum sint quedam generabilia et corruptibilia: et generatio et corruptio sit in eis que sunt circa medium locum. Dicendum est simpliciter et versus de generatione quot et que sint eorum principia: facilius enim in libris particularibus inspicimus causas principiorum generationum: quando causas velis generationis accepimus. Cursus enim ab universalibus ad particularia est maior velis via in natura. **¶** Deinde cum dicit.

¶ Sunt enim et numero equalia et genere eadem principia que in sempiternis et in primis. Hoc quidem enim est ut materia: hoc autem ut forma. Quod autem et adhuc tertium existere: non enim sufficientia ad generandum duo: quemadmodum neque in primis. Ut materia quidem in generabilibus: quod possibile est esse et non esse causa. Hec quidem enim ex necessitate sunt ut eterna: horum

autem hec quidem impossibile non esse: hoc autem impossibile esse: quod non contingit circa necessarium aliter se habere. Quedam vero possibile esse et non esse: quod est generabile et corruptibile. Quamodoque quidem enim hoc est: quamodoque autem non est hoc. Quapropter necessarium generationem et corruptionem circa possibile esse et non esse. Ideoque ut materia quidem hec causa est generabilibus: ut autem cuius gratia forma et species: hec autem est ratio uniuscuiusque substantie.

¶ Quod patet autem adesse et tertium: quod omnes quidem somniant: dicit autem nullus.

¶ Prose quidem intentionem: et circa hoc tria facit. primo ponit opinionem suam de principibus. Secundo opiniones aliorum. ibi. (Sed hi quidem sufficienter) Tertio ingrit spatium et sufficienter de principio mouente. ibi. (Nobis autem) **¶** Ad evidentiam eorum que hic dicuntur notandum est quod corporum generabilia et corruptibilia: quedam sunt principia extrinseca: et quedam intrinseca principia extrinseca sunt agentia: siue mouentia. Et ita se habent in quodam ordine: quod quedam sunt prima: et quedam remota siue prima: et prima quidem principia sunt substantie separate: quarum suprema est deus. et ista sunt eadem omnium corporaliu: et propter hoc dicit philosophus quod corruptibilia et sempiternorum sunt eadem principia numero prima vere non sunt eadem: quia principia corporum celestium sunt substantie separate. ut dicitur in 2^a meta. sed prima principia corruptibilia sunt ipsa corpora celestia. ut dicit philosophus primo t. c. i. met. deo. et cometator: intrinseca vero principia sunt materia et forma. et ista non sunt eadem numero corruptibilia et in corruptibilia sed sunt eadem secundum analogiam. quod nec materia: nec forma corruptibile per se: sed solum per accidens. ut primo physicorum: et idem dicit philosophus quod principia corruptibilia et in corruptibilia sunt eadem principia genere. i. analogia siue proportione. hoc ergo primo premissio perditur in proposito. d. quod principiorum rerum generabilium et corruptibilium: aliud est materia: aliud est forma: operis autem adesse tertium: quia sicut in sempiternis non sufficiunt duo ad motum: sed operis adesse mouens: ita nec in generationibus sufficiunt ad generationem duo: sed operis adesse tertium: quod est efficiens. Materia vero cum sint ens in potentia est causa: quare ista inferiora possunt esse et non esse: forma vero est causa esse tantum sed efficiens mouet materiam. ut transmutetur de potentia ad actum. **¶** Ad declarationem autem dictorum ponit quadam divisiones. d. quod quedam sunt de necessitate esse: sicut sunt eterna: ut corpora celestia que in sua substantia: et in suis motibus sunt necessaria: et similiter substantie separate: et his opponuntur impossibilia adesse. Quedam vero sunt possible esse et non esse: et ista sunt generabilia et corruptibilia: que quibus sunt: et quibus non sunt: et ideo necessarium est quod generatio et corruptio sint circa corpora talia que possunt esse et non esse. Illud autem ex quo talis potentia adesse et non esse in eis est materia dicitur. sed causa finalis in physicis que est: cuius gratia mouens mouet est forma et species: hic. n. est finis motus: et intentionis naturalis agentis: et hec est ratio diffinitiuam uniuscuiusque substantie: sed sicut dictum est: cum his duobus operis esse tertium principium: quod est efficiens: quod omnes antiqui somnauerunt: sed nullus de ipso aliquid veritatis dixit expressisse. **¶** Deinde cum dicit.

¶ Sed hi quidem sufficienter existimauerunt causam esse ad generari specierum naturarum: quemadmodum in pbedrone socrates. Etenim ille increpans alios ut nihil dicentibus supponit: quoniam sunt entium: hec quidem species: hec autem participalia specierum. Et quoniam esse quidem unquamque

¶ Etiam vero sunt quedam generabilia et corruptibilia: et generatio contingit eis que sunt circa medium locum dicendum de omni generatione simpliciter quot et que eorum principia. Facilius enim sic singularia inspicimus quando de universalibus accipimus prius.

¶ Postquam philosophus determinavit de generatione et corruptione tam simplicium quam compositorum ex simplicibus: hic determinat de causis siue de principibus generationis et corruptionis eorum et mixtorum. Et circa hoc duo facit. primo dat intentionem. Secundo persequitur intentionem. ibi. (Sunt enim et numero) **¶** Dicit ergo primo. cum sint quedam generabilia et corruptibilia: et generatio et corruptio sit in eis que sunt circa medium locum. Dicendum est simpliciter et versus de generatione quot et que sint eorum principia: facilius enim in libris particularibus inspicimus causas principiorum generationum: quando causas velis generationis accepimus. Cursus enim ab universalibus ad particularia est maior velis via in natura. **¶** Deinde cum dicit.

¶ Sunt enim et numero equalia et genere eadem principia que in sempiternis et in primis. Hoc quidem enim est ut materia: hoc autem ut forma. Quod autem et adhuc tertium existere: non enim sufficientia ad generandum duo: quemadmodum neque in primis. Ut materia quidem in generabilibus: quod possibile est esse et non esse causa. Hec quidem enim ex necessitate sunt ut eterna: horum

¶ Sed hi quidem sufficienter existimauerunt causam esse ad generari specierum naturarum: quemadmodum in pbedrone socrates. Etenim ille increpans alios ut nihil dicentibus supponit: quoniam sunt entium: hec quidem species: hec autem participalia specierum. Et quoniam esse quidem unquamque

52.

t.c. 52.

dicitur s3 spes: gñari aut fm susceptione: z corru-
pi fm eiectiones. Quapropter si hec vera sunt
spes existimant ex necessitate cas eē gñationis z
corruptiois. Ibi aut ipsaz mās: ab hac. n. motu.

¶ Ponit opiones alioz de pncipis. z circa B duo fac. p. p. /
nit eas. z. ipzobrat eas ibi (¶ Neutri aut bñ) Suerit aut due
opiones: qz ponit pma. d. q. qdā somnauerit nās spēz. i.
ipsas spes sepatas qz pto appellauit ideas: esse sufficiētem
cās ad hoc q. res gñarent: que admodū plato in pbedrone
vbi iducit focrate ad pfirmationē sue opionis. vñ dicit ibi
q. focrates icrepat alios tanq. dicētes nihil. ¶ Et suppoit
q. entū quedā sunt sube sepate: qdā vō pncipalia spēz sic
mediate: z q. vñū qdōz cōpositū dī esse actu fm spēz. gñari
aut fm illi spēi susceptione: z dī corruipi fm illi spēi abie-
ctione: dixit. n. spēz rez eē eternas q. sunt q. si q. dās sigilla i.
pssa reb. gñabilib. ¶ Et cz sigillat mā q. fit p illaz pncipa-
tionē: tūc res generatur: z cū eyit forma sigillata māet q.
de ppetuas: destruit idiuuidū p eiectionē talis forme: q.
propter si ista ē ideaz nā: vt ipse focrates: z plato existimāt
nece est ipsas spes eē cās gñatōis z corruptōis. p pntiā qdē
gñatōis: p absentia vō corruptōis. ¶ Scdaz opionē ponit
ibi (¶ Di aut). d. q. aly nō dixerūt p mū mouēs eē extrisecū
sic plato: s3 dixerūt pncipium trāsmutationis māe eē ipaz
mās: z ipz motuz rez eē: ab hac. i. ab ipsa mā disposita z in
formata qualitativus pms. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Neutri aut dicit bñ. Si qdē. n. sūt cause spēz.
Quare nō semp generāt pntue: s3 qñq. qdē: qñ
q. nō: entib. z spēb. semper: z participalibus.
Amplius aut in qbusdā videm. aliā cās ente: z
sanitatē. n. medicus facit: z doctrīnaz doctor:
ente z sanitate ipsa z doctrīna: z participalib.
Silt aut in alijs fm potētiā operātis.

¶ Reprobat pdictas opiones. z p pma. z scdaz ibi. (¶ Si at
mās) pma reprobat duab. rōnib. qz pma ponit. d. q. neu-
tra opio bona est: qz spes sepate nō sunt cause sufficiētes ge-
neratōis cū mā: qz si sunt sufficiētes: qre nō semp: z xinue
gñant rez: z nō qñq. sic: z qñq. nō. Nō. n. est maior rō: qre
in vno tpe spēz gñent q. in alio. cū ipse spēz z pncipalia. i.
q. māe inate sunt suscipe illas spēz semp z eodem mō se
beat: pōt aut sic rō formari. i. Idē manēs idē semp natū ē
facere idem. sed spēz vel ydee semp manent eedē eodem
mō. g. semp deberēt gñare: sed hoc est falsū q. semp gene-
rent: qz qdā qñq. sunt: z qñq. nō. g. ille nō sūt cause gñatio-
nis z corruptōis. ¶ Scdaz rōnē ponit. ibi (¶ Ampli. ar. i. qui
busdā). d. q. nos videm. ad sensuz i qbusdā: sic in artificia-
lib. q. neciū estēte aliq. p mū mouēs pter spēz: vt pz in ar-
tificialibus: medicus. n. facit sanitatē: z silt doctor facit do-
ctrīna: cum tñ pter illos ipsa sanitas: z doctrīna sint spēz: z
aia discētis: z cōplo corpis sint pncipalia: ipsaz spēz. Et si
milt est in alijs fm potētiā. i. fm artē operātis. Dicunt. n.
artes z scie pōe: vt dī. g. metaphysice: qz p artē bō opaf: z p
sciaz pferat. cū g. ars iustitē nām: z in arte iueniam. bāc
men tertiam cās. g. in nā est tertia causa. i. mouens pter nām z
formam. ¶ Deide cū dicit.

T.c.
4.
z 5.
me
ta.
to. 17

33. ¶ Si aut materiā qz inqet gñare ppter motū na-
turalius vtiqz dicit ita dicētib. Alterās. n. z
trāsformās magis cā gñationis: z in oib. affue-
ti sumus hoc dicere efficiēs. Silt z in bis q. na-
tura: z in bis que ab arte. Ab arte autē qdōcūqz
mutans est.

¶ Reprobat scdaz opionē: z circa hoc duo facit. p. cōparat
eā pme opioni. z destruit eā. ibi. (¶ S3 tū nec bi) ¶ Dicit g.
p. q. si alijs dicat q. mā predicto mō disposita generet pp
motū que ipsa mouet magis dicit fm nām q. illi q. dicit
spēs sepatas gñare. qz id qd alterat z trāsformat magis est
cā gñationis in physico: mā aut fm q. dicit sic in formata
vt dictū est alterat z trāsformat: z nos ē pfecti sumus di-
cere q. in artib. z in nā q. hoc est efficiēs qd est transmū-
tans z alterās. ¶ Deide cū dicit.

¶ Sed tamen nec bi iuste dicunt: materie enim
pati z moueri: mouere autem z facere alterius
potērie. Manifestū aut z in bis que arte z na-
tura gñant. Nō. n. ipsa facit aq. ex seipsa aial: ne
qz lignū lectū: s3 ars. Quocirca z dicit nō recte
ppter hoc: z qm reliquit pncipaliorē cās. Au-
ferūt eni qd est esse z formā.

¶ Amplius aut z potētiās attribuit corpori: pp
qz generāt valde organice: auferētes eā que s3
spēs cās. Quā. n. inatū est vt inquisit calidū qdē
segregare: fridū aut zgregare: z alioz vñū qdōz
hoc qdē facere: hoc aut pati. Et bis dicunt z p
hec oia alia generari z corrumpi. Videt aut z
ignis ipse motus pati.

¶ Amplius s3o sile aliqd facit. vt sigs ferre z
vnicūqz istrumētōz attribuit eām eoz q. gene-
rant. Nece. n. ferrate dūidi: z icidēte coequa-
ri: z in alijs silt. Quocirca si qdē maxime facit
z mouet ignis: s3 quō mouet nō videt: quonias
deterius qz organa.

¶ Reprobat istā opionē p tres rōnes. Quaz pma talis est
cā mālis cū efficiēte nunq. icidūt i idē nūero. ¶ S3 mās
est pati z moueri: facere aut z mouere est alteri potētie: qz
pōe actiue q. est in agēte. segt g. mā nō pōt esse mouēs vl
efficiēs: als. n. pō actiua z passiua eēt idē: z hoc māifestat
in nālib. z artificialib. z p in nālib. aq. n. q. fm q. dicit tba-
les: est mā oīuz. vt habet p meta. in plogo. ca. z. non facit
ex se ipa aial nec aliqd aliō: silt nec lignū: qd ē mā lecti aut
scānū: s3 artifex p artē quā bz i mēte. Et bis g. pz q. isti nō
recte dixerūt. ¶ Scdaz rōnē pōit ibi (¶ Et qm). d. q. tales
si recte dicūt: qd pz z alia rōne. q. f. dreligt pncipalē cām.
Auferūt. n. formā: z qd qd est vñū scānū: rei: z hoc pz per
supra dicta: qz dictū est q. ipsi auferūt cām mouētē: q. sub-
lata cū mā q. est in pō nō possit se mouere ad actū necio au-
ferē ē formā. Sed adhuc māifestat hoc idēz p aliud qd
ipst dicūt. ibi (¶ Ampli. aut). d. q. isti attribuit corporali māe
potētiās passiuaz qlitatū: z p illas potētiās valde organi-
ce: z tanq. p organa z instra: dicūt q. mā gñat aliā auferē-
tes cās que est s3 spēz. i. fm cām formale p quaz vñū qdōz
collocat in spē. vt dī z pby. dicūt. n. q. calidū qd est in mā

54.

55.

T.c. ii.

inatū est segregare: fridū aut natuz est zgregare. segregat
eni calidū z dissoluit: fridū aut zgregat z isipissat miscet et
zfundit. z qz res oēs pstituit mixtura quadā z distinctioe:
ideo dicebat q. ex bis duob. oia alia agant z patiunt: z oia
ex eis gñant z corruunt in tātū ēt g. ignis q. ē formalissī-
mus: z maxime actiuis: aliqñ mot. a frido hoc mō istralt
patit: z n. dixerūt aliqñ cās: efficiētē vl formale. ¶ Tertia
rōnē ponit ibi. (¶ Ampli. s3o sile) q. talis est. Deū est q. mā
gñat p potētiās passiuaz qlitatū tanq. p organa siue instra.
sed hoc dicere idē est: ac si diceret q. terra z vñū qdōz istror

De generatione et corruptio.

rum sit ea eorum que generantur. Cum ergo sit falsus: quod semper omnia ligna diuidi aliquo mouere: ferram aut secare et lignum coequari aliquo hodie incidere et mouere dolabra: et filum et alius istis: falsum est quod materia mediata principis talium qualitates se moueat ad generationem: et ideo omnia que aliquid moueat et dirigat qualitates elementares ad species elementorum: producat: et hoc est motus celi: ut infra patebit. Quocirca et si ignis: maxime aliquid faciat et moueat: tamen isti non videtur quod moueat: quia multo deterius mouet quam organum: quia sic dicitur est: organum dirigatur ab artifice ad actum tale vel taliter: quod inducit formam operis artis: sed ignis corrumpit complures: et hoc est multo peius quam actio organi ordinata ab eo quod mouet organum.

Nobis autem et vltimus prius dictum est de causis et nunc determinatum est de materia et forma. Amplius vero quam finem allationem: motus demonstratum est: et licet per te tua. Necessesse est his entibus et generationem esse continue. Allatio. n. faciet generationem actuali quod adducit et abducit generans.

Postquam prius determinauit de principis generationis vltimus per opinionem suam: et reprobauit et opinionem aliorum de primo mouere. Et spatium ingrit de ipso: et circa hoc duo facit. primum determinat de ipso et circa determinata mouet quod dicitur quodones. ibi. (Quoniam autem in continua) Circa primum duo facit. primum dicit quod est primum mouens ad generationem. 2. probat quod quoddam quod supponerat. ibi. (Quoniam autem necesse) Circa primum duo facit. primum ostendit quod mouens ad generationem est motus circuli celestis: ex quo et probat continuitatem generationis et corruptionis. 2. ostendit idem ex parte finis. ibi. (Sed vobis dictum est) Circa primum duo facit. primum dicit quod mouens ad generationem est motus circuli celestis. 2. ostendit quod sit ille motus. ibi. (Quoniam autem suppositum) Circa primum duo facit. primum proponit. 2. probat ibi. (Sicut autem manifestum) Dic ergo primum quod nobis volentibus vltimus casus efficietur per te generationis: manifestare supponenda sunt ea que dicta sunt vltimus de causis in 2. per. et ea que dicta sunt de allatione et motus circuli celestis. Demonstratum est. n. in 8. per. quod ipsa allatio. i. loci mutatio est motus perpetuus. bis autem tribus sic se habent necesse est generationem continue esse: materia. n. continue passibilis est. qualitates elementorum continue agunt et patiuntur adiuncte: hoc autem ideo facit mutatio: quod adducit et abducit generans. s. soles qui est causa omnis generationis et corruptionis. Deinde cum dicit.

Sicut autem manifestum: quoniam et si priora bene dicta sunt: transmutationem primam allationem: sed non generationem dicendum. Multum. n. rationabilius ens non etiam generationis causam esse quam non ens enti esse. Quod ferre quod idem est quod generat: aut non est. Propter quod et allatio prior est generatione.

Probat quod dixit per duas rationes: quare prima ponit. d. quod sic bene dictum est in prioribus. i. in 8. per. allatio. i. loci mutatio est prima omnium mutationum. Sed illud quod est prius est causa posterioris. et non e converso. Sed etiam rationem ponit ibi. Multum autem rationabilius quam talis est. multum rationabilius est quod id quod est semper et perpetuum et perfectum in esse sit causa non entis quam e converso. Cum igitur illud quod ferre localiter sit ens: quod autem generat non sit: quod si esset non generaret. ergo allatio est prius generatione: et non e converso: et prius est causa generationis: hoc autem est intelligendum: quia in vno et eodem generabili prius est generatio quam loci mutatio. Deinde cum dicit.

Quoniam autem suppositum et demonstratum est quod est continua ens rebus generatio et corruptio. Dicitur autem causam esse allationem generationis. Manifestum quidem quod vna ente allatione non co-

tingit fieri ambo: quia contraria sunt. Idem enim et sicut se bene semper idem in actum est facere. Quocirca generatio semper erit: aut corruptio. Quod prius autem multos esse motus: et contrarios motus: aut allationem: aut inequalitatem: contrariorum enim contraria causa. Ideo non prima allatio causa generationis est et corruptionis. Sed que circa obliquum circulum. In hac enim et continuus inest et moueri secundum duos motus. Necessesse enim si erit semper et continua generatio et corruptio semper aliquid moueri ut non deficient transmutationes be. Duo autem ut non alterum contingat solus. Continuitatis quidem igitur totius allatio causa. Preter sentie vero et absentie causa inclinatio. Continuitas enim quandoque longe fieri: quoniam per te. Inequalitas enim distantia ente equalis erit motus. Quocirca si in accedendo et in parte esse generat: et in recedendo et longe fieri id ipsum corrumpit. Et si in multoties adueniendo generat: et in multoties recedendo corrumpit. Contrariorum. n. tria est causa.

Et inequali tempore generatio et corruptio que secundum naturam.

Ostendit quod allatio circuli celestis est causa generationis et corruptionis motus circuli obliqui qui est zodiacus et non motus primus mobilis. Et circa hoc duo facit. primum probat hoc per rationem. Secundo per ea que sunt sensui manifesta. ibi. (Apparent autem prima in duas. primum ponit rationem. Secundo inserit quoddam correlarium. ibi. (Idem et ipsa) Dic ergo primum quod quod suppositum est et determinatum supra in primo libro. quod generatio est continua et semper: nos etiam dicimus quod motus corporis celestis est causa continue generationis: cum autem generatio et corruptio sint tria non contingit fieri ambo. s. generationem et corruptionem si sit tantum vna allatio siue vnus motus localis: quia idem manens idem: et semper sicut se bene semper natum est facere idem: et non tria. Si. n. eest tantum vna loci mutatio esset tamen generatio vel tamen corruptio. Licet ergo non sit tamen alterum: ut prius ad sensum: quod est multos duos motus: altero duorum modo: aut allatione. s. quod vnus sit trius alteri: quod non potest esse in motu circuli. ut probatum est in primo de celo. vel in equalitate. i. quod sit vnus et idem motus: sed inquit se habeat ad ipsa generabilia secundum diuersas circuli partes et ex vna circuli parte causet vnus: et ex alia parte causet alius: trius. n. effectum cuiusmodi. n. sunt generatio et corruptio: opus esse trius casus. Cum autem motus primi orbis quod est motus diurnus semper vniuersimter se habeat super circulos eque distantes a circulo equinoctiali: non potest esse causa generationis et corruptionis: sed motus circuli obliqui qui est zodiacus est causa sufficiens vtriusque propter motum accessionis et recessionis solis: in eo in hac loci mutatione est continuitas generationis et corruptionis. ergo necesse est quod si generatio et corruptio debeant esse perpetue qualis semper: et continue moueat ut non deficient mutationes iste. Deficiente. n. causa necesse est et defectu deficere. Sed autem duo duos omnia motus esse. s. accessus et recessus: ut non contingat solum generatio et solum corruptio. Et ergo continuitatis est motus totius orbis: causa vero per te et absentie est inclinatio: et eleuatio ipsius zodiaci: quoniam. n. inclinatio a circulo equinoctiali ex vna parte eleuatur ex alia: et contingit quod ipsa generans: quoniam est per te loci generationis: et quoniam longe: quoniam vobis distantia generationis non fuerit equalis necesse est motus esse in equaliter: et ideo sicut in adueniendo: et in parte esse generat res ita in recedendo: et in longe esse corrumpit id ipsum. Et si multo

Z. c. 27. t. c. 55. 2. 56.

t. c. 55.

56

57

t. c. 24.

tiēs in adueniēdo. 2° vñā medietatē circuli generat multo-
tōtiēs recedēdo scđo aliā medietatē corrūpit. 3^oz enim
3^oie sunt cause. ¶ Cōsiderādū est autē qđ mot^o vniū me-
diētatis circuli nō est 3^oius motui alteri^o medietatis p se:
sed s̄m respectū radij ad locū gñatiōis: qđ cū recedit respi-
cit obligozi mō: 2° tūc dñat frigus mortificās. rōne ḡ modi
dī esse in obliquo circulo 3^oietas mot^o vel rōne accessus 2
recessus. Ex hoc autē cōcludit qđ tps gñatiōis est equale tpi
corrūptionis. 2° ecđuerso: qđ sol accedendo p sex signa gñat
2° p sex signa descēdēdo corrūpit. ¶ Deide cui^o dicit.

¶ Ideoq; 2° tempus 2° vita vniū cuiusq; habz
numerū: 2° hoc modo determinant. Omniū
eniz est ordo. Et omne tempus 2° vita mēsurat
piodo. Sed tñ nō eadem omnes: sed bi quidez
minori: bi autem maiori. Bis quidem enim an-
nus: bis autem maior: alijs autem minor perio-
dus est mensura.

¶ Cōcludit quoddaz correlariū dicēs qđ qđ gñatio 2° corrū-
ptio inferiorz causat a supiori motu circuli oblig. id omne
tps qđ est in re tpali: 2° oia vita vniū cuiusq; viui hz nume-
rum determinatū ex circulo celesti. ¶ Ex ipso enī cōside-
rat qđ tū se excedit vt gñatis: sicut p3 ex scia astronomica
oīz. n. inferiorz rex ordo depēdet ex ordine supiorz: 2° omne
tēpus: 2° ois vita piodo mēsurat. Est autē piodus modulo.
circuli dicta a pi qđ est circū: 2° odos modulo: sed tñ nō oia
mēsurant eadē piodo: sed quedā habēt maiore: 2° qđā mi-
nozem: quozūdā enim piodus est vnus annus. Sūt enim
quedā aialia que nō viuūt: nisi per annū: quozūdā vō mior
2° quozūdā maior: s̄m qđ magis vel minus sunt suscepti-
bilis 2° receptibilia virtutis sibi infuse a celesti corpore.
¶ Deide cum dicit.

38. ¶ Apparent autem 2° s̄m sensum confessa bis
que a nobis dicta sunt. Videmus enim qđ ad-
ueniente quidem sole generatio est: recedente
autem diminutio: 2° iequali tempore alterutrū
Equale enim tempus generatiōis 2° corrūptio-
nis: que s̄m materiam. Sed contingit multo-
tens in minori corrūpi ppter adiuicem confu-
sionem. Inequali enim ente materia: 2° nō vbi-
q; eadem: necesse 2° generatiōes iequales esse:
bas quidem citiores: bas autē tardiores. Quo-
circa accidit ppter hoz generationem alijs ge-
nerari corrūptionem.

¶ Ostendit idē ad sensus. d. qđ ea que dicta sunt vera appa-
rent etiā ad sensum: videmus enim ad oculūz qđ sole adue-
niente ad punctū arietis: qñ directe locus nostrū tāgit: in-
cipit esse generatio terre nascētib^o: recedēte autē sole a pñ-
cipio libze incipit rerū diminutio 2° corrūptio: 2° vtrūq; sit
in equali tpe: qđ tātū est tēpus gñationis s̄m nām: quātūz
est tēpus corrūptionis: quia tātus est ascēsus solis: quātūz
est descēsus: vt dcm̄ est. ¶ Si autē cōtingat aliqñ corrūpi
aliquā rem in minori tpe: hoc est anteq; vis generationis
celestis s̄m rōne piodi recedat: hoc est per accidēs: quia p-
pter cōfusione adiuicē. i. ppter cōfusione quatuor elemen-
toz: que sunt materia cuiuslibet generati: vt supra ostēsus
est vel ppter cōfusione solis: cū alijs planetis 3^oiu effectus
habētib^o: pma tamē expositio magis est s̄m literā: quia
enim materia inequalr se hz: 2° nō receptibilis vtutis cele-
stis: 2° nō eodē modo se habet in piodo: necesse est gñatiōes
2° corrūptiones iequales esse: 2° ideo crūt quedaz citiores: 2°

quedā tardiores. 2° idcirco accidit ppter gñationē alijs ge-
nerari corrūptionē. 2° ecđuerso: qđ corrūptio vniū est gñati-
o alterius: 2° ecđuerso. ¶ Ad euidētiā autē eoz que hic di-
cunt dno sunt cōsiderāda. p̄mū est qđ appellet p̄s gñans.
2° est qđ faciat piodus. ¶ Circa p̄mū notādū est qđ cum
supiora agāt in ista inferiora p motū 2° lucē: vt habet in p-
mo metaph. illi maxime attribuēda est vtus generādi qđ
maxime lucet: 2° qđ lucez suam oibus tribuēs: ipsam a nul-
lo participat: huiusmodi autem est sol. vñ ibidem dicit. qđ
lz per motum stellarū causef calor: maxime tamē per mo-
tum illius spere cui sol existit infixus: quia sicut dicit in p
methauroz ad causandū calorem in istis inferiorib^o duo
regrunt. s. p̄pinqtas 2° velocitas mobilis: que duo sufficiē-
ter sunt in sole. In ceteris vō stellis deficit alterum: quia i
bis que sunt supra solē lz sit sufficiens velocitas: deficit tñ
p̄pinqtas. In bis vō que sunt infra solē lz sit p̄pinqtas
deficit sufficiens velocitas: vērūtāmē nō solum sol est cau-
sa: sed etiam alij planete generationis: nisi forte pro tanto
dicatur: quia solus sol lucēs lumie p̄prio oēs alios plane-
tas illuminat sicut maxime apparet i luna. Recipiē tamē
lux eius diuersimode in diuersis: 2° nō oio s̄m eadē vtutes
que est in sole: qđ vnūquodq; qđ est in alio est in eo per mo-
dum recipiētis 2° nō oino per modum recepti. ¶ Circa vō
scđm sciendū est qđ nō solum accessus vel recessus pioduz
facit: qđ alr in hyeme nullū aial nasceref: sed potius quod
libet moreref: 2° nullius vita deberet extēdi vltra annum:
qđ est manifeste falsum. ¶ Sed piodū facit relatio ascen-
dentis signi super orizōtē ad oia signa circuli cum suis stel-
lis 2° planetis in hora gñationis rei inferioris que causat
a circulo ceesti: hoc enim modo mēsurā quozūdā est an^o:
2° quozūdā plus vel minus s̄z effect^o signoz 2° fortitudines
stellaruz: que site sunt in signis: 2° hoc modo verum est qđ
equale est tempus gñationis 2° corrūptionis: quia a primo
signo ascēdente in hora rei cōputat pfectus rei vsq; ad se-
primū signū eiusdē circuli: 2° a signo sexto vsq; in p̄mū cō-
putat defect^o. 2° ideo in astrologia septimū signū vocat do-
mus mortis 2° ascēdēs vocat domus vite: 2° ideo generatiō
rei vocat pfect^o vsq; ad statū: post statū vsq; ad declinatio-
nem: 2° a declinatione vsq; ad mortē vocat piodus corrū-
ptionis: qđ equalia sunt s̄m naturā: quia a p̄mo vsq; ad se-
primū tātū est quātum est a septimo vsq; ad p̄mū p aliā
2° aliā partē circuli mēsurādo: 2° ideo si piodus pfect^o boīs
sunt trigintaq; vel quadraginta anni: vt dicitū est a me-
dicis piodus defect^o tātūde erit: ita qđ etas boīs erit. 70. aut
80. annoz: pōt tñ hoc impediri p accidēs: vt per cibū maluz
vel p mortem violētā vel alio quocūq; modo. ¶ Et B vo-
cat Arist. materie iequalitatē: qđ s. per accidētia multa alr
disposita qđ moueat a circulo. Et ideo diuersimode mori-
unt boīs citius 2° tardius qđ per nām mortales sint. simi-
liter 2° alia aialia. 2° hoc modo etates sunt omnium rerum.
qđ planete in circulo piodali positi: qñ sunt fortiores dāt
plures annos vite: 2° quādo sunt debiliores dāt pauciores
¶ Hoc etiam modo inotescit qđ qui sciret virtutes signoz 2°
stellarū in eis positaz: dum nascit res aliqua cognosceret
qđ tū est de influētia celesti: 2° posset p̄noscari de tota vita
rei generate: lz hoc necessitatē nō poneret: vt dicitū est: qđ
pōt impediri p accidēs. ¶ Deinde cum dicit.

Semper vero vt dictum est continua
erit generatio 2° corrūptio: 2° nūq; de-
ficient propter quā diximus causas.

¶ Hoc autem rationabiliter contin-
git. Quoniam enim i omnibus iquimus. Qđ
melius desiderare materiam semper. Melius

T.c.i.

T.c.i.

De generatione et corruptio.

autē est esse quā nō esse. Esse autem quot modis dicimus in alijs dictum est. Hoc autem in oibus impossibile existere propter longe a principio distare reliquo modo compleuit esse deus faciēs cōtinuā generationē. Ita enim maxime cōtinuabitur esse: quia proxime ē substantie fieri semper per generationem. Huius autem causa ut dictum est multoties in circuitu allatio: sola enim cōtinua. Ideo et alia quecūq; transmutatur adinuicem secundum passiones et potētias. U. g. simplicia corpora imitant in circuitu allatione. Quoniam enim ex aqua aer generat: et ex aere ignis et rursus ex igne aqua in circuitu dicimus circuite generationem: quia rursus reuertitur. Quocirca et recta allatio assequens eam que in circuitu cōtinua est.

¶ Ponit cōtinuitatē gñationis: ex parte finis: et hoc pmo. secundo ex determinatis soluit quādam quōnē antiquoz ibi. (Simul autē manifestus) ¶ Dicit ergo pmo quod generatio et corruptio semper erūt ut dictus est solū per cōtinuū motū qui est causa efficiēs cōtinuitatis eius ut diximus: sed hec rōnabil: ptingit etiā rōne finis. Natura enim semper desiderat quod melius est: melius autē esse est quā nō esse. Cum ergo nāle desiderū nō possit esse frustra: oī res nāles hēant semper esse: hoc autē est esse diuinū: et quod impossibile est existere in oibus: quia quedā sunt que lōge distāt a pmo principio: sicut sunt res māles generabiles et corruptibiles: et ista sunt que modicus participāt de esse diuino: et ideo alio modo cōpleuit deus materie desiderū pcedēdo. s. eius esse per cōtinuā gñationē: hoc enim modo tribuit eē: quia ptingit semper fieri gñationē pime substantie. s. semper ptingit gñari substantiam eiusdē spēi cū gñante. ¶ Nō. n. generās gñat sibi idē nūero: sed idē spē: ut infra dicit. Sic igit cōtinua est gñatio rōne finis. ¶ Que autē sit causa efficiēs dictum est multoties: quia motus circularis celestis corpis: iste enī ē solus cōtinuus et ppetuus: ut pbatū est in 8° pby. ideo autē alia que adinuicē transmutant per passiones et potētias suas: cuiusmodi sunt simplicia corpora quatuor elemētōz: sequunt quodāmodo circularē motū: dum adinuicē circulariter transmutant: quoniam enim ex aqua gñat aer: et ex aere ignis: et iterum ex igne aqua: tūc dicimus quod sit gñatio circularis: et ideo recta allatio. i. motus rectus est in elemētis: sequens eam que est in circuitu est cōtinua: quia sole recedēte puertunt elemēta superiora in inferiora. Accedēte uero puertunt inferiora in superiora: et sic faciūt circuitū ppetuū secundum nāz. ¶ Deinde euz dicit.

¶ Simul autem manifestum ex his: quod quidam querūt quare unoquoque corporum in proprias allato regiones in infinito tēpore nō distāt corpora. causa enī huius est que adinuicē transitio. Si enī unūquodque maneret in sua ipsius regione: et nō transmutaret ab eo quod prope iam utiq; destitissent. Transmutant quidē igit ppter allationes duplicem entez. Quia transmutant autē non cōtingit manere ullum eorum in aliqua regione ordinatum. Quod quidē igit est generatio et corruptio: et propter quam causam: et quid generabile et corruptibile: manifestum ex his que dicta sunt.

¶ Ex determinatis soluit quādam quōnē. d. q. his determinatis simul manifestū est quod quādam querūt. s. quare elemēta in infinito tēpore transfacto nō distant abinuicē sepata et ordinata in proprijs locis: cum unūquodque moueat ad suā regionē. ¶ Cū enim huius est mutua transmutatio eoz: quia unūquodque mutat in quodlibet: ut supra ostēsum est: si enim unūquodque maneret in sua propria regione: et nō transmutaret ab alio elemēto: quod est iuxta ipsius iam diu destitissent transmutatōes abinuicē: vel etiā defecissent actiones et passiones: sed sicut dictū est: transmutant adinuicē secundum gñationē et corruptiones ppter motū cōtinuū obligi circuli qui diuersificat nobis per accessum et recessum. Quia autē sic adinuicē transmutant nullum eoz manet ordinate in suo loco: sed quātū unū accipit de natura pingui: tātū ēt accipit de loco eius et pmisceat ei. ut terra et aqua vaporātia redūt ad locū aeris et pmisceant eum eo. Et sicut quātū ignis et aer frigore inspissant: vadūt ad locum terre et aque: et pmisceant eum eis: et ideo elemēta non sunt ubiq; pura: sed in partibus in quibus ptingūt sunt pmixta: quia autē deum est de transmutatōe eoz intelligēdū secundum partē et nō totū: aliter enī destrueret mundus. ¶ Ultimo epilogat que dicta sunt: et est planū in sra. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quoniam autē necesse est esse aliquid mouēs si motus erit ut dictum est prius in alijs. Et si semper oportet aliquid esse semper. Et si cōtinue unum: et idem: et in mobili: et in alteratione: et in generabile. Et si multi qui in circuitu motus multa quidē: oīa autē equaliter esse hoc necesse sub uno principio. Cōtinuo autē ente tēpore necesse motus esse cōtinuū: impossibile tēpore sine motu esse. Continui igit alicuius tēpus numerus. Eius quidē qui in circuitu ergo quēdam modū in his que a principio determinatū est.

¶ Probat quod quādam quod supposuerat: dixerat. n. supra quod cōtinuitas gñationis est ex cōtinuitate motus: sed quia in isto libro nō pbauerat motū esse cōtinuū et sempiternū. ideo pmo ostēdit cōtinuitatē. Secundo dicit unū talis motus cōtinuitatē hēat. ibi (Cōtinuus autē motus) ¶ Dicit ergo pmo quod sicut deum est in 8° pby. et in. iz. meta. quod si est motus: oī quod sit mouēs: et si semper est motus: oī semper eē mouēs. Et si semper et cōtinue mouēs mouet quod sit unū: tūc immobile secundum locū et in alterabile: et in gñabile. ¶ Deum est autē quod si sint multi circularēs motus: oī esse multos motores: ita tūc quod oēs sint equaliter ordinati sub uno uniuersitatis principio: quod mouet primū motū: sicut demonstratū est in. iz. pme pby. quod autē motus sit cōtinuus pbat ex tpe quod est secundum nām cōtinuus: et nō deficiēs. Impossibile enī est quod tps sit sine motu. sicut impossibile est quod passio sit sine proprio subo. Est. n. tps numerus alicuius cōtinuus motus. est gñ numerus motus circularis: quia sicut determinatū est in his que in pmo diximus. i. in 8° pby. nullus motus potest esse cōtinuus et ppetuus: nisi solus circularis. ¶ Deinde euz dicit.

¶ Continuus autē motus utriusque quia quod mouet cōtinuus est: aut in quo mouet velut locuz dico autem passionem.

¶ Inquit unū motus hēat: cōtinuitatē. Et circa hoc duo facit. p mouet quōnē. scdo soluit. ibi. (Manifestū itaq;) querit ergo. cum motus sit cōtinuus: hinc ne cōtinuitatē: ppter hoc quod mobile sit cōtinuus vel ppter locuz in quo est motus: vel ppter passionē ad quā est motus. ¶ Deinde euz dicit.

¶ Manifestus utriusque quia in eo quidē quod id quod mouetur. Quomodo enī passio continua est:

nisi quia res cui accidit cōtinua est. Si antez ꝛ hoc eo qꝛ in quo solo loco existit. Magnitudi-
dinem enīz aliquā habet. Huius autꝛ qꝛ circulo
soluz continuū. Quocirca idēz sibiipsi semper
continuūz. Hoc igitur est quod facit continuū
motum qꝛ in circuitu corpus fertur. Adorus
autem tempus.

Rūdet. d. manifestum esse qꝛ motus celestis est ꝛtinuus
qꝛ id qd mouet est ꝛtinuū: ꝛ nō qꝛ locus in quo est motus:
qꝛ pꝛmº orbis nō est in loco per se: nec est motus ꝛtinuus ab
eo: ꝛ ideo nō est ꝛtinuus ab eo loco in quo mouet: motus
enim in gñe nō habet cōtinuitatē ab eo in quo mouet: qꝛ
aliqui est motº in passione: que nō est ꝛtinua: nisi per accñs:
qꝛ id cui accidit est ꝛtinuū: si autꝛ aliqꝛ motº sit ꝛtinuus ab
eo in quo mouet: sꝛ hēbit solus motº localis: qꝛ locus habet
quādā magnitudinē ꝛ cōtinuitatem. Sed nec ois motus
localis: sꝛ solus circularis: qꝛ qd mouet circulariter est idē
semp ꝛ seipso cōtinuū: ꝛ ideo facit motum sempiternum ꝛ
ꝛtinuū: motº sempiternus facit tps sempiternum.

Quoniam autēz in continue motis sꝛ
generationē aut alterationē: aut vni-
uersaliter trāsmutationem huiusmo-
di videmus qꝛ ens ꝛ generatum hoc
post hoc vt non deficiat. Vidēdum est vtrum
est aliquid quod erit ex necessitate: aut nihil: sed
omnia cōtingit non fieri.

Postqꝛ pꝛs determinauit de pncipys gñationis ꝛ corru-
ptionis: ꝛ cōtinuitatis eius: in parte ista mouet qdñe quan-
dam que pōt oziri ex pꝛdictis. Cum enī dictū sit qꝛ motº cir-
cularis sit cā gñationis ꝛ corruptōis ꝛ pꝛpnetatis siue ꝛti-
nuitatis eaz: ꝛ ostēsum sit qꝛ iste motº sit ex necessitate: cō-
tinuus ꝛ sempiternus: nō est ostēsum qꝛ effectº eius dbeat
esse necessarius. Et ideo hic querit pꝛs: vtz. q. oia que ge-
nerant ex necessitate generentur. Et circa hoc duo facit.
pꝛmo mouet qdñe. Secūdo ostēdit quō sit gñatio infinita.
ibi. (Sigdē igitꝛ infinitum) Circa pꝛmº duo facit. pꝛmo mo-
uet questionē: ꝛ breuiter soluit. Secūdo repetit vt eaz me-
lius declaret. ibi. (Utrum oia talia). Circa pꝛmº duo facit
pꝛmo mouet qdñe. Secūdo soluit. ibi. (Qñ qdē igitꝛ). Di-
cit ergo pꝛmo. qꝛ qꝛ nos videmus in omnibꝛ cōtinue motis
siue fm gñationē: siue fm alterationē: siue vlr fm omnez
trāsmutationez moueant: qꝛ post trāsmutationē est ens: ꝛ
videmus: qd vñū gñat post aliud ꝛ nō deficit. vidēdus est
vtrum aliqd ex necessitate generet: vel incidētalr: sed oia
contingit esse generata: ꝛ nō gñata. **Deinde cum dicit.**

Quoniam enim quidem quedā manifestum ꝛ
qꝛ mox erūt ꝛ futurum aliud propter hoc. Qd
quidem enim verum est dicere: quia erit opoz-
tet hoc esse quādoqꝛ veruz: quia est. Quod au-
tem nunc verum dicere: quia futurum est: nihil
prohibet non fieri. Futurus enim incedere qꝛ
non incedet.

Ponit solutionē: ꝛ pꝛmo ponit eam. Secūdo pbat ibi. (Ulr
aut qñ ꝛtingit) Dicit ergo pꝛmo qꝛ manifestuz est in qbus/
dam qꝛ mox vt erūt: quedā alia gñant ex necessitate: ꝛ pꝛ-
pter illa sint vt si terra madescit necē est terrā vaporare ꝛ
ex vapore nubē gñari: ꝛ ex nube pluuiā: ꝛ ex pluuiā terrāz
madefieri: ꝛ ex illa necesse est iterum exire in vapore: ꝛ sic
in infinitum. Cum enim de aliqua re in sua causa efficien-
te ꝛ nālī determinata: verum est dicere nunc: qñ erit opz

illā aliqui existere: sicut patet in pꝛdictis exemplis. Aliquid
tamē futurū esse nō habēs causam determinatāz nihil: pꝛ-
bibet ꝛtingere nō esse. v.g. verum est nūc dicere de aliquo
qꝛ ipse est futuruz incedere: pōt tñ impediri: pꝛpositū eius:
ꝛ ita nō incedet. **Deinde cum dicit.**

Uniuersalr aut qm continget quedā entiu eē: 65
ꝛ nō esse: manifestū qm ꝛ que gñant ita hēbūt:
ꝛ nō ex necessitate hic erūt.

Probat pꝛdictā solutionē: ꝛ est rō sua talis: sicut est in
entis diuisione: ita vlr est in gñatiōe: sed in entibus ita est
qꝛ quedā sunt ꝛtingētia esse ꝛ non esse: qꝛ quedāz nō cōtin-
gunt nō esse: sed sunt ex necessitate: ergo ita est in gñatiōe:
qꝛ quedā ex necessitate gñabunt: ꝛ quedā cōtingit genera-
ri. **Deinde cum dicit.**

Utrum igitꝛ omnia talia: aut non: sed quedāz
necesse simpliciter fieri.

Et est quemadmodū contingit iesse. Hoc qui 66
dem impossibile non esse. Hoc autem possibi-
le: ita ꝛ circa generationem. Verbi gratia. con-
uersiones igitur necesse fieri: ꝛ non possibile est
non contingere.

Sic igitur qd pꝛius necesse est fieri: si qd po- 67
sterius erit. V.g. si domus ꝛ fundamentū: si ꝛo
hoc lutū pꝛius: ergo si fundamentū factū est necē
ꝛ domū fieri: aut non adhuc.

Repetit pꝛdictā questionē vt melius eam declaret: ꝛ cir-
ca hoc duo facit. Et pꝛmo ponit eā. Secūdo soluit eam. ibi.
(Aut nō adhuc) **Q**uerit ergo pꝛmo: vtrū oia que gene-
rantur sint talia ex qꝛ necessitate generent: aut nō sunt ta-
lia oia: sed aliqua cōtingēt: vel quedā necessario: ita. s. qꝛ
sit sicut in rebus qꝛ quedā sunt cōtingētia ꝛ possibilia non
esse: ꝛ quedā necesse est simplr esse que impossibile est non
esse. An ita est circa generationē: qꝛ quedā necessario gene-
rentur quibusdā generatis: ꝛ quedā nō possibile generari
nō gñatis illis. v.g. si est necesse fieri cōuersiones. i. cum vi-
deamus qꝛ vniuersalr generato posteriori necesse sit gñā-
tum pꝛus esse: an necesse sit ecōuerso. s. gñato pꝛe necesse
sit gñari posteriori. v.g. nos videmus qꝛ si domus est gñā-
ta: necesse est fundamentū esse gñatuz: ꝛ si fundamentum est
necē est pus ita fuerit generatū fuisse lutū. Queramus er-
go vtruz ꝛuertat: qꝛ si fundamentū est gñatuz: qꝛ etiā domº
sit gñatuz vel non ꝛuertit. **Deinde cum dicit.**

Si non. Et illud necesse generari: aut non ne-
cesse est esse adhuc. Si autem ꝛ id necesse ge-
nerari simpliciter. Si esset hoc ꝛ fundamento
generato necesse generari domum. Sic enim
fuit quod pꝛius habēs se ad posteriori. Quare
si illud erit: necesse illud pꝛius generari. Si igitꝛ
necesse generari ꝛ quod postea: ꝛ quod pꝛius
necesse. Et si quod pꝛius ꝛ quod posteriori igitur
est necesse: Sed hoc non est propter istud:
sed quoniam subm est ex necessitate futurum.

In quibus igitur qd postea necesse est esse i
his conuertitur ꝛ semper pꝛiori generato neces-
se generari quod postea.

Soluit pꝛpositā questionē. d. qꝛ nō est necē cōuersionem
fieri: ita qꝛ vno gñato gñet aliud: ꝛ ecōuerso: ex necessitate
nisi gñato pꝛo simplr necesse sit gñari posteriori: si autem

De generatione et corruptio.

ita fuerit in domo et fundamento: quod si generata domo necesse sit necessitate absoluta generari fundamentum: tunc etiam necesse est fundamentum generari domum. Sic. n. ostensum est supra quod prius hoc modo se habet: ad posterius. scilicet quod vno generato generatur aliud: et e converso: quod si posterius est generatum necesse est generari prius: et e converso: et si posterius necessario generatur necesse est generari prius: et e converso: quod si illud quod est prius generatum: puta fundamentum necesse est generari quod est prius. puta domum. Sed si vere loquimur non propter illud quod domus sit causa generationis fundamenti. Sed quoniam subiectum sit ex necessitate futurum: quod posito toto. id est quod fuit necessitas suppositionis. ex hypothese: quod posito toto necesse fuit supponi et partem. et ideo non e converso. Couertitur autem in omnibus in quibus posterius generatur a priori: sicut ex tota causa mali tota manet: quod ad eam continue accedente et recedente: quod in talibus priori semper generatio necessario generatur posterius: et e converso: est ergo summa solutionis in hoc quod quando termini generationis ita se habent quod vterque sit tota materia alterius: et e converso: sicut est in exemplis terre coplate vaporis nubis: et pluuie: et similiter in generatione elementorum sub circulo decliui: tunc necesse est quod vno generato generetur aliud. et e converso: et hoc ideo quod vterque est prius et posterius respectu alterius. Quando vero vnum non est tota materia alterius: sicut fundamentum non est tota materia domus: tunc non est necesse quod priori generato generetur posterius: sicut fundamentum generatum non est necesse generari domum: domo tamen generata necesse est generari fundamentum: non quidem necessitate absoluta. sed ex suppositione: dato. scilicet quod fundamentum sit pars domus: quia posito toto necesse est poni partem.

Sed deinde cum dicitur: **¶** Quidem enim in infinitum tendit et ad inferius: non erit necesse eorum que postea: nec generari simpliciter: sed neque ex suppositione.

¶ Ostendit ex predictis quomodo generatio sit infinita. quod si in circuitu: et non secundum rectum. Et primo hoc facit. Secundo mouet quasdam questionibus ibi. (Quare ergo hec quidem) Circa primum duo facit. primo probat quod generatio sit infinita non secundum rectum: sed in circuitu. primo per diuisionem. Secundo per causam. ibi. (Et aliter in circuitu) circa primum duo facit. primo probat quod generatio non potest esse infinita secundum rectum. Secundo recolligit rationem et ordinat eam ibi. (Necesse autem) Circa primum intendit probare tale rationem. Si generatio est secundum rectum non erit ex necessitate et semper. sed generatio est ex necessitate: ut ostensum est. ergo non est secundum rectum. In ista ratione sic procedit. primo ponit maiorem. Secundo maiorem ibi. (Sed oportet generationem) Tertio conclusionem ibi. (Si alicuius generatio) Circa primum duo facit. primo probat quod generatio non est necessaria in infinitum secundum rectum. Secundo in habetibus finem ibi. (At vero neque in finem habetibus) Circa primum duo facit. primo proponit. Secundo probat ibi. (Semper. n. alterius alterius) Ad euidetiam parte partis sciendum est quod sic supradictum est in his que generantur adinuicem semper vnum est prius et alterius posterius: et necesse est generato priori generari posterius: et e converso: in his in quibus est necessitas absoluta. In his vero in quibus est necessitas ex suppositione: oportet aliquid esse prius: et aliquid posterius. Dicit ergo primo quod si generatio tendit in infinitum siue superius ad generata siue inferius ad generanda: non est necesse: nec necessitate absoluta: nec necessitate ex suppositione generari eorum que postea. id est aliquid superius probatum. vbi dicitur est quod generato priori necesse est generari posterius. Deinde cum dicitur.

¶ Semper enim alterum anterius necesse esse: ideo et necesse illud generari. Quocirca si non

est principium infiniti: neque primum erit nihil: propter quod nihil necesse erit generari.

¶ Probat propositum. v. quod in his: quorum primo genito necesse est aliud. scilicet posterius generari quacumque necessitate semper alterum est ante et aliud post: sicut ante est terra madefacta quam vaporatio: sed etiam in conuersione ante sit vaporatio quam terra madefacta: quia vtrumque se habet ad vtrumque vtrumque prius et posterius. Sicut est prius fundamentum quam sit domus: sed in infinitis nihil est primum: et tamen nec postremum: ergo non est necesse generari et ita non est necessaria generatio. Deinde cum dicitur.

¶ At vero neque in finem habetibus hoc est dicere vere: quoniam necesse simpliciter generari. A. g. domus quoniam fundamentum generatur. Quando enim generatur si necesse generari semper hoc accidet semper eum contingens semper non esse.

¶ Ostendit quod generatio non possit esse infinita in habetibus finem finem dicens quod neque est verum dicere in habetibus finem quod necesse sit simpliciter generari: et est intelligendum quod si non fiat reiteratio: quod si in talibus generatio reiteret: tunc erit circularis: et non solum recta. v. g. non est necesse generari domum fundamentum generatum. si enim quando fundamentum est generatum: necesse est semper generari. h. i. domum: sequeret quod illud quod contingit non semper esse: semper eum. Cum autem videamus ad sensum quod non semper generatur domus generato fundamentum. Sequitur quod non sit necesse generato fundamentum generari domum. Deinde cum dicitur.

¶ Sed oportet semper generationem esse si ex necessitate est eius generatio: ex necessitate. n. et semper simul. Quod. n. est necesse: non possibile non esse. Quocirca si est necessitate sempiternum est: et si sempiternum ex necessitate. Et si generatio igitur ex necessitate perpetua est generatio huius: et si sempiterna ex necessitate.

¶ Ponit maiorem et probat eam: quia manifesta est per predicta. unde dicit quod generatio est semper: quia generatio eius. scilicet posterioris ex necessitate absoluta est generatio prioris: quod autem est ex necessitate: et quod est semper simul sunt: quia si vnum est et reliquum: et hoc sic probat: quia illud quod necesse est esse impossibile est non esse: et quod impossibile est non esse necesse est semper esse. Quocirca si aliquid est ex necessitate est sempiternum: et e converso: si est sempiternum est ex necessitate. Deinde cum dicitur.

¶ Si igitur alicuius ex necessitate generatio simpliciter necesse circuire et reuerti. Necesse igitur aut finem habere generationem: aut non: et si non: aut in rectum: aut in circuitu. Horum autem si erit sempiterna: non in rectum possibile: quod nequaquam est principium: neque si inferius: ut ad futura inspiciamus neque si superius ut ad generata.

¶ Concludit quod si alicuius generatio est ex necessitate simpliciter: et non ex suppositione cum non possit esse secundum rectum ut ostensum est: necesse est quod sit circularis et per reiterationem. Deinde cum dicitur.

¶ Necesse autem principium: neque finito ente: et sempiternum esse. Non necesse in circuitu esse. Conuertitur igitur necesse erit. A. g. si hoc ex necessitate est: et quod prius ergo: sed si hoc et quod posterius necesse generari: et hoc semper iam continue. Nihil. n. hoc differt dicere per duo aut multa.

C Recolligit ratione & ordinat dicēs q̄ necesse est q̄ generatio aut habeat fines aut non: sed q̄ nō habeat fines supra probatum est: tam ex parte motus: in primo libro q̄ ex parte motus & ex parte finis in secundo. Si ergo nō habet finem: aut est infinita s̄m rectum: aut in circuitu: sed sicut supra ostensum est: nō est possibile q̄ sit infinita s̄m rectum: quia in infinitis nō est principium: neq̄ ad inferius. id est ad futura generanda: neq̄ ad superius. id est ad p̄terita generata: cuius autē generatio: nec habeat principium: nec sit finita necesse est: q̄ sit sempiterna: et per consequens sit in circuitu: & si est in circuitu necesse est eam conuerti ab ultimo in p̄mum. verbi gratia. si hoc est ex necessitate generatus ab hoc: sicut terra cōpluta a pluuia: necesse est q̄ generatus illud qd est prius. s. pluuia est generata: necesse est q̄ prius fuerit aliquid generatus. s. nubes: & si nubes: oportet prius q̄ fuerit vapor. Et si vapor oportet prius q̄ fuerit terra madefacta: & sic aliquādo reuertitur in p̄mum: & sic fit cōtinua: quia nihil differt dicere q̄ conuersio fiat per medium vnum: vel per duo: vel per plura: dūmodo ab ultimo redeat in p̄mum. Necessariū ergo simpliciter est q̄ vnus generetur ab altero in motu & generatione que est in circuitu: & si aliqua necesse ē in circuitu generari necesse est ista simpliciter generari: & e conuerso. si necesse est ista simpliciter generata eē: ista necesse est in circuitu generari: hoc ergo. s. q̄ generatio sit perpetua nō in rectis: sed circulariter rōnabiliter apparuit. **C** Deinde cum dicit.

C In circuitu igitur motu & generatiōe est qd ex necessitate simpliciter. Et si in circuitu necesse generari & generata esse. Et si necesse: horum generatio in circuitu.

69. **C** Hoc vtiq̄ quidem est rationabiliter: quoniam perpetuus: & aliter apparuit in circuitu motus & qui celi: quoniam ex necessitate hec generantur & erunt quecūq̄ huiusmodi motus & quecūq̄ propter hunc. **C** Si enī quidem quod in circuitu mouetur semper aliquid mouet: necesse & horum in circuitu esse motum. **A. S.** sup̄iorū allatiōe ente in circuitu & sol sic. Quoniam autem sit hoc: hōre p̄pter hoc in circuitu generantur & reiterantur. His autem generatis: ita iterum & que ab his.

C Ostendit hoc idē per causas dicēs. q̄ aliter potest etiā hoc idē demonstrari. s. per motum celi: quia enim ipse est in circuitu: ideo ex necessitate elementa adiuuantes generantur. Si enim motus celi est in circuitu: oportet q̄ quecūq̄ sunt passiones huius motus & quecūq̄ sunt per hunc motum soluz: sicut per causam efficientem: q̄ etiā illa sint. si enim qd in circuitu mouetur mouet elementa: necesse est etiā q̄ motus horum que sunt passiones eius: & q̄ motus eorum que sufficienter generant ab hoc sint etiā ex necessitate. verbi gratia. cum allatio superioris hoc est circuli declinis sit in circuitu necesse est q̄ moueant etiā alij planete: quia vero hic. i. sol mouetur in circuitu: necesse est etiā hōris in circuitu generari et iterari: hōris autē in circuitu generatis necesse est q̄ oia que sunt a causa efficiēte sicut a motu solis & motu hōrum: sit etiā generata ex necessitate & in circuitu: & hec sunt generatio elementorum: quia ex istorum generatio ne omnia alia generantur maxime omnia temporalia. **C** Deinde cum dicit.

C Quare ergo hec quidem ita videntur. **A. S.** 70. aer & aqua in circuitu generantur. Et si quidem nubes erunt opz & pluere: & si pluet opz & nubem esse. Homines vō & animalia nō reiterantur in seipsos: vt rursus generetur idem. Non enim necesse est si pater tuus generatus est: & te generari. Sed si tu: illum.

C Mouet duas questionēs secundaz ibi. (Principiū autem intentionis) Circa p̄mū duo facit. p̄mo mouet questionem. secūdo soluit ibi. (In rectis itaq̄) querit ergo primo quare in quibusdam esse videt q̄ in circuitu generantur. verbi gratia. aer & aqua & cetera elementa: quia si nubes erit oportet pluere: & si pluet oportet nubes eē & iteratur: in quibusdam vero non est ita. Nam homines & animalia reiterantur. non enim est necesse te generari: si pater tuus est generatus: sed si tu es generatus necesse est patrem tuum generatū fuisse. **C** Deinde cū dicit.

C In rectum itaq̄ videtur hec generatio esse.

C Soluit dictam questionē dicēs: q̄ quare animalia nō reiterantur est: quia eorum generatio est s̄m rectum & nō s̄m circumum. Nam sicut supra dictum est: vbi vterq̄ terminorum nō est tota materia ad alterum: vt vno motore diuersimode se habente educatur vtrūq̄ de vtroq̄: in his nō est generatio circularis sicut in te & patre tuo: quia pater tuus non tota materia tua: in elementis vero vnus est tota materia ad aliud: & vno motu declinis circuli potest educi vnūquodq̄ ab altero: & ideo in eis est generatio circularis. **C** Deinde cum dicit.

C Principium autem intentionis rursus hoc: vtrū similiter omnia reiterantur: aut non. **S. S.** hoc quidem numero: hoc autem specie solū.

C Ponit aliam questionē: & primo ponit. secundo soluit. ibi (Quorum quidem igitur.) Quia enim probatur est q̄ generatio sit perpetua per reiterationem: posset aliquis credere q̄ omnia eadem reiterantur: & ideo dicit q̄ principium intentionis in hac vltima parte est querere vtrū omnia similiter reiterantur aut non: sed hec quidem reiterantur eadem numero: alia vero solum eadem specie. Ex quo enim omnium est generatio secundum materias videtur q̄ omnia eadem secundum numerum debeant iterari. **C** Deinde cum dicit.

C Quorum quidem igitur incorruptibilis substantia mota: manifestum quoniam & numero eadez erunt. Abotus enim sequitur quod mouetur. Quorum autem non: sed corruptibilis necesse specie: numero autē non reiterari. Ideo aqua ex aere: & aer ex aqua: specie idem: non autem numero. Si autem & hec numero: sed non quorum substantia generatur: ens tale quale contingit non esse.

C Soluit hanc questionē dicēs q̄ ea: quoz substantia nō corrumpit in mutatione manifestus est q̄ iterant eadē numero: sicut sol reiteratur in obliquo circulo: quia motus sequit id qd mouetur: quia nō est motus nisi existens in actu: vt ostensum est in gnto physico. Ea vō quoz substantia nō est incorruptibilis: sed est corruptibilis: necesse est iterari eadē specie & non eadem numero: & ideo aqua que est ex aere: & aer ex aqua sunt specie eadez: non eadem numero. corrumpitur enim eorum substantia in tali transmutatiōe: sed tamen cū aer sit tota materia aque: **C. S. 9.**

e conuerso talia reiterata magis accedunt ad idēitatē
 materialem q̄ animalia ⁊ homines reiterati. vnus enim
 animal generans. puta boos nō est tota materia generati
 alterius bouis: ⁊ ideo minus accedunt ad idēitatē nu-
 meralem q̄ elementa in circulari generatione elemen-
 torum. vnde r̄si propter hoc concedatur q̄ elementa ali-
 quo modo reiterentur eadem numero: non tamē conce-
 dit q̄ propter hoc simpliciter reiterentur eadem nume-
 ro: quia eorum substantia est talis corruptibilis qualem
 non cōtingit esse eadem in generato ⁊ in eo ex quo gene-
 ratur. ¶ Sed videtur in solutionibus istarū duarū que-
 stionū esse contradictio. Nam in prima dicit p̄bus q̄ ani-
 malia non reiterantur: In secunda v̄o dicit q̄ reiterantur
 eadem specie. S̄z dicendū q̄ prima dicit q̄ animalia nō
 reiterantur eadem numero: ⁊ sic concordat cum secūda.
 vel q̄ nō ex necessitate est in eis reiteratio in generatio-
 ne siue sc̄dm numerum siue secundūz speciem: ⁊ ideo pa-
 tre tuo generato nō est necesse te generari: sed te genera-
 to necesse est patrem tuum generatum fuisse: ⁊ in hoc nō
 contradicit secunde solutioni: que dicit q̄ si iterantur. ite-
 rantur eadem specie non eadem numero.

¶ Claus deo.

¶ Explicit Aureum Opus diui Thome Aquinatis in li-
 bros Aristotelis de generatione ⁊ corruptione fidissime
 emendatum in conuentu Sanctorum Joannis ⁊ Pauli
 de Venetijs. per Reuerendum Sacre Theologie pro-
 fessorem fratrem Eugenium Butum Venetū ordinis
 Predicatorum.

¶ Impressum Venetijs Mandato et expensis nobilis
 Viri Domini Octauiani Scoti Liusi Modoctiensis.
 per Bonetum Locatellum Bergomensem Anno salu-
 tis nonagesimo octauo supra Millefimu quaterq; cen-
 testimum Undecimo Kalendas Ianuarias. Augustino
 Barbadoico inclito Venetiarum.

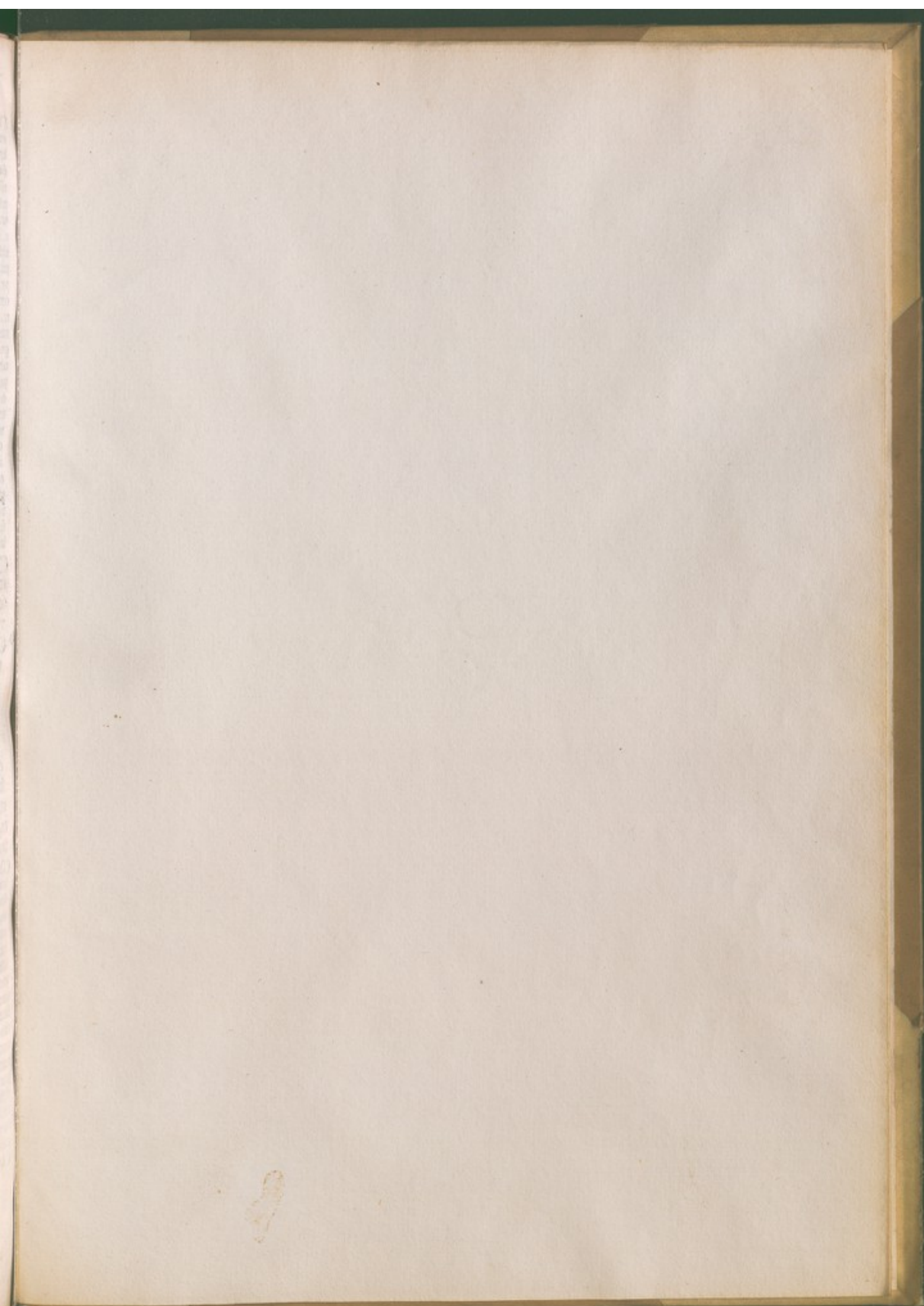
Registrum

A Sanctus Thomas
B Cuius Thome
 ignis: neq; de
C Quoniam
B Sed nunc querere
C In his autem
 des magnitudine
 aliquid augeri

B solum fm alteram
 ad predicta.
 elementum
 constituit
E Recolligit
Finis.

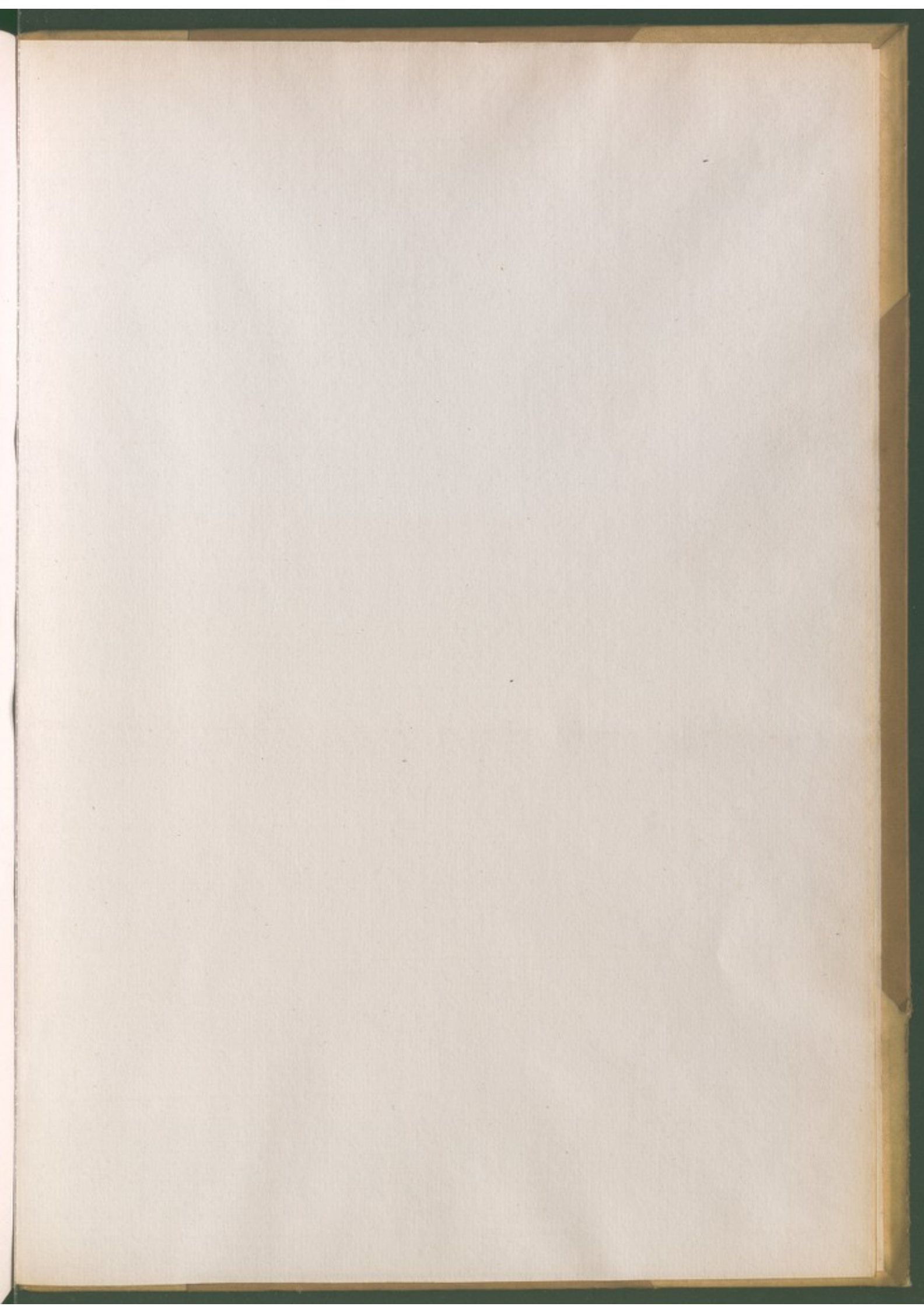
L sensum apparentia
 dus. s. cum tactum
 in se recipere
 vnus ⁊ cōseruatio

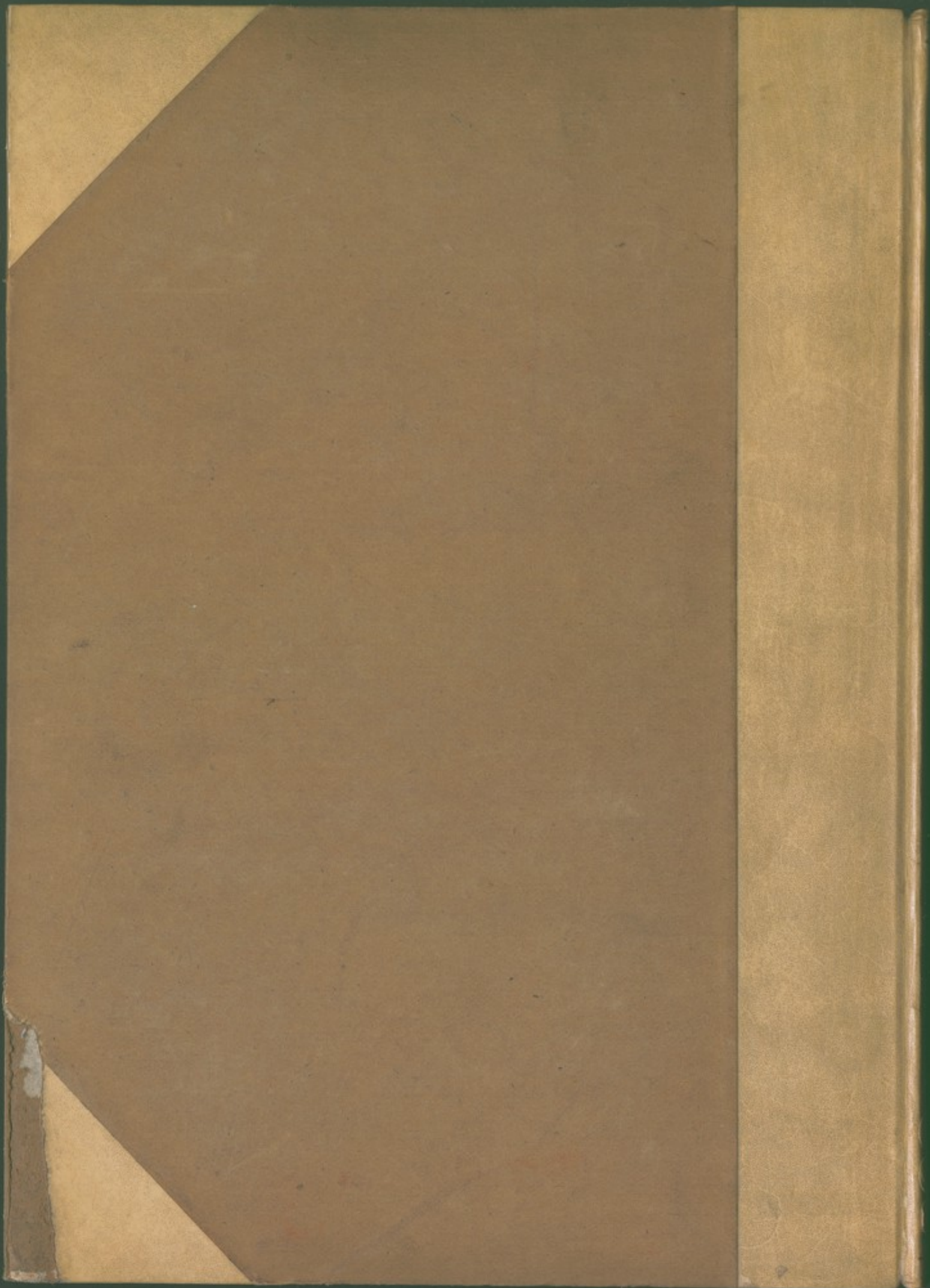

V
5

[Faint handwritten scribbles]

S. THOMAS IN ARISTOTELIS DE GENERATIONE. VENETIIS 1498.

86
2
1

